การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิทยานิพนธ์

ของ

ปนัสยา รัตนพันธุ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา

ปีการศึกษา 2560

สงวนลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

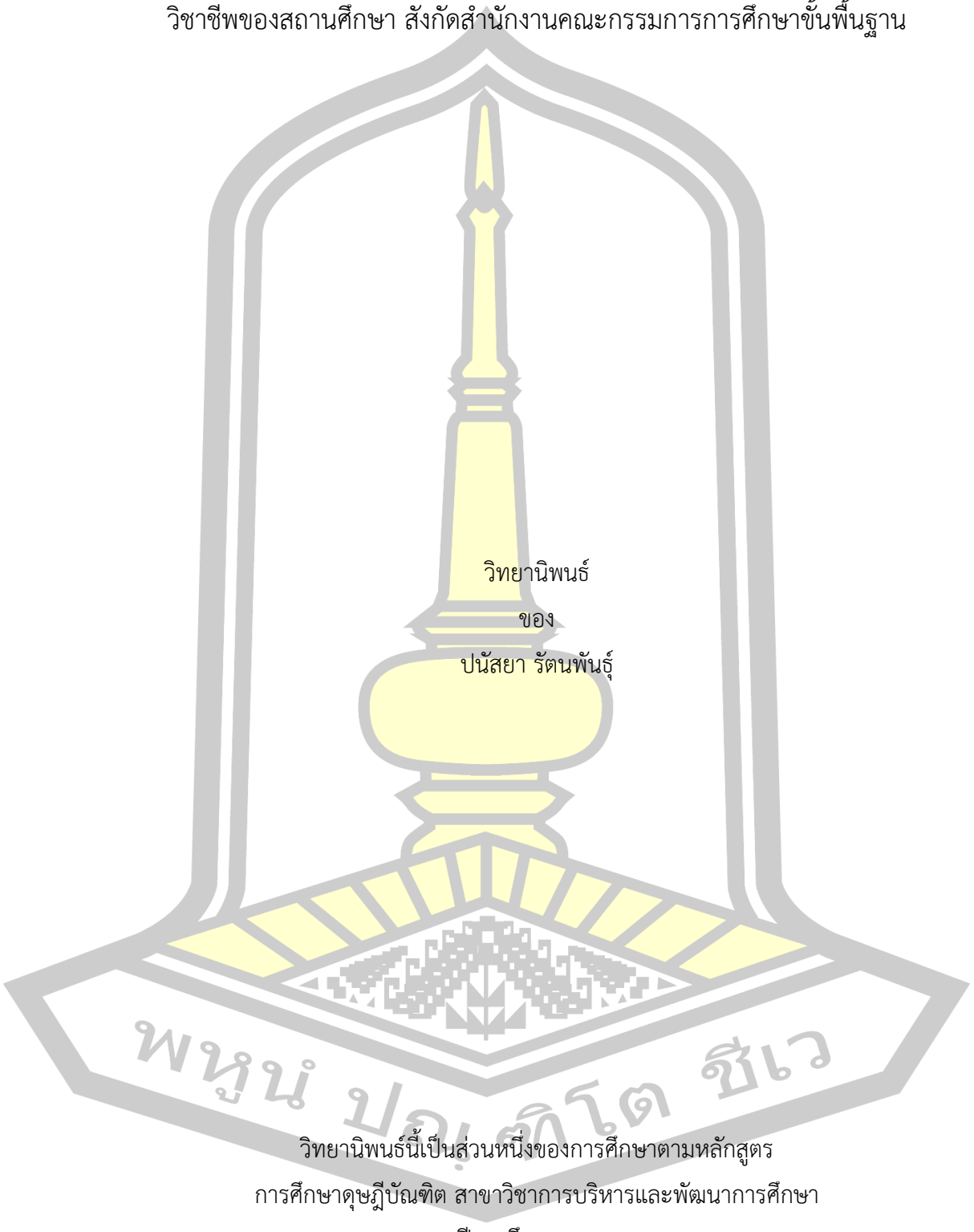

วิทยานิพนธ์

ของ

ปนัสยา รัตนพันธุ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

DEVELOPMENT OF LEARNING MANAGEMENT MODEL FOR EARLY CHILDHOOD TEACHERS USING PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY OF THE SCHOOL UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION

Panasaya Rattanapun

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements

for Doctor of Education (Educational Administration and Development)

Academic Year 2017

Copyright of Mahasarakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนาง ปนัสยา รัตนพันธุ์ แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผศ. ดร. อำนาจ ชนะวงศ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผศ. ดร. สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์)

.....กรรมการ
(ผศ. ดร. พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิร)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(ผศ. ดร. จำเนียร พลหาญ)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

....
(ผศ. ดร. พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิร) (ผศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล)
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วัน.....เดือน.....ปี.....

ชื่อเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัย ปนัสยา รัตนพันธุ์

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์

ปริญญา การศึกษาดุษฎีบัณฑิต **สาขาวิชา** การบริหารและพัฒนาการศึกษา

มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม **ปีการศึกษา** 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 3) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .20 - .65 และมีค่าความเชื่อมั่น (ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา) ทั้งฉบับเท่ากับ .90 กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วยกลุ่มผู้บริหารโรงเรียน และกลุ่มครูปฐมวัย จำนวน 67 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด 5 จังหวัดในภาคใต้ฝั่งอันดามัน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยใช้การบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ปรากฏดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชาการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย 2) การสนับสนุนการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา 3) การพัฒนาวิชาชีพด้านจัดการเรียนรู้

สำหรับครูปฐมวัย 4) การใช้เครื่องมือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 5) พัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่าลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย 2) การเรียนรู้การใช้เครื่องมือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 3) การสนับสนุนการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา 4) หลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ 5) การพัฒนาวิชาชีพด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย ตามลำดับ

3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1. กลยุทธ์การเรียนรู้ของชุมชน 2. กลไกขับเคลื่อนการดำเนินงานของขุมขน คือ “PDR” และ 3. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 7 ชุด และผลการประเมินระดับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของรูปแบบโดยรวม พบว่ามีความเหมาะสม ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย, ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

พหูน ปณฺฑิโต ชีเว

TITLE DEVELOPMENT OF LEARNING MANAGEMENT MODEL FOR EARLY CHILDHOOD TEACHERS USING PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY OF THE SCHOOL UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION

AUTHOR Panasaya Rattanapun

ADVISORS Assistant Professor Dr. Suwat Junsuwan , Ed.D.

DEGREE Doctor of Education **MAJOR** Educational Administration and Development

UNIVERSITY Mahasarakham University **YEAR** 2017

ABSTRACT

The research purpose to : 1. study the components of learning management for early childhood teachers; by using the professional learning community concept of school Under the Office of the Basic Education Commission.2. study the essential needs of learning management for preschool teachers. for early childhood teachers; by using the professional learning community concept of school Under the Office of the Basic Education Commission. 3. Develop a learning management model for early childhood teachers; by using the professional learning community concept of school Under the Office of the Basic Education Commission. The instrument used to collect data was a questionnaire. The coefficient value of alpha coefficient was .90, with the classification coefficient ranged between .20 and .65.The population sample consisted of 67 person were administrators and early childhood teachers from Anuban School in Southern Andaman. Statistics used in the analysis were percentage, mean, standard deviation and content analysis by using description. The research was divided to 3 phases and the results were as follows:

Phase 1. The components of learning management for early childhood teachers using professional learning community concept consist of five components:

1) The principles of learning management for early child teachers using the professional learning community concept. 2) The Supporting the use of professional learning community concepts by school administrators. 3) The development of professional learning management for teachers. 4) Learning to use PLC tools. 5) Development of learning management skills for preschool children.

Phase 2. A study of the need for learning management for early childhood teachers using the professional learning community concept in school. Under the Office of the Basic Education Commission in descending order is: 1) Development of learning management skills for preschool children.2) Learning to use PLC tools 3) Support for the use of the professional learning community concept of school administrators. 4) Principles of learning management for early childhood teachers using of professional learning community concept. and 5) The development of professional learning management for teachers.

Phase 3. The learning management model for early childhood teachers by using the professional learning community concept of the school Under the Office of the Basic Education Commission. That Includes: 1. Community learning strategy, 2. The process of learning the community is "PDR" And 3. Learning activities 7sets. The results of the evaluation of the suitability and feasibility of the overall model showed that the suitability and feasibility were at the highest level.

Keyword : Learning Management, Professional Learning Community

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิร กรรมการบัณฑิตศึกษาประจำคณะ ดร.อำนาจ ชนะวงศ์ ประธานกรรมการสอบ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร พลหาญ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้คำแนะนำและสละเวลาในการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ แก้ไขข้อบกพร่อง จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่สละเวลาอันมีค่ายิ่ง ในการพิจารณาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย และการร่วมประเมินให้ข้อคิดเห็นเพื่อการพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูปฐมวัยในการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความถูกต้อง เหมาะสมและเป็นไปได้ซึ่งจะมีผลให้การนำไปใช้ประโยชน์เป็นไปอย่างมีคุณภาพยิ่ง

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณะครูปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลภูเก็ตทุกท่าน รวมไปถึงเพื่อนๆ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษาในรุ่นทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์สนับสนุนส่งเสริม และเป็นกำลังใจตลอดระยะเวลาที่ได้ทำการศึกษาวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ แม่ ครู อาจารย์ และญาติพี่น้องทุกคน ที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด โดยเฉพาะคุณกิตติ รัตนพันธุ์ และคุณณิชาณัฐนันท์ รัตนพันธุ์ สามีและบุตรสาวผู้เป็นที่รัก ผู้เป็นพลังใจให้ทำงานวิจัยที่เปี่ยมด้วยศรัทธา คุณค่า และความหมายที่ใหญ่ยิ่งในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาคุณแก่บุพการี บูรพาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่มีส่วนสนับสนุนจนสำเร็จด้วยดี โดยจะนำคุณค่าและประโยชน์ที่เป็นองค์ความรู้ไปใช้ในการพัฒนาการศึกษาและประเทศชาติต่อไป

ปนัสยา รัตนพันธุ์

พหูน ปณฺฑิโต ชีเว

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ง

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... ฉ

กิตติกรรมประกาศ ..... ช

สารบัญ ..... ฌ

สารบัญตาราง ..... ฐ

สารบัญภาพประกอบ ..... ณ

บทที่ 1 บทนำ 1

ภูมิหลัง 1

คำถามของการวิจัย 6

ความมุ่งหมายของการวิจัย 6

ความสำคัญของการวิจัย 7

ขอบเขตของการวิจัย 7

กรอบแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย 8

นิยามศัพท์เฉพาะ 10

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 14

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ 15

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 15

ทฤษฎีการเรียนรู้ 20

ความหมายของการจัดการเรียนรู้ 23

หลักพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ 24

ลักษณะของการจัดการเรียนรู้ 28

องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ 30
กระบวนการจัดการเรียนรู้ 32
แนวทางการจัดการเรียนรู้ 34
การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย 41
ความหมายของการจัดการเรียนรู้ 41
นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย 42
ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 79
ความเป็นมาและแนวคิดของชุมชนการเรียนรู้แห่งวิชาชีพ 79
ความหมายชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 80
ลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ 82
องค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 86
กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 97
แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) 101
รูปแบบและการพัฒนารูปแบบ 117
ความหมายของรูปแบบ 117
ประเภทของรูปแบบ 118
องค์ประกอบของรูปแบบ 118
คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี 119
การพัฒนารูปแบบ 120
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 125
งานวิจัยในประเทศ 125
งานวิจัยต่างประเทศ 132
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย 136

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 138

ระยะที่ 2 การศึกษาความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 140

ระยะที่ 3 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 146

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 153

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 153

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 153

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 154

บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 201

วัตถุประสงค์ของการวิจัย 201

สรุปผล 201

อภิปรายผล 202

ข้อเสนอแนะ 206

บรรณานุกรม 208

ภาคผนวก 221

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ 222

ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 226

ภาคผนวก ค หนังสือราชการ 255

ภาคผนวก ง รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 260

ภาคผนวก จ คู่มือครูปฐมวัยเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 272

ประวัติผู้เขียน 293

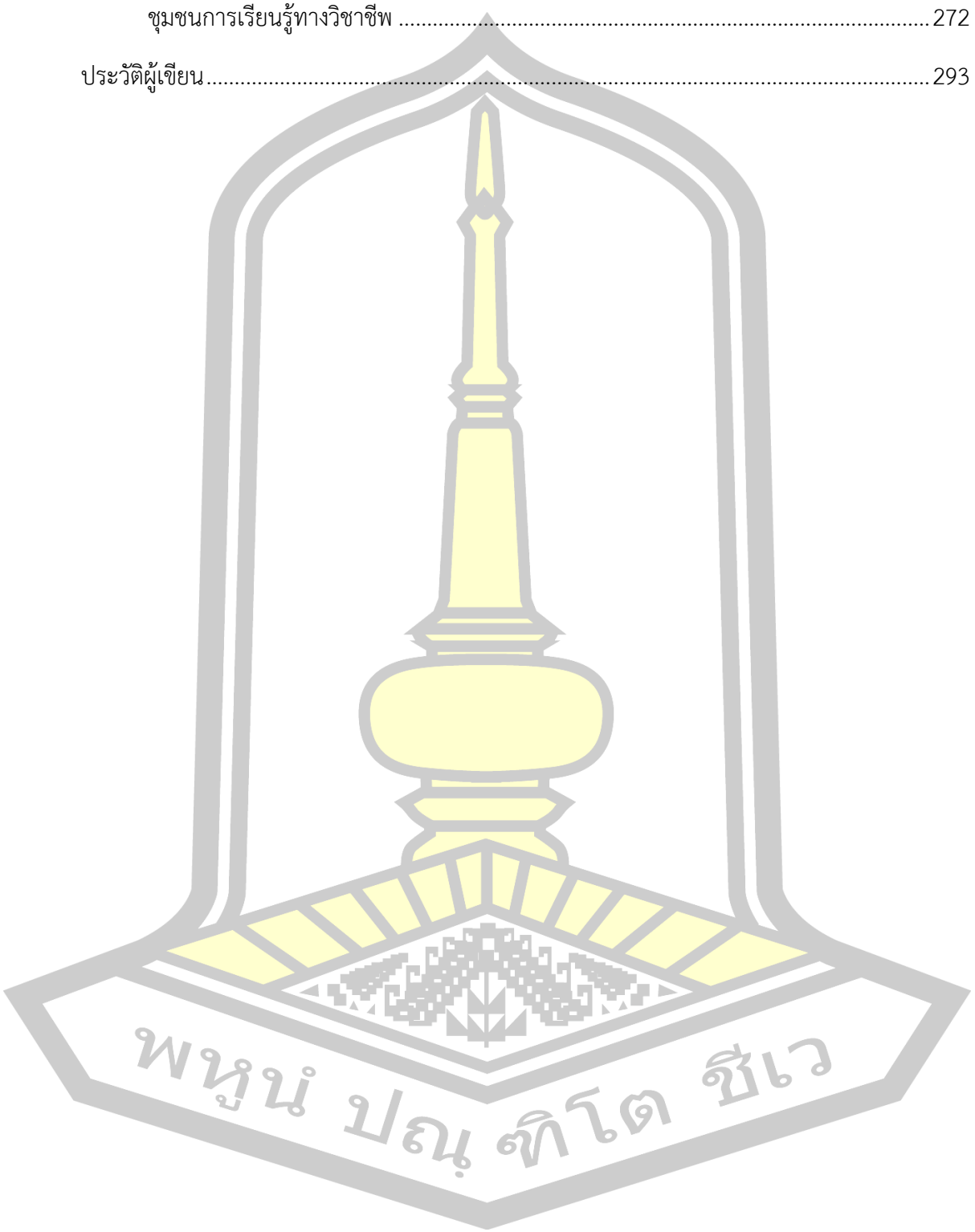

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ 39

ตาราง 2 การสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 95

ตาราง 3 องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 96

ตาราง 4 การสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) กรณีศึกษาโรงเรียนรุ่งอรุณ 110

ตาราง 5 สังเคราะห์ความสอดคล้องเกี่ยวกับขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบ 123

ตาราง 6 จำนวนผู้บริหารและครูปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด เขตพื้นที่พัฒนาระดับจังหวัดในภาคใต้ฝั่งอันดามัน จำนวน 5 โรงเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 141

ตาราง 7 การสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จากโรงเรียนกรณีศึกษา 4 แห่ง จำแนกตามองค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ 5 องค์ประกอบ 145

ตาราง 8 ผลการประเมินองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน 155

ตาราง 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครูปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด 156

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปฏิบัติ ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ 157

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปฏิบัติของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านหลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 158

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปฏิบัติ ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการสนับสนุนการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา 160

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปฏิบัติ ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ 161

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปฏิบัติ ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ 163

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปฏิบัติ ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ 164

ตาราง 16 ค่าดัชนีความต้องการ $PNI_{(Modified)}$ และลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา 168

ตาราง 17 ค่าดัชนีความต้องการ $PNI_{(Modified)}$ และลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านหลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 169

ตาราง 18 ค่าดัชนีความต้องการ $PNI_{(Modified)}$ และลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ 170

ตาราง 19 ค่าดัชนีความต้องการ $PNI_{(Modified)}$ และลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการพัฒนาวิชาชีพสำหรับครูปฐมวัย 171

ตาราง 20 ค่าดัชนีความต้องการ $PNI_{(Modified)}$ และลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการเรียนรู้การใช้เครื่องมือชุมชน 172

ตาราง 21 ค่าดัชนีความต้องการ $PNI_{(Modified)}$ และลำดับความต้องการจำเป็นของนการจัดการเรียนรู้ 172

ตาราง 22 แสดงการอบรมภาคความรู้ จำนวน 12 ชั่วโมง 179

ตาราง 23 แสดงการปฏิบัติตามกระบวนการ “PDR”และระบบพี่เลี้ยง จำนวน 30 ชั่วโมง 179

ตาราง 24 ชุมชนการเรียนรู้ครูปฐมวัย (ETLC: Early childhood Teachers Learning Community) 180

ตาราง 25 การประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย (PLC-Learning Process)..... 181

ตาราง 26 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ 185

ตาราง 27 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านกระบวนการพัฒนา 190

ตาราง 28 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านสื่อ..... 192

ตาราง 29 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวม 193

ตาราง 30 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือ 194

ตาราง 31 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนา 195

ตาราง 32 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนา 196

ตาราง 33 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนา 197

ตาราง 34 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนา 198

ตาราง 35 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนา 199

ตาราง 36 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนา 200

สารบัญภาพประกอบ

หน้า

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 9

ภาพประกอบ 2 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย 43

ภาพประกอบ 3 วงล้อของการเรียนรู้ (High-Scope wheel of Learning) 53

ภาพประกอบ 4 บริบทแนวการสอนภาษาโดยองค์รวม 64

ภาพประกอบ 5 รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ “สังคมฐานความรู้คิด” 102

ภาพประกอบ 6 ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย ตามแนวคิดชุมชน 124

ภาพประกอบ 7 ระยะการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยและผลลัพธ์การดำเนินการวิจัย 137

ภาพประกอบ 8 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 148

พหุน ปณฺ ฑิโต ชีเว

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นกลไกหลักในการพัฒนาและปลูกฝังความรู้ ความคิด ค่านิยมที่ดีงามให้กับพลเมืองและสังคมโดยรวมของทุกประเทศ ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นตัวแปรสำคัญในการยกระดับขีดความสามารถของมนุษย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในเวทีโลก การออกแบบการศึกษาจึงเป็นรอยต่อที่เชื่อมสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้านที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และสังคม ซึ่งบริบทที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบการศึกษาในปัจจุบันนั้น คือ พลวัตการเปลี่ยนแปลงโลกที่กำลังเปลี่ยนผ่านจากศตวรรษที่ 20 เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 กระแสการเปลี่ยนแปลงโลกได้ส่งผลกระทบต่อกันในทุกระบบทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่กระทบถึงกันดังกล่าว เป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้และเผชิญกับพลวัตของการเปลี่ยนผ่านอย่างเท่าทัน ประเทศไทยก็จำเป็นต้องก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 เช่นกัน และการเตรียมความพร้อมของคนไทยเพื่อนำพาประเทศไปสู่โลกที่ 1 จึงเป็น “จุดพลิกผัน” (Critical Point) ที่ปวงชนชาวไทยทุกคนต้องตระหนักรู้และพร้อมที่จะเผชิญสู่เป้าหมายโดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือให้การก้าวข้ามดำเนินไปด้วยความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (สุรางค์ โพธิ์พฤกษาวงศ์, 2542)

อย่างไรก็ตามที่ผ่านมาประเทศไทยยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนแนวคิด หรือค่านิยมแบบเก่า (Paradigm) ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คุณภาพคนอย่างสมดุลรอบด้านได้อย่างแท้จริง แม้จะตระหนักถึงพลวัตโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ตลอดจนมีความพยายามที่จะปฏิรูปการศึกษา ให้สามารถรับมือและตอบสนองต่อกับสถานการณ์ได้อย่างทันท่วงที แต่การปฏิรูปการศึกษาของไทยมักมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายบ่อยครั้ง ทำให้ขาดความต่อเนื่องและไม่สามารถเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และไม่บรรลุผลในการก้าวข้ามแนวคิด (Paradigm) แบบเดิมๆ ไปได้ ผลลัพธ์ทางการศึกษาไทยคงอยู่ในระดับต่ำ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556) จากการวิเคราะห์ช่องว่างระหว่างภาพในอนาคตที่พึงประสงค์ (Should be) กับภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน (As is) โดยการประชุมระดมความคิดของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า คุณภาพการศึกษาไทยยังมีระยะห่างระหว่างเป้าหมายกับความเป็นจริงอยู่มาก ซึ่งผลการวิเคราะห์เรียงลำดับจากช่องว่างมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ 1) “การมุ่งพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีช่วงห่างที่ระดับ 3.237, 2) การส่งเสริมให้เด็กเป็นผู้รักการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีช่วงห่างที่ระดับ 3.808, 3) การสร้างโอกาส

การเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียม มีช่วงห่างที่ระดับ 2.683 และ 4) การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน มีช่วงห่างที่ระดับ 2.421 (สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556) นอกจากนี้ ยังมีผลการประเมินคุณภาพทางการศึกษาที่พบว่า มีสถานศึกษาจำนวนมากที่ยังไม่ได้มาตรฐาน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำ เด็กและเยาวชนเป็นจำนวนมากที่ยังขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม การคิด วิเคราะห์ ใฝ่เรียนรู้ และแสวงหาความรู้ ส่วนในด้านการพัฒนาครู พบว่าครูมีภาระงานที่ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานสอนเพิ่มขึ้น เช่น งานธุรการ พัสดุ การเงิน ทะเบียนนักเรียน งานอนามัยโรงเรียน โภชนาการ อาคารสถานที่ งานแผน งานประกันคุณภาพ ฯลฯ การพัฒนาครูของหน่วยงานต่าง ๆ ยังขาดประสิทธิภาพในการประสานงาน ขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน เกี่ยวกับการวางแผน การกำหนดนโยบายด้านการพัฒนาครู ในภาพรวม จึงเกิดปรากฏการณ์ต่างคนต่างทำ เกิดความซ้ำซ้อน ขาดความต่อเนื่อง ครูจึงไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานทางการศึกษาจึงยังคงขาดแคลนครูที่มีคุณภาพ (สถาบันพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา, 2548; ดิเรก พรสีมา, 2554) จึงจะเห็นได้ว่าระบบการศึกษาไทยยังมีอีกหลายเรื่องที่จะต้องเร่งพัฒนา โดยเฉพาะเรื่องคุณภาพผู้เรียนและการพัฒนาศักยภาพครู ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศในอนาคต

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2558) ได้เสนอกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552-2561 ข้อ 2) กล่าวถึงการพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ โดยมีเป้าหมายการพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการปฏิรูปวิธีการพัฒนาครูให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ของครูที่โรงเรียน เช่น การจัดระบบการจัดการความรู้ภายในสถานศึกษา จัดตั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ จัดตั้งคลินิกครูเพื่อการเรียนรู้ จัดระบบครูพี่เลี้ยง เพื่อนช่วยเพื่อน การนิเทศภายใน เป็นต้น แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยให้สอดคล้องกับการพัฒนา “คน” ให้มีความพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตนั้น จำเป็นยิ่งที่ต้องดำเนินการ “ซ่อม” และ “สร้าง” ควบคู่กันไป เพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ซึ่งในส่วนที่ “ซ่อม” นั้น ได้แก่ 1) การปฏิรูประบบการผลิตครูและพัฒนาศักยภาพครูประจำการ 2) ปฏิรูปการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21 และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3) ปฏิรูประบบการประเมิน เน้นการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (formative assessment) 4) ปฏิรูปโครงสร้าง ปฏิรูประบบการบริหารจัดการ (Management System) และเพื่อเป็นพลังการเปลี่ยนแปลงสังคมไทยให้มีอัตราเร่งเพิ่มขึ้น จึงต้องมีการ “สร้าง” ได้แก่ การสร้างสังคมแห่งปัญญา (Wisdom-based Society) ประกอบด้วยการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อสร้างมนุษย์ที่สมบูรณ์ (Learning Supportive Environment) ได้แก่ การออกแบบกระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสม จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถของตนเอง การสร้างแรงใจ (Passion) ในการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างสภาพการเรียนรู้ที่ท้าทายและสนุกสนาน การเปิดโอกาสให้ครูเลือกวิธีการที่เหมาะกับนักเรียนของตนได้อย่างอิสระ เป็นต้น

"ครู" จึงเป็นเป้าหมายและความหวังของสังคมในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ประเทศต่างๆ จึงให้ความสำคัญกับการคัดเลือกครูเก่ง มีความสามารถเป็นเลิศเข้ามาเรียน บ่มเพาะฝึกฝนอย่างเข้มข้นและบรรจุเป็นครูคุณภาพเลิศ สามารถจัดการเรียนรู้ โดยอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนค้นพบศักยภาพที่แท้จริงของตนเองได้ ซึ่งในศตวรรษที่ 21 ครูจะมีบทบาทสำคัญยิ่งกว่าเดิม ซึ่งไม่ใช่ในฐานะผู้สอน แต่ในฐานะผู้ฝึก ครูจะต้องเป็นผู้ฝึกทักษะที่จำเป็นให้เด็กโดยครูต้องเปลี่ยนความคิด (Mindset) ใหม่ จากการยึดมั่นถือมั่นในเนื้อหาวิชาว่าถูกที่สุด ดีที่สุด โดยครูต้องเป็นผู้บอกหรือสอนให้เด็กรู้ แล้วปรับตัวใหม่ไปสู่การเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้โดยการตั้งคำถามเพื่อให้เด็กได้คิด ได้ลองลงมือปฏิบัติ เพราะการลงมือทำจะช่วยสนับสนุนให้เด็กได้ใช้ความคิด เกิดเป็นความรู้จรองสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับชีวิตตนเองต่อไปได้ ดังนั้นครูจึงต้องไม่บอกคำตอบแก่เด็ก วิธีการที่ดี คือ ตั้งคำถาม เพื่อเด็กต้องคิดและนำไปสู่การลงมือค้นหาคำตอบที่มาจากความคิดภายในตัวของเด็กเอง โดยครูไม่บอกคำตอบเพื่อให้เด็กจำและนำไปใช้ในการสอบเหมือนที่ผ่านมา ครูต้องออกแบบการเรียนรู้ให้เด็กเกิดการคิด การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน ทำให้เด็กได้เรียนรู้และค้นพบประสบการณ์ใหม่ๆ เป็นทักษะชีวิต (Life skill) ที่เพิ่มมากขึ้น (วิจารณ์ พานิช, 2555)

จะเห็นได้ว่าในการปฏิรูปการศึกษานั้น ครูเป็นบุคคลที่ได้รับการคาดหวังสูงขึ้นเรื่อย ๆ ในขณะที่ปัญหาแวดล้อมทางการศึกษาก็เพิ่มสูงขึ้นเป็นเท่าทวีคูณ แต่คุณภาพการศึกษายังไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาครูปฐมวัยไม่ได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง กระบวนการพัฒนาเด็กปฐมวัยยังไม่มีผลิตภาพที่ชัดเจน ทั้งๆ ที่องค์กรต่างๆ ได้เห็นพ้องต้องกันอย่างเป็นเอกฉันท์ว่า เด็กปฐมวัยมีศักยภาพทางการเรียนรู้สูงที่สุดในชีวิตมนุษย์ เด็กทุกคนมีความฉลาดติดตัวมาตั้งแต่แรกเกิด เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้และประสบผลสำเร็จในชีวิตได้ และเด็กทุกคนที่ได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพในระดับปฐมวัย จะเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล, 2560) นักวิชาการหลายฝ่ายให้ความเห็นว่า ความล้มเหลวทางการปฏิรูปการศึกษาน่าจะมีผลมาจากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้สังคมกลายเป็นสิ่งที่อยู่กลางอากาศหรือไร้พรมแดน สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กมีทั้งโซเชียลเน็ตเวิร์ค โซเชียลมีเดีย สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้เด็กเรียนรู้ธรรมชาติรอบตัวน้อยลง ยึดติดกับตัวเอง ขาดปฏิสัมพันธ์กับผู้คน ทั้งที่เป็นเด็กวัยเดียวกัน ผู้ใหญ่ ผู้ปกครอง หรือแม้แต่คนเลี้ยงดู จึงพบว่าเด็ก ยุคนี้มีปัญหาการใช้ชีวิตและปัญหาทางการเรียนรู้ที่แตกต่างและมากมายกว่าเด็กในยุคก่อน ๆ ซึ่งจากผลการศึกษาของสถาบันพัฒนาเด็กและครอบครัวแห่งชาติ ได้ศึกษาพบว่า เด็กไทยในปัจจุบันจากจำนวน 100 คน มีเด็กพัฒนาการล่าช้าถึง 30% และในจำนวน 30 คนนั้น มีพัฒนาการทางภาษาล่าช้า 20 คน ในจำนวน

20 คน ฝึกฝนและแก้ไขได้ 18 คน ส่วนที่เหลือจะเป็นเด็กที่มีความบกพร่องที่มีสาเหตุจากภาวะทางสมอง ซึ่งเด็กกลุ่มนี้หากปล่อยปละละเลย ไม่ได้รับการดูแล หรือไม่ถูกยอมรับก็จะเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง แปลกแยกจากกลุ่ม ซึ่งเป็นผลกระทบที่ยิ่งใหญ่ต่อชีวิตของเด็กปฐมวัย และอาจกล่าวได้ว่าเป็นผลกระทบต่อคุณภาพแทบทั้งชีวิตก็ว่าได้ (สุริยเดว ทรีปาตี, 2556)

จึงเป็นที่น่าสนใจว่า ในปัจจุบันครูปฐมวัยจะต้องจัดการเรียนรู้ในลักษณะใด และรู้ได้อย่างไรว่า “เด็กได้เรียนรู้หรือไม่” นักทฤษฎีทางเชาว์ปัญญา Jean Piaget (1896-1980 อ้างถึงใน พรรณี ชูทัย เจนจิต, 2545) กล่าวว่าเด็กเรียนรู้เชาวน์ปัญญา ส่วน Dale Edgar (1969) เห็นว่าการเรียนรู้ได้ดีหรือไม่นั้นเกิดจาก “สิ่งเร้ากับการทำงานของสมอง” เช่น ถ้าหากเด็กนั่งฟังเพียงอย่างเดียวจะเรียนรู้ได้เพียง 10% หากเด็กได้ลงมือปฏิบัติจะเรียนรู้ได้มากขึ้น เป็น 75% และหากเด็กเรียนรู้แล้วได้นำความรู้ไปใช้หรือไปสอนผู้อื่น (Teach others/Immediate use) ก็จะมีการเรียนรู้ที่เพิ่มสูงขึ้นถึง 90% ส่วนนักวิทยาศาสตร์ Bruner (1915-2016 อ้างถึงใน ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล, 2536) ค้นพบว่าสมองของมนุษย์มีขั้นตอนของการรับรู้ และสมองจะรับรู้สิ่งต่างๆ ได้ดีกรณีที่มีคลื่นสมองต่ำ สมองจะส่งคลื่นแอลฟ่าออกมาได้ เมื่อร่างกายมีสภาวะผ่อนคลาย จิตใจสงบ เยือกเย็น และในสภาวะเช่นนั้นมนุษย์จะมีความตื่นตัว พร้อมที่จะทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งยังมีการค้นพบว่าเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่เรียนรู้ด้วยการซึมซับผ่านเซลล์กระจกเงาในสมองที่ทำงานอยู่ตลอดเวลา เด็กอยู่ใกล้สิ่งแวดล้อมใดก็จะซึมซับหรือเรียนรู้สิ่งนั้นได้โดยไม่ต้องสอน เช่น เด็กที่อยู่กับครูที่มีความสงบ อารมณ์มั่นคง มีเหตุผล มีเมตตา มีการตั้งคำถามให้เด็กได้คิดได้ใคร่ครวญ เด็ก ๆ จะซึมซับพฤติกรรมเหล่านั้นโดยไม่รู้ตัว ยิ่งถ้าเด็กรู้สึกได้รับความเมตตา เด็กก็จะรู้สึกปลอดภัยเกิดความมั่นคงทางจิตใจ ซึ่งนั่นหมายถึงครูได้กระตุ้นการเรียนรู้และสร้างแรงจูงใจเชิงบวกให้เด็กได้บ่มเพาะปัญญาจากการเรียนรู้แบบซึมซับไปแล้ว (วิเชียร ไชยบัง, 2558) จะเห็นได้ว่าทั้งนักจิตวิทยา นักการศึกษา นักวิทยาศาสตร์ต่างให้ความสนใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ของมนุษย์ ซึ่งหมายความรวมถึง “ครูปฐมวัย” จำเป็นที่จะต้องรู้ว่า “เด็กแต่ละคนมีวิธีการเรียนรู้อย่างไร สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ (2558) แสดงความเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันไว้ว่า หากครูและผู้ปกครองสนใจเฉพาะเรื่องความรู้ เด็กจะเรียนรู้ด้วยความเครียด เนื่องจากความรู้ในปัจจุบันมีมากมาย มากจนไม่รู้ว่าควรเลือกรับรู้ หรือเรียนรู้เรื่องใดจึงจะมีประโยชน์ที่แท้จริง เมื่อเวลาผ่านไปความรู้เหล่านั้นก็ไม่เป็นความจริงอีกต่อไป ใช้ประโยชน์ใดๆ ไม่ได้อีกเลย วิธีการเรียนรู้ของเด็กยุคปัจจุบันจึงต้องเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม มนุษย์จะเรียนรู้ได้ดีต้องใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ ASK นั่นคือ ใช้ความรู้สึก ความนึก ความคิดที่ลุ่มลึกและรอบคอบเพิ่มขึ้น ครูควรจัดเวลาให้เด็กได้ฝึกทักษะการคิดเพิ่มขึ้น การจดจำและการสอบมีประโยชน์ในชีวิตน้อยลง เพราะความรู้ที่จำได้ในวันนี้อาจไม่ได้ใช้อีกเลยในอนาคต ไม่มีใครทำนายได้ชัดเจนว่าการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพนั้น ต้องใช้ความรู้ในลักษณะใด ไม่มีใครรู้ว่าเด็กในอนาคตจะต้องเผชิญกับปัญหาแบบใด

ซึ่งสิ่งที่จะเป็นประโยชน์กับมนุษย์ทุกเพศ ทุกวัย ทุกยุคทุกสมัย คือทักษะการรู้คิด การรู้เท่าทัน และจิตสำนึกดี (ชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์, 2556)

ครูปฐมวัย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาตนเองให้มีกระบวนทัศน์ใหม่ที่เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลง เพื่อเรียนรู้และพัฒนาตนเองให้เป็นครูในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างสอดคล้องกับสภาพปัญหาทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งนั่นหมายถึงครูจะต้องมีฐานะเป็นผู้เรียน (Teacher as a Learner) ซึ่งนอกจากทักษะการคิด การรู้เท่าทัน และจิตสำนึกที่ดีแล้ว ครูจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องตัวเด็ก วิถีการเรียนรู้ของเด็ก หลักสูตร การใช้หลักสูตรได้อย่างเหมาะสมกับเด็กและบริบทในชีวิตของเด็กแต่ละคน ซึ่งนวัตกรรมที่จะช่วยให้ครูพัฒนางานในหน้าที่ครูได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นนั้น คือ การรวมกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ Professional Learning Community PLC เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ครูจะได้ช่วยกันพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็ก ทั้งเป็นการยกระดับความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และจิตวิญญาณของความเป็นครูไปพร้อมๆ กัน การที่ครูจะเรียนรู้จนถึงขั้นการพัฒนาระดับจิตวิญญาณนั้น ครูจะต้องปรับมโนทัศน์ใหม่ (Conceptualize) โดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน (Reciprocal Process) ครูต้องเรียนรู้การพัฒนางานอย่างเป็นพลวัตแบบ (Dynamic Systems Theory) โดยต้องยึดโยงหลักการพื้นฐาน (Guiding Principles) เป้าประสงค์ (Goals) หลักสูตร (Curriculum) การพัฒนาวิชาชีพ (Professional Development) การฝึกปฏิบัติ (Practice) การปรับลักษณะการสอน (Faculty Characteristics Change) ครูต้องเรียนรู้ในขณะที่จัดการเรียนรู้ไปพร้อมกัน (Lilian G Katz., 2011) ซึ่ง วิเชียร ไชยบัง (2558) ได้กล่าวความสำเร็จและประสิทธิภาพของ PLC ต้องอาศัยรูปแบบการทำงานที่สอดประสานของ 3 นวัตกรรม คือ นวัตกรรมองค์กร (PLC) นวัตกรรมการพัฒนาปัญญาภายนอก (PBL) และนวัตกรรมการพัฒนาปัญญาภายใน (จิตศึกษา) บังอร เสรีรัตน์ (2558) กล่าวถึง การเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ประสบผลความสำเร็จว่า ต้องดำเนินงานตามกระบวนการ “PSR” ได้แก่ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติและสังเกต (See) และการสะท้อนคิด (Reflect) และเนื้อหาที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน คือ มิติหนุนเสริม มิติด้านผู้เรียน และมิติด้านกิจกรรม PLC ซึ่งหากได้มีดำเนินงานอย่างสอดประสานกันทุกมิติ จะช่วยให้ครูได้รับการเรียนรู้และมีผลให้เด็กมีทักษะการเรียนรู้และพัฒนาที่เพิ่มสูงขึ้น

ส่วนในต่างประเทศได้มีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ร่วมกับการพัฒนาจิตให้มีความสงบและมีพลังการเรียนรู้เพิ่มสูงขึ้น โดยใช้คำว่า “Mindfulness” เช่น Nielsen (2014) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลกระทบจากการฝึกสติ (Mindfulness) ภายในระยะเวลา 4 สัปดาห์ พบว่ากลุ่มทดลองมีสมาธิ ความสามารถในการจดจำ สมรรถภาพทางกาย ทางอารมณ์และคุณภาพความสัมพันธ์ และมีสติ การระลึก รู้ตัวเพิ่มสูงขึ้น และการฝึกสติ (Mindfulness) เป็นการปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น จากการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ Stein (2016) ศึกษาผลกระทบ

ของการฝึกสติที่เน้นความรู้สึกเพียง 3 นาที ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่าความวิตกกังวลของกลุ่มตัวอย่างลดลง และผลการเรียนเพิ่มสูงขึ้น ส่วน Lippincott (2016) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการฝึกสติ (Mindfulness) พบว่า การฝึกสติมีความสัมพันธ์กับความ สามารถในการรับรู้ ความสามารถทางอารมณ์ และภาวะผู้นำ ซึ่งผู้ที่ได้รับการฝึกสติมีการรับรู้ ความสามารถทางอารมณ์ และภาวะผู้นำเพิ่มขึ้น จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมานั้น สะท้อนคุณภาพการศึกษา โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ร่วมกับการพัฒนาจิตให้มีความสงบและมีพลังการเรียนรู้ ซึ่งจะมีผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและจิตตปัญญาศึกษาเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยมุ่งหวังให้ครูปฐมวัยเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงและมีจิตวิญญาณในความเป็นครู เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติที่มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

คำถามของการวิจัย

1. องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีอะไรบ้าง
2. ความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างไร
3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ทราบถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สามารถนำไปใช้ในการบริหารงานวิชาการและงานบุคลากรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ได้ทราบถึงลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีความเหมาะสมเป็นไปได้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยของสังคมไทยต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่

1.1 องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย ได้แก่ 1) หลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย 2) การสนับสนุนการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา 3) การพัฒนาวิชาชีพด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย 4) การเรียนรู้การใช้เครื่องมือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 5) การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

1.2 กระบวนการพัฒนา ได้แก่ ประกอบด้วยกระบวนการ PDR ได้แก่ Plan = การเรียนรู้โดยการวางแผนร่วมกัน Do & SEE= การปฏิบัติและร่วมสังเกตการณ์เพื่อสร้างองค์ความรู้แบบเปิดใจ Reflection=การสะท้อนความคิดที่เกิดจากการปฏิบัติงานเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้และพัฒนาต่อยอดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

1.3 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 7 ชุด ได้แก่ 1) แผนกลยุทธ์ (การวางแผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้) 2) การพัฒนาตนเอง (ชุดความคิด&การรู้จักตนเอง) 3) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ 4) การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง (กิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง กิจกรรมพ่อแม่อาสา กิจกรรมใส่ใจลูกรัก) 5) การจัดทำบทเรียน 6) การเสริมพลัง “คุณค่าความเป็นครู” 7) การจัดเวทีชุมชนเรียนรู้

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูล ในการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกำหนดกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่กลุ่มผู้บริหารและครูปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด 5 โรงเรียน ในภาคใต้ฝั่งอันดามัน ซึ่งเป็นกลุ่มโรงเรียนในเขตที่ผู้วิจัยทำงาน จำนวน 67 คน

3. ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของรูปแบบพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการศึกษา มีความเชี่ยวชาญในด้านการศึกษาปฐมวัย การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จำนวน 15 คน

กรอบแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยในปัจจุบันมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเด็กในยุคปัจจุบัน เป็นเด็กที่เกิดมาพร้อมกับเทคโนโลยีจึงมีประสบการณ์และพฤติกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากยุคเก่าเป็นอย่างมาก ครูจึงต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องให้มีความเท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สามารถที่จะเป็นผู้นำทางปัญญาแก่เด็กได้ ซึ่งนวัตกรรมการพัฒนาครูในปัจจุบันที่ได้รับการนิยมเป็นอย่างมาก คือ แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างมาก หากมีการศึกษาอย่างลุ่มลึกให้ทราบถึงวิธีการดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยที่ยั่งยืนต่อไป

พหุน ปณ ฑิโต ชีเว

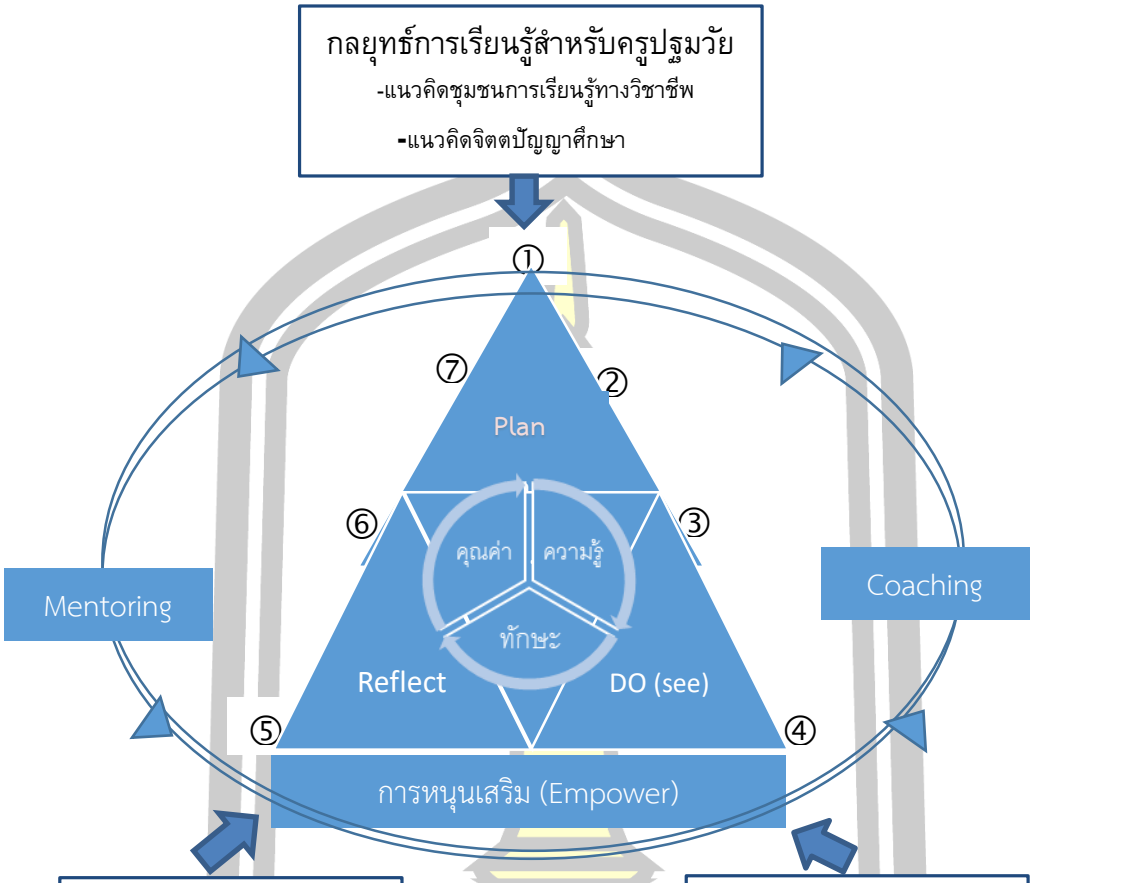

กระบวนการเรียนรู้และ

Plan= การร่วมวางแผน (การกำหนดวิสัยทัศน์ ร่วมสู่เป้าหมายการพัฒนา)

Do & See= การปฏิบัติและร่วมสังเกต-เรียนรู้

Reflection= การสะท้อนความรู้ ความคิดจากการปฏิบัติ เชื่อมโยงคุณค่าและความหมายของการเรียนรู้

คู่มือการพัฒนา

1. แผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้
2. การพัฒนาตนเอง
3. การออกแบบการเรียนรู้
4. การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง
5. การจัดทำบทเรียน
6. การเสริมพลัง “คุณค่าความเป็นครู”
7. การจัดเวทีชุมชนเรียนรู้ครูปฐมวัย ETLC

1. หลักการและเหตุผล
2. วัตถุประสงค์
3. เนื้อหา-กิจกรรม
4. กระบวนการ
5. สื่อ-แหล่งเรียนรู้
6. การประเมินผล

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

พหุน ปณ ฑิโต ชีเว

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย หมายถึง องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ตัวบ่งชี้การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย 1) กลยุทธ์การเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย 2) กระบวนการพัฒนา และ 3) เนื้อหา/กิจกรรมการพัฒนา

1.1 กลยุทธ์การเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย หมายถึง เนื้อหา ความรู้ หรือชุดความคิดใหม่ที่จะมีผลให้ครูปฐมวัยเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการปฏิบัติงาน นำไปสู่การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดการขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ 1) แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

1.2 `กระบวนการพัฒนา ประกอบขึ้นด้วยกระบวนการ “PDR” ได้แก่ การวางแผน (Plan) การลงมือปฏิบัติและการสังเกตการณ์ (Do&SEE) และการสะท้อนผล (Reflection) โดยกระบวนการพัฒนาดังกล่าว ได้ดำเนินการผ่าน องค์ประกอบ 5` ด้าน คือ 1) ด้านหลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย 2) ด้านการสนับสนุนการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา 3) ด้านการพัฒนาวิชาชีพสำหรับครูปฐมวัย 4) ด้านการเรียนรู้การใช้เครื่องมือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ 5) ด้านพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

1.3 เนื้อหา/กิจกรรมการพัฒนา ประกอบด้วยเนื้อหา/กิจกรรมการเรียนรู้ 7 ชุดกิจกรรม ได้แก่ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมสู่เป้าหมายการพัฒนา 2) การพัฒนาตนเอง 3) การออกแบบการเรียนรู้ 4) การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง 5) การจัดทำบทเรียน 6)การเสริมพลัง “คุณค่าและความเป็นครู” และ 7) การจัดเวทีชุมชนเรียนรู้ครูปฐมวัย ETLC ซึ่ง แต่ละชุดกิจกรรมประกอบด้วยโครงสร้างของกิจกรรม 6 หัวข้อ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการดำเนินงาน 5) สื่อ และ 6) การประเมินผล

2. องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง กรอบความคิดสำคัญที่เป็นกลไกขับเคลื่อนให้ครูปฐมวัย ได้รับโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนสู่การปฏิรูปการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย องค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่ 1) หลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) การสนับสนุนการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา 3) การพัฒนาวิชาชีพด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย 4) การเรียนรู้การใช้เครื่องมือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 5) การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

2.1 หลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย หมายถึง สิ่งที่ครูปฐมวัยต้องตระหนักและต้องร่วมกันเรียนรู้เพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่

2.1.1) การวางแผนกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาปฐมวัยอย่างเท่าทันต่อการเปลี่ยนเปลี่ยนแปลง

2.1.2) การจัดทำโครงการด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย

2.1.3) การเสริมสร้างความรู้ภายในเพื่อการบรรลุเป้าหมายระดับจิตวิญญาณความเป็นครู (เป้าหมายการเรียนรู้และพัฒนาตนเองจากภายในเพื่อความเท่าทันความรู้สึก อารมณ์ความคิดของตนและการเปลี่ยนแปลงตนเองทางจิตสำนึกหรือจิตวิญญาณ /การเป็นแบบอย่างในการพัฒนาตนในการพัฒนาปัญญาภายในตน)

2.2 การสนับสนุนการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง กิจกรรมการสนับสนุนหรือการจัดสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศหรือทรัพยากรเพื่อสนับสนุนให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.2.1) การจัดปัจจัยการสนับสนุน (เวลาในการพัฒนา/การเป็นผู้นำในเชิงความคิดและการปฏิบัติ/ การให้ความสำคัญและการอยู่ร่วมปฏิบัติ/การเป็นแบบอย่างในชีวิตประจำวัน

2.2.2) การจัดทำโครงการระบุกิจกรรมการสนับสนุนให้เกิดการปฏิบัติ การกำกับติดตามผลและการรายงานผล

2.2.3) การเสริมสร้างความรู้ภายในเพื่อบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพแบบองค์รวมมีคาวมสมดุลและสร้างความสุขในองค์กร

2.3 การพัฒนาวิชาชีพด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย หมายถึง การดำเนินงานตามกรอบแผนกลยุทธ์ที่กำหนดเพื่อนำไปสู่การพัฒนาวิชาชีพแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์คุณภาพระดับสูง

2.3.1) การดำเนินงานด้านการวิจัยและพัฒนา (R2R) ได้แก่ การวิจัยบทเรียน การวิจัยเพื่อการพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล การวิจัยแบบร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อการพัฒนาเด็ก การวิจัยเกี่ยวกับ Team Teaching เป็นต้น

2.3.2) การร่วมเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร ได้แก่ การร่วมวางแผนและการร่างงานแบบมีส่วนร่วม การสังเกตการณ์ปฏิบัติงาน-สังเกตชั้นเรียน และการสะท้อนผลการเรียนรู้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาเชิงประจักษ์

2.3.3) การเสริมสร้างความรู้ภายในเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาวิชาชีพระดับสูง เช่น การทบทวนแรงบันดาลใจ การร่วมทางแห่งกัลยาณมิตร การยอมรับและไว้วางใจซึ่งกันการเสริมสร้างให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา การร่วมเรียนรู้ร่วมพัฒนา ร่วมรับประโยชน์แบบ (win-win) กิจกรรมติดทองหลังพระ การเปิดใจ-แบ่งปัน การทบทวนเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ทุ่มเท เรียนรู้และเผยแพร่โดยไม่หวังผลตอบแทนต่างๆ ใช่สิ่งที่มีคุณค่าและความหมายที่จริงแท้และเสริมสร้างสันติสุขในชีวิตและองค์กร หรือไม่ ฯลฯ

2.4 การเรียนรู้การใช้เครื่องมือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงและการใช้เครื่องมือสร้างความรู้ แสวงหาความรู้ ถ่ายทอดความรู้ สรุปรวมความรู้ โดยการฟังอย่างลุ่มลึก สุนทรียสนทนา อภิปรายเชิงสร้างสรรค์ วิพากษ์ วิจารณ์ จิตวิทยาเชิงบวก เป็นต้น

2.4.1) การเรียนรู้แบบองค์รวม โดยใช้ฐานกาย ฐานจิต และฐานสมองไปพร้อมๆกัน ไม่แยกส่วนออกจากกัน

2.4.2) การกำหนดเวลาและลงมือปฏิบัติตามสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น ให้มีการพัฒนางานตามแผนกลยุทธ์ ระหว่างการปฏิบัติกิจกรรมนั้น ครูเรียนรู้การใช้เครื่องมือตามหลักชุมชนการเรียนรู้และจิตปัญญาศึกษา ได้แก่ การตั้งใจฟังปัญหาเพื่อการช่วยเหลือซึ่งกัน การเคารพการยอมรับในขีดความมสามารถและความแตกต่างหลากหลายในความคิด การร่วมคิด ร่วมแก้ปัญหา ร่วมพัฒนาการศึกษาเพื่อไปสู่เป้าหมายร่วมกัน

2.4.3) การเสริมสร้างความรู้ภายใน ฝึกปฏิบัติให้เกิดปัญญาภายใน เพื่อการบรรลุเป้าหมายการใช้เครื่องมือการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย หมายถึง การจัดโอกาสให้ครูปฐมวัยได้เรียนรู้ พัฒนาวิธีการปฏิบัติหน้าที่การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยอย่างสนุกสนาน การเป็นผู้อำนวยความสะดวกที่มีพลังในการเรียนรู้ มีความกระหายใคร่รู้ เพื่อเป็นต้นแบบการใฝ่เรียนรู้แก่เด็กปฐมวัย การฝึกครูเป็นผู้นำในการคิด ตัดสินใจ กำหนดเป้าหมายสูงสุดในการพัฒนาและการเสริมพลังเพื่อความสำเร็จ ความสุขในการทำงานอย่างมีคุณค่าและความหมายตอบสนองต่อปรัชญาการศึกษาปฐมวัย นั่นคือ “การพัฒนาเด็กสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์”(กิจกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 มีเรื่องใดบ้าง ทำอย่างไร)

2.5.1) ครูร่วมตัดสินใจและกำหนดเป้าหมายของปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยโดยพื้นฐานของมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ/มาตรฐานวิชาชีพครู โดยคำนึงถึงบริบทของการเปลี่ยนแปลงและความการสร้างภูมิคุ้มกันอย่างเท่าทันและรอบคอบ

2.5.2) การร่วมปฏิบัติตามแนวคิด การตัดสินใจโดยระบบการเรียนรู้แบบร่วมมือสะท้อนการร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมบันทึกการเรียนรู้ และร่วมต่อยอดการพัฒนาอย่างเป็นระบบ บันทึกการเรียนรู้ของนักเรียน บันทึกการเรียนรู้แบบร่วมมือกับผู้ปกครอง บันทึกการเรียนรู้แบบร่วมมือกับเพื่อนครู บันทึกการเรียนรู้เกี่ยวกับการสนับสนุนจากภายนอก

2.5.3) การเสริมสร้างความรู้ภายในเพื่อการบรรลุเป้าหมายการใช้เครื่องมือการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ความรู้ภายใน-การใคร่ครวญการปฏิบัติอย่างสมดุลเพื่อการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อผู้เรียนสูงสุด)

3. ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูปฐมวัย หมายถึง การเรียนรู้ร่วมกันของครูปฐมวัยเพื่อพัฒนาคุณภาพงานด้านการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาวิชาชีพของครูปฐมวัยไปพร้อมกัน โดยมีระบบพี่เลี้ยง

การชี้แนะ และการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญต่างๆ ซึ่งวิถีการเรียนรู้ร่วมกันดังกล่าวมีการดำเนินงานสม่ำเสมอ เป็นวัฒนธรรมองค์กร

4. โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคใต้ฝั่งอันดามัน หมายถึง โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในเขตพื้นที่ 5 จังหวัด คือ โรงเรียนอนุบาลระนอง โรงเรียนอนุบาลกระบี่ โรงเรียนอนุบาลพังงา โรงเรียนอนุบาลภูเก็ต และโรงเรียนอนุบาลตรัง

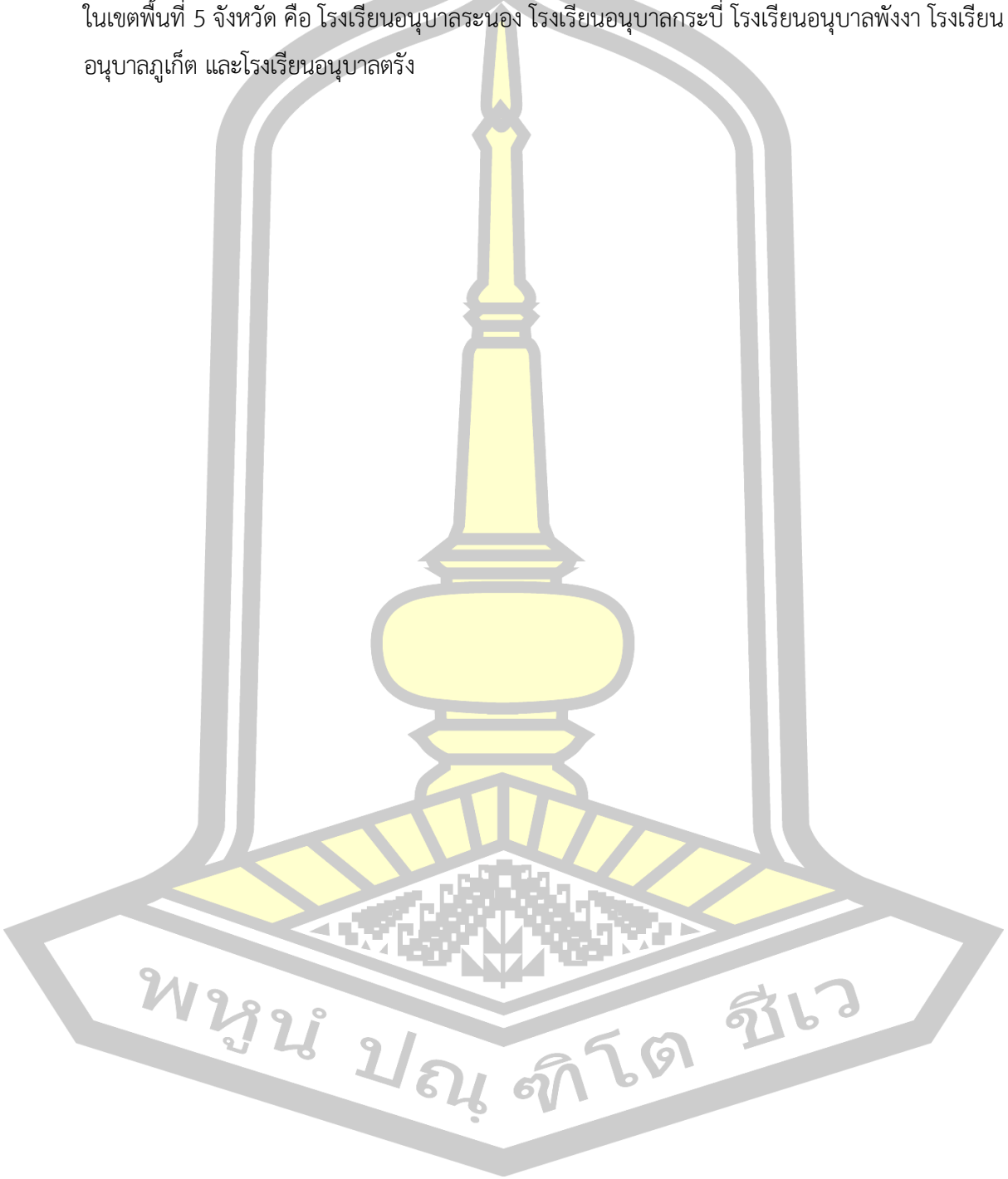

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้
    1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
    1.2 ทฤษฎีการเรียนรู้
    1.3 ความหมายของการจัดการเรียนรู้
    1.4 หลักพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้
    1.5 ลักษณะการจัดการเรียนรู้
    1.6 องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้
    1.7 กระบวนการจัดการเรียนรู้
    1.8 แนวทางการจัดการเรียนรู้
2. การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
    2.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้
    2.2 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
3. ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
    3.1 ความเป็นมาและแนวคิดของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
    3.2 ความหมายของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
    3.3 ลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
    3.4 องค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
    3.5 กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
    3.6 แนวปฏิบัติที่ดีในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
4. รูปแบบและการพัฒนารูปแบบ
    4.1 ความหมายของรูปแบบ
    4.2 ประเภทของรูปแบบ
    4.3 องค์ประกอบของรูปแบบ

4.4 คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี

4.5 การพัฒนารูปแบบ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

วิจารณ์ พานิช (2553) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า สิ่งที่จะเกิดกับผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้ปฏิบัติบูรณาการทักษะเข้าในการสอนเนื้อหาหลักด้านวิชาการ เครือข่าย P21 ได้พัฒนาวิสัยทัศน์ การเรียนรู้เป็นกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1) สาระวิชาการหลักและทักษะในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 การรอบรู้สาระวิชา มีความสำคัญและจำเป็นเป็นอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของนักเรียน สาระวิชาหลัก ได้แก่ ภาษาอังกฤษ การอ่าน ภาษาของโลก ศิลปะ คณิตศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การปกครองและความเป็นพลเมืองที่ดี

2) หัวข้อสำหรับศตวรรษที่ 21 ความรู้เกี่ยวกับโลก ความรู้ด้านเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองดี ความรู้ด้านสุขภาพ ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

3) ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม เป็นตัวกำหนดความพร้อมการเข้าสู่การทำงานซึ่งเป็นความซับซ้อนเพิ่มขึ้นในโลกปัจจุบัน ทักษะด้านนี้ ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) การสื่อสาร ความร่วมมือ (Communication and Collaboration) ทักษะการสื่อสารและความร่วมมือ (Communication and Collaboration) ทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี ได้แก่ ทักษะด้านสารสนเทศ (Information Literacy) ทักษะด้าน สื่อ (Media Literacy) ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information, Communications and Technology, Literacy) ทักษะชีวิตและอาชีพ ได้แก่ ความยืดหยุ่น ความสามารถในการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) การริเริ่มและการกำกับดูแลตัวเองได้ (Initiative and Self-Direction) ทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-cultural Skills) การมีผลงานและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (Productivity and Accountability) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and Responsibility) ระบบส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ มาตรฐานการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century

Standards) การประเมินผลทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Assessments of 21st Century Skills) หลักสูตรและวิธีการสอนในศตวรรษที่ 21 (21stCentury Curriculum and Instruction) การพัฒนาวิชาชีพในศตวรษที่ 21 (21stCentury Professional Development) บรรยากาศการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21stCentury Learning Environment) วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ศตวรรษที่ 21 หนังสือ Century Skills : Learning for Life in Out Times ระบุลักษณะ 8 ประการของเด็กสมัยใหม่ ไว้ดังนี้

1) มีอิสระที่จะเลือกสิ่งที่ตนพอใจ แสดงความเห็น และลักษณะเฉพาะของตน

2) ต้องการดัดแปลงสิ่งต่าง ๆ ให้ตรงตามความพอใจและความต้องการของตน (Customization & Personalization)

3) ตรวจสอบหาความจริงเบื้องหลัง (Scrutiny)

4) เป็นตัวของตัวเองและสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เพื่อรวมตัวกันเป็นองค์กร เช่น ธุรกิจ รัฐบาล และสถาบันการศึกษา

5) ความสนุกสนานและการเล่นเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้และชีวิตทางสังคม

6) การร่วมมือและความสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของทุกกิจกรรม

7) ต้องการความเร็วในการสื่อสาร การหาข้อมูลและการตอบคำถาม

8) สร้างนวัตกรรมต่อทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต

ปัจจัยสำคัญด้านการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มี 5 ประการ คือ

1) การเรียนรู้ที่แท้จริง (Authentic Learning) การเรียนในลักษณะที่เป็นวิชาต่างๆ ในห้องเรียนเป็นการเรียนรู้ในสิ่งที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวันไม่ได้จึงไม่นับว่าเป็นการเรียนรู้ที่แท้จริง ดังนั้น ครูต้องออกแบบการเรียนรู้ให้ศิษย์ได้เรียนในสภาพที่ใกล้เคียงชีวิตจริงที่สุด

2) การเรียนรู้ในระดับสร้างกระบวนทัศน์ (Mental Model Building) อาจมองอีกมุมหนึ่งว่าเป็น Authentic Learning แนวหนึ่ง ได้แก่ การอบรมบ่มนิสัย หรือการปลูกฝังความเชื่อหรือค่านิยมต่างๆ แต่ในความหมายนี้เป็นการเรียนรู้วิธีการนำเอาประสบการณ์มาสั่งสมจนเกิดเป็นกระบวนทัศน์ (หรือความเชื่อ ค่านิยม)

3) การเรียนรู้ที่แท้จริงขับดันด้วยฉันทะ (Internal Motivation) ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ภายในตัวคนไม่ใช่ขับดันด้วยอำนาจของครูหรือพ่อแม่ เด็กที่เรียนเพราะไม่อยากขัดใจครูหรือพ่อแม่จะเรียนได้ไม่ดีเท่าเด็กที่เรียน เพราะอยากเรียน

4) การจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างของเด็กแต่ละคน Multiple Intelligence เวลานี้เป็นที่เชื่อกันทั่วไปแล้วว่า มนุษย์เรามีพหุปัญญา (Multiple Intelligence) และเด็กแต่ละคน มีความถนัดหรือปัญญาที่ติดตัวมาแต่กำเนิดต่างกัน สไตล์การเรียนรู้ก็ต่างกัน จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายต่อครูในการจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างของเด็กแต่ละคน และจัดให้การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต เป็นการเรียนรู้เฉพาะตัว (Personalized Learning)

5) การเรียนรู้เป็นกิจกรรมทางสังคม (Social Learning) หากยึดหลักการนี้ ครูสามารถออกแบบกระบวนการทางสังคม เพื่อให้ศิษย์สนุกและเกิดนิสัยรักการเรียน เพราะการเรียนจะไม่ใช่กิจกรรมส่วนบุคคลที่หงอยเหงาน่าเบื่อ ทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ที่คนทุกคนต้องเรียนรู้ตั้งแต่อนุบาลไปจนถึงมหาวิทยาลัยและตลอดชีวิต คือ 3R x 7C 3R ได้แก่ Reading (การอ่าน) Writing (เขียนได้) และ Arithmetic (คิดเลขเป็น) 7C ได้แก่ Critical Thinking and Problem Solving) (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ไขปัญหา) Creativity and Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรมกรรม) Cross-cultural Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์) Collaboration, Teamwork & Leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) Communications, Information & Media Literacy and Collaboration (ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ) Computing & ICT literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) Career & learning Skills (ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้) การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ การเรียนรู้ 3R x 7C ครูเองต้องเรียนรู้ 3R x 7C และต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต

สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ (2553) ได้เสนอว่า การเปลี่ยนแปลงโลกของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และการพัฒนาสู่ “ครูมืออาชีพ” ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในการเรียนรู้ของคนในศตวรรษที่ 21 โลกแห่งการศึกษาได้เปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมากในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา การศึกษาเป็นที่ยอมรับกันว่า เป็นการสร้างความรู้ ความสามารถ และพัฒนาศักยภาพของคน ได้แก่ การศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การให้โอกาสแก่ผู้เรียนทุกคนได้มีโอกาสรับรู้ เพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์ ตลอดจนพัฒนาศักยภาพของแต่ละคนให้ได้มากที่สุด ปราศจากข้อจำกัดทั้งระดับสติปัญญา ความสามารถในการรับรู้ และอื่น ๆ ไม่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับเวลาและสถานที่ ที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดทั้งในการแก้ปัญหา วิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ในทุกระดับในลักษณะที่เรียกว่า Constructionism ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology ICT) เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้การศึกษาในอุดมคติเป็นจริงได้ เพราะสามารถแสดงอักษรภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหว รวมถึงการสร้างสถานการณ์เสมือนจริง (Virtual Situation)

สรุปได้ว่า สิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ในหลักวิชาและทักษะเพื่อดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม

บทบาทหน้าที่ครูด้านการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2548) ได้กล่าวว่า ครูควรมีบทบาทและพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ คือ กระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนให้รู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การเป็นผู้นำทางวิชาการ โดยเฉพาะการเป็นผู้นำทางวิชาการในชุมชนที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ โดยครูผู้นำจะต้องมีวิสัยทัศน์ในการทำงาน เพื่อพัฒนาตนเองสู่การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการจัดการเรียนรู้และช่วยกันพัฒนาจนเกิดวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) แสดงออกด้วยพฤติกรรมเชิงรุก (Proactive) กล้าที่จะเสี่ยง (Taking Risk) และพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง กล้าตัดสินใจ กล้าที่จะยอมรับสิ่งใหม่ ๆ และ ยอมรับและเห็นความสำคัญและความต้องการของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นที่ผลประโยชน์ผู้เรียนเป็นหลัก

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550) ได้อธิบาย ถึงบทบาทครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปเป็นผู้ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ และเป็นผู้ให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงลักษณะของครูในการจัดการเรียนรู้ว่า ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีบุคลิกที่เหมาะสม สามารถจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1) ด้านบุคลิกภาพ ประกอบด้วย การมีกิริยาวาจาที่เหมาะสม อารมณ์ดี มีใช้ภาษาสุภาพ ชัดเจน มีเมตตา ขจัดความลำเอียง หลีกเลี่ยงการตำหนิ หมั่นคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อารมณ์ขัน สร้างสัมพันธ์ฉันท์มิตร ทันต่อโลกเสมอ ค้นให้เจอความสามารถเด็ก

2) ด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การใช้เกม เพลง การเล่านิทาน การปลุกใจให้หมั่นคิด ไม่เกาะติดในห้องเรียน ผลัดเปลี่ยนเวียนรายงาน บูรณาการทุกวิชา สรรหาสื่อหลากหลาย เลิกบรรยายให้ปฏิบัติ จัดตามหลัก Child-Centered

ทิศนา แขมมณี (2553) ให้ทัศนะว่า การจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้ง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียนและเน้นประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนเรียนควรจะได้รับ มีการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทที่สำคัญในการเรียนรู้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ สามารถใช้กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ อันจะนำผู้เรียนไปสู่การเรียนรู้อย่างแท้จริง ประกอบด้วย วางแผนการเรียนรู้ อกแบบการจัดการเรียนรู้ เทคนิคการจัดการเรียนรู้ ระบบการเรียนรู้ สื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553) มีหลักเกณฑ์ในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1) ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรแกนกลาง และการออกแบบการจัดการเรียนรู้

2) จัดหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นความรู้ ทักษะ กระบวนการที่สอดคล้องตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด คุณลักษณะอันพึงประสงค์และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

3). วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล พร้อมนำข้อมูลมาใช้ในการออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่มุ่งตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ตามความแตกต่างของผู้เรียนและพัฒนาการทางสมอง เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

4) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

5) จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งทางกายภาพและทางสังคม

6) จัดเตรียมและใช้สื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนได้อย่างเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน

7) มีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ อย่างหลากหลาย ทั้งนี้มุ่งเน้นการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและผู้ปกครอง ตลอดจนความสอดคล้องกับธรรมชาติวิชาและพัฒนาการของผู้เรียน

8) นำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้เพื่อสอนซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน ตลอดจนปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเองอย่างเป็นระบบ

9) ใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน พัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

Good (1973) กล่าวถึงแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

1) ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการที่ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเรียนรู้ในสิ่งที่ใกล้ตัวและความรู้ที่ไกลตัวออกไป

2) จัดสิ่งแวดล้อม และบรรยากาศที่ปลุกเร้า จูงใจและเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ

3) ครูเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แสดงความรัก ความเมตตาต่อผู้เรียนโดยทั่วถึง สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้เรียนทุกคนอย่างเสมอภาค

4) ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์

5) ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเอง

6) ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดีและปรับปรุงส่วนด้อยของผู้เรียน

7) ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกคิด การแก้ปัญหา และค้นพบความรู้

8) ใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เชื่อมโยงการเรียนรู้เข้ากับประสบการณ์เดิมหรือในสิ่งที่เป็นวิถีชีวิตจริงโดยร่วมมือกับชุมชน

9) ครูปลูกฝังระเบียบวินัย ค่านิยมและคุณธรรมตามวิถีวัฒนธรรมไทย

10) ครูประเมินตนเอง ประเมินพัฒนาการเด็กอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า ครูผู้สอนควรมีการเตรียมการจัดการเรียนรู้ เตรียมเนื้อหา กิจกรรม สื่อ รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล ตลอดจนจัดสิ่งแวดล้อม และบรรยากาศที่ปลุกเร้า จูงใจที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนและมีการวัดผลประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างหลากหลาย

ทฤษฎีการเรียนรู้

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ มีดังนี้

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Edward L. Thorndike (1814-1949)

ทฤษฎีของธอร์นไดค์เรียกว่าทฤษฎีการเชื่อมโยง (Connectionism Theory) ทฤษฎีนี้กล่าวถึงการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า (Stimulus - S) กับการตอบสนอง(Response - R) โดยมีหลักเบื้องต้นว่า “การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง โดยการลองถูกลองผิด (Trial and error) หลายรูปแบบและเมื่อเกิดการเรียนรู้ขึ้นแล้ว จะเหลือการตอบสนองรูปแบบเดียวที่เหมาะสมที่สุด และพยายามทำให้การตอบสนองเช่นนั้นเชื่อมโยงกับสิ่งเร้าที่ต้องการให้เรียนรู้ต่อไป หลักการเรียนรู้ตามทฤษฎีของ Thorndike เกิดเป็นกฎการเรียนรู้ ดังนี้คือ 1) กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดี ถ้าผู้เรียนมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ 2) กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) การฝึกหัดหรือกระทำบ่อย ๆ ด้วยความเข้าใจจะทำให้การเรียนรู้นั้นคงทนถาวร ถ้าไม่ได้กระทำซ้ำบ่อย ๆ การเรียนรู้นั้นจะไม่คงทนถาวร และในที่สุดอาจลืมได้ 3) กฎแห่งการใช้ (Law of Use and Disuse) การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ความมั่งคงของการเรียนรู้จะเกิดขึ้น หากได้มีการนำไปใช้บ่อย ๆ หากไม่มีการใช้อาจลืมได้ 4) กฎแห่งผลที่พึงพอใจ (Law of Effect) เมื่อบุคคลได้รับผลที่พึงพอใจย่อมอยากจะเรียนรู้ต่อไป แต่ถ้าได้รับผลที่ไม่พึงพอใจ จะไม่อยากเรียนรู้ ดังนั้นการได้รับผลที่พึงพอใจ จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ ทิศนา แขมมณี (2550) กล่าวถึงการประยุกต์ใช้ทฤษฎีเพื่อจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลองผิดลองถูกด้วยตนเองบาง จะเป็นการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหา โดยสามารถจดจำผลจากการเรียนรู้ได้ดี รวมทั้งเกิดความภาคภูมิใจในการทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง การสำรวจความพร้อม หรือการสร้างความพร้อมทางการเรียนให้แก่ผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องดำเนินการก่อนการเรียนเสมอ หากต้องการให้ผู้เรียนเกิดทักษะในเรื่องใดแล้ว ต้องให้ผู้เรียนมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ อย่างถ่องแท้และให้ผู้เรียนฝึกฝนต่อเนื่องสม่ำเสมอ เมื่อเกิดการเรียนรู้แล้วควรให้ฝึกนำไปใช้ โดยให้ผู้เรียนได้รับผลที่พึงพอใจ จะช่วยให้การเรียนรู้ประสบความสำเร็จ นั่นคือ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้และนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ได้

2. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์

เพียเจต์ (Piaget) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านความคิดของเด็กว่ามีขั้นตอนการเรียนรู้หรือกระบวนการเรียนรู้อย่างไร เขาอธิบายว่า การเรียนรู้ของเด็กเป็นไปตามลำดับขั้นของพัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งจะมีพัฒนาการไปตามวัยต่าง ๆ เป็นขั้นเป็นตอน พัฒนาการเป็นสิ่งที่เป็นไปตาม

ธรรมชาติ ในช่วงที่เด็กกำลังจะพัฒนาไปสู่ขั้นที่สูงกว่า สามารถช่วยให้เด็กพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม เพียเจต์เน้นความเข้าใจธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กมากกว่าการกระตุ้นเด็กให้มีพัฒนาการเร็วขึ้น โดยไม่ควรเร่งเด็กให้ข้ามจากพัฒนาการจากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่ง เพราะจะทำให้เกิดผลเสียแก่เด็ก เพียเจต์ ศึกษาพัฒนาการทางการรู้คิดของเด็กในช่วงอายุ 6 ปีแรกของชีวิต ซึ่งเป็นประสบการณ์สำคัญที่เด็กควรได้รับการส่งเสริม 6 ขั้น ได้แก่

1) ขั้นความรู้แตกต่าง (Absolute Differences) เด็กเริ่มรับรู้ในความแตกต่างของสิ่งของที่มองเห็น

2) ขั้นรู้สิ่งตรงกันข้าม (Opposition) ขั้นนี้เด็กรู้ว่าของต่างๆ มีลักษณะตรงกันข้ามเป็น 2 ด้าน เช่น มี-ไม่มี หรือ เล็ก-ใหญ่

3) ขั้นรู้หลายระดับ (Discrete Degree) เด็กเริ่มรู้จักคิดสิ่งที่เกี่ยวกับลักษณะที่อยู่ตรงกลางระหว่างปลายสุดสอง ปลาย เช่น ปานกลาง น้อย

4) ขั้นความเปลี่ยนแปลงต่อเนื่อง (Variation) เด็กสามารถเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ เช่น บอกถึงความเจริญเติบโตของต้นไม้

5) ขั้นรู้ผลของการกระทำ (Function) ในขั้นนี้เด็กจะเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลง

6) ขั้นการทดแทนอย่างลงตัว (Exact Compensation) เด็กจะรู้ว่าการกระทำให้ของสิ่งหนึ่งเปลี่ยนแปลงย่อมมีผลต่ออีกสิ่งหนึ่งอย่างทัดเทียมกัน โดยมีลักษณะการเรียนรู้ทางเชาว์ ปัญญาดังนี้คือ

6.1) การซึมซับ (assimilation) เป็นกระบวนการทางสมองในการรับประสบการณ์ เรื่องราว และข้อมูลต่าง ๆ เข้ามาสะสมเก็บไว้เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

6.2) การปรับและจัดระบบ (accommodation) คือ กระบวนการทางสมองในการปรับประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่ให้เข้ากันเป็น ระบบหรือเครือข่ายทางปัญญาที่ตนสามารถเข้าใจได้ เกิดเป็นโครงสร้างทางปัญญาใหม่ขึ้น

6.3) การเกิดความสมดุล (equilibration) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากขั้นของการปรับ หากการปรับเป็นไปอย่างผสมผสานกลมกลืนก็จะก่อให้เกิดสภาพที่มีความสมดุลขึ้น หากบุคคลไม่สามารถปรับประสบการณ์ใหม่และประสบการณ์เดิมให้เข้ากันได้ ก็จะเกิดภาวะความไม่สมดุล ซึ่งจะก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญาขึ้นในตัวบุคคล (Hergenhahn and Olson. 2005)

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Rogers (ทิศนา แขมมณี, 2550)

Rogers กล่าวถึงพื้นฐานระบบการทำงานของสิ่งมีชีวิตที่มีวิวัฒนาการว่าเป็นคุณค่าของระบบสิ่งมีชีวิต (Organismic Valuing) การประเมินเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องเป็นการมองในแง่ดี (Positive Regard) เป็นการประเมินที่เป็นการมองตนเองในแง่ดี (Positive Self-Regard)

สังคมของคนเราต้องการอยู่กับสภาพแวดล้อมที่มีประโยชน์ (Conditions of Worth) บนเงื่อนไขที่ว่าเป็นสภาพแวดล้อมที่เป็นประโยชน์ (Conditional Positive Regard) และนำไปสู่สภาพที่ดีสำหรับตนเอง (Conditional Positive Self-Regard) ลักษณะผู้เรียนตามแนวทฤษฎี การเรียนรู้ของโรเจอร์สควรเป็นผู้ที่มีความซื่อตรงต่อประสบการณ์ที่ได้รับ (Openness to Experience) มีการดำรงชีวิตที่เหมาะสม (Existential Living) เป็นบุคคลที่เชื่อถือได้ (Organismic Trusting) มีอิสระในการทำงาน (Experiential Freedom) และมีความสามารถในการสร้างสรรค์ (Creativity) ซึ่งการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Rogers ได้เน้นที่ผู้เรียนและสภาพแวดล้อม ได้แก่

1) การมีอิสระในการทำงาน

2) การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา

3) สภาพแวดล้อมที่มีความสะดวกและสิ่งอำนวยในการปฏิบัติงาน

4. ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructionism)

ทฤษฎี “Constructionism” เป็นทฤษฎีที่มีความรู้พื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget เช่นเดียวกับทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) ผู้พัฒนาทฤษฎีนี้คือ Seymour Papert แห่งสถาบันเทคโนโลยีแมสซาชูเซตส์ (Massachusetts Institute of Technology) Papert ได้ร่วมพัฒนาทฤษฎี “Constructionism” กับ Piaget ซึ่งแนวความคิดของทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง มีสาระสำคัญคือ การเรียนรู้เกิดจากการสร้างพลังความรู้ในตนเอง และด้วยตนเองของผู้เรียน หากผู้เรียนมีโอกาสได้สร้างความคิดและนำความคิดของตนเองไปสร้างสรรค์ชิ้นงาน โดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม จะทำให้เห็นความคิดนั้นเป็นรูปธรรมชัดเจน และเมื่อผู้เรียนสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมาในโลก ก็หมายถึงการสร้างความรู้ขึ้นในตนเองนั่นเอง ความรู้ที่ผู้เรียนสร้างขึ้นนี้จะมีความหมายต่อผู้เรียน จะอยู่คงทน ผู้เรียนจะไม่ลืมง่าย และจะสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจความคิดของตนได้ดี นอกจากนั้นความรู้ที่สร้างขึ้นเองนี้ยังจะเป็นฐานให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ใหม่ต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ผู้เรียนและครูตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยสร้างชิ้นงาน ผู้เรียนจะต้องเป็นฝ่ายเริ่มลงมือทำโครงการซึ่งตนเองสนใจ พร้อมกับคิดและพูดอธิบายเกี่ยวกับสิ่งที่ได้กระทำไปแล้วให้คนอื่น ๆ รับรู้และนำไปสู่การแลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกันฉันท์มิตร เมื่อปฏิบัติเช่นนี้อย่างต่อเนื่องจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ของตนเองได้มากขึ้นตามลำดับ ทั้งนี้โดยมีสิ่งสนับสนุนคือเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับใช้แสดงความคิด ส่วนครูจะต้องพัฒนาตนเองจนเกิดความเข้าใจกระบวนการเรียนรู้เป็นอย่างดี รู้และว่องไวต่อความคิดและความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน และให้คำแนะนำได้อย่างเหมาะสมไม่มากเกินไป จนทำให้ผู้เรียนคิดพึ่งพาครูเสียทุกเรื่อง และไม่น้อยเกินไปจนผู้เรียนรู้สึกเบื่อหน่าย หมดกำลังใจที่จะทำงานต่อ ยอมรับในความคิดแปลกใหม่ของผู้เรียน และร่วมสำรวจ ทดลองกับผู้เรียนได้อย่างจริงใจ ช่วยให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกัน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำสิ่งที่ตนเองสนใจในเวลาที่ต้องการ ส่งเสริมให้มีการนำเสนอผลงาน

และแลกเปลี่ยนความคิดกันภายในห้องเรียนอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง แสดงความกระตือรือร้นที่จะค้นหาความรู้ใหม่อยู่ตลอดเวลา มีโครงการของตนเองเช่นเดียวกับผู้เรียนและแสดงให้เห็นว่ามีความจำเป็นต้องแก้ปัญหาอยู่เสมอ กระทำอย่างมีความสุข และสร้างความภาคภูมิใจและความมั่นใจจากสิ่งที่ทำเป็นตัวอย่างที่จะช่วยบ่มเพาะวัฒนธรรมการใฝ่เรียนใฝ่รู้ให้เกิดขึ้นในห้องเรียนได้

5. การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎี Constructionism จากแนวคิดของ (Seymour Papert., 2002) มีการศึกษาและนำไปใช้กันอย่างแพร่หลายในการให้ผู้เรียนเป็นฝ่ายสร้างความรู้ด้วยตนเอง มิได้มาจากครูและในการสร้างความรู้นั้น ผู้เรียนจะต้องลงมือสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมา โดยยึดหลักสำคัญ 5 ประการ คือ

1) เรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้จากปัญหาด้วยการสำรวจ ทดลองด้วยตนเอง

2) การเชื่อมโยงความรู้ เป็นการเชื่อมโยงสิ่งที่รู้แล้วกับสิ่งที่กำลังเรียน

3) การออกแบบงาน เป็นการระบุและแลกเปลี่ยนความคิด เป็นแนวทางใหม่ของบุคคลที่จะนำความรู้ที่ได้มาเชื่อมต่อกับความรู้เดิม

4) ลงมือปฏิบัติ เป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความคิดที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม

5) มีเวลาในการทำงาน ให้ผู้เรียนมีเวลาในการทำงานอย่างต่อเนื่อง

ความหมายของการจัดการเรียนรู้

อุทุมพร จามรมาน (2545) ได้ให้ความหมายการจัดการเรียนรู้ว่า หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการต่าง ๆ ที่ดำเนินการอย่างมีขั้นตอนเริ่มตั้งแต่การรับรู้ การคิด การประเมิน การเรียนรู้และมีองค์ประกอบที่สำคัญคือการสังเกต การสงสัย การอยากรู้คำตอบ การแสวงหา การคาดคะเน การหาข้อมูลและการตรวจสอบคำตอบ

ทิศนา แขมมณี (2546) ได้ให้ความหมายการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินการสอนให้สำเร็จด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไปตามองค์ประกอบและขั้นตอนสำคัญอันเป็นลักษณะเฉพาะหรือลักษณะเด่นที่ขาดไม่ได้ของวิธีนั้น ๆ

ชูศรี สุวรรณโชติ (2554) ได้ให้ความหมายการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การนำปัญหาที่ได้จากการศึกษามาพัฒนาปรับปรุงใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการหรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนที่ดำเนินไปอย่างมีขั้นตอน โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผน การจัดการเรียนรู้จนถึงการประเมินผลเพื่อถ่ายทอดความรู้ มวลประสบการณ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

หลักพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545)

หลักการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 ถึง มาตรา 30 สาระสำคัญหมวดนี้ ครอบคลุมหลักการสาระการเรียนรู้และกระบวนการจัดการศึกษาที่เปิดกว้าง ให้แนวทางการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ในมาตรา 22 กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ฉะนั้น ครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้นำ ผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตนในการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาโดยมาตรา 23 กำหนดหลักการจัดการเรียนรู้ในเรื่องต่อไปนี้

1. ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติและสังคมโลกรวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย
2. ความรู้และทักษะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน
3. ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย
4. ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา
5. ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข
6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

หลักการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 สรุปเป็นแนวดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ที่ครูจะต้องจัดกิจกรรมขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งด้วยตนเองและกลุ่ม ตามศักยภาพและความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์ ได้รับความรู้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง นักเรียนมีความสุข กระตือรือร้นในการเรียนและเกิดคุณลักษณะนิสัยที่ดีที่พึงประสงค์ตามที่สังคมต้องการ โดยอย่างน้อยลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย

1. จัดให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง
2. จัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายแก่ผู้เรียน
3. จัดสถานการณ์ที่ท้าทายให้แก่ผู้เรียน
4. จัดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้

5. เน้นกระบวนการการมีส่วนร่วมของผู้เรียนทุกคน

6. จัดให้สอดคล้องความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคล

7. จัดสิ่งอำนวยความสะดวกและบรรยากาศให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

8. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้เรียน 9) จัดกิจกรรมให้มีความเชื่อมโยงบูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่น ๆ และเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

ทองคูณ หงส์พันธุ์ (2542) ได้ให้หลักการจัดการเรียนรู้โดยกล่าวไว้เป็นบัญญัติ 20 ประการของการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

1. ศึกษาหลักสูตรให้กระจ่าง
2. วางแผนการจัดการเรียนรู้อย่างดี
3. มีกิจกรรม/ทำอุปกรณ์
4. สอนจากง่ายไปหายาก
5. วิธีสอนหลายหลากมากชนิด
6. สอนให้คิดมากกว่าจำ
7. สอนให้ทำมากกว่าท่อง
8. แคล่วคล่องเรื่องสื่อสาร
9. ต้องชำนาญการจูงใจ
10. อย่าลืมใช้จิตวิทยา
11. ต้องพัฒนาอารมณ์ขัน
12. ต้องผูกพันห่วงหาศิษย์
13. เฝ้าตามติดพฤติกรรม
14. อย่าทำตัวเป็นทรราช
15. สร้างบรรยากาศไม่น่ากลัว
16. ประพฤติตัวตามที่สอน
17. อย่าตัดรอนกำลังใจ
18. ใช้เทคนิคการประเมิน
19. ผู้เรียนเพลินมีความสุข
20. ผู้สอนสนุกกับการเรียน

แนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามรอบด้าน สามารถสรุปเป็นหลักการพื้นฐานเพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ได้ดังนี้

1. สอนจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวออกไปหาสิ่งที่อยู่ไกลตัว ตามปกติผู้เรียนมักจะสนใจและคุ้นเคยกับสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวบทเรียนที่ผู้สอนจะนำมาสอนนั้น ควรเลือกสิ่งที่อยู่รอบตัวหรือใกล้ตัวก่อนแล้วค่อยสอนสิ่งที่อยู่ห่างจากตัวออกไปเรื่อยๆ

2. สอนจากสิ่งที่ง่ายไปหาสิ่งที่ยากการจัดการเรียนรู้ ถ้าจะให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกหัวข้อเรื่องจากง่ายไปหายากอยู่แล้ว เพราะสิ่งง่ายๆนั้นผู้เรียนจะเข้าใจได้ดีและเป็นพื้นฐานในการเรียนสิ่งยากต่อไป

3. สอนจากตัวอย่างไปหากฎเกณฑ์ในการจัดการเรียนรู้บทเรียนใดๆ ก็ตามผู้สอนควรให้ตัวอย่างหลายๆ ตัวอย่างหรืออาจจะให้ผู้เรียนช่วยหาตัวอย่างให้แล้วช่วยกันสรุปตั้งกฎเกณฑ์ขึ้นมา

4. สอนจากสิ่งที่รู้ไปหาสิ่งที่ไม่รู้ทั้งนี้เป็นเพราะว่าประสบการณ์ใหม่นั้น ย่อมต้องอาศัยบทเรียนเก่าหรือประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐานจึงจะเรียนบทเรียนใหม่ได้เข้าใจดี

5. สอนจากรูปธรรมไปหานามธรรมในการจัดการเรียนรู้บทเรียนใดๆ ก็ตาม ผู้สอนควรพยายามใช้สื่อการเรียนประกอบการจัดการเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น เพื่อเป็นวิธีการทำให้บทเรียนเป็นรูปธรรมซึ่งจะง่ายแก่การเข้าใจของผู้เรียน

6. สอนจากการทดลองไปหาการสรุปตั้งกฎเกณฑ์บทเรียนใดที่สามารถให้ผู้เรียนทดลองปฏิบัติจริงได้ ผู้สอนก็ควรให้ผู้เรียนทดลองปฏิบัติหรือลงมือกระทำด้วยตนเอง เมื่อทดลองเสร็จแล้วผู้สอนจึงซักถามและให้ผู้เรียนคิดสรุปเป็นกฎเกณฑ์ขึ้นมา

7. สอนโดยคำนึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ธรรมชาติของผู้เรียนในวัยต่างๆ จะมีความแตกต่างกัน ทั้งด้านความสนใจ ความถนัด ผู้สอนจะต้องเข้าใจในหลักพัฒนาการของผู้เรียนในวัยต่างๆ เพื่อจัดเตรียมบทเรียนและกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เลือกทำตามความถนัดและความสนใจซึ่งจะเกิดผลดีต่อการเรียนของผู้เรียนด้วย

8. สอนโดยคำนึงถึงหลักจิตวิทยาหลักจิตวิทยาที่ผู้สอนต้องนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้มากที่สุดคือ จิตวิทยาพัฒนาการและจิตวิทยาการศึกษาเป็นต้น

9. สอนโดยยึดจุดหมายของการจัดการศึกษา จุดหมายของการจัดการศึกษาจะเป็นเป้าหมายหลักตามแนวนโยบายในการจัดดำเนินการศึกษาของชาติในระดับต่างๆ

10. สอนโดยยึดความมุ่งหมายของหลักสูตรและบทเรียนเป็นหลักในการจัดการเรียนรู้นั้น ผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดความมุ่งหมายหรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตรที่กำหนดไว้เป็นหลัก และผู้สอนยังต้องกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหน่วยการเรียนรู้ขึ้นด้วยและระหว่างการสอนต้องพยายามจัดสถานการณ์และกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้การเรียนรู้บรรลุตามความมุ่งหมายหน่วยการเรียนรู้นั้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในการเรียนที่ดี

ผู้สอนที่ดีทุกคนย่อมมีความรับผิดชอบในหน้าที่การจัดการเรียนรู้และฝึกอบรมผู้เรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องมีหลักในการยึดดังนี้

1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดอยู่เสมอ โดยการซักถามหรือให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาง่ายๆ เพื่อจะได้เป็นการฝึกให้ผู้เรียนคิดหาเหตุผลคิดเปรียบเทียบ และคิดพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ

2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงให้มากที่สุด ด้วยการเรียนโดยการกระทำด้วยตนเอง (Learning by doing)

3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม (Group working) โดยการปรึกษาหารือกันในกลุ่มแบ่งงานกันทำด้วยความร่วมมือกันและประเมินผลรวมกัน

4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเองตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์

5. มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนรู้อยู่เสมอ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้นั้นเกิดความยืดหยุ่นน่าสนใจและไม่น่าเบื่อ โดยนำเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบต่างๆ มาปรับใช้เพื่อการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียน

6. มีการเตรียมการจัดการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้า เพื่อที่ผู้สอนจะได้ทราบว่าจะสอนอย่างไรบ้างตามลำดับขั้นและยังช่วยให้ผู้สอนพร้อมที่จะสอนด้วยความมั่นใจ

7. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น คิดหาเหตุผล ความเป็นมาของสิ่งที่เรียนและมีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

8. มีการประเมินผลตามสภาพจริง ประเมินความรู้ความสามารถของผู้เรียนอย่างแท้จริง เพื่อให้แน่ใจว่าการจัดการเรียนรู้ได้ผลตรงตามจุดประสงค์ที่วางไว้หรือไม่เพียงใด

9. มีสื่อการจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสนใจและเข้าใจบทเรียนเช่น ของจริง รูปภาพ หุ่นจำลอง แผนภูมิ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน วีดิทัศน์ ฐานข้อมูลการเรียนรู้เว็บไซต์และโสตทัศนูปกรณ์อื่นๆ

10. มีการจูงใจในระหว่างการจัดการเรียนรู้ เช่น การให้รางวัล การชมเชย การลงโทษ การติเตียน การให้คะแนน การสอบ การแข่งขัน การปรบมือให้เกียรติ ฯลฯ มาใช้เป็นสิ่งกระตุ้นและชี้แนวทาง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ตั้งใจขยันหมั่นเพียรในการเรียนการทำกิจกรรมมากขึ้น

11. มีกิจกรรมให้ผู้เรียนทำหลายอย่าง เพื่อเร้าความสนใจของผู้เรียนและช่วยให้ผู้เรียนสนุกสนานในการเรียน

12. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและมีความเจริญงอกงามในทุกด้านทั้งร่างกายอารมณ์สังคมและสติปัญญา

13. ส่งเสริมความสัมพันธ์หรือการบูรณาการระหว่างวิชาที่เรียนกับวิชาอื่นๆ ในหลักสูตรเช่นสอนภาษาไทยก็สอนให้สัมพันธ์กับสังคมศึกษาศิลปศึกษาดนตรีและนาฏศิลป์ เป็นต้น

14. มีการสร้างบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะแก่การเรียนรู้ตามบทเรียนที่สอนทั้งในแง่ของสิ่งแวดล้อมและอารมณ์ของผู้เรียน

15. สอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child center) ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ผู้เรียนจะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เอง ผู้สอนจะเป็นเพียงผู้คอยให้ความช่วยเหลือแนะนำในการทำกิจกรรม

16. สอนโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ให้มากที่สุด

17. สอนตามกฎแห่งการเรียนรู้โดยจัดบทเรียนให้เหมาะสมกับวัยความสามารถและประสบการณ์เดิมของผู้เรียน

18. สอนโดยส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแบบประชาธิปไตย โดยสามารถแสดงความคิดเห็นต่างๆ และฝึกให้ผู้เรียนรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น อีกทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการวางแผนงานร่วมกับผู้สอน

ลักษณะของการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้มีลักษณะเด่น 3 ลักษณะคือ

1. การจัดการเรียนรู้เป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน หมายความว่า การจัดการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้นั้นทั้งผู้สอนและผู้เรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและเป็นปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นไปตามลำดับขั้นตอน เพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

2. การเรียนรู้มีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้เป็นพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านความรู้ความคิดหรือด้านพุทธิพิสัย

2.2 ด้านทักษะกระบวนการหรือด้านทักษะพิสัย

2.3 ด้านเจตคติหรือด้านจิตพิสัย

3. การจัดการเรียนรู้จะบรรลุจุดประสงค์ได้ดีต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ของผู้สอน ซึ่งหมายความว่า การจัดการเรียนรู้จะบรรลุจุดประสงค์ได้หรือไม่นั้น ต้องอาศัยความรู้ความสามารถของผู้สอนทั้งด้านวิชาการ ทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ เป็นสำคัญ

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2553) กล่าวถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 มาตราที่ 22 กำหนดว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ” และได้เสนอลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูต้องคำนึงถึงไว้ดังนี้

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
2. การเน้นความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก
3. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน
4. การจัดกิจกรรมให้น่าสนใจไม่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกเบื่อหน่าย
5. ความมีเมตตากรุณต่อผู้เรียน
6. การท้าทายให้ผู้เรียนอยากรู้

7. การตระหนักถึงเวลาที่เหมาะสมที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้

8. การสร้างบรรยากาศหรือสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง

9. การสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้

10. การมีจุดมุ่งหมายของการสอน

11. การเข้าใจผู้เรียน

12. ภูมิหลังของผู้เรียน

13. การไม่ยึดวิธีการใดวิธีการหนึ่งเท่านั้น

14. การเรียนการสอนที่ดีเป็นพลวัตกล่าวคือ มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งในด้านการจัดกิจกรรมการสร้างบรรยากาศรูปแบบเนื้อหาสาระเทคนิควิธีการ

15. การสอนสิ่งที่ไม่ไกลตัวผู้เรียนมากเกินไป

16. การวางแผนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

วารีรัตน์ แก้วอุไร (2549) ได้กล่าวถึงทักษะการจัดการเรียนรู้ 9 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน ทักษะการอธิบาย ทักษะการใช้คำถาม ทักษะการเสริมกำลังใจ ทักษะการสรุปบทเรียน ทักษะการเร้าความสนใจ ทักษะการกระตุ้นให้คิด ทักษะการใช้สื่อการสอน เป็นต้น

ถนอมพร เลาหจรัสแสง (2553) เสนอทักษะที่จำเป็นสำหรับครูในอนาคต (C-Teacher) ไว้ 8 ประการ คือ

1. Content ครูต้องมีความรู้และทักษะในเรื่องที่สอน หากไม่รู้จริงในเรื่องที่สอนแล้วก็ยากที่นักเรียนจะมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหานั้นๆ

2. Computer (ICT) Integration ครูต้องมีทักษะการใช้เทคโนโลยีช่วยจัดการเรียนรู้ เนื่องจากเทคโนโลยีจะช่วยกระตุ้นความสนใจให้กับนักเรียน และหากออกแบบ กิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยส่งเสริมความรู้และทักษะที่ต้องการได้เป็นอย่างดี

3. Constructionist ครูผู้สอนต้องเข้าใจหลักการที่ว่า ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้เอง โดยเชื่อมโยงความรู้เดิมที่มีอยู่ภายในเข้ากับการได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ดังนั้น ครูจึงควรนำแนวคิดนี้ไปวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ที่คงทน และเกิดทักษะที่ต้องการ

4. Connectivity ครูต้องสามารถจัดกิจกรรมให้เชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ผู้เรียนกับครู ครูภายในสถานศึกษาเดียวกันหรือต่างสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษา และสถานศึกษากับชุมชน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อม ในการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ อันก่อให้เกิดประสบการณ์ตรงกับนักเรียน

5. Collaboration ครูมีบทบาทในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ในลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือระหว่าง นักเรียนกับครูและนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน เพื่อฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม การเรียนรู้ด้วยตนเองและทักษะสำคัญอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

6. Communication ครูต้องมีทักษะการสื่อสาร ทั้งการบรรยาย การยกตัวอย่าง การเลือกใช้สื่อ การนำเสนอ การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนได้อย่างเหมาะสม

7. Creativity ครูต้องออกแบบสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้ จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วย ตนเองของผู้เรียนมากกว่าการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้หน้าห้องเพียงอย่างเดียว

8. Caring ครูต้องมีมุทิตาจิตต่อนักเรียน ต้องแสดงออกถึงความรัก ความห่วงใยอย่างจริงใจต่อนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดความเชื่อใจ ส่งผลให้เกิดสภาพการเรียนรู้ตื่นตัวแบบผ่อนคลาย ซึ่งเป็นสภาพที่นักเรียนจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด

รณกร นนท์ยะโส (2556) ได้กล่าวถึงทักษะครูไทยในอนาคตว่า ควรประกอบด้วยทักษะด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะการใช้ภาษา ทักษะคอมพิวเตอร์ ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการร่วมมือ ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการติดต่อสื่อสาร ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทักษะการออกแบบและการวางแผนการสอน ทักษะการจัดการเรียนรู้ ทักษะการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ทักษะการสร้างและใช้สื่อการเรียนรู้ ทักษะการวัดและประเมินผล ทักษะการวิจัย ทักษะการดูแลนักเรียน ทักษะการจัดการชั้นเรียน เป็นต้น

จากการศึกษาหลักการจัดการเรียนรู้ของนักวิชาการศึกษาหลายทานได้กลาวถึงหลักการพื้นฐานในการจัดการเรียนรูไวคลายๆ กัน สรุปได้ 4 ประการ คือ 1) หลักการเตรียมความพรอม ไดแก การเตรียมตัวผู้สอนด้านความรู้ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้และด้านการแก้ปญหาการจัดการเรียนรู 2) หลักการวางแผนและเตรียมการจัดการเรียนรู้ ได้แก เตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ ผลิตสื่อ เตรียมแบบทดสอบ และฝึกซอมการจัดกิจกรรม 3) การใช้จิตวิทยาเชิงบวก เชน หลักความแตกตางระหวางบุคคล หลักการเร้าความสนใจ หลักการเสริมแรง 4) หลักการประเมินผลและรายงานผล ซึ่งเกี่ยวกับการกำหนดจุดประสงคการจัดการเรียนรูการสรางและการใช้เครื่องมือการประเมิน การตีความหมายและการรายงานผลการประเมิน

องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้

บุญชม ศรีสะอาด (2541) ได้สรุปว่าระบบการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. ตัวป้อนหรือปัจจัยนำเข้าระบบ คือ ส่วนประกอบต่างๆที่นำเข้าสู่ระบบได้แก่ ผู้สอนผู้เรียนหลักสูตรสิ่งอำนวยความสะดวก

2. กระบวนการในระบบการเรียนจัดการเรียนรู้ คือ การดำเนินการสอนซึ่งเป็นการนำเอาตัวป้อนซึ่งเป็นวัตถุดิบในระบบมาดำเนินการ เพื่อให้เกิดผลผลิตตามที่ต้องการในการดำเนินการสอนอาจมีกิจกรรมต่างๆ หลายกิจกรรม ได้แก่ การตรวจสอบและเสริมพื้นฐานการสร้างความพร้อมในการเรียนการใช้เทคนิคการสอนต่างๆ และการใช้กิจกรรมเสริม

3. ผลผลิต คือ ผลที่เกิดขึ้นในระบบซึ่งเป็นเป้าหมายปลายทางของระบบสำหรับระบบการจัดการเรียนรู้ผลผลิตคือ การเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนในทางที่พึงประสงค์เป็นการพัฒนาที่ดีในด้านพุทธิพิสัย (Cognitive) ด้านจิตพิสัย (Affective) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor)

4. การติดตามประเมินผลและปรับปรุง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนจะต้องพิจารณาองค์ประกอบต่างๆทั้งหมดในระบบ ว่าได้ผลตามที่มุ่งหวังไว้หรือไม่ มีจุดบกพร่องส่วนใดที่ต้องแก้ไขปรับปรุง

สมคิด สร้อยน้ำ (2542) ได้กำหนดองค์ประกอบสำคัญในการจัดการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

1. ครู
2. นักเรียนหรือผู้เรียน
3. หลักสูตร
4. วิธีการสอนหรือกิจกรรมการเรียนการสอน
5. สื่อการสอน
6. การประเมินผล

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543) กล่าวว่า องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ จะต้องประกอบด้วย เนื้อหาวิชา ทักษะกระบวนการและการประเมินผล ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ การเตรียมการสอน วัตถุประสงค์ของวิชา เอกสารประกอบการสอน ความสามารถในการสอน การจัดกิจกรรม การใช้สื่อการสอนและการประเมินผล

ประไพ ฉลาดคิด (2548) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบการสอน มีดังนี้

1. ผู้สอน ผู้สอนเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งต่อการสอน เพราะต้องเป็นผู้รู้หลักสูตรและนำเนื้อหาสาระมาดำเนินการสอน มีการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ตลอดเวลาของการเรียนการสอน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในบทเรียน มีทักษะกระบวนการ และมีเจตคติที่ดีตามเจตนารมณ์ของบทเรียนและหลักสูตร นอกจากนั้น ผู้สอนยังต้องมีความสามารถใช้สื่อประกอบการสอน และสอนได้ตามจุดประสงค์ที่ได้วางไว้ ทำให้การสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น

2. ผู้เรียน ผู้เรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสอน เพราะการสอนจะเกิดขึ้นได้จำเป็นต้องมีผู้เรียนเป็นผู้ได้รับความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ต่างๆที่ผู้สอนจัดให้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เป็นไปตามจุดประสงค์ของการสอนที่ตั้งไว้

3. กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบอีกประการหนึ่ง ที่มีความสำคัญมากต่อการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนนั้นออกแบบโดยผู้สอนและผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ จนเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีการวัดและประเมินผลตามที่ผู้สอนได้วางแผนไว้

4. บริบทในการเรียนการสอน ในการสอนที่ต้องการให้เกิดผลดีทั้งต่อผู้สอนและผู้เรียนนั้น สภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียนก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องคำนึงถึงอัน ได้แก่ ขนาดของห้องเรียนควรมีความเหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน จำนวนโต๊ะ เก้าอี้ แสงสว่างพอเพียง ความเหมาะสมของสีในห้องเรียน การถ่ายเทของอากาศทิศทางลม เสียงรบกวนจากภายนอกห้องเรียน เช่น เสียงรถยนต์วิ่งผ่านไปมา กลิ่นเหม็นจากตลาดสด เป็นต้น

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ธำรง บัวศรี (2542) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ (Preparation) ขั้นนี้เป็นขั้นของการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งในทางที่ถูกที่ควรผู้สอนและผู้เรียนควรร่วมมือกัน สิ่งที่จะต้องทำคือ กำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ สิ่งนี้นับว่าสำคัญมาก แต่ที่ปฏิบัติกันอยู่ในกิจกรรมนี้มักถูกละเลยและคิดว่าไม่สำคัญ ความจริงถ้ารู้ว่าจุดประสงค์คืออะไร ทั้งผู้เรียนและผู้สอนก็สามารถกำหนดได้ว่าแต่ละฝ่ายมีหน้าที่ต้องทำอะไรบ้าง ทั้งในการเตรียมการในระหว่างการเรียนการสอน และภายหลังเสร็จสิ้นกระบวนการแล้ว สำหรับผู้สอนสิ่งที่ต้องเตรียม ได้แก่ การศึกษาพื้นฐานความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียน มีกิจกรรมอะไรที่ผู้สอนต้องทำ และสิ่งที่ผู้เรียนต้องทำจะต้องใช้สื่ออุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้อะไรบ้าง จะต้องมีการจัดกิจกรรมนอกสถานที่หรือไม่ การประเมินผลการเรียนรู้จะทำเมื่อใดและอย่างไร ฯลฯ ในส่วนของผู้เรียนถ้าได้มีส่วนในการวางแผนจะทำให้ทราบจุดประสงค์ และทราบว่ากิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดขึ้นนั้น ตนมีส่วนร่วมและมีบทบาทหน้าที่อย่างไร แต่ถ้าไม่ได้ร่วมวางแผน ครูจะต้องแจ้งให้ทราบว่าผู้เรียนต้องทำอะไร เพื่ออะไร มีเป้าหมายอย่างไร เป็นต้น

2. ขั้นการเรียนการสอน (Instruction) ปัญหาสำคัญที่จะต้องพิจารณาก็คือจะเริ่มต้นอย่างไร การเริ่มต้นจะต้องให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ เกิดความอยากเรียนรู้ และรู้สึกว่ากำลังจะได้เรียนรู้สิ่งที่มีประโยชน์ เรื่องนี้เกิดขึ้นอยู่กับเทคนิคการสอนของผู้สอน แต่อย่างไรก็ตามมีหลักในเรื่องการเรียนรู้ที่เราสามารถนำมาใช้ได้ เช่น การเริ่มต้นจากประสบการณ์เดิมของผู้เรียน การชี้ให้เห็นว่าสิ่งที่จะเรียนมีความต่อเนื่องจากที่เคยเรียนมาแล้วอย่างไร เป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียนอย่างไร หลังจากการเริ่มต้นหรือการเข้าสู่บทเรียนแล้ว การดำเนินการขั้นต่อไปก็ใช้การนำยุทธศาสตร์การเรียนการสอนที่ได้เลือกไว้แล้วมาใช้ ทั้งนี้ให้กระทำต่อเนื่องกันไปจนจบบทเรียนหรือหน่วยการเรียน

3. ขั้นประเมินผล (Evaluation) ความจริงการประเมินผลการเรียนไม่จำเป็นต้องกระทำเมื่อจบบทเรียนแล้ว จะทำเมื่อใดก็ได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม โดยเฉพาะการประเมินผลระหว่างทางหรือการประเมินผลย่อย นับว่าได้ประโยชน์เพราะจะช่วยให้ผู้สอนมีโอกาสแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ได้เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนไปในตัว

อาทิตยา ปัญญา (2556) กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ เป็นการกำหนดบทบาทครูก่อนการจัดการเรียนรู้ในด้านการเตรียมหน่วยการเรียนรู้แผนการจัดการเรียนรู้การเตรียมกลุ่มผู้เรียน การเตรียมสื่อและแหล่งการเรียนรู้

2. ขั้นจัดการเรียนรู้ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนย่อยๆ ดังนี้

2.1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (Introduction) หมายถึง การกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน แจ้งวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้และนำเสนอภาพรวมของบทเรียน

2.2 ขั้นกิจกรรม (Activities) หมายถึงการทบทวนความรู้เดิม จัดกิจกรรมโดยใช้สื่อและตัวอย่าง ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ และกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

2.3 ขั้นดูแล กำกับ (Monitoring) หมายถึงการดูแลควบคุมเวลาในการดำเนินกิจกรรม และการบริหารจัดการชั้นเรียน

2.4 ขั้นแนะนำ ช่วยเหลือ (Mentoring) หมายถึง การเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน

2.5 ขั้นสรุปและสะท้อน (Conclusion & Reflection) หมายถึง การสรุปสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้และให้ข้อเสนอแนะย้อนกลับ

3. ขั้นประเมิน เป็นการกำหนดบทบาทครูหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้านต่างๆ ได้แก่ 1) ประเมินพัฒนาการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล 2) ประเมินตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้หรือตัวชี้วัด ด้านความรู้ทักษะ/กระบวนการ และเจตคติของผู้เรียน (K,P,A)

Smith, P. L. (1999) ได้นำเสนอกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับผลการเรียนรู้ประเภทใดก็ได้ ที่นิยมใช้อย่างแพร่หลาย 4 กิจกรรมคือ ขั้นนำ (introduction) ขั้นสอน (body) ขั้นสรุป (conclusion) และขั้นประเมินผล (assessment)

จากการศึกษากระบวนการของการจัดการเรียนรู้จากนักวิชาการข้างต้น สรุปขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ได้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมการ 2) ขั้นจัดการเรียนรู้ 3) ขั้นประเมินผลจากการศึกษาขั้นตอนกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น จึงสรุปได้ว่า ขั้นตอนกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ มี 3 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นเตรียมการจัดการเรียนรู้ โดยครูผู้สอนกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนการสอน สิ่งนี้นับว่าสำคัญมาก ได้แก่ การวางแผน การศึกษาพื้นฐานความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียน เตรียมเนื้อหาวิชา ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน เตรียมสื่อที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน

2. ขั้นจัดการเรียนรู้ หรือขั้นการเรียนการสอน ซึ่งครูผู้สอนจะดำเนินการสอน เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนจะต้องสร้างสถานการณ์และทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ฝึกปฏิบัติในเรื่องนั้นให้ได้ ครูผู้สอนสามารถเลือกวิธีสอนมาใช้ตามความเหมาะสมกับเนื้อหานั้นๆ ในขั้นให้เนื้อหาความรู้ หรือขั้นศึกษาข้อมูลเป็นขั้นที่ใช้เวลามาก

3. ขั้นประเมินผล เป็นขั้นสรุปและประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียนหรือการประเมินผลหลังเรียน ประเมินพัฒนาการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ประเมินตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้หรือตัวชี้วัด ประเมินด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และเจตคติของผู้เรียน นับว่าได้ประโยชน์เพราะจะช่วยให้ผู้สอนมีโอกาสแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ได้เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนของผู้เรียน เป็นขั้นตรวจสอบความสำเร็จของผู้เรียน เช่น การตรวจแบบฝึกหัดหรือผลงานที่ผู้เรียนทำว่าถูกต้องหรือไม่

แนวทางการจัดการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548) ได้กำหนดแนวทางจัดการเรียนรู้แนวปฏิรูปการศึกษาไว้หลายลักษณะ เพื่อการกำหนดจุดหมาย สาระ กิจกรรม แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียนและการวัดประเมินผลที่มุ่งพัฒนา “คน” และ “ชีวิต” ให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้เต็มความสามารถสอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน ดังนี้

1. จัดกิจกรรมการเรียนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ช่วยให้ผู้เรียนได้สัมผัสและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นเพื่อนมนุษย์ ธรรมชาติและเทคโนโลยี ผู้เรียนได้ค้นคว้าทดลองฝึกปฏิบัติและแลกเปลี่ยนเรียนรู้จนค้นพบสาระสำคัญของบทเรียน ได้ฝึกวิธีคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์จินตนาการและสามารถแสดงออกได้ชัดเจนมีเหตุผล

2. ครูมีบทบาทปลุกเร้าและเสริมแรงศิษย์ในทุกกิจกรรม ให้ค้นพบคำตอบและแก้ปัญหาด้วยตนเอง รวมทั้งการร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม จัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรม ความมีวินัย รับผิดชอบในการทำงาน ผู้เรียนมีโอกาสฝึกประเมินและปรับปรุงตนเอง ยอมรับผู้อื่นสร้างจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองดี

3. การจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเวลา เกิดขึ้นได้ในหลายระดับทั้งในตัวผู้เรียน ในห้องเรียนและนอกเหนือไปจากห้องเรียนที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

4. จัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนร่วมกำหนดจุดมุ่งหมาย กิจกรรมและวิธีการเรียนรู้ ได้คิดเอง ปฏิบัติเอง ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งร่วมประเมินผลการพัฒนาการเรียนรู้ตามศักยภาพ ความต้องการ ความสนใจและความถนัดของแต่ละคน

5. จัดการเรียนรู้เสริมสร้างการเรียนรู้ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกปฏิบัติ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ช่วยแนะแนวทางการแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องให้แก่ผู้เรียน เป็นรายบุคคล ดังนี้คือ

5.1 การจัดกระบวนการเรียนรู้ระดับห้องเรียน ผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ นอกจากครูและผู้เรียนแล้ว ผู้ที่มีบทบาทสนับสนุนสำคัญคือ ผู้บริหารโรงเรียน บุคลากรสนับสนุนการสอน ตลอดจนการจัดหาสื่อการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวผู้เรียน

5.2 ระดับนอกห้องเรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงศักยภาพและความต้องการของผู้เรียนให้มีโอกาสได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตในครอบครัว ชุมชนและท้องถิ่น

กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา (2550) ได้ให้แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจทางการศึกษา สรุปได้ 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาบทบาทในการจัดการเรียนรู้ของครู

1.1 ปรับบทบาทการจัดการเรียนการสอนจากการถ่ายทอดความรู้ (Teacher Teaching) เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) คือ เป็นผู้ชี้แนะ (Adviser) ผู้กระตุ้นจัดสิ่งเร้าให้คำปรึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ จัดกิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนเลือกตามความถนัดและความเข้าใจ

1.2 ครูและผู้เรียนมีบทบาทร่วมกัน (Co-ordinator) ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากค้นหาความรู้ด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้จักตนเองว่าเขาต้องการอะไร และรู้จักคิดว่าทำอย่างไรจึงจะได้เรียนรู้

2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.1 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพมีความสมดุล ความพอดีระหว่างการเป็นคนดี คนเก่ง มีความสุขด้วยการพัฒนาให้ครอบคลุมในสิ่งต่อไปนี้

MQ (Morality Quotient) ระดับคุณธรรม จริยธรรม ได้แก่ มีความรับผิดชอบเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ปฏิบัติตามหลักธรรมของแต่ละศาสนา

IQ (Intellectual Quotient) ระดับเชาว์ปัญญา ได้แก่การมีจินตนาการสามารถคิดริเริ่ม คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น

AQ (Adveraity Quotient) ระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาที่ไม่เคยพบมาก่อน สามารถฟันฝ่าอุปสรรคและประสบความสำเร็จได้ด้วยตนเอง

TQ (Technology Quotient) ระดับความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อแสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

EQ (Emotional Quotient) ระดับพัฒนาการด้านอารมณ์ เพื่อให้ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.2 ใช้วิธีการสอนที่เน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหา ให้ผู้เรียนได้มีอิสระในการแสวงหาความรู้ความคิด ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถทางปัญญาในการทำความรู้ความเข้าใจกับเรื่องต่างๆ ท้าทายให้ผู้เรียนเกิดความรู้ใหม่ที่ต่างไปจากเดิมและสามารถหาเหตุผลอธิบายความคิดของตนเองได้

2.3 ใช้วิธีการสอนที่เน้นการคิด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสืบค้นจากข้อมูลและใช้ความคิดเพื่อสรุปความรู้ต่างๆ นั่นคือ ครูต้องกระตุ้นผู้เรียนให้คิดตั้งคำถาม อภิปรายเพื่อกระตุ้นความสนใจ ใฝ่รู้ รวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง ตรวจสอบข้อมูล วิเคราะห์ ตีความและหาข้อสรุป

2.4 ใช้วิธีการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ และการสรุปองค์ความรู้แบบองค์รวม (Holistic Thinking) ไม่แยกส่วนด้วยการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเชื่อมโยงเรื่องราวและแนวคิดของสิ่งที่เรียนรู้ในห้องเรียนกับวิถีชีวิต

2.5 ใช้การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการทั้งเนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนรู้และคุณธรรม โดยยึดธรรมชาติของผู้เรียน เพื่อสนองวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างของผู้เรียนและธรรมชาติของวิชาด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายเชื่อมโยงธรรมชาติแหล่งเรียนรู้ สถานการณ์จริง ระบบสารสนเทศให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า ทดลองสัมผัส

3. ด้านการวัดและประเมินผล

3.1 เน้นการประเมินผลที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ เป็นการทดสอบเพื่อดูพัฒนาการของผู้เรียนว่าอยู่ในระดับใด มีความสามารถหรือมีจุดเด่นที่ควรได้รับการส่งเสริมในด้านใด จุดอ่อนที่ควรแก้ไขอยู่ตรงไหนและเน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

3.2 สามารถออกแบบการวัดและประเมินผลผู้เรียนได้ครอบคลุมทุกด้าน

3.3 เน้นการใช้ข้อสอบแบบอัตนัยเชิงวิเคราะห์ ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนและมีการถ่ายทอดความคิดอย่างเป็นระบบและประยุกต์อย่างสร้างสรรค์

4. ด้านการจัดบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

4.1 สร้างบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียนที่จูงใจและเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

4.2 สร้างทางเลือกการเรียนรู้ที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้เลือกทำกิจกรรมหรือเรียนรู้ตามความสนใจ

4.3 สร้างบรรยากาศในขณะที่เรียนให้สนุก มีความสุข ให้ผู้เรียนได้รู้สึกว่าการเรียนเป็นเรื่องง่ายให้ผู้เรียนเป็นตัวเอกในการเรียน มีครูเป็นผู้ช่วย

4.4 จัดชั้นเรียนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นระหว่างกัน

5. ด้านบุคลิกภาพ ครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการปฏิรูปการเรียนรู้ควรเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพที่ดี และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ใช้คำพูดและการแสดงออกที่เป็นกัลยาณมิตร พร้อมที่จะขยายเครือข่ายการจัดการเรียนรู้สู่เพื่อนครูด้วยกันและใช้ระบบทีมในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2550) ได้ดำเนินการรวบรวมแนวคิดทางทฤษฎีการเรียนรู้ และเสนอแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ดังนี้

1. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มความสามารถทั้งด้านความรู้ จิตใจ อารมณ์และทักษะต่างๆ

2. ลดการถ่ายทอดเนื้อหา ผู้เรียนและผู้สอนมีบทบาทร่วมกันใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ในการแสวงหาความรู้ ให้ผู้เรียนได้เรียนจากสถานการณ์จริงที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิตจริง เรียนรู้ความจริงในตนเองและความจริงในสิ่งแวดล้อมจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

3. กระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง ครูทำหน้าที่เตรียมจัดสิ่งเร้า ให้คำปรึกษาวางแนวกิจกรรมและประเมินผล

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ให้หลักคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แนวปฏิรูปการศึกษาว่าเป็นกระบวนการทางปัญญาที่พัฒนาบุคคลอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตให้สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุข บูรณาการเนื้อหาสาระตามความเหมาะสม เป็นกระบวนการที่มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เรียนรู้ร่วมกัน และมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังที่ นงลักษณ์ วิรัชชัย (2550) ได้เสนอไว้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการศึกษาว่ามีลักษณะที่สำคัญ 5 ประการ คือ

1. มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

2. ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนมากที่สุด ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง คิดเอง ทำเองและได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

3. ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

4. ผู้เรียนสามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้

5. ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2546) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการเรียนรู้การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาได้มีหน่วยงานและนักการศึกษาหลายท่าน กล่าวไว้ดังนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล หากครูให้ความสำคัญแก่ผู้เรียน เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล หากครูให้ความสำคัญแก่ผู้เรียน เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล จิตวิทยาการเรียนรู้และจิตวิทยาพัฒนาการ ครูก็จะสามารถปฏิบัติได้ โดยพิจารณาความเหมาะสมเป็นรายวิชา รายกิจกรรม ว่าวิชาใด เรื่องใด กิจกรรมใด สามารถมอบหมายงานแก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม ตามความสนใจหรือความถนัด การทำเช่นนี้จะทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการทำกิจกรรมมีกำลังใจและมั่นใจที่จะเรียนรู้ต่อไป

2. ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา เน้นการฝึกทักษะต่างๆ ดังนี้

2.1 กระบวนการคิด เช่น ฝึกคิดอย่างเสรี คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดหาความสัมพันธ์เชื่อมโยง คิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดสร้างทางเลือก คิดตัดสินใจและคิดแก้ปัญหาได้

2.2 การจัดการ เช่น การวางแผน การทำโครงงาน การบันทึกผล การประเมินผล และร่วมมือปฏิบัติการ การสรุปผล การรายงานผล การปรับปรุงแก้ไข

2.3 การเผชิญสถานการณ์ เช่น การรับรู้สถานการณ์ การวิเคราะห์สถานการณ์ การควบคุมอารมณ์ของตน การควบคุมสถานการณ์โดยใช้ข้อมูล เหตุผลและความรู้มาประกอบการคิดและการตัดสินใจเผชิญและแก้ไขสถานการณ์ได้อย่างรู้เท่าทัน

3. การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง เน้นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ซึ่งเชื่อมโยงและสืบต่อเนื่องจากการฝึกทักษะการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง มีหลายวิธี เช่น การอ่าน การพูด การร้องเพลง การเขียน การวาดภาพ การค้นคว้าเอกสาร การศึกษานอกสถานที่ การสัมภาษณ์ การสังเกตและบันทึกการสังเกตและการวิเคราะห์ การทดลองการสาธิต การแสดงบทบาทสมมติ การแสดงละคร การจัดนิทรรศการ การทำโครงงาน การทำแฟ้มสะสมผลงาน การปฏิบัติงานและการปฏิบัติกิจกรรมใดๆ ต้องเน้นการคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ รักการอ่าน ใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง ไม่เฉพาะขณะที่เรียนเพื่อการสอบผ่านเท่านั้น

4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา การบูรณาการจุดมุ่งหมายและเนื้อหาตามความเหมาะสม หมายความว่าในแต่ละกิจกรรมหรือแต่ละคาบเวลาต้องมีเนื้อหาวิชาจุดมุ่งหมายหลัก และมีการผสมผสานวิชาอื่นเป็นองค์ประกอบ โดยเฉพาะด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม สามารถนำมาบูรณาการเข้าไปในเนื้อหาและกิจกรรมวิชาอื่นๆได้ โดยถือหลักว่าคุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถจะปลูกฝังและสอดแทรกในกระบวนการเรียนการสอนได้ทุกวิชา

5. สนับสนุนให้ผู้สอนจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ผู้สอนและผู้เรียนเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ หมายถึงสถานศึกษาและครูต้องจัดสิ่งแวดล้อม ปัจจัยและบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น มีความสงบ สะอาด ร่มรื่นมีที่กันแดดกันฝน มีน้ำดื่ม มีห้องน้ำ ห้องส้วมเพียงพอและสะอาด มีหนังสือ วารสาร สื่อ อุปกรณ์ วัสดุฝึกงาน มีบรรยากาศแบบกัลยาณมิตรและการแสวงหาความรู้ในลักษณะของการวิจัยในชั้นเรียน หรือการค้นหาความรู้อย่างเป็นระบบ ทั้งผู้สอนและผู้เรียนโดยกระทำในงานปกติ

6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ส่งให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและรอบด้าน

โดยสรุป การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สรุปได้ดังนี้

1. บุคลิกภาพ ครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียนควรมีบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี การใช้คำพูดและการแสดงออกเป็นกัลยาณมิตร เช่น แต่งกายสุภาพเรียบร้อย แสดงออกถึงความกระตือรือร้นในการสอน ควบคุมอารมณ์ตนเองขณะที่สอน พูดจาด้วยน้ำเสียงที่ชัดเจนและเข้าใจได้ง่าย

2. การจัดการเรียนรู้ ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกปฏิบัติแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และความคิดเห็นร่วมกัน ใช้วิธีการสอนที่เน้นกระบวนการจัดบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้และมีสื่อการเรียนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ใช้กิจกรรมที่ช่วยเร้าความสนใจของผู้เรียน ระยะเวลาที่ใช้มีความเหมาะสม บอกจุดประสงค์การเรียนรู้แก่ผู้เรียน ทบทวนความรู้เดิมแก่ผู้เรียน และเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ที่จะสอน อธิบายเนื้อหาจากง่ายไปยาก ใช้ภาษาหรือท่าทางประกอบการสอนได้อย่างถูกและเหมาะสม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกอ่าน ฝึกเขียน เน้นย้ำสาระสำคัญให้ผู้เรียนสรุปองค์ความรู้ได้อย่างกะทัดรัด และเข้าใจง่าย

3. การวัดผลและประเมินผล ประเมินผลตามสภาพจริง มีตัวชี้วัดและจุดประสงค์การวัดและประเมินที่ชัดเจน วิธีการ เครื่องมือและเกณฑ์ในการประเมินที่ชัดเจนครอบคลุมทุกด้าน แจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนทราบเพื่อการปรับปรุงแก้ไข สรุปและรายงานผลการประเมิน

ตาราง 1 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้

นักวิชาการ / องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้	ปฏิพัฒน์ ศรีสะอาด (2541)	ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542)	สมคิด สร้อยน้ำ (2542)	ประไพ ฉลาดคิด (2548)	ความถี่
1. กระบวนการในระบบการจัดการเรียนรู้	√	√			2
2. ผลผลิต	√				1
3. การติดตาม ประเมินผลและปรับปรุง	√				1
4. เนื้อหาวิชา		√			1

ตาราง 1 (ต่อ)

นักวิชาการ / องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้	บุญชม ศรีสะอาด (2541)	ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542)	สมคิด สร้อยน้ำ (2542)	ประไพ ฉลาดคิด (2548)	ความถี่
5. การประเมินผล		√	√		2
6. ครู	√		√	√	3
7. นักเรียนหรือผู้เรียน	√		√	√	3
8. หลักสูตร			√		1
9. วิธีการสอนหรือกิจกรรมการเรียนการสอน			√	√	2
10. สื่อการสอน			√		1
11. บริบทในการเรียนการสอน				√	1

จากตาราง 1 การศึกษาองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้จากนักวิชาการข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ ได้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ผู้สอน 2) ผู้เรียน 3) หลักสูตรและเนื้อหาวิชา 4) วิธีการสอนและการวัดประเมินผล 5) สื่อและบริบทในการเรียนการสอนจากแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้จากนักวิชาการข้างต้น สามารถสรุปองค์ประกอบพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้ ได้ 5 องค์ประกอบ รายละเอียดดังนี้

1. ผู้สอน เป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งต่อการสอน เพราะต้องเป็นผู้รู้หลักสูตรและนำเนื้อหาสาระมาดำเนินการสอน มีการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ตลอดเวลาของการเรียนการสอน

2. ผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผลผลิตและองค์ประกอบสำคัญของการสอน เพราะการสอนจะเกิดขึ้นได้จำเป็นต้องมีผู้เรียนเป็นผู้ได้รับความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ต่างๆ ที่ผู้สอนจัดให้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เป็นไปตามจุดประสงค์ของการสอนที่ตั้งไว้

3. หลักสูตรและเนื้อหาวิชา

4. วิธีการสอนและการวัดประเมินผล วิธีการสอนหรือกิจกรรมการเรียนการสอน การติดตามประเมินผลและปรับปรุง เป็นกระบวนการในระบบการเรียนจัดการเรียนรู้

5. สื่อและและบริบทในการเรียนการสอน ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่สนับสนุนการศึกษา เงินทุนสนับสนุน ทรัพยากรในการสนับสนุนการเรียนรู้ การบริหารจัดการตลอดจนปรัชญาหรือนโยบายของโรงเรียน

การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

ความหมายของการจัดการเรียนรู้

เกษม วัฒนชัย (2548) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การรับการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อ ความศรัทธา เจตคติ ค่านิยม ทักษะการงาน ทักษะชีวิต การครองตน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้เกิดกับผู้เรียน และโดยผู้เรียนเท่านั้น

ทิศนา แขมมณี (2546) กล่าวว่าวิธีการจัดการเรียนรู้คือ ขั้นตอนการดำเนินการสอนให้สำเร็จด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไปตามองค์ประกอบและขั้นตอนสำคัญอันเป็นลักษณะเฉพาะที่ขาดไม่ได้ของวิธีนั้น ๆ

พัชรี ศรีสังข์ (2551) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการจัดการใช้ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้มาจัดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์หรือได้ฝึกหัด หรือได้กระทำ โดยได้รับการเสริมแรงอย่างมีประสิทธิภาพ สัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องและประสานกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นอย่างถาวรกับผู้เรียนตามขีดความสามารถที่มีได้บรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

อนันต์ นามทองต้น (2553) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคนิควิธีการ สื่อเทคโนโลยี ทรัพยากร รวมทั้งเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์และอื่น ๆ สนับสนุน ช่วยให้ครูได้รับข้อมูลรายละเอียดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องโดยผ่านวิธีการจัดกิจกรรม การส่งเสริมสนับสนุนหรือการประสานงานในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ครูและผู้เกี่ยวข้องมีความกระตือรือร้น แสวงหาเทคนิคใหม่ๆ มาดำเนินการและสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน และเรียนรู้อย่างมีความสุข ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถสูงขึ้นได้อย่างรวดเร็ว และเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

ชะรอยวรรณ ประเสริฐผล (2556) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การใช้เทคนิควิธีการสื่อเทคโนโลยี ทรัพยากรรวมทั้งเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์และอื่น ๆ ที่ทำให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลรายละเอียดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องโดยผ่านวิธีการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ และสามารถจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ส่งผลสัมฤทธิ์ในการเรียนให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข เกิดความรู้ความสามารถสูงขึ้นอย่างรวดเร็วและเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

Hough, J. B (1970) อธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้ว่า หมายถึง กิจกรรมของบุคคลซึ่งมีหลักและเหตุผลเป็นกิจกรรมที่บุคคลได้ใช้ความรู้ของตนเองอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสนับสนุนให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้ และความผาสุกดังนั้นการจัดการเรียนรู้จึงเป็นกิจกรรมในแง่มุมต่าง ๆ 4 ด้าน

คือ ด้านหลักสูตร (Curriculum) ด้านการจัดการเรียนรู้ (Instruction) ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ (Evaluating)

Good (1973) อธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้ ว่าการจัดการเรียนรู้คือ การกระทำอันเป็นการอบรมสั่งสอนผู้เรียนในสถาบันการศึกษา

Hills (1982) ให้คำจำกัดความการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ คือกระบวนการให้การศึกษาแก่ผู้เรียน ซึ่งต้องอาศัยปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

Moore (1992) ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ คือ พฤติกรรมของบุคคลหนึ่งที่พยายามช่วยให้บุคคลอื่นได้เกิดการพัฒนาตนในทุกด้านอย่างเต็มศักยภาพ

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กิจกรรมที่ประกอบด้วย หลักการ และเหตุผล เป็นกิจกรรมที่บุคคลได้ใช้ความรู้ของตนเองอย่างสร้างสรรค์ เพื่อการสนับสนุนให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้ ทั้งยังเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน การใช้เทคนิควิธีการสื่อเทคโนโลยี เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ และอื่น ๆ ที่ทำให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลรายละเอียดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องโดยผ่านวิธีการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ เพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปเป้าหมายการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จึงเป็นกิจกรรมที่ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์หลักสูตร (Curriculum) ด้านการจัดการเรียนรู้ (Instruction) ด้านการสนับสนุนสื่อและแหล่งเรียนรู้ และด้านการประเมินผลการเรียนรู้ (Evaluating)

นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยในการพัฒนาเด็กให้เติบโตขึ้นอย่างมีศักยภาพ ครูและนักวิชาการจะต้องแสวงหาแนวคิดและวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ได้รับการเรียนรู้อย่างเต็มที่ ซึ่ง ศ.ดร.เจมส์ เจ เฮกแมน มหาวิทยาลัยชิคาโก ประเทศสหรัฐอเมริกา นักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบล ได้ทำการวิจัยพบว่า “การลงทุนเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นการลงทุนที่คุ้มค่าสูงสุด โดยให้ผลตอบแทนกลับคืนในอนาคตได้มากถึง 7 เท่า” และองค์การยูนิเซฟระบุว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับ การดูแลอย่างเหมาะสมจะมีทักษะทางกายภาพ ความฉลาดทางด้านสติปัญญา และความฉลาดทางด้านอารมณ์สูงขึ้นกว่าปกติ นำไปสู่โอกาสการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น และเป็นแรงงานที่มีคุณภาพสูง มีรายได้ดี เป็นพลเมืองคุณภาพและวางรากฐานการพัฒนาทุนมนุษย์ของประเทศไทยอย่างเข้มแข็งต่อไป (ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์, 2561) จะเห็นได้ว่า เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง จึงจำเป็นที่เด็กปฐมวัยจะต้องได้รับการศึกษาเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เด็กปฐมวัยมีวิธีการเรียนรู้ต่างจากผู้ใหญ่ การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมีลักษณะเฉพาะ และจำเป็นต้องเรียนรู้ผ่านการเล่นและกิจกรรม ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมศักยภาพการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivist) การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย มีองค์ประกอบหลักสำคัญที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกัน 3 ประการ คือด้านความเชื่อ (Belief) ความเข้าใจในทฤษฎี

(Theory) และนำทฤษฎีไปปฏิบัติ (Practice) ผู้สอนต้องทำความเข้าใจในหลักการต่าง ๆ โดยการลงมือจริง แล้วนำข้อมูลการเรียนรู้ จากการลงมือปฏิบัติมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

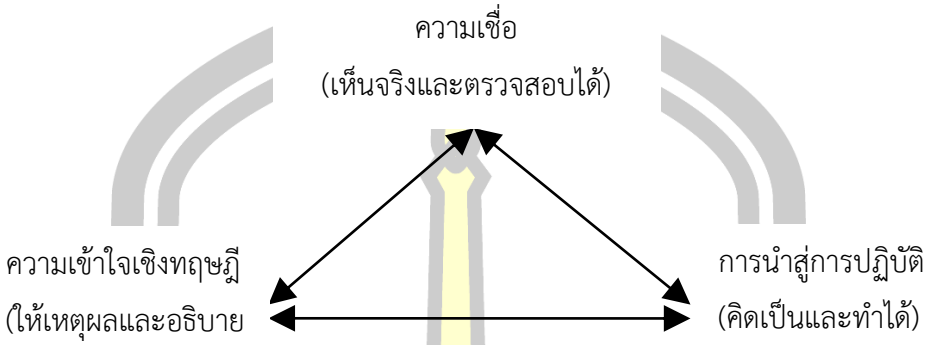

ภาพประกอบ 2 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

แนวคิดการจัดการเรียนรู้ปฐมวัย เกิดจากแนวความคิดในการเพิ่มคุณภาพการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ดังนั้นครูปฐมวัยจะจัดการศึกษาอย่างไรให้เด็กได้รับการพัฒนารอบด้าน เต็มตามศักยภาพ กรอบแนวคิดที่จะช่วยอธิบายและให้ความกระจ่างในเรื่องนี้ต้องอาศัยองค์ความรู้ที่มีอยู่มาสนับสนุนการบูรณาการทฤษฎีต่าง ๆ ตลอดจนการนำผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ไปใช้ในการปฏิบัติจริง ครูควรใช้แนวคิดในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้รับการเรียนรู้และฝึกทักษะการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น อยู่ร่วมกับผู้อื่นเป็น และมีความสุข

ทฤษฎีพัฒนาการที่นำมาใช้ในลักษณะการบูรณาการเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างองค์รวม เช่น ทฤษฎีพัฒนาการทางร่างกาย (Psychosocial Stages) ของ Erikson ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Cognitive Theory) ของ Piaget ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม (Social Cognitive Theory) ของ Bandura ทฤษฎีมนุษยนิยม (Humanistic Theories) ของ Maslow และทฤษฎีเชิงคุณธรรม (Stages of Moral Reasoning) ของ Kohlberg เป็นต้น เมื่อครูได้ทำความเข้าใจในทฤษฎีแล้ว ครูต้องกำหนดกรอบของมวลประสบการณ์ กิจกรรมต่าง ๆ แนวการวัดและประเมินพัฒนาการให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ และใช้ระบบสะท้อนข้อมูลการสอนจากการสังเกต บันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนจัดการเรียนรู้ครั้งต่อไป (Reflective Teaching) ซึ่งนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เด็กปฐมวัยต่อไปนี้จะช่วยให้ครูเข้าใจถึงทฤษฎีที่หลักคิดในการพัฒนาเด็ก ดังนี้

1. หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยเป็นองค์ความรู้ที่พัฒนาขึ้นโดยรองศาสตราจารย์ ดร.ทิศนา แขมมณี และคณาจารย์ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย องค์ความรู้นี้เป็นผลงานจากโครงการวิจัย ซึ่งหน่วยปฏิบัติการวิจัยการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาประถมศึกษาคณะครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2528โดยดำเนินการเป็นโครงการย่อยมาเป็นลำดับ รวมทั้งสิ้น 6 โครงการจนสามารถสรุปเป็นหลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย และจัดพิมพ์เผยแพร่ในปี พ.ศ.2535 และ พ.ศ.2536 โดยการสนับสนุนเงินทุนวิจัยจากองค์การ UNICEF และฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวถีชีวิตไทย ได้มีการผสมผสานความรู้ตามหลักสากล กับภูมิปัญญา วิถีชีวิตและระบบคุณค่าของสังคมไทยเข้าด้วยกัน เพื่อช่วยให้ได้หลักการ และรูปแบบในการพัฒนาเด็กไทยให้มีคุณภาพ โดยมีแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิด หลักการ และข้อมูลของไทย ได้แก่

1.1 แนวคิดทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย การฝึกสมาธิ การพัฒนาปัญญา กระบวนการพัฒนาคุณธรรม และกระบวนการกัลยาณมิตร

1.2 แนวคิดทางวัฒนธรรมไทย ประกอบด้วย สำนึกรักความเป็นไทย ความประพฤติค่านิยมและคุณธรรม วัฒนธรรม ท้องถิ่น ภาษา สิ่งแวดล้อมทางจิตวิญญาณและทางธรรมชาติ และวงศาคณาญาติ

1.3 สภาพปัญหา ความต้องการ แนวโน้มของสังคมและเด็กไทยในอนาคต

2. แนวคิด หลักการ ที่เกี่ยวข้อกับการพัฒนาเด็ก ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนามนุษย์ และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กโดยครอบครัว แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้และแนวคิดเกี่ยวกับการเล่นของเด็กปฐมวัย

3. กระบวนการ

3.1 ขั้นการสร้างหลักการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยคณะกรรมการวิจัยรวบรวมข้อมูลพื้นฐานทั้งของไทยและต่างประเทศวิเคราะห์แนวคิดที่ใช้เป็นฐานของการวิจัย และกำหนดเป็นหลักการในการพัฒนาเด็ก

3.2 ขั้นสร้างรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามวิถีชีวิตไทยโดยจัดทำกรอบความคิด โครงสร้าง เนื้อหา วิธีการและกิจกรรมการพัฒนาเด็กให้สอดคล้องกับหลักการในการพัฒนาเด็ก

4. ขั้นการทดลองใช้หลักการและรูปแบบที่พัฒนาขึ้น โดยการพัฒนาสื่อตามที่รูปแบบนำไปทดลองใช้ในหมู่บ้านชนบทของไทยใน 4 ภาคภูมิศาสตร์ และเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล ขั้นการเผยแพร่ผลงานวิจัยโดยจัดพิมพ์ผลงานเผยแพร่ในประเทศไทย และแปลผลงานเป็นภาษาอังกฤษ จัดพิมพ์เผยแพร่ในต่างประเทศ

2. การศึกษาแบบนีโอฮิวแมนนิส (Neo-Humanist Education)

ความเป็นมา จุดเริ่มของแนวคิดนี้ มาจากโยคีชาวอินเดีย ชื่อ พี. อาร์.ซาร์การ์ (P.R. Sarkar) ที่นำศาสตร์ทางตะวันออกกับความทันสมัยแบบตะวันตกมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เช่น มีการให้เด็ก ๆ ฝึกสมาธิทำโยคะ ขณะเดียวกันก็ใช้เสียงเพลงและวิธีการสอนใหม่ ๆ รวมเข้าไปด้วย โดยให้

ความสำคัญกับการเรียนการสอนในเด็กเล็กว่ากิ่งไผ่อ่อนสามารถจะถูกตัดหรือปรับให้อยู่ในรูปแบบใดก็ได้ ส่วนกิ่งไผ่แก่จะต้องใช้ความพยายามอย่างยิ่งยวด ในการดัดหรือปรับให้อยู่ในรูปแบบ ที่เหมาะสม ซึ่งก็อาจหักหรือเสียหายได้โดยง่าย นี่คือเหตุผลสำคัญที่เราควรให้ความสนใจการศึกษาระดับอนุบาลยิ่งกว่าการศึกษาระดับใด ๆ ทั้งสิ้น

หลักการ สิ่งแวดล้อมและการศึกษาในวัยต้นๆ ของชีวิต มีอิทธิพลเป็นอย่างยิ่งต่อความเฉลียวฉลาด คุณธรรมและความสุขของคนเราโดยเชื่อว่าความเก่ง ความฉลาด ซึ่งเป็นศักยภาพที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ แต่มนุษย์ดึงศักยภาพดังกล่าวออกมาใช้แค่ 5-10 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น ทั้ง ๆ ที่มนุษย์สามารถพัฒนาศักยภาพตัวเองได้สูงสุดมากกว่านี้ และเชื่อว่าความเป็นคนที่สมบูรณ์นั้นเกิดจากศักยภาพที่สำคัญ 4 ด้าน คือ

1. ร่างกาย (PHYSICAL) จะต้องแข็งแรง

2. จิตใจ (MENTAL) ถ้ารูปร่างดีแข็งแรง แต่จิตใจไม่มีความเชื่อมั่นในตัวเอง ตัดสินใจด้วยตัวเองไม่ได้ ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ ก็ไม่มีประโยชน์

3. ความมีน้ำใจ (SPIRITUAL) มีความรักให้กับคนอื่นในวงกว้าง ช่วยเหลือคนอื่น โดยที่ไม่หวังผลตอบแทน มีความเมตตาที่ยิ่งใหญ่ มีใจที่เปิดกว้าง

4. วิชาการ (ACADEMIC) ถ้าเราไม่มีวิชาการ ความรู้ ก็ไม่มีอะไรมาบำรุงตัวเอง ทั้ง 4 ด้าน คือหลักการสู่ความเป็นคนที่สมบูรณ์ การศึกษาที่ดีจะต้องจัดให้ครบทั้งหมดนี้

กระบวนการ เพื่อไปให้ถึงเป้าหมายความเป็นคนที่สมบูรณ์ กิจกรรมที่ทำในโรงเรียนนีโอฮิวแมนนิสจะต้องสอดคล้องกับหลัก 4 ข้อ คือ คลื่นสมองต่ำ การประสานของเซลล์สมอง ภาพพจน์ต่อตัวเอง และการให้ความรัก ซึ่งต้องไปด้วยกัน เด็กจึงจะไปในทิศทางที่ดี

1. คลื่นสมองต่ำ กิจกรรมจึงต้องสร้างให้เด็กเกิดภาวะคลื่นสมองต่ำมากที่สุด เช่น ก่อนเข้าห้องเรียน เด็ก ๆ ได้ฝึกทำโยคะ นั่งสมาธิ อันถือเป็นการเตรียมความพร้อมให้เขาเรียนหนังสือได้อย่างสบายใจ และมีความสุขในการรับรู้โยคะและสมาธิ จะช่วยให้กล้ามเนื้อและประสาทผ่อนคลายขณะเด็กทำโยคะจิตใจเขาจะเป็นหนึ่งเดียว ดังนั้น บทบาทของครูจึงเป็นเรื่องสำคัญครูต้องอารมณ์เย็น ยิ้มแย้มแจ่มใส พูดจาไพเราะพูดให้กำลังใจ

2. การประสานของเซลล์สมอง สิ่งแวดล้อมมีส่วนช่วยทำให้เซลล์สมองทำงานประสานกันได้มากขึ้น หากเด็กได้รับการกระตุ้นให้เซลล์สมองทำงานอย่างผ่อนคลายมีความสุข เซลล์สมองจะขยายเซลล์เพิ่มขึ้น เด็กจะเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ได้เร็วขึ้น มีการค้นพบว่าเซลล์ประสานประสาทจะขยายตัวได้ดีเมื่อมือกับเท้าของเราทำงานมาก เพราะปลายประสาทจะอยู่ตรงส่วนนี้มาก โดยเฉพาะในช่วง 3-6 ปี จะเป็นช่วงที่สมองของคนเราเจริญเติบโตมากที่สุด แนวคิดนี้จึงให้เด็กเรียนๆ เล่นๆ ได้เคลื่อนไหวด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การปีนป่าย การวิ่งเล่น เพื่อให้มือกับเท้าทำงานมากให้เด็กเรียนรู้ด้วยคลื่นอัลฟาหรือคลื่นสมองต่ำมากที่สุด

3. ภาพพจน์ของตัวเอง (SELF CONCEPT) ตามหลักจิตวิทยาสมัยใหม่พบว่าความรู้สึกที่มีต่อตัวเราจะส่งผลไปถึงความรู้สึกที่เรามีต่อคนอื่นด้วย ถ้าเรารู้สึกว่าตัวเองไม่ได้เรื่อง เราก็จะไม่เชื่อมั่นคนอื่น วัยเด็กเป็นวัยที่รับรู้สูงที่สุดจิตใต้สำนึกของเด็กจึงควรได้รับการบันทึกเรื่องราวในเชิงบวก โดยเชื่อว่าพฤติกรรมของครูคือบทเรียนที่ดีที่สุดของเด็กเช่น ถ้าครูไม่กินผัก เด็กจะไม่กินผัก ถ้าครูพูดจาไพเราะ เด็กก็จะพูดจาไพเราะ ดังนั้นคนเป็นครูที่ดีจึงต้องสมบูรณ์พร้อมทั้งพฤติกรรมส่วนตัวและเทคนิคการสอนด้วย เด็กจึงจะเป็นคนที่สมบูรณ์แบบ

4. การให้ความรัก เปรียบเสมือนกับแก้วน้ำ ถ้าความรักของเด็กเต็ม มันย่อมไหล เผื่อแผ่ไปถึงผู้อื่น ตรงกันข้ามถ้าความรักของเขามีเพียงค่อนแก้ว เขาจะเรียกร้อง ครูต้องแสดงออก ซึ่งความรักแก่เด็กที่จะทำให้เขาได้รับความรักล้นเต็มวิธีที่จะได้ความรัก มีดังนี้

1) รอยยิ้ม ตามหลักจิตวิทยา การยิ้มคือการยอมรับในความเป็นมนุษย์

2) คำชม การนำเอาข้อดีมาพูด

3) การสัมผัส ในเด็กวัย 3-6 ขวบต้องการสิ่งนี้มาก นักจิตวิทยาบอกว่าคนเราต้องการการสัมผัสอย่างน้อยวันละ 4 ครั้งเพื่อการมีชีวิตรอด 8 ครั้ง เพื่อการมีชีวิตอยู่อย่างปกติ และ 14 ครั้ง เพื่อการมีชีวิตอย่างมีความสุข ถ้าไม่ได้รับเลยเขาจะอารมณ์ไม่ดี หงุดหงิด ดังนั้นในโรงเรียนนีโอฮิวแมนนิส ครูจึงกอดเด็กหลังเช็คชื่อในตอนเช้าเสมอ

3. การศึกษาวอลดอร์ฟ (Waldorf Education)

ความเป็นมา รูดอล์ฟ สไตเนอร์ (1861-1925) นักปรัชญาผู้ก่อตั้งการศึกษาวอลดอร์ฟ เกิดเมื่อปี ค.ศ. 1861 เขาพัฒนาปรัชญาของเขาจากการทำวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก เรื่องทฤษฎีว่าด้วยความรู้ อันเป็นผลงานชิ้นสำคัญในชีวิต โดยได้รับการตีพิมพ์ในชื่อ The Philosophy of freedom “ปรัชญา แห่งความเป็นอิสระและหลุดพ้น” ซึ่งถือเป็นศาสตร์แห่งจิตวิญญาณ (Spiritual Science) การแสวงหาความจริงจากการรับรู้ของกายและจิต โรงเรียนวอลดอร์ฟตั้งขึ้นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ผู้อำนวยการโรงงานยาสูบที่สตุทการ์ท ได้เชิญรูดอล์ฟ สไตเนอร์ไปบรรยายแนวคิดของเขาให้คนในโรงงานฟัง และได้รับคำขอร้องจากทางโรงงานให้เปิดโรงเรียนตามปรัชญาของเขาให้แก่บุตรหลานในโรงงานของคนงาน รวมทั้งเปิดหลักสูตรสำหรับการศึกษาผู้ใหญ่ด้วยการศึกษาวอลดอร์ฟเพื่อฟื้นฟูวัฒนธรรมให้สามารถพัฒนามนุษย์ให้ได้ถึงส่วนลึกที่สุดของจิตใจ ปรัชญานี้ก่อให้เกิดการพัฒนาในศาสตร์สาขาต่างๆ ที่เกี่ยวกับชีวิตมนุษย์เพื่อนำไปใช้ในโรงเรียน ชุมชน และสังคมศาสตร์มากขึ้นทั้งด้านการแพทย์ เภสัชกรรม สถาปัตยกรรม เกษตรกรรม การธนาคารชุมชน วิทยาศาสตร์ธรรมชาติแบบเกอเธ่ การละคร ดนตรีและศิลปะ การเคลื่อนไหวแบบยูริธมี่ การศึกษาพิเศษ ศิลปะบำบัด จิตวิทยาการแนะแนวแบบร่วมมือ ตลอดเวลา 80 ปีที่ผ่านมานับตั้งแต่มีการก่อตั้งโรงเรียนวอลดอร์ฟแห่งแรกขึ้น การศึกษาวอลดอร์ฟได้แพร่หลายไปทั่วโลกปัจจุบัน มีโรงเรียนอนุบาลตามแนวนี้ 1087 โรง

โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา 640 โรง ศูนย์บำบัดกว่า 300 แห่ง และสถาบันฝึกหัดครูกว่า 50 แห่ง ใน 56 ประเทศทั่วโลก

หลักการ การศึกษาวอลดอร์ฟ มุ่งที่การช่วยให้มนุษย์บรรลุศักยภาพสูงสุด ผู้เรียนสามารถกำหนดความมุ่งหมายและแนวทางแก่ชีวิตของตนได้อย่างอิสระตามกำลังความสามารถของตน ซึ่งการบรรลุศักยภาพสูงสุดของตนนั้น มีขั้นการเรียนรู้และโอกาสที่ได้สัมผัสหรือค้นพบขีดความสามารถของตนเอง ด้วยเหตุนี้การศึกษาวอลดอร์ฟจึงเน้นเรื่องมนุษย์และความเชื่อมโยงของมนุษย์กับโลกและจักรวาล การเชื่อมโยงทุกเรื่องกับมนุษย์ ไม่ใช่เพื่อให้มนุษย์ยึดตนเอง (อัตตา) แต่เป็นการสอนให้มนุษย์รู้จักจุดยืนที่สมดุลของตนในโลกมนุษย์ปรัชญา ให้ความสำคัญของการสร้างความสมดุลภายใน 3 วิถีทางที่บุคคลสัมพันธ์กับโลก คือ ผ่านกิจกรรมทางกาย อารมณ์ความรู้สึก และผ่านการคิดการศึกษาวอลดอร์ฟมุ่งพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่มีบุคลิกภาพที่สมดุลกลมกลืน และให้เด็กได้ใช้พลังทุกด้านอย่างเป็นองค์รวม เน้นการพัฒนาสติปัญญา และการปฏิบัติอย่างพอเหมาะ

แนวคิดสำคัญ มนุษย์มีชีวิตอยู่ใน 3 โลก คือ โลกแห่งวัตถุ (Physical World) โลกแห่งความรู้สึก (Soul World) และโลกแห่งจิตวิญญาณ (Spiritual World) โดยผ่านรูปกาย (Physical Body) กายแห่งความรู้สึก (Etheric Body and Astral Body)และจิตวิญญาณ (Spirit) มนุษย์ก่อกำเนิดในโลกแห่งวัตถุ เติบโตผ่านโลกแห่งความรู้สึกและผลิบานในโลกแห่งจิตวิญญาณ มนุษย์ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. รูปกาย (Physical Body) เป็นส่วนที่พัฒนาอวัยวะรับรู้ความรู้สึก เพื่อเรียนรู้ความจริงในโลกแห่งวัตถุ และพัฒนาอวัยวะสำหรับการหยั่งรู้เพื่อเรียนรู้ความจริงในโลกแห่งจิตวิญญาณ รูปกายมีคุณสมบัติร่วมกับธาตุต่างๆในโลก อันมีธาตุดิน น้ำ ลม ไฟ เป็น สำคัญ

2. กายชีวิตหรืออินทรีย์แห่งปราณ (Life or Etheric Body) เป็นส่วนที่หล่อเลี้ยงรูปกายให้เจริญเติบโต มีคุณสมบัติแห่งชีวิตที่มนุษย์มีร่วมกับพืช

3. กายแห่งผัสสะ (Astral Body) เป็นส่วนที่ทำให้มนุษย์มีความรู้สึกนึกคิด มีคุณสมบัติแห่งสัญชาตญาณที่มนุษย์มีร่วมกับสัตว์

4. จิตแห่งความรู้สึก (Sentient Soul) เป็นดวงจิตที่รับรู้โลกภายนอก ผ่านกายแห่งผัสสะ (Astral Body) ทำให้เกิดความต้องการและความรู้สึกต่าง ๆ เช่น โลภ โกรธ หลง ดวงจิตนี้ยังมีคุณสมบัติที่มนุษย์มีร่วมกับสัตว์

5. จิตแห่งปัญญา (Intellectual Soul) เป็นดวงจิตที่สูงกว่าดวงจิตแห่งความรู้สึก เนื่องจากมีความคิดเหตุผลเพิ่มขึ้นแต่ก็ยังพัวพันกับดวงจิตแห่งความรู้สึก ซึ่งยังมีความต้องการและความรู้สึกต่าง ๆ อยู่

6. จิตสำนึก (Consciousness or Spiritual Soul) เป็นสำนึกที่ลึกลงไปในดวงจิต ซึ่งทำให้ดวงจิตปราศจากอคติ ไม่ว่าจะเป็นการรังเกียจเดียดฉันท์หรือการเข้าข้างพวกพ้อง

7. จิตวิญญาณแห่งตัวฉัน (spirit self) เป็นจิตวิญญาณของเอกัตบุคคลที่รับรู้โลกแห่งจิตวิญญาณผ่านการหยั่งรู้ (Intuition) ที่เกิดขึ้นในตัวอันเป็นผลจากภาพสะท้อนของความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในตัวจากโลกของวัตถุ และจากภาพสะท้อนของความจริงและความดีนิรันดร์จากโลกแห่งจิตวิญญาณ จิตวิญญาณแห่งตัวฉัน (Spirit Self) เป็นกายแห่งผัสสะ (Astral Body) ที่พัฒนาแล้ว

8. จิตวิญญาณแห่งชีวิต (life spirit) เป็นพลังชีวิตของจิตวิญญาณเช่นเดียวกับที่กายชีวิตหรืออินทรีย์แห่งปราณ (life or etheric body) เป็นพลังชีวิตที่หล่อเลี้ยงรูปกาย (physical body) ให้เติบโตรูปกายมีผิวกายจำกัดขอบเขต ทำให้แต่ละคนรู้สึกกับธาตุต่าง ๆ ในโลกไม่เหมือนกัน จิตวิญญาณก็มีผิวของจิตวิญญาณ (spiritual skin) ซึ่งทำหน้าที่จำกัด หรือแยกขอบเขตของจิตวิญญาณของบุคคลให้เป็นอิสระจากโลกของจิตวิญญาณ ในขณะที่ผิวกายจำกัดขอบเขตการเจริญเติบโตของรูปกาย ผิวของจิตวิญญาณ(spiritual skin) สามารถขยายเพื่อรับการหล่อเลี้ยงความรู้จากโลกของจิตวิญญาณได้ไม่สิ้นสุด จิตวิญญาณแห่งชีวิต (life spirit) เป็นกายชีวิต (life body) ที่พัฒนาแล้ว

9. มนุษย์ที่มีจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ (spirit man) เป็นผู้ที่มีจิตวิญญาณ ที่เป็นอิสระจากโลกของวัตถุและโลกของจิตวิญญาณ มนุษย์ที่มีจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ได้รับการหล่อเลี้ยงทางจิตวิญญาณ จากจิตวิญญาณแห่งชีวิต (life spirit) ซึ่งอยู่ภายใต้ผิวของจิตวิญญาณ (spiritual skin) เช่นเดียวกับที่รูปกาย (physical body) ได้รับการหล่อเลี้ยงจากกายชีวิต (life or etheric body) มนุษย์ที่มีจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ (spirit man) คือ รูปกาย (physical body) ที่ผ่านการพัฒนาทางจิตวิญญาณแล้ว

กระบวนการ การศึกษาต้องพัฒนามนุษย์ไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ด้วยการพัฒนาให้มนุษย์เข้าถึงสัจธรรมเด็กวัยแรกเกิดถึง 7 ปี เรียนรู้ด้วยการกระทำ ดังนั้นการสอนต้องเน้นให้เด็กมุ่งมั่นตั้งใจ กับการกระทำความดีเด็กวัย 7-14 ปี เรียนรู้จากความประทับใจ ดังนั้นการสอนต้องเน้นให้เด็กรู้สึกถึงความงามเด็กหนุ่มสาววัย 14-21 ปี เรียนรู้จากการคิด ดังนั้นการสอนต้องเน้นให้เด็กคิด จนเกิดปัญญาเห็นความจริงในโลก แม้ว่าพัฒนาการในแต่ละช่วงวัย จะมีลักษณะเฉพาะแตกต่างกัน แต่การศึกษาทุกระดับต้องพัฒนาร่างกายและจิตวิญญาณควบคู่กัน โดยให้เกิดความสมดุลในการเรียนรู้ด้วยกาย (การลงมือกระทำ)หัวใจ (ความรู้สึก ความประทับใจ) และสมอง (ความคิด)

เนื่องจากเด็กวัยแรกเกิดถึง 7 ปี มีลักษณะที่เรียนรู้พร้อมกันไปทั้งตัวโดยการเลียนแบบ ที่มิใช่เฉพาะท่าทางภายนอก แต่เลียนแบบลึกลงไปในจิตวิญญาณ โดยที่เด็กเองไม่รู้ตัว ในวัยนี้ความดีงามของผู้ใหญ่รอบข้างจะซึมเข้าไปในตัวเอง ช่วยให้เด็กพัฒนาความมุ่งมั่นในสิ่งดีงาม ดังนั้นการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยจึงยึดหลักต่อไปนี้

1. การทำซ้ำ (repetition) เด็กควรได้มีโอกาสทำสิ่งต่าง ๆ ซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนการกระทำนั้นซึมลึกลงไปในกายและจิตจนเป็นนิสัย

2. จังหวะเวลาที่สม่ำเสมอ (rhythm) กิจกรรมในโรงเรียนต้องเป็นไปตามจังหวะเวลาที่สม่ำเสมอ เหมือนลมหายใจเข้า–ออก ยามจิตใจสงบและผ่อนคลาย เด็กจะได้รู้สึก มั่นคงปลอดภัย

3. ความเคารพและการน้อมรับคุณค่าของทุกสิ่ง กิจกรรมและสื่อธรรมชาติที่จัดให้เด็กเพื่อให้เด็กเคารพและเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ที่เกื้อหนุนชีวิตมนุษย์ ความเคารพและน้อมรับคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ จะเป็นแก่นของจริยธรรมตลอดชีวิตของเด็ก

บทบาทครู

ครูอนุบาลตามแนววอลดอร์ฟ นอกจากเป็นแบบอย่างของความมุ่งมั่นตั้งใจให้แก่เด็กแล้ว ยังมีบทบาทสำคัญอื่น ๆ ได้แก่ การสังเกตเด็กขณะที่เด็กเรียน ไตร่ตรองความเจริญก้าวหน้าและปัญหาของเด็กหลังสอนและก่อนสอน การทำงานกับพ่อแม่เพื่อให้เกิดความเข้าใจกันและกันในฐานะผู้ร่วมกรุยทางชีวิตให้แก่เด็ก การปฏิบัติสมาธิ การทำกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมและกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อพัฒนาตนเองในแต่ละวัน ครูอนุบาลเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในชีวิตของเด็กขณะอยู่ที่โรงเรียน ความคิด ความรู้สึกและความมุ่งมั่นตั้งใจของครูถ่ายทอดสู่เด็กโดยตรงด้วยพลังทั้งหมดในตัวครู ไม่ใช่เพียงผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ด้วยตนเองของเด็ก ครูมิใช่เป็นผู้เรียกร้องหรือสร้างกฎเกณฑ์การกระทำของเด็ก แต่ครูเป็นผู้ส่งพลังความมุ่งมั่นที่มีในตัวทั้งหมดให้แก่เด็ก โดยการเป็นแบบอย่างของบุคคลที่พัฒนาความเป็นมนุษย์ในตนเองตลอดเวลา พลังความมุ่งมั่นตั้งใจของครูจะเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนากายและจิตวิญญาณของเด็กทั้งในวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่

การจัดบรรยากาศ เนื่องจากเด็กวัยแรกเกิดถึง 7 ปี เป็นวัยที่เรียนรู้จากการเลียนแบบ ซึ่งการเลียนแบบนี้มิใช่เป็นการเลียนแบบอย่างผิวเผินเพียงแต่ท่าทาง หรือคำพูด แต่เป็นการเลียนแบบ ลึกลงไปถึงอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด สิ่งที่เด็กเลียนแบบไปจะฝังลึกลงไปในเด็ก และหล่อหลอมเด็ก ทั้งทางกายและจิตวิญญาณ การเรียนรู้ของเด็กเป็นการเรียนผ่านจิตใต้สำนึก เพราะฉะนั้นสิ่งที่เด็กเรียนรู้ไปจะส่งผลต่อสุขภาพกาย กริยาท่าทาง อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด โดยไม่รู้ตัวและจะฝังแน่นไปจนโต การจัดการศึกษา บรรยากาศทางการเรียนรู้จึงเป็นบรรยากาศความรัก ความงดงามของธรรมชาติ งานศิลปะ งานปฏิมากรรม กลิ่นสดชื่นของธรรมชาติ ความสงบและอ่อนโยน สี แสง เสียง เป็นบรรยากาศที่ถูกจัดเตรียมภายใต้ความสงบ ผ่อนคลาย เช่น นกร้อง ลมพัดใบไม้ ฝนตก เสียงดนตรีและเพลงที่ไพเราะอ่อนโยน และความเงียบเป็นส่วนสำคัญในการจัดบรรยากาศเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านทั้งจิตใต้สำนึกและจิตสำนึกของเด็กตลอดทั้งวัน

เนื้อหาสาระ ในระดับปฐมวัย จะไม่มีการแบ่งเนื้อหาสาระเป็นวิชา แต่จะเป็นการจัดเนื้อหาสาระในรูปของประสบการณ์การเล่น และการดำเนินชีวิต ถ้าพิจารณาเนื้อหาสาระในแง่วิชาต่าง ๆ ก็จะพบว่าเนื้อหาสาระเหล่านั้นบูรณาการกันอย่างแน่นสนิทในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งภาษา คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ศิลปะ : การระบายสี การปั้นและการวาด ดนตรี การเคลื่อนไหว : ยูริธมี่ งานปฏิบัติหัตถกรรมและงานทำสวน เป็นต้น

กิจกรรมประจำวัน กิจกรรมประจำวันของแต่ละโรงเรียน ย่อมแตกต่างกันไปตามสภาพและวัฒนธรรมของท้องถิ่น รวมทั้งการประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีของครู อย่างไรก็ตามโดยภาพรวม กิจกรรมในแต่ละวันของเด็กจะเรียบง่าย โรงเรียนอนุบาลเปรียบเหมือนครอบครัวใหญ่ ครูเปรียบเหมือนแม่ที่ดูแลบ้านอย่างมีความสุข อุปกรณ์ที่เตรียมให้เด็กเล่นจะเป็นของเรียบง่าย เช่น แท่งไม้ ก้อนหิน กรวด เปลือกหอยเมล็ดพืช ด้าย และไหมสีต่าง ๆ พร้อมไม้สำหรับถัก กรอบไม้สำหรับทอผ้า สะดึงสำหรับปักผ้า ตะกร้าเย็บผ้า ผ้าเส้นใยธรรมชาติสีและขนาดต่างๆ โต๊ะและอุปกรณ์ทำงานไม้ อุปกรณ์ทำสวน ครูจะจัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ โดยการวางแผนอย่างรอบคอบ แต่การจัดวางอุปกรณ์เหล่านี้จะดูเป็นธรรมชาติ งดงามและกลมกลืน ความเป็นอยู่ในชีวิตจริงครูจะกำหนดกิจกรรมแต่ละช่วงโดยคำนึงถึงหลักการ 3 ประการ คือการทำซ้ำ จังหวะเวลาที่สม่ำเสมอ ความเคารพ และน้อมรับคุณค่าของทุกสิ่ง ดังนั้นกิจกรรมประจำวันของโรงเรียนอนุบาลแต่ละแห่งก็จะยืดหยุ่นตามสภาพชีวิตในชุมชนนั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นแบบแผนตายตัว

4. การเรียนตามแนวมอนเตสซอรี่

ความเป็นมา มาเรีย มอนเตสซอรี่ (ค.ศ.1870-1952) ผู้ริเริ่มการสอนมอนเตสซอรี่เป็นผู้หญิงชาวอิตาลีคนแรกที่ได้รับปริญญาแพทยศาสตร์บัณฑิตจาก University of Rome เมื่อจบการศึกษาได้มีโอกาสทำงานกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและทางจิตที่คลินิกจิตแพทย์ของมหาวิทยาลัย จากการทำงานกับเด็กเหล่านี้ มอนเตสซอรี่เกิดแนวคิดและเกิดการเรียนรู้ว่า ถ้าเด็กได้มีบางสิ่งบางอย่างที่จะจับต้องและบิด-หมุนด้วยมือ สมองย่อมทำหน้าที่ตอบสนองได้ มอนเตสซอรี่จึงได้คิดวิธีการสอนขึ้นจากความเชื่อในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กในวัยระยะเริ่มต้นว่า “จุดมุ่งหมายในการให้การศึกษาระยะแรกนั้น ไม่ใช่การบอกความรู้ให้กับเด็ก แต่เป็นการปลูกฝังให้เด็กซึมซับ และเจริญเติบโตไปตามความต้องการ ตามธรรมชาติของเด็กเอง”

มอนเตสซอรี่ได้ศึกษางานของ Edward Seguin ผู้ริเริ่มในการพัฒนาระบบการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและงานของ Jean Itard ที่พัฒนาระบบการศึกษาสำหรับคนหูหนวกผนวกกับการที่ได้มีประสบการณ์ตรงในการทำงานกับเด็ก จึงได้พัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ การจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมและอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ ขึ้นมาใช้ โดยได้เริ่มต้นนำวิธีการจัดการเรียนรู้ ไปใช้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ต่อมามีการพัฒนาอุปกรณ์และทดลองใช้กับเด็กปกติ ที่ Casa Dei Bambini หรือ Children’s House ในปี ค.ศ.1907 พบว่าการเรียนรู้ประสบความสำเร็จจึงได้เผยแพร่แนวการจัดการเรียนรู้แบบมอนเตสเซอรี่ ทั้งด้วยการบรรยาย เขียนหนังสือและบทความ ทั้งจัดให้มีการฝึกอบรมจากศูนย์ฝึกอบรม มีโรงงานจัดทำอุปกรณ์การสอน ตลอดจนได้มีการจัดตั้งสมาคมมอนเตสซอรี่ขึ้นทั้งในระดับชาติและนานาชาติ เพื่อสานต่อเจตนารมณ์ในการเผยแพร่แนวคิดของมอนเตสซอรี่

หลักการ นักการศึกษาได้สังเคราะห์แนวคิดและแนวปฏิบัติของมอนเตสซอรี่ สรุปเป็นหลักการของการสอนได้ 5 ประเด็น ดังนี้

1. เด็กจะต้องได้รับการยอมรับนับถือ (Respect for the child) เพราะเด็กแตกต่างกัน การจัดการเรียนรู้จึงควรจะเหมาะกับเด็กแต่ละคน

2. เด็กมีจิตที่ซึมซาบได้ (The Absorbent Mind) มอนเตสซอรี่เชื่อว่า เด็กแต่ละคนไม่ได้รับการศึกษามาจากคนอื่น แต่เด็กคือผู้ให้การศึกษาแก่ตนเอง เด็กแสวงหาความรู้โดยซึมซาบ ข้อมูลต่าง ๆ เข้าไปในจิตของตนเองได้ พัฒนาการของจิตที่ซึมซาบได้มี 2 ระดับคือ อายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 3 ปี เป็นช่วงที่จิตซึมซาบโดยไม่รู้สึกตัว (Unconscious absorbent mind) เป็นการพัฒนาประสาทสัมผัสของการมองเห็น (seeing) การได้ยิน (hearing) การชิมรส (tasting) การดมกลิ่น (smelling) และการสัมผัส(touching) เด็กจะซึมซาบทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัว อายุ 3-6 ปี เป็นช่วงที่ จิตซึมซาบโดยรู้สึกตัว (conscious absorbent mind) โดยเลือกสิ่งที่ประทับใจจากสิ่งแวดล้อมและพัฒนาประสาทสัมผัสต่าง ๆ

3. ช่วงหลักของชีวิต (Sensitive Periods) วัย 3–6 ปี ช่วงเวลานี้เด็กจะรับรู้ได้ไวและเรียนรู้ทักษะเฉพาะอย่างได้ดี ครูจึงต้องสังเกตเด็ก เพื่อจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กได้สมบูรณ์ที่สุด ถึงแม้เด็กจะอยู่ในช่วงเวลาหลักเหมือนกัน แต่ขั้นตอนและจังหวะเวลาของเด็กแต่ละคนจะแตกต่างกัน ครูของมอนเตสซอรี่หรือผู้ปกครองจำเป็นจะต้องหาช่วงเวลาให้เด็กประสบความสำเร็จได้สูงสุด การสังเกตจึงสำคัญสำหรับครูและผู้ปกครอง นักการศึกษาหลายคนเชื่อว่าข้อมูลที่ได้จากการสังเกตถูกต้องมากกว่าการใช้แบบทดสอบ

4. การตระเตรียมสิ่งแวดล้อม (The Prepared Environment) เด็กจะเรียนรู้ได้ดี ในสิ่งแวดล้อมที่ได้ตระเตรียมเอาไว้ในสถานที่ใดก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นห้องเรียน ห้องที่บ้าน ห้องเด็กเล็ก หรือสนามเด็กเล่น จุดมุ่งหมายเพียงเพื่อให้เด็กมีอิสระจากการควบคุมของผู้ใหญ่เป็นสถานที่ที่เด็กจะเรียนรู้และควบคุมตนเองจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ

5. การศึกษาด้วยตนเอง (Self-or Auto Education) มอนเตสซอรี่เน้นความสนใจไปที่ความสามารถของมนุษย์ศิลปะของการสอนรวมถึงการตระเตรียมสิ่งแวดล้อม เพื่อเด็กจะได้เข้าไปทำงานและเรียนรู้ด้วยตนเอง เด็กสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากการที่เด็กมีอิสระในสิ่งแวดล้อมที่จัดเตรียมไว้อย่างสมบูรณ์ การมีอิสระนี้มอนเตสซอรี่กล่าวว่า ไม่ใช่สัญลักษณ์ของเสรีภาพเท่านั้น แต่หมายถึงเส้นทางไปสู่การศึกษา เด็กมีสิทธิ์ที่จะเรียนรู้ระเบียบวินัยของชีวิต ได้มีโอกาสแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเองได้

หลักสูตรมอนเตสซอรี่ มี 5 หมวด คือ ภาษา คณิตศาสตร์ วิชาการ ประสบการณ์ชีวิต และประสาทสัมผัส

บทบาทของครู ครูในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี่ เรียกว่า ผู้นำทางหรือผู้อำนวยการ (director หรือ directress) จะต้องได้รับการฝึกอบรมเป็นพิเศษที่ศูนย์ฝึกอบรมครูระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี่ ที่ได้รับการรับรองจากสมาคมระดับชาติหรือนานาชาติ จะเป็นการศึกษาหลักสูตรมอนเตสซอรี่เป็นเวลา 1 ปี และฝึกปฏิบัติการสอนในโรงเรียนระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี่อีก 1 ปี ผ่านการประเมินและได้รับประกาศนียบัตรแล้วจึงจะไปทำงานได้อย่างสมบูรณ์

การจัดการชั้นเรียน จัดเป็นแบบเปิด นักเรียนเข้าเรียนแบบคละอายุ ช่วงอายุห่างกันประมาณ 3 ปี เพื่อให้เด็กได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ควรมีเด็กประมาณ 25-35 คนต่อผู้ใหญ่ 2 คน ในห้องเรียนจะไม่มีโต๊ะและเก้าอี้ครู เพราะครูจะต้องเวียนไปรอบห้องเพื่อสังเกตและทำงานกับเด็ก อุปกรณ์และชั้นวางของจะเป็นขนาดเล็กและจะต้องอยู่ในระดับสายตาเด็ก เพื่อให้ง่ายต่อการหยิบใช้ อุปกรณ์จะจัดแยกเป็นหมวดหมู่จัดเรียงจากง่ายไปหายาก การจัดสิ่งแวดล้อมด้วยจุดมุ่งหมายที่รอบคอบและพิถีพิถัน เด็กสามารถทำงานได้ทั้งที่โต๊ะหรือพื้นห้อง ซึ่งเป็นสภาพธรรมชาติทำให้เด็กเกิดความสุข มอนเตสซอรี่ เน้นว่า มือคือครูที่สำคัญของเด็ก อุปกรณ์ในระบบนี้จะมุ่งในแง่ชวนให้เด็กใช้มือในการเรียนรู้ การทำกิจกรรมของเด็กทุกอย่างนำไปสู่การให้ความเคารพต่ออุปกรณ์ หรืองานของตนและผู้อื่น ไม่มีการแข่งขันในห้องเรียน เด็กเกี่ยวข้องสัมพันธ์เฉพาะงานที่ตนเองทำผ่านไปแล้วและความก้าวหน้าของเขาก็ไม่ได้นำไปเปรียบเทียบกับความสำเร็จของเด็กอื่น

กระบวนการจัดการเรียนรู้ การเรียนรู้ มีสามขั้นตอน (Hainstock, 1978) ดังนี้

ขั้นแรก สังเกตเห็นลักษณะเฉพาะของสิ่งนั้น (Recognition of Identity) ทำให้เชื่อมโยงสิ่งที่ครูสาธิตให้ดูกับชื่อของสิ่งนั้นได้ “นี่คือ....”

ขั้นที่สอง สังเกตเห็นความแตกต่าง (Recognition of Contrasts) มั่นใจว่าเด็กเข้าใจ เมื่อบอกเด็กว่า “หยิบ.....”

ขั้นที่สาม เห็นความแตกต่างระหว่างสิ่งของที่มีความคล้ายคลึงกัน (Discrimination Between Similar Objects) ขั้นตอนนี้เพื่อที่จะได้ทราบว่าเด็กจำชื่อสิ่งต่างๆ ที่ครูสาธิตได้หรือไม่ เช่น ชี้ที่ของหลายๆ สิ่ง แล้วถามว่า “อันไหนคือ....”

การประเมินผล มอนเตสซอรี่ ประเมินผลด้วยการสังเกตความสามารถในการทำกิจกรรมของเด็กในแต่ละกลุ่มวิชา สังเกตุการใช้อุปกรณ์แต่ละชิ้นของเด็ก โดยทุกวันสุดสัปดาห์ให้ส่งผลงานของนักเรียนกลับบ้าน กำหนดช่วงเวลาที่จะให้ผู้ปกครองมาสังเกตการเรียนรู้ของเด็กและมีการสนทนาระหว่างครูและผู้ปกครองเกี่ยวกับความสามารถของเด็ก นอกจากนี้มีแบบประเมินผลความสามารถของนักเรียนในการใช้อุปกรณ์ต่างๆ โดยใช้การลงวันที่ หรือขีดเครื่องหมายถูก

หลังรายการอุปกรณ์ที่นักเรียนทำได้คล่องแคล่ว และเข้าใจการใช้อุปกรณ์อย่างถูกต้องแล้ว และพร้อมที่จะรับการสาธิตจากครูสำหรับการใช้อุปกรณ์ชิ้นที่ยากขึ้นไปอีก

5. การจัดการเรียนรู้โดยหลักสูตรไฮ/สโคป (High/Scope Curriculum)

ความเป็นมา David Weikart ประธานมูลนิธิวิจัยการศึกษา ไฮ/สโคป (High/Scope Educational Research Foundation) เป็นผู้ริเริ่มและพัฒนาหลักสูตร ไฮสโคปขึ้น ตั้งแต่ พ.ศ.2505 ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการ Head Start เพื่อช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส ให้มีการศึกษาที่เหมาะสม และประสบความสำเร็จในชีวิต โดยมูลนิธิวิจัยการศึกษาไฮ/สโคปได้ศึกษาเปรียบเทียบเด็ก 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1. กลุ่มที่ได้รับการสอนจากครูโดยตรง (DirectInstruction) 2. กลุ่มเนิร์สเซอรี่แบบดั้งเดิม (Traditional Nursery) 3. กลุ่มที่ได้รับประสบการณ์หลักสูตรไฮ/สโคป และได้เก็บข้อมูลเด็กเหล่านี้จนถึงอายุ 29 ปี พบว่า กลุ่มที่เรียนด้วยหลักสูตรไฮ/สโคปมีปัญหาถูกจับข้อหาลักขโมย ทำร้ายผู้อื่น บกพร่องทางอารมณ์และล้มเหลวในชีวิตน้อยกว่าอีก 2 กลุ่ม มูลนิธิฯวิจัยการศึกษาไฮ/สโคป ได้ฝึกอบรมบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ เรียนรู้ได้ง่ายเผยแพร่ในสหรัฐอเมริกา และประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา มีครูจำนวนมากกว่า 33,000 คน ได้รับการฝึกอบรมเรื่องไฮ/สโคป และจากการสำรวจพบว่า ร้อยละ 28 ของสมาชิกสมาคมการศึกษาแห่งชาติ (NAEYC) ได้รับการฝึกอบรมในเรื่องไฮ/สโคป อีกร้อยละ 44 ใช้หลักสูตรไฮ/สโคปในบริบทอื่นๆ ด้วย (Schweinhart, L. J., Weikart, 1997)

ทฤษฎีที่มีอิทธิพล ในระยะเริ่มต้นของการพัฒนาหลักสูตรไฮ/สโคปใช้ทฤษฎีพัฒนาการทางด้านสติปัญญา (Cognitive Theory) ของเปียเจต์(Piaget) เป็นพื้นฐาน โดยเฉพาะการสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียน เน้นการลงมือทำ (Active learning) ต่อมามีการผสมผสานทฤษฎีและแนวคิดอื่นๆ เช่น ทฤษฎีของ Erikson เรื่องการให้โอกาสเด็กเป็นผู้ริเริ่มการเล่น อย่างอิสระและไวก๊อตสกี้ (Vygotsky) ในเรื่องปฏิสัมพันธ์และการใช้ภาษา เป็นต้น

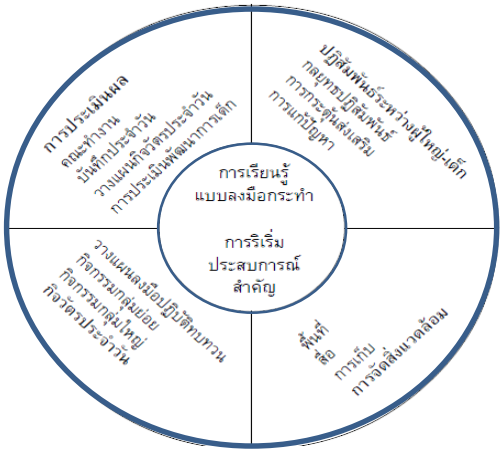

ภาพประกอบ 3 วงล้อของการเรียนรู้ (High-Scope wheel of Learning)

(Hohman M Weikart D.P., 1995)

หลักสูตรไฮ/สโคปเน้นความสำคัญของการเรียนรู้แบบลงมือกระทำผ่านมุมประสบการณ์หรือศูนย์การเรียนด้วยวัสดุอุปกรณ์และกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก การเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาอย่างกระตือรือร้น การส่งเสริมขณะเด็กวางแผนแต่ละวันว่าจะทำอย่างไร การฝึกปฏิบัติตามที่วางแผนและทบทวนสิ่งที่พวกเขาได้ทำ ครูใช้การสอนกลุ่มย่อยเพื่อกระตุ้นพัฒนาการ ใช้คำถาม การสนับสนุนและการขยายการเรียนรู้ของเด็กๆ ไปพร้อมๆ กับการเพิ่มพูนทักษะการสื่อสาร (Gordon, A. M., Willams Browne, 1995) มีความสมดุลระหว่างประสบการณ์ที่เด็กริเริ่ม และกิจกรรมที่ครูวางแผนการสอน ครูใช้เทคนิคการสังเกตในการศึกษาและเข้าใจการเล่นของเด็ก

ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญมากในการศึกษาแนวนี้ เพราะต้องปฏิบัติต่อลูกของตนว่าเป็นผู้เรียนรู้ที่สามารถและกระตือรือร้นโดยทั้งครูและผู้ปกครองมีฐานะเป็นเพื่อนร่วมงาน ที่ต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน

กระบวนการ

1. ไฮ/สโคป คือ การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active learning) ซึ่งสะท้อนบริบทของการตอบสนองความสนใจของเด็ก ให้เด็กเรียนรู้อย่างสนุกสนาน เพลิดเพลินด้วยสื่อการสอนที่หลากหลาย โดยที่สื่อเหล่านี้เปิดโอกาสให้เด็กกระทำ ลงมือปฏิบัติ สัมผัส เล่นและควบคุม เด็กมีการเลือกและตัดสินใจ ตลอดจนใช้ภาษาในการสื่อความหมายภายใต้การสนับสนุนจากผู้ใหญ่

2. กิจวัตรประจำวันของเด็ก เน้นการเปิดโอกาสให้ทั้งครูและเด็กเรียนรู้ร่วมกันจากการทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อยและรายบุคคล โดยในแต่ละวันจะมีเวลาประมาณ 60 นาที ซึ่งเป็นช่วงวางแผน ลงมือปฏิบัติและทบทวน (Plan Do Review) เป็นความสอดคล้องกับหลักการ ที่ต้องการเด็กริเริ่มกิจกรรมอย่างอิสระ ทำให้เด็กได้พัฒนากระบวนการทำงานอย่างมีระบบ เป็นขั้นตอนนำไปสู่ความมั่นใจและความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะในกระบวนการนี้เด็กจะได้เลือกทำกิจกรรมที่หลากหลายจากมุมประสบการณ์ต่างๆ ในห้องเรียน และการเรียนรู้เกิดขึ้นในขณะที่เด็กได้กระทำสัมผัสและทดลองกับสิ่งต่างๆ รวมถึงการเรียนรู้ไปกับผู้คนที่อยู่รอบข้างไปด้วย (วรนาท รักสกุลไทย, 2551)

3. การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ ตลอดจนปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก มีการเลื่อนไหลของกิจกรรม ทำให้เด็กรู้สึกกระตือรือร้น

4. การประเมินพัฒนาการเด็ก ใช้หลักการประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ครูซึ่งจะทำงานเป็นคณะ(Teamwork) วางแผนร่วมกันและจัดทำบันทึกประจำวัน จากการสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคลและสรุปลงใน Child Observation Record หรือ COR นับตั้งแต่หลักสูตรไฮ/สโคปถือกำเนิดมาจนถึงปัจจุบัน กระบวนการของการพัฒนา หลักการ แนวคิด รูปแบบและยุทธวิธีการสอนตลอดจนการฝึกอบรมบุคลากรได้รับการดูแลกำกับติดตามและปรับปรุงตลอดเวลา โดยมีมูลนิธิวิจัยการศึกษาไฮ/สโคป เป็นกองการในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ

ประเภทต่างๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ รายงานการวิจัย จุลสารสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น แถบเสียง วิดีทัศน์ และสื่อกิจกรรม เช่น การอบรม สัมมนา ฯลฯ

5 การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเรกจิโอ เอมิเลีย (Reggio Emilia Approach)ความเป็นมาของแนวคิดเรกจิโอ เอมิเลีย ปี ค.ศ.1945 หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 คนในหมู่บ้านวิลลาเซลลา (Villa Cella) ที่อยู่ห่างจากตัวเมือง Reggio Emilia 2-3 ไมล์ ได้ร่วมมือกันจัดตั้งโรงเรียนสำหรับเด็กๆ โดยทุกคนจะหมุนเวียนมาทำงานในตอนเย็นของทุกวันและวันอาทิตย์ คุณครูมาลากุซซี่ได้เริ่มทำงานกับเด็กที่มีปัญหาในการเรียน (children with difficulties in school) เขาเชื่อว่าขณะที่ครูกำลังสอนอยู่นั้นครูก็กำลังเรียนรู้จากนักเรียนด้วยเช่นกัน การเรียนรู้แนวเรกจิโอเป็นการเรียนรู้ที่นำมาซึ่งปัญญาเป็นการเตรียมตนเองต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ซึ่งได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองเป็นอย่างดี

ทฤษฎีที่มีอิทธิพล Reggio Emilia พัฒนาจากแนวคิดและทฤษฎีของนักการศึกษา นักวิทยาศาสตร์ นักสังคมวิทยา นักจิตวิทยา ในช่วงทศวรรษ 1960 ซึ่งเป็นคลื่นลูกแรกของแนวคิดที่มีผลต่อแนวการจัดทางการศึกษาในยุคนั้น อาทิ แนวคิดของ Jean Piaget, John Dewey, Henri Wallon, Edward Chaparede, Ovide Decroly, Anton Makarenko, LevVygotsky, และ Erik Erikson Urie Bronfenbrenner ศึกษา The New Education ซึ่งเขียนโดย Pieree Bovet และ Adolfe Ferriere เรียนรู้เทคนิคการสอนจาก Celestine Freinet ในประเทศฝรั่งเศส เรียนรู้ การทดลอง progressive education ที่โรงเรียน Dalton ในกรุง New York และการวิจัยของ Piaget และเพื่อนร่วมงานที่กรุง Geneva การศึกษาอย่างจริงจังถึงผลงานต่าง ๆ ที่กล่าวมาเป็นแนวทางที่ขับเคลื่อนกระแสประสบการณ์ของกลุ่มทำงานการศึกษาปฐมวัยในทิศทางที่ชัดเจนยิ่งขึ้นพร้อมกับข้อค้นพบ ข้อสังเกต ข้อมูลจากการทดลอง ข้อมูลทางการวิจัย มาปรับใช้โดยคำนึงถึงสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของชุมชนใน Reggio Emilia ดังคำเตือนของ Piaget ที่ว่า ความผิดพลาดและความวิกฤติของวิธีการสอนสำหรับเด็กเกิดขึ้นเนื่องจากการขาดความสมดุลระหว่างข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ และการประยุกต์ใช้ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์มาเป็นข้อปฏิบัติในทางสังคมที่เป็นจริง Reggio Emilia เชื่อตามหลักของDewey ที่ว่าการเรียนรู้ต้องเกิดจากการที่ผู้เรียนสนใจที่จะเรียนรู้และลงมือปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดประสบการณ์ตรงที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ในตัวผู้เรียน การศึกษาไม่ได้เกิดจากการกำหนดหลักสูตรล่วงหน้าที่ตายตัว และปฏิบัติตามแผนตลอดเวลา แต่เป็นการศึกษาว่าเด็กๆ เป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริงและได้เรียนรู้อะไร ช่วงทศวรรษ 1970 กลุ่มนักการศึกษา นักจิตวิทยา เช่น Wilred Carr, David Shaffer, Kenneth Kaye, Jerome Kagan, Howard Gardner นักปรัชญา เช่น David Hawkins และนักทฤษฎี เช่น Serge Moscovici, Charles Morris, Gregory Bateson, Heinz Von Foerster และ Francisco Varela ตลอดจนการศึกษาค้นคว้าทางด้านประสาทวิทยาแนวความคิดก่อให้เกิดแง่คิด มุมมองที่หลากหลายที่นำไปสู่การปฏิบัติที่มีความลื่นไหลและความคล่องตัวในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่เหมาะสมกับเด็ก

หลักการ

1. วิธีการมองเด็ก (The image of the children) เด็กในสายตาของครูที่เรกจิโอ คือผู้ที่เต็มไปด้วยความสมบูรณ์ แข็งแรงและพลังเด็กมีลักษณะที่เป็นตัวของตัวเองมีศักยภาพและความสามารถในตนเอง มีความปรารถนาที่จะเติบโตและงอกงาม ความอยากรู้อยากเห็น ความสามารถที่เป็นที่น่าพิศวง และความปรารถนาที่จะสัมพันธ์และสื่อสารกับผู้อื่น

2. Reggio Emilia มองว่าโรงเรียนว่าเป็นแหล่งบูรณาการสิ่งมีชีวิตที่หลากหลายเป็นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาระบบชีวิตในโรงเรียนขยายไปสู่ครอบครัวของนักเรียน ครอบครัวของนักเรียนมีสิทธิ์ที่จะรับรู้และมีส่วนร่วมในระบบชีวิตของโรงเรียน ดังนั้นการดำเนินการจึงคำนึงถึงองค์ประกอบทั้ง 3 คือ เด็กครอบครัวและครู การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน จึงเน้นการให้ความรู้สึกอบอุ่น เป็นมิตรสำหรับทุกคนที่ได้เข้ามาสัมผัสเหมือนอยู่ในบ้านที่เปี่ยมไปด้วยไมตรีจิต (An amiable school)

3. การสอนและการเรียนต้องควบคู่ไปด้วยกัน โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกและเป็นผู้เรียนไปพร้อม ๆ กัน วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาคือการจัดสิ่งแวดล้อมและโอกาสให้เด็กได้คิดประดิษฐ์และค้นพบด้วยตนเอง การเรียนรู้ที่มีคุณค่าสำหรับเด็กเป็นการจัดสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ครูมีส่วนร่วมในการเสนอทางเลือกที่หลากหลายสำหรับการคัดเลือกสิ่งที่ต้องการเรียนรู้

4. ครูที่ทำงานกับเด็กปฐมวัยใน Reggio Emilia ต้องปฏิบัติตัวเป็นนักศึกษาค้นคว้า วิจัย เป็นนักสำรวจและเก็บข้อมูลจากทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของทุกคน ในการประชุมปฏิบัติการการสัมมนา หรือการมีโอกาสพบปะกับผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ชำนาญการในสาขาวิชาชีพ หรืออาชีพต่างๆ เพื่อเป็นประสบการณ์และฐานข้อมูลเพื่อโยงเข้าสู่การจัดสถานการณ์หรือประสบการณ์ที่นำเด็กไปสู่การเรียนที่ก้าวสู่การพัฒนาสติปัญญาในขั้นต่อๆ ไป

กระบวนการ : การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน มุ่งให้ทุกคนที่เข้ามาสัมผัสกับโรงเรียนแล้วรู้สึกอบอุ่นเหมือนอยู่ในบ้านที่เปี่ยมไปด้วยไมตรีจิต(An amiable school) ลักษณะตัวอาคารและพื้นที่ในโรงเรียนจึงส่งเสริมให้มีการพบปะ การติดต่อสื่อสารกัน และมีความสัมพันธ์กันของบุคคลทุกระดับที่เกี่ยวข้องกับระบบโรงเรียนการจัดรูปแบบทางโครงสร้าง สิ่งของวัตถุ ตลอดจนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ กระตุ้นให้เกิดขบวนการเรียนรู้ ด้วยการเลือกสิ่งที่สนใจ การแก้ปัญหา และการค้นพบการจัดสถานที่ในอาคารเรียน ที่สำหรับครูพบกับนักเรียนทั้งกลุ่ม ที่สำหรับนักเรียนทำกิจกรรมกันเอง ที่พบปะกับเด็กกลุ่มเล็ก ที่ที่นักเรียนจะอยู่เพียงลำพัง ครูรับรู้ว่าเด็กสามารถเรียนรู้จากกันและกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเด็กทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่มเล็กๆ

หลักสูตร ไม่มีการกำหนดเนื้อหาแน่นอนชัดเจน วิธีปฏิบัติคือ โรงเรียน Reggio Emilia จะรวบรวมรายชื่อหัวข้อโครงการที่คาดว่าจะสัมพันธ์กับความสนใจของเด็ก โครงการจะมีทั้งโครงการระยะสั้นและโครงการระยะยาว แต่ถ้าเด็กสนใจในเรื่องที่อยู่นอกเหนือรายการที่ครูกำหนด

ไว้ล่วงหน้า กิจกรรมโครงการในห้องเรียนก็จะปรับเปลี่ยนไปตามความสนใจของเด็ก สภาพการจัดกิจกรรมและประสบการณ์จะลื่นไหลไปตามสภาวการณ์ที่สนองความสนใจของเด็กในขณะนั้น

การวางแผนการสอนของครู คือ การจัดเตรียมสถานที่และพื้นที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ สิ่งของเครื่องใช้ที่ประกอบการเรียนรู้ ความคิด สถานการณ์ และโอกาส ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ การวางแผนการสอนรูปแบบนี้ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนและสื่อสารกันระหว่างเด็ก ครู และครอบครัวของเด็กในสภาพความเป็นจริง สถานศึกษาคือผู้สนับสนุนให้เด็ก ครู และครอบครัวสามารถเรียนรู้ร่วมกัน เรียนรู้ในสิ่งที่จะบูรณาการไปสู่สังคมที่ใหญ่ขึ้น

กิจกรรมการเรียนรู้ที่โดดเด่น ใน Reggio Emilia คือ การเรียนรู้โดยโครงการ (Projects) ครูและเด็กร่วมกันวางกรอบความคิดการเรียนรู้ ตลอดจนการเตรียมการณ์ที่พร้อมสำหรับสิ่งที่ไม่คาดหวังว่าอาจจะเกิดขึ้น เมื่อเริ่มโครงการในชั้นเรียนครูจะเป็นผู้อำนวยการให้เด็กได้ค้นหาเรียนรู้สิ่งสนใจ ความคิดโครงการของเด็กนั้นมีรากฐานมาจากประสบการณ์เดิม หัวข้อโครงการอาจเริ่มจากเหตุการณ์โดยบังเอิญ หรืออาจเป็นคำถามหรือปัญหาที่เด็กคนหนึ่งหรือหลายๆ คนถาม หรืออาจเกิดจากเนื้อหาที่ครูเริ่มต้น โดยการเล่านิทานหรือสนทนากับเด็ก เวลาในการทำงานโครงการแต่ละโครงย่อมใช้เวลาไม่เท่ากัน บางโครงการอาจใช้เวลาเพียง 2-3 วัน บางโครงการใช้เวลาเป็นหลายเดือนต่อเนื่องกัน ทั้งเด็กและครูร่วมเรียนรู้จากการปฏิบัติและสร้างองค์ความรู้ด้วยกัน

บทบาทของผู้ปกครองและครู ต้องคอยช่วยให้เด็กค้นหาคำตอบด้วยตนเอง และที่สำคัญกว่านั้นคือการช่วยให้เด็กสามารถถามคำถามที่ดีต่อตัวเด็กเองด้วย คอยเป็นผู้สังเกตและฟังเด็กอย่างใกล้ชิดเพื่อวางแผนและสนับสนุนการดำเนินโครงการร่วมกับเด็ก ข้อมูลและความเข้าใจเด็กที่เพิ่มพูนขึ้น ผู้ปกครองและครูสามารถนำมาถามเพื่อสร้างความคิดเพื่อการค้นพบใหม่ไปเรื่อยๆ อย่างมีชีวิตชีวาและสนุกสนานโดยครูและผู้ปกครองเป็นผู้ร่วมเรียนรู้ (Teachers as partners)

ตารางเวลากิจวัตรประจำวัน จะมีความยืดหยุ่นและปรับได้ตลอดเวลา เพื่อความเหมาะสมต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของเด็ก เด็กจะเป็นผู้กำหนดจังหวะเวลาโดยตนเอง ในการวางแผนและดำเนินการทำกิจกรรมและโครงการ เพื่อเด็กๆ จะสามารถทำกิจกรรม หรือโครงการให้ลุล่วงอย่างไม่ต้องรีบเร่ง โดยครูเรียนรู้ถึงจังหวะเวลาของเด็กแต่ละคน เด็กจะอยู่กับครูคนเดิม และเพื่อนกลุ่มเดิมเป็นรอบเวลา 3 ปี (กลุ่มแรกเกิดถึงสามปี และกลุ่มสามถึงหกปี) ในแต่ละปีจะเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับความต้องการตามพัฒนาการและความสนใจที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและเด็กกับเพื่อนยังคงเป็นกลุ่มเดิม

ศิลปะ Reggio Emilia ใช้กิจกรรมทางศิลปะเป็นหนทางการสื่อความหมายให้เข้าใจถึงการคิด ตลอดจนจินตนาการของเด็กที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งที่เป็นสิ่งที่เด็กซึมซับรับรู้มา และสิ่งใหม่ ที่โรงเรียนจะถ่ายทอดสู่เด็กให้เกิดความงดงามในจิตใจ ครูของ Reggio Emilia ต้องได้รับการฝึกอบรมทางทัศนศิลป์เพิ่มเติม การศึกษา Reggio Emilia มองการแสดงออกทางศิลปะของเด็กที่ผ่าน

สื่อกลางที่หลากหลาย เป็นความสามารถในการสื่อสารที่เปรียบเปรยว่าเป็น “ร้อยภาษา” (The Hundred Languages of Children) ซึ่งศักยภาพในส่วนนี้ไม่ใช่เป็นส่วนพิเศษที่แยกออกจากหลักสูตร แต่เป็นส่วนหนึ่งที่ต้องรวมอยู่ในหลักสูตร โดยครูต้องตระหนักถึงการแสดงออกที่ผ่านสื่อกลางนานาชนิด เป็นการแสดงออกถึงความสามารถทางสติปัญญาและการใช้สัญลักษณ์ในการสื่อความหมาย โดยวิธีต่างๆ เช่น การวาด การระบายสี การประดิษฐ์ศิลปะ ประดิษฐ์จากเศษวัสดุต่างๆ ซึ่งเป็นภาพสองมิติและสามมิติ การเล่นละครการเคลื่อนไหว การเล่นบทบาทสมมติ การเล่นเงา การเล่นหุ่นชนิดต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนถึงกระบวนการคิด การแก้ปัญหา และการเรียนรู้ของเด็ก

การบันทึกและการแสดงผลงานของเด็ก ครู Atelierista และครูอื่นๆ จะร่วมมือกันจดบันทึกผลของสิ่งที่เด็กสังเกตพบเห็น และบันทึกการพูดคุยแสดงความคิดเห็นของเด็ก ภาพกิจกรรมที่เด็กปฏิบัติ ผลงานที่แสดงถึงความคิดและการเรียนของเด็กผ่านสื่อกลางหลายประเภทอย่างละเอียดรอบคอบ และจัดเสนอผลงานเหล่านี้ของเด็กๆ ในโรงเรียน นิทรรศการผลงานของเด็กๆ มีประโยชน์หลายประการคือ

1. ผู้ปกครองรับรู้ถึงประสบการณ์ และการเรียนรู้ของเด็กจากผลงานทำให้ผู้ปกครองยังคงการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของเด็กต่อไป

2. ผลงานของเด็ก ทำให้ครูเข้าใจเด็กดีขึ้นและสามารถประเมินผลงานของตัวครูเอง ซึ่งมีผลต่อการส่งเสริมให้ครูมีความก้าวหน้าทางวิชาชีพ

3. เป็นการเอื้อโอกาสให้นักการศึกษามีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

4. เด็กรับรู้ว่าผลงานและความพยายาม ผู้ใหญ่มองเห็นคุณค่าในงานของตน

5. เป็นการสร้างสมเกียรติประวัติและผลงานของโรงเรียน

7. การสอนแบบโครงการ (The Project Approach)

ความเป็นมา นักการศึกษาปฐมวัยส่วนมากกล่าวถึงการใช้โครงการกับเด็กบางคนแนะนำว่าการสอนแบบโครงการเป็นวิธีการหนึ่งในหลายวิธีที่ส่งเสริมให้เด็กรู้จักตัดสินใจ เห็นผลการกระทำที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม และเด็กจะมีประสบการณ์จากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคล วัตถุ สิ่งของและสิ่งแวดล้อมการสอนแบบโครงการมีมานานแล้วมิใช่เป็นเรื่องใหม่ในการศึกษา แต่กลับมาได้รับความสนใจอย่างมากในประเทศสหรัฐอเมริกาและอีกหลายประเทศ ทั้งนี้เนื่องมาจากผลการวิจัยที่ทำให้เข้าใจยิ่งขึ้น ว่าเด็กเรียนรู้อย่างไร และความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กเพื่อให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่ท้าทายของสังคมเทคโนโลยี รวมทั้งแนวโน้มของหลักสูตรแบบบูรณาการ และรายงานความประทับใจของนักการศึกษา รวมทั้งบรรดาครู อาจารย์ที่ได้ไปเห็นเด็กในโรงเรียนก่อนประถมศึกษาของเมืองเรกจิโอ เอมิเลีย (Reggio Emilia) ทางตอนเหนือของประเทศอิตาลี

หลักการ คือการสืบค้นหาข้อมูลอย่างลึกตามหัวเรื่องที่เด็กสนใจควรแก่การเรียนรู้ โดยปกติการสืบค้นจะทำโดยเด็กกลุ่มเล็ก ๆ หรือเด็กทั้งชั้น หรือสอาจเป็นเพียงเด็กคนใดคน

หนึ่งเท่านั้น โดยเรียนรู้ในหัวเรื่องมากกว่าการเสาะแสวงหาคำตอบที่ถูกต้องเพื่อตอบคำถามที่ครูเป็นผู้ถาม การทำโครงการไม่สามารถทดแทนหลักสูตรทั้งหมดได้ สำหรับเด็กปฐมวัยถือเป็นส่วนที่เสริมเพิ่มเติมให้สมบูรณ์อย่างไม่เป็นทางการเพียงส่วนหนึ่งของหลักสูตรเท่านั้น งานโครงการจะไม่แยกเป็นรายวิชาแต่จะบูรณาการทุกวิชาเข้าด้วยกัน ครูเป็นผู้ชี้แนะ อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Katz and S.chard., 1995)

แนวคิดที่มีอิทธิพล ได้แก่แนวคิดกลุ่มพิพัฒนนิยม (Progressive) ในช่วงศตวรรษที่ 19-20 John Dewey ได้เขียนบทความและหนังสือเกี่ยวกับการสร้างประสบการณ์ทางการศึกษาที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความตระหนักในชุมชนร่วมกัน และได้นำโครงการเข้าไปใช้ในโรงเรียนทดลองที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่ง ส่วน William Kilpatrick ได้เสนอแนะบุคคลต่างๆ และนักการศึกษาถึงวิธีการใช้โครงการเกี่ยวกับประสบการณ์ในชีวิตจริง อันเป็นรากฐานสำคัญทางการศึกษามากกว่าการเตรียมเด็กเพื่อชีวิตในอนาคต (Diffily, 1996) ซึ่งในปี ค.ศ.1934 ลูซี่ สปาร์ค มิทเชลล์ (Lucy Spraque Mitchell) ได้นำนักศึกษาของวิทยาลัยการศึกษาแบงก์สตรีท (The Bank Street College of Education) นครนิวยอร์ก ออกศึกษาสิ่งแวดล้อม และนับตั้งแต่นั้นก็ได้สอนครูให้รู้จักวิธีการใช้โครงการ ซึ่งวิธีสอนที่พัฒนาโดยวิทยาลัยการศึกษาแบงก์สตรีทนี้มีส่วนคล้ายคลึงอย่างมากกับการสอนแบบโครงการ (Diffily, 1996)

Katz and S.chard (1995) ได้ข้อคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงการดังนี้

1. มีงานวิจัยจำนวนมากสนับสนุนการสอนแบบโครงการว่าเป็นวิถีทางที่เหมาะสมสำหรับการกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาและพัฒนาการทางสังคมของเด็ก

2. ไม่มีสิ่งบ่งชี้ว่าการสอนแบบโครงการมีผลเสีย และเสี่ยงต่อการพัฒนาสติปัญญาหรือพัฒนาการทางด้านวิชาการของเด็ก

3. การเสนอให้นำโครงการ มาใช้ในการสอนเพียงส่วนหนึ่งของหลักสูตรเท่านั้น และช่วงเวลาส่วนใหญ่ที่เด็กเรียนรู้ตามหลักสูตรปฐมวัยศึกษาคือการเล่นที่เป็นไปตามธรรมชาติอยู่แล้ว เมื่อเด็กโตขึ้นหลักสูตรจึงจะเพิ่มการสอนที่เป็นทางการยิ่งขึ้น ดังนั้นโครงการจึงเหมาะกับหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยและเด็กประถมศึกษา

ประโยชน์

1. ช่วยให้เด็กมีโอกาสใช้ทักษะที่มีอยู่ และเพิ่มความชำนาญในทักษะนั้น

2. แสดงให้เห็นถึงความสามารถและความถนัดของเด็ก

3. แสดงให้เห็นแรงจูงใจภายใน และความสนใจในงานและกิจกรรมที่เด็กทำ

4. ส่งเสริมให้เด็กรู้จักตัดสินใจว่าควรทำอะไร และผู้ใหญ่ยอมรับในความต้องการของเด็ก โดยที่เด็กมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ และเด็กเป็นผู้ตัดสินใจลงมือทำด้วยตัวเด็กเอง (Katz and S.chard., 1995)

กระบวนการ โครงการถือเป็นตัวอย่างที่ดีของการเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยความหมายเหมาะกับพัฒนาการเด็ก เป็นการศึกษาอย่างลึกในช่วงเวลาที่ขยายได้ตามความสนใจของเด็กแต่ละคน แต่ละกลุ่มย่อย หรือแต่ละชั้นและตามแต่หัวเรื่องที่ต้องการศึกษา ในหนังสือ Project Approach “A Practical Guide for Teachers” ของ (Katz, L.G., Chard, 1994).ได้กล่าวถึงลักษณะโครงสร้างการปฏิบัติโครงการไว้ 5 ข้อ คือ

1. การอภิปรายกลุ่ม ในงานโครงการครูสามารถแนะนำการเรียนรู้ให้เด็ก และช่วยให้เด็กแต่ละคนมีโอกาสแลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนทำกับเพื่อนการพบประสนทนากันในกลุ่มย่อย หรือกลุ่มใหญ่ทั้งชั้น ทำให้เด็กมีโอกาสที่จะอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งกันและกัน

2. การศึกษานอกสถานที่ สำหรับเด็กปฐมวัยไม่จำเป็นต้องเสียเงินเป็นจำนวนมาก เพื่อพาเด็กไปยังสถานที่ไกล ๆ ประสบการณ์ในระยะแรกครูอาจพาไปทัศนศึกษานอกห้องเรียนเรียนรู้สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่อยู่รอบบริเวณโรงเรียน เช่น ร้านค้า ถนนหนทาง ป้ายสัญญาณงานบริการต่าง ๆ ฯลฯ จะช่วยให้เด็กเข้าโลกที่แวดล้อม มีโอกาสพบปะกับบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่เด็กสนใจ ซึ่งถือเป็นประสบการณ์เรียนรู้ขั้นแรกของงานศึกษาค้นคว้า

3. การนำเสนอประสบการณ์เดิม เด็กสามารถทบทวนประสบการณ์เดิมในหัวเรื่องที่สนใจ มีการอภิปราย แสดงความคิดเห็นในประสบการณ์ที่เหมือนหรือแตกต่างกับเพื่อน รวมทั้งแสดงคำถามที่ต้องการสืบค้นในหัวเรื่องนั้น ๆ นอกจากนี้เด็กแต่ละคนสามารถเสนอประสบการณ์ที่ตนมี ให้เพื่อนในชั้นได้รู้ด้วยวิธีการอันหลากหลายเสมือนเป็นการพัฒนาทักษะเบื้องต้น เช่น การเขียนภาพ การใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ การเล่นบทบาทสมมติ และการก่อสร้างแบบต่าง ๆ

4. การสืบค้น งานโครงการเปิดกว้างให้ใช้แหล่งข้อมูลอย่างหลากหลายตามหัวเรื่องที่สนใจเด็กสามารถสัมภาษณ์พ่อแม่ผู้ปกครองของตนเอง บุคคลในครอบครัว เพื่อนนอกโรงเรียนสามารถหาคำตอบของตนด้วยการศึกษานอกสถานที่ สัมภาษณ์วิทยากรท้องถิ่นที่มีความรอบรู้ในเรื่อง อาจสำรวจวิเคราะห์วัตถุสิ่งของด้วยตนเอง เขียนโครงร่าง หรือใช้แว่นขยายส่องดูวัตถุต่าง ๆ หรือใช้หนังสือในชั้นเรียนหรือในห้องสมุดทำการค้นคว้า

5. การจัดแสดง ทำได้หลายรูปแบบ อาจใช้ฝาผนังหรือป้ายจัดแสดงงานของเด็ก เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดความรู้ที่ได้จากการสืบค้นแก่เพื่อนในชั้น ครูสามารถให้เด็กในชั้นได้รับทราบความก้าวหน้าในการสืบค้นโดยจัดให้มีการอภิปราย หรือการจัดแสดง ทั้งจะเป็นโอกาสให้เด็กและครูได้เล่าเรื่องงานโครงการที่ทำแก่ผู้มาเยี่ยมเยียนโรงเรียนอีกด้วย ลักษณะทั้ง 5 ประการของโครงสร้างที่กล่าวมานี้ เด็กจะเรียนรู้ในแต่ละระยะของงานโครงการ ซึ่งมีอยู่ 3 ระยะคือ (Katz and S.chard, (1995).

ระยะที่ 1 ทบทวนความรู้และความสนใจ โดยเด็กและครูจะใช้เวลาส่วนใหญ่อภิปรายเพื่อเลือกหัวเรื่องที่จะทำการสืบค้น หัวเรื่องอาจเสนอโดยเด็ก ครู โดยใช้หลักในการเลือกหัวเรื่อง ดังนี้

1. เลือกเรื่องที่เกี่ยวกับประสบการณ์ที่เด็กมี เด็กประมาณ 2-3 คน ควรจะคุ้นเคยกับหัวเรื่อง และจะช่วยในการตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับหัวเรื่อง

2. ทักษะพื้นฐานทางการรู้หนังสือและจำนวน ควรถูกบูรณาการอยู่ในหัวเรื่องที่ทำโครงการ รวมทั้งวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษา

3. หัวเรื่องที่เลือกควรใช้เวลาทำโครงการได้อย่างน้อย 1 สัปดาห์ และเหมาะที่จะทำการสำรวจ ค้นคว้าที่โรงเรียนมากกว่าที่บ้าน

เมื่อได้หัวเรื่องแล้ว ครูควรเริ่มทำแผนที่ทางความคิด (Mind-map) หรือใยแมงมุม (Web) เพื่อระดมความคิดร่วมกับเด็กในเรื่องนั้น และจัดแสดงแผนที่ความคิดที่ทำไว้ภายในชั้นเรียน ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้สามารถใช้ในการสรุป อภิปราย ระหว่างทำโครงการ และเชื่อมโยงไปยังหัวเรื่องย่อยได้อีก การระดมความคิด ทำให้ครูทราบว่าเด็กมีประสบการณ์เดิมเพียงใด เด็กมีแนวคิดใหม่ หรือสิ่งที่ตนเข้าใจตามความเหมาะสมของวัยเพียงใด การระดมความคิดในเด็กปฐมวัยอาจใช้การวาดภาพ เล่นบทบาทสมมติ โดยครูเป็นผู้ช่วยให้เด็กเสนอคำถามที่ต้องการสืบค้น จดหมายเกี่ยวกับหัวเรื่องที่จะสืบค้นถูกส่งไปยังบ้านของเด็ก ครูเป็นผู้กระตุ้นให้พ่อแม่พูดคุยกับเด็ก ครูจะชี้แนะวิธีสืบค้นเพื่อให้เด็กแต่ละคนได้ทำงานตามศักยภาพ โดยใช้ทักษะพื้นฐานทางการสร้าง การวาด ดนตรี และบทบาทสมมติ เป็นต้น

ระยะที่ 2 ให้โอกาสเด็กค้นคว้าและมีประสบการณ์ใหม่ ระยะนี้เป็นการเรียนรู้ในภาคสนาม ประกอบด้วยการสืบค้นตามแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ระยะนี้ถือเป็นหัวใจของโครงการ ครูจะเป็นผู้จัดหา จัดเตรียมแหล่งข้อมูลให้เด็กสืบค้น ไม่ว่าจะเป็นของจริง หนังสือ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ หรือแม้แต่การออกไปศึกษานอกสถานที่หรือนัดหมายผู้เชี่ยวชาญ วิทยากรท้องถิ่น เพื่อให้เด็กทำการสืบค้น สังเกตอย่างใกล้ชิดและบันทึกสิ่งที่พบเห็น อาจมีการเขียนภาพที่เกิดจากการสังเกตจัดทำกราฟ แผนภูมิ ไดอะแกรม หรือสร้างแบบต่าง ๆ สำรวจ คาดคะเน มีการอภิปราย เล่นบทบาทสมมติเพื่อแสดงความเข้าใจในความรู้ใหม่ที่ได้

ระยะที่ 3 ประเมิน สะท้อนกลับ และแลกเปลี่ยนงานโครงการ เป็นระยะสรุปเหตุการณ์ รวมถึงการเตรียมการเสนอรายงานและผลที่ได้โดยการจัดแสดงผลการค้นพบ การสนทนา เล่นบทบาทสมมติ หรือจัดนำชมสิ่งที่ได้จากการก่อสร้าง ครูจะจัดให้เด็กได้แลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนเรียนรู้กับผู้อื่น เด็กสามารถช่วยกันเล่าเรื่องการทำโครงการให้ผู้อื่นฟัง โดยจัดแสดงสิ่งที่เป็นจุดเด่นให้เพื่อนในชั้นเรียนอื่น ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้บริหารได้เห็น ครูจะช่วยเด็กเลือกวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาแสดง ซึ่งการทำเช่นนี้เท่ากับช่วยให้เด็กทบทวนและประเมินโครงการทั้งหมด ครูอาจเสนอให้เด็กได้จินตนาการ ความรู้ใหม่ที่ได้ผ่านทางศิลปะ การละคร สุดท้ายครูนำความคิดและความสนใจของเด็กไปสู่การสรุปโครงการ และอาจนำไปสู่หัวเรื่องใหม่ของโครงการต่อไป (Lilian G Katz., 2011)

8. การสอนภาษาโดยองค์รวม (Whole Language Approach)

ความเป็นมา การสอนภาษาโดยองค์รวม (Whole Language Approach) เป็นนวัตกรรมการศึกษาที่เสนอแนวคิดใหม่ในการสอนภาษา เกิดจากความพยายามของนักการศึกษาและนักภาษาศาสตร์ ซึ่งมองเห็นปัญหาการเรียนรู้ภาษาของเด็ก ซึ่งเกิดจากการสอนที่เน้นสาระทางภาษาเป็นหลัก ทำให้การเรียนการสอนไม่น่าสนใจ ไม่เป็นไปตามธรรมชาติคือไม่เหมาะกับวัย ความสนใจและความสามารถของเด็กและเมื่อคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กจำเป็นต้องใช้ภาษาในการเรียนรู้ และการสื่อสารในชีวิตจริง พบว่าการสอนภาษาแบบเดิม (traditional approaches) ไม่เน้นความสำคัญของประสบการณ์และภาษาที่เด็กใช้ในชีวิตจริง จึงไม่ได้ให้โอกาสเด็กเรียนรู้ภาษาและใช้ภาษาเพื่อสื่อสารอย่างมีความหมายเท่าที่ควร

หลักการและแนวทฤษฎีที่มีอิทธิพล แนวการสอนภาษาโดยองค์รวมเกิดจากหลักการและแนวทฤษฎีของนักการศึกษาและนักภาษาศาสตร์ ได้แก่ดิวอี้ (Dewey) เปียเจต์ (Piaget) ไวก็อตสกี้ (Vygotsky) ฮอลลิเดย์ (Halliday) และโรเซนแบลตต์ (Rosenblatt) ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาการคิดและภาษาของเด็กในบริบททางสังคมวัฒนธรรม การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก ตลอดจนการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ตอบสนองธรรมชาติ ที่เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการของเด็ก แต่ละวัย หลักการเหล่านี้เมื่อนำมาเป็นแนวคิดในการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ทางภาษา จะทำให้เด็กมีความสนใจเกิดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ภาษาได้ดีขึ้น เพราะสิ่งที่เรียนมีความหมายและช่วยให้เกิดความรู้สึกว่าการเรียนภาษาเป็นเรื่องง่ายๆ

Goodman (1986) เชื่อว่าการสอนภาษาเป็นเรื่องสำคัญสำหรับเด็ก และโดยที่เด็กต้องเรียนรู้ภาษา และต้องใช้ภาษาเพื่อการเรียนรู้ ครูจะต้องตระหนักในความสำคัญ ดังกล่าว และจากการศึกษาภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา สังคมวิทยา มานุษยวิทยา ปรัชญา การรู้หนังสือ และการจัดหลักสูตร กู๊ดแมนได้รับการยกย่องในฐานะผู้บุกเบิกแนวการสอนภาษาโดยองค์รวม มีผู้ให้ความสนใจนำความคิดไปใช้ในประเทศต่างๆ มีผู้ให้การสนับสนุนเผยแพร่อย่างกว้างขวาง ในช่วง 1970 เป็นต้นมา

จูดิท นิวแมน (Judith Newman) กล่าวไว้ในหนังสือ (Whole Language Theory in use) ว่าการสอนภาษาโดยแนวคิดองค์รวมมีลักษณะเป็นปรัชญา (Philosophical stance) ความคิดของผู้สอนจะก่อตัวขึ้นจากหลักการสอนที่ผู้สอนนำมาประสานกัน

วัตสัน (Watson) อธิบายว่าผู้สอนจะประสานแนวการสอนของตนกับองค์ประกอบทางทฤษฎี (theory) ความเชื่อ (belief) และการนำความรู้ทางทฤษฎีและความเชื่อไปปฏิบัติจริง (practice) องค์ประกอบทั้ง 3 มีความสัมพันธ์สนับสนุนกันและกันเป็นวงจรที่ช่วยให้ผู้สอนเกิดการพัฒนาการสอนด้วยตนเอง โดยใช้ข้อมูลจากการสังเกตเด็กเพื่อทำความเข้าใจในความสามารถและการแสดงออกของเด็กแต่ละคน บันทึกความก้าวหน้าของเด็กเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาของเด็กได้อย่างเหมาะสม ครูจะสามารถสร้างแนวคิดเชิงปรัชญาการสอนจากการแสวงหาคำตอบ (inquiry)

โดยพยายามนำทฤษฎีไปใช้ในการสอนจริง (inactive theory active) พิสูจน์ความเชื่อของตนให้ปรากฏ (unexamined belief examined) และพัฒนาการสอนขึ้นเอง (borrowed practice owned) เพื่อขยายความคำว่า “whole” ซึ่งหมายถึงลักษณะที่ครบส่วนเต็มระบบ ครบวงจร ภาพรวม ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นักการศึกษาหลายท่านใช้ศัพท์ว่า “องค์รวม” กู๊ดแมน ได้เขียนหนังสือเพื่ออธิบายคำว่าองค์รวม (whole) ให้เข้าใจชัดเจนในหนังสือ What’s Whole in Whole Language? หนังสือเล่มนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงความเคลื่อนไหวในวงการสอนภาษาแนวใหม่ ที่ส่งเสริมการรู้หนังสือ (literacy development) การจัดโปรแกรมแบบบูรณาการเรียนรู้ภาษาในและนอกชั้นเรียน การสอนภาษาจากหน่วยการเรียนที่กำหนดขึ้น (thematic units) ให้สัมพันธ์กับเนื้อหาวิชา และการทำงานเป็นทีมของครู (language across the curriculum) ผู้อ่านหนังสือเล่มดังกล่าวจะเกิดความเข้าใจชัดเจนขึ้นว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบองค์รวมนั้นจะต้องพิจารณาและประสานความรู้ 3 เรื่องเข้าด้วยกันคือ 1) ภาษา (a view of language) 2) กระบวนการเรียนรู้ (a view of learning) และ 3). ธรรมชาติและบทบาทของเด็กและครู (a view of kids and teachers)

กระบวนการ บรรยากาศการเรียนภาษาในชั้นเรียน มีลักษณะเป็นการร่วมมือกันระหว่างครูและเด็กๆ ตั้งแต่การวางแผน คือการคิดด้วยกันว่าจะทำอะไร ทำเมื่อไร ทำอย่างไร จำเป็นต้องใช้วัสดุอุปกรณ์อะไร จะหาสิ่งที่ต้องการมาได้อย่างไร ใครจะช่วยทำงานในส่วนใด การวางแผนจะมีทั้งแผนระยะยาว (long-range plans) เพื่อวางกรอบงานกว้างๆ และแผนระยะสั้น (short-range plans) ซึ่งเด็กและครูจะใช้ความคิดพูดคุยปรึกษากัน เพื่อหารายละเอียดและขั้นตอนในการทำกิจกรรม บทบาทของครูจะเป็นผู้หาวิธีการที่จะเชื่อมโยงประสบการณ์ที่เด็กมีอยู่เดิมให้สัมพันธ์กับกิจกรรมที่จัดขึ้น ซึ่งอาจเป็นการเล่าเรื่องที่เด็กเคยพบเห็น การเปิดโอกาสให้เด็กได้พูดจากความคิดหรือประสบการณ์ หรือเปิดโอกาสให้เด็กได้ฟังเรื่องจากหนังสือที่ครูเลือกมาอ่านให้ฟัง การจัดหาหนังสือที่เหมาะกับวัยไว้ในชั้นเรียน เพื่อให้เด็กมีโอกาสหยิบมาอ่าน หรือพลิกดูเสมอเพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยกับภาพ ความคิดและตัวหนังสือ ซึ่งครูไม่จำเป็นต้องสอนให้เด็กอ่านออก เช่น การอ่านแบบเรียนเล่ม 1 เล่ม 2 ที่เคยนิยมใช้มาแต่เดิม การเขียนก็เช่นกัน เด็กไม่ควรถูกบังคับให้เขียนตัวพยัญชนะ คำ ประโยคตามที่ครูสั่ง แต่ในบรรยากาศการสอนแนวใหม่นี้ เด็กจะแสดงความต้องการให้ครูเห็นว่า เขาต้องการเขียนสิ่งที่มีความหมาย สิ่งที่เขาอยากบอกให้ผู้อื่นเข้าใจ ในเรื่อง การเขียนในระยะแรกจะเป็นความต้องการสื่อความหมายให้ผู้อื่นทราบ เด็กจะเขียนเส้นขยุกขยิกคล้ายตัวหนังสือหรือเขียนสะกดบางคำได้ แต่ยังไม่ถูกต้อง ครูที่เข้าใจแนวการสอนภาษาโดยองค์รวม จะค่อยๆ ส่งเสริมความคิดความต้องการเขียนหนังสือของเด็ก โดยไม่ตำหนิให้เด็กแก้ไขสิ่งที่เขียนผิดในทันที แต่จะแนะให้เด็กสังเกตจากตัวอย่างต่าง ๆ ที่เด็กพบเห็นได้บ่อย ๆ การสังเกตจะช่วยให้เด็กปรับการเขียนให้ถูกต้องได้ โดยไม่เกิดความรู้สึกผิดหรือถูกลงโทษ ซึ่งอาจจะมีผลทางทัศนคติของเด็กได้มาก ดังนั้นการสังเกตเด็กเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งที่ครูจะต้องเฝ้าดูว่าเด็กแต่ละคนแสดงออกอย่างไร

ครูจึงต้องมีบทบาทในการเฝ้าดูเด็ก (kid-watcher) เพื่อประเมินความสามารถและเรียนรู้ และจัดประสบการณ์ที่เอื้ออำนวยการพัฒนาภาษาของเด็กด้วยตัวครูเองตลอดเวลา

การประเมินพัฒนาการทางภาษา จะเป็นการพิจารณาพฤติกรรมการเรียนรู้จากการสังเกต การบันทึก การเก็บร่องรอยทางภาษาของเด็กขณะทำกิจกรรมต่าง ๆ และการสะสมชิ้นงาน ซึ่งมีความสำคัญเพราะเป็นการประเมินการเรียนรู้ภาษาจากสภาพจริง (authentic forms of assessment) และมีประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กมากกว่าการใช้แบบทดสอบทางภาษา ซึ่งนักวิชาการได้วิเคราะห์ให้เห็นความต่อเนื่องของสภาพการณ์จริง 4 ขั้น ที่มีผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ภาษาของเด็ก ประกอบด้วย การสาธิต (demonstration) การมีส่วนร่วมของเด็ก (participation) การที่เด็กทำสิ่งนั้นซ้ำด้วยความพอใจ (practice) เด็กแสดงความมั่นใจภูมิใจที่สามารถทำได้สำเร็จ (performance) แนวการสอนภาษาโดยองค์รวม ทำให้ครูและเด็กต้องเปลี่ยนบทบาทในการเรียนรู้ใหม่ ดังนี้

แนวคิดเดิม	แนวคิดใหม่
ครู ผู้ถ่ายทอดความรู้ บรรยากาศการเรียน ยึดความต้องการของครู หลักสูตร ส่วนกลาง สถานศึกษากำหนด การประเมินผล เป็นการรายงานที่ไม่ชัดเจน เด็ก เป็นผู้ตอบสนอง	ครู ผู้สนับสนุนการเรียนรู้ บรรยากาศการเรียน ยึดความต้องการของเด็ก หลักสูตร มีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การประเมินผล กำหนดตัวชี้วัดความก้าวหน้าทางการเรียนของเด็ก เด็ก เป็นผู้เรียนรู้

ภาพประกอบ 4 บริบทแนวการสอนภาษาโดยองค์รวม

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ครูอาจจะทดลองเปลี่ยนบทบาทของตนเองในการสอน ไปทีละน้อย ติดตามผลและขยายแนวคิดให้สัมพันธ์กับหลักสูตรได้ในระยะต่อมา แนวคิดในการสอนภาษาใหม่นี้ได้รับการเผยแพร่ไปในหลายประเทศ อาทิ สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และมีความเห็นสอดคล้องกันว่า เป็นวิธีการที่ช่วยให้เด็กปฐมวัยเรียนรู้ภาษาอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่สร้างทัศนคติต่อต้านการเรียน อ่าน เขียนเพราะถูกบังคับ เด็ก ๆ จะให้ความสนใจในกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์กับภาษาไม่ว่าจะเป็นการฟัง การพูด การอ่านหรือการเขียนโดยไม่รู้สึกว่ากำลังเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะหลักสำคัญของการสอนภาษาอยู่ที่การให้ตัวเด็กได้ใช้สื่อทางภาษาทุกๆ ทักษะอย่างมีความหมาย คือเด็กสามารถเชื่อมโยงความคิดจากพื้นฐานประสบการณ์เพื่อความเข้าใจภาษา และนำความคิดนั้นไปใช้ในการสื่อสารได้จริง ดังนั้น สิ่งที่เด็กเรียนรู้จึงมีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องเป็นองค์รวมเริ่มจากประสบการณ์จริงในชีวิต และปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างที่คอยส่งเสริมด้วยความเข้าใจในธรรมชาติการเรียนรู้ตามวัยและความแตกต่างของเด็กแต่ละคน การจัดกิจกรรมที่

เน้นการรับรู้ ควบคู่ไปกับการแสดงออก โดยคำนึงถึงบริบททางสังคม และวัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบแนวการสอนภาษาโดยคำนึงถึงปัจจัยสำคัญดังกล่าวเป็นหลัก จึงแตกต่างจากแนวการสอน ฟัง พูด อ่าน เขียนแบบเดิม ซึ่งเป็นความเข้าใจและทักษะทางภาษาเป็นหลัก ไม่เน้นความสำคัญของผู้เรียนและไม่นำทฤษฎีการเรียนรู้และทฤษฎีทางภาษามาใช้ร่วมกัน

9. MATAL โปรแกรมวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กอนุบาล

ความเป็นมา โปรแกรมวิทยาศาสตร์ MATAL สำหรับใช้สอนเด็กอนุบาลนี้ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาโปรแกรมวิทยาศาสตร์ของเด็กประถม ซึ่ง ดร.ดีนา สตาเคิล อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัย เท-เอวิฟ เป็นผู้คิดขึ้น โดยร่วมมือกับศูนย์การสอนวิทยาศาสตร์ แห่งประเทศอิสราเอล และกระทรวงศึกษาธิการและวัฒนธรรม

หลักการ การสอนวิทยาศาสตร์ในระดับปฐมวัยตามโปรแกรม MATAL นี้จะมุ่งที่การเข้าถึงวิธีการเรียนการสอน การช่วยให้เด็ก ๆ เข้าใจกระบวนการขั้นพื้นฐานของวิทยาศาสตร์และหนทางที่ตรวจสอบความรู้ที่ถูกต้อง เป็นโปรแกรมที่จัดการเรียนการสอนให้เด็กเป็นศูนย์กลางมุ่งให้ผู้เรียนเกิดปฏิสัมพันธ์กับโลกรอบตัว เกิดความรู้สึกที่เชื่อมโยงตนเองกับสังคมสิ่งแวดล้อมต่างๆ เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติและรู้สึกรับผิดชอบต่อสิ่งเหล่านั้นด้วยจุดมุ่งหมายเชิงเจตคติดังต่อไปนี้

1. เพื่อช่วยให้เด็กเกิดความสนุก กับมีความสุขในการทำงานได้สำเร็จ กล้ายอมรับความจริงเมื่อเผชิญกับความล้มเหลว

2. เพื่อพัฒนาจิตใจให้เปิดกว้างและรู้จักยืดหยุ่น เพื่อฝึกความสามารถที่จะให้และรับการวิพากษ์วิจารณ์

3. เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความคิดริเริ่ม และความตระหนักในสุนทรีและส่งเสริมการทำงานเป็นหมู่คณะ

โปรแกรมนี้จะประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ 4 หน่วย (Unit) ที่มุ่งการพัฒนาความคิดรวบยอดขั้นพื้นฐาน และการก่อรูปของทัศนคติที่ไม่ตายตัวและถูกต้องให้แก่เด็ก (flexible and favorable attitudes) ซึ่งในแต่ละหน่วยมีลักษณะเนื้อหาและกิจกรรมที่เข้าใจง่าย ไปสู่ลักษณะที่มีความซับซ้อนมากขึ้นอย่างสัมพันธ์กัน โดยยึดหลักดังต่อไปนี้

1. การบ่งชี้และบอกรูปพรรณได้ (identity)

2. ความหลากหลาย และความเป็นเอกลักษณ์ (diversity and individuality)

3. การคงสภาพอย่างต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลง (continuity and change)

4. โครงสร้างและการปฏิบัติ (structure and action) กระบวนการ เนื้อหาของโปรแกรมแบ่งออกเป็น 4 หน่วยคือ

4.1 หน่วยการสังเกตโลกรอบตัวเรา (Observing the World Around Us) เด็ก ๆ จะทำความคุ้นเคยกับห้องเรียน เนื้อหา และสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว เพื่อเรียนรู้ที่จะบ่งบอก

ลักษณะสิ่งของต่าง ๆ ได้ เข้าใจความแตกต่าง ความหลากหลาย การใช้งาน และเฝ้าสังเกตความเปลี่ยนแปลงของวัตถุ หรือสิ่งรอบตัว จนได้ค้นพบความสามารถของตนเองที่จะมองเห็นความเปลี่ยนแปลง

4.2 หน่วยที่ประสาทสัมผัสและการรู้ (Sensing and Knowing) เป็นการฝึกทักษะการสังเกตโลกภายนอกโดยผ่านตนเอง และนำมาเปรียบเทียบกับตนเอง พยายามทำความเข้าใจต่อความสำคัญของประสาทสัมผัส ทั้งการรับรู้และการตอบสนอง

4.3 หน่วยรูปทรงและความสัมพันธ์ (Shaping and Relating) เป็นการฝึกทักษะการเชื่อมโยงตนเองกับสิ่งต่าง ๆ จนเกิดความคิดในเรื่องมิติสัมพันธ์ขึ้น โดยอาศัยการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ ที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กันกับวัตถุในพื้นที่ต่าง ๆ

4.4 หน่วยการแยกแยะและการจัดหมวดหมู่ (Sorting and Classifying) กิจกรรมมุ่งเน้นการเฟ้นหาคุณลักษณะที่เป็นส่วนร่วมของวัตถุ เพื่อให้เด็กสามารถจัดหมวดหมู่และแยกแยะสิ่งของได้ เนื่องจากโปรแกรมมาทาลมีส่วนสัมพันธ์ใกล้ชิดกับทักษะด้านคณิตศาสตร์ เพื่อเสริมให้เด็กเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับธรรมชาติทางกายภาพและชีวภาพที่แวดล้อมตัวผู้เรียน โปรแกรมจะปูพื้นฐานที่เน้นพัฒนาการในการใช้ภาษา เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการซักถาม โต้ตอบ และนำเสนอความรู้ที่ตนค้นพบจากสภาพแวดล้อมที่เรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ทั้งเอื้อประโยชน์ให้เด็กๆ ได้เรียนรู้ในเรื่องของกฎ กติกาที่ตั้งไว้ ขณะเดียวกันก็ให้เด็กๆ ฝึกตั้งกติกาเอง จากเกมการศึกษาและเกมการทำงาน และกิจกรรมการฝึกอย่างอื่นอีกมากมาย

5. เนื้อหาและกิจกรรมทุกหน่วยจะบูรณาการความรู้จากประสบการณ์เข้ากับงานศิลปะสร้างสรรค์ หมายถึงเด็กแต่ละคนสามารถนำเสนอประสบการณ์ทั้งในเชิงสติปัญญา และเจตคติได้โดยใช้วัสดุชนิดต่าง ๆ หรือผ่านกิจกรรมการแสดง วาดรูป ดนตรี ฯลฯ ตามความต้องการและการเลือกของแต่ละคน ปัจจุบันมีการจัดการเรียนรู้ภายใต้โครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ซึ่งหลักการ และบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นแนวเดียวกันกับการจัดการเรียนรู้แบบ MATAL

10. การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain-Based Learning)

ความเป็นมา การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เป็นแนวความคิดของนักประสาทวิทยาและนักการศึกษากลุ่มหนึ่ง ที่สนใจการทำงานของสมองมาประสานกับการจัดการศึกษา โดยนำความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสมองมาใช้เป็นเครื่องมือในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพสูงสุดในการเรียนรู้ของมนุษย์แต่ละช่วงวัย

หลักการ สมองเป็นกลไกสำคัญของการเรียนรู้ที่ไร้ขีดจำกัด ซึ่งสารสื่อประสาท (Neurotransmitter) จะมีผลต่อการเรียนรู้หรือยับยั้งการเรียนรู้ ซึ่งหมายถึงการจำได้และการลืม (Used it or lose it)

แนวคิดที่มีอิทธิพล ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน ประกอบด้วย ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข เด็กแต่ละคนต้องได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์ที่มีหัวใจ เด็กมีสิทธิ์ที่จะเป็นตัวของตัวเองไม่เหมือนใคร

2. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม รูปแบบการถ่ายทอดความรู้

3. ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด

4. ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะองค์รวมผ่านการฝึกฝนกาย วาจา ใจ

การจัดสภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมได้แก่

1. สนามเด็กเล่น (เด็กจะเรียนได้ดี ต้องได้เล่น)

2. ห้องเรียนเปลี่ยนสมอง โรงเรียนควรมีโอกาสจัดเตรียมสถานที่เพื่อการเรียนรู้ โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำความสะอาดและจัดตกแต่งให้สะอาดสวยงาม ปรับปรุงโต๊ะเรียนเก้าอี้ ให้สะอาด ให้สมองเปิด จัดให้มี “มุมอ่าน”ในห้อง จัดบอร์ดในการนำเสนอความรู้ใหม่ในห้อง และจัดแสดงผลงานนักเรียนเป็นประจำ

กระบวนการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมมีส่วนทำให้ เด็กได้รับการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพได้ จึงควรมีลำดับขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

1. ขั้นอุ่นเครื่อง (Warm-up)

1.1 Brain Exercise การเคลื่อนไหวข้ามแกนลำตัว พัฒนาสมองทั้งสองซีก

1.2 Rhythm การเคลื่อนไหวร่างกายหรืออุปกรณ์ ประกอบเสียงเพลง

1.3 Stretching การยืดเส้นยืดสาย

2. ขั้นนำเสนอความรู้ (Present)

2.1 ของจริงใกล้ตัวเด็ก ช่วยให้สมองเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้เข้ากับชีวิตจริง

2.2 ใช้สื่อที่แปลกใหม่น่าสนใจ เช่น บัตรภาพ บัตรคำ แถบประโยค สื่อสามมิติ หรือการนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีที่แปลกใหม่

2.3 ใช้ชาร์ตบทคล้องจองและบทเพลง ควรเขียนด้วยตัวหนังสือขนาดใหญ่ เว้นวรรคทุกคำ เพื่อช่วยให้นักเรียนอ่านออกได้เร็ว

2.4 ใช้กระดานเคลื่อนที่เพื่อนำเสนอความรู้ที่เป็นระบบและน่าสนใจ กระดานเคลื่อนที่ทำให้คุณครูนำเสนอข้อมูลได้แปลกใหม่และใกล้ตัวเด็ก

2.5 ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เทคโนโลยีช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครูได้

3. ขั้นลงมือเรียนรู. (Learn - Practice) ให้นักเรียนได้ลงมือทดลองใช้ความรู้ด้วยกิจกรรมต่าง ๆ

3.1 นักเรียนได้เคลื่อนไหวในกิจกรรมการเรียนรู้ อย่าปล่อยให้นักเรียนนั่งอยู่ที่โต๊ะเฉยๆ และเป็นฝ่ายฟังครูฝ่ายเดียว การเรียนนั้นไม่ใช่ active learning

3.2 นักเรียนลงมือใช้สื่อและเครื่องมือต่าง ๆ นักเรียนจะทำการเรียนรู้.จากสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ครูจัดเตรียมมา เพื่อประกันว่านักเรียนทุกคนได้ “กระทำการ” เรียนรู้จริง ๆ

3.3 นักเรียนได้ลงมือทำทุกคน ห้องเรียนจำเป็นต้องมีเครื่องมือและกิจกรรมให้เด็กเป็นต้องมีเครื่องมือและกิจกรรมให้เด็กได้ลงมือทำเองเสมอไม่ว่าเป็นวิชาใด

3.4 ฝึกทำซ้ำ ๆ จนเข้าใจและมองเห็น pattern ขององค์ความรู้ชุดนั้น ใบงานและกิจกรรม ควรออกแบบให้นักเรียนฝึกทำซ้ำ ๆ แต่สนุกสนาน

3.5 ใช้สื่อแปลกใหม่ กระตุ้นให้สมองสนใจอยากรู้อยากลอง

4. ขั้นสรุปความรู้ (Summary)

4.1 ใช้กระดานเคลื่อนที่ ติดชาร์ด หรือข้อมูลบนกระดานเคลื่อนที่ให้มองเห็น pattern ของความรู้แต่ละชุดที่สอน เพื่อให้เข้าใจง่าย

4.2 แสดงหัวข้อหรือประเด็นให้ชัดเจนจะช่วยให้สมองสามารถรวบรวมข้อมูล เกิดเป็นความคิดรวบยอดได้ดีกว่าข้อมูลที่กระจัดกระจายอยู่บนกระดาน

4.3 แยกหมวดหมู่ข้อมูลให้ชัดเจนควรแยกหมวดหมู่ข้อมูลโดยการใช้สี ขนาดตัวหนังสือ ระยะห่าง ที่ว่าง และเส้น เพื่อให้สมองเข้าใจได้ง่ายและเร็วขึ้น

4.4 สรุปความรู้เป็นนามธรรมนักเรียนเรียนรู้.จากสื่อรูปธรรมซ้ำหลายครั้งแล้ว จึงพร้อมจะสร้างความเข้าใจที่เป็นนามธรรม

4.5 สรุปโดยใช้ Graphic Organizers เข้าช่วยกระตุ้นให้เกิดทักษะการคิด

5. สื่อ/หนังสือเรียน/ใบงาน (ที่สอดรับไปในทิศทางเดียวกัน)

5.1 หนังสือแบบฝึกหัด BBL

1) ออกแบบรูปเล่ม ขนาดตัวหนังสือเลือกเนื้อหาและความยากง่ายเหมาะสม สอดคล้องกับวัย เรื่องราวในหนังสือต้องน่าสนใจ ใกล้ชิดกับชีวิตเด็กหรือเป็นเรื่องที่น่าตื่นเต้น มีการออกแบบแบบฝึกหลายประเภทเพื่อพัฒนาเด็ก และเชื่อมโยงขึ้นสู่.การคิดระดับสูง (higher order thinking)

2) มีภาพประกอบมากพอ และเหมาะสมกับเนื้อหาหนังสือควรมีภาพประกอบในสัดส่วนที่มากพอที่จะช่วยสื่อความหมาย ให้เด็กเข้าใจคำศัพท และเนื้อเรื่องได

3) แบบฝึกหัดไม่น่าเบื่อ ท้าทายให้นักเรียนอยากรู. อยากลอง อยากทำ ต้องออกแบบน่าสนใจ คล้ายเกม แบ่งกิจกรรมเป็นขั้นเป็นตอน ให้เด็กก้าวไปทีละขั้น จนสามารถทำได้.สำเร็จในที่สุด

4) วิธีนำเสนอช่วยชี้นำให้การเรียนรู้ในหัวข้อนั้น ๆ เกิดขึ้นได้ง่ายมีการออกแบบอย่างเป็นขั้นเป็นตอนจากง่ายไปยาก ช่วยสร้างความเข้าใจ

5) นำเสนอความรู้โดยให้ความสำคัญกับภาพและใช Graphic Organizers เพื่อสร้าง (construct) ความรู้ได้ง่ายควรมีการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางกรอบสี่เหลี่ยม ไม่ถ่ายทอดความรู้.โดยเขียนบรรยายอย่างเดียว

6) การส่งเสริมการอ่านเพิ่มเติม ประเภทอ่านเพิ่มเติมที่เหมาะสม เช่น หนังสือบทร้อยกรอง หนังสือบทร้องเล่น เพลงกล่อมเด็ก และบทเพลงเด็ก นิทานพื้นบ้าน นิทานชาดก นิทานวรรณคดี หนังสือแนวผจญภัย สืบสวน บทคล้องจอง คำกลอน บทเพลงเด็ก วรรณกรรมเยาวชน เรื่องสั้นสารคดี นิทานนานาชาติ นิทานผจญภัย เป็นต้น

7) สื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ เลือกใช้สื่อของจริงสามมิติต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการสอน สื่อของจริงการใช้สื่อของจริงช่วยให้เด็กเข้าใจ concept ได้ง่าย ควรเลือกสื่อให้เหมาะสมกับประเด็นที่จะเรียนรู้ครอบคลุม ตอบโจทย์ที่ต้องการครบถ้วน

8) สถานที่และบริบทเหตุการณ์จริง ได้แก่ การเรียนรู้ในพื้นที่จริง การลงมือปฏิบัติจริง การทัศนศึกษา การจำลองสถานการณ์เรื่องราวเป็นจำนวนมากที่นักเรียนจะต้องเรียน จำเป็นต้องเรียนจากเหตุการณ์จริง สถานที่จริง จึงจะเกิดผลดีต่อการเรียนรู้

9) กระดานเคลื่อนที่ กระดานเคลื่อนที่ถูกออกแบบมาเพื่ออำนวยความสะดวก ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน คุณครูสามารถใช้กระดานเคลื่อนที่ในการนำเสนอความรู้ต่าง ๆ ทำให้ข้อมูลน่าสนใจขึ้น ติดบัตรคำ บัตรตัวอักษร นำเสนอชุดความรู้ทางคณิตศาสตร์ ข้อมูลและ concept ต่างๆ

10) ศูนย์สื่อและนวัตกรรม LRC Learning Resource Center

11. การจัดการเรียนรู้ตามแนวจิตตปัญญาศึกษา

ความหมายของแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative education) เป็นกระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษาที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นวิธีการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้งในตัวผู้เรียนตลอดชีวิต (Lifelong learners) เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เข้าใจรู้จักตนเอง รู้จักและเข้าใจผู้อื่นและสรรพสิ่งต่าง ๆ ความเข้าใจที่เกิดจากภายในนั้น จะส่งผลให้การแสดงออกภายนอกเปลี่ยนแปลงไปด้วยการสอนแบบจิตปัญญา จะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ พัฒนาทั้งด้านจิตและปัญญาควบคู่กันไป โดยใช้ประสบการณ์เดิมที่ผู้เรียนมีประสานกับประสบการณ์ใหม่ ให้เป็นไปตามวัยของผู้เรียน โดยผู้สอนเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การสอนที่จะบรรลุเป้าหมายต้องให้ผู้เรียนผ่อนคลายขณะเรียน มีส่วนร่วม ค้นพบความรู้ด้วยตนเองและรู้สึกถึงความก้าวหน้าของตนเอง

ปรัชญาพื้นฐานของการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา (ประเวศ วะสี, 2554)

1. ความเชื่อมั่นในความเป็นมนุษย์ (humanistic value) คือ เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง มีความจริง ความดี และความงาม ในตนเอง การจัดการเรียนรู้จึงไม่ใช่การ “สอน” แต่ เป็นการสร้างศักยภาพภายในให้พัฒนาได้มากที่สุด

2. กระบวนทัศน์องค์รวม (holistic paradigm) คือ ทัศนะที่มองเห็นว่าธรรมชาติ สรรพสิ่ง คือ การเชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียว ทำให้การปฏิบัติต่อสรรพสิ่งไม่แยกส่วนจากชีวิตด้วยทัศนะที่มองว่า มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสรรพสิ่ง สรรพสิ่งเป็นส่วนหนึ่งของมนุษย์ ไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เน้นความเป็นหนึ่งเดียวระหว่างการเปลี่ยนแปลงตนเองและการเปลี่ยนแปลงโลก

ทฤษฎีพื้นฐานของจิตปัญญา การเรียนการสอนแบบจิตปัญญามีพื้นฐานของการพัฒนารูปแบบ จากแนวคิดและทฤษฎีที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง ได้แก่

1. ปรัชญาพิพัฒนนิยม (Progressivism)
2. ทฤษฎีพุทธิปัญญาของพิอาเจท์ (Piaget)
3. ทฤษฎีการเรียนรู้ของบรูเนอร์ (Bruner)
4. ทฤษฎีสังคมของไวกอตสกี (Vygotsky)
5. กระบวนการทำงานของสมอง

แนวคิดจิตปัญญา เป็นกลไกการเรียนการสอนที่เน้นเด็กเป็นสำคัญโดยใช้พื้นฐานทฤษฎีการเรียนรู้และการทางานของสมองเป็นฐานของสมองเป็นฐานของการกำหนดรูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้หลัก A B C D P เป็นแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา องค์ประกอบของการเรียนแบบจิตปัญญาศึกษามุ่งสร้างความสุขและปัญญาไปพร้อมกัน มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ

1. มโนทัศน์ที่จะต้องเรียน
2. กิจกรรมการเรียนรู้
3. การประเมินภาพการเรียนรู้
4. หน่วยเวลากับการเรียนรู้

กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบจิตปัญญา การสอนเน้นเด็กเป็นสำคัญ เป็นหัวใจของการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนทุกเพศทุกวัย เพราะการเรียนรู้ที่ดีจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อเด็กให้ความสนใจซึ่งเป็นแรงจูงใจภายใน ส่วนที่ครูใช้บทบาท หน้าที่ครูเป็นแรงจูงใจภายนอก ช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจภายใน ให้เด็กเกิดอยากเรียนและเรียนรู้ได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น การเสริมให้บรรยากาศการเรียนรู้สมบูรณ์ต้องทำให้เด็กเรียนอย่างมีความสุขควบคู่กับการเกิดปัญญา จากแนวคิดนี้รูปแบบการเรียนการสอนแบบจิตปัญญา จึงเกิดขึ้นโดยเน้นเด็กเป็นสำคัญ แล้วใช้ทฤษฎีการเรียนรู้พิอาเจท์ที่เน้นการเรียนรู้โดยประสบการณ์กับการซึมซับสร้างองค์ความรู้ร่วมกับทฤษฎีบรูเนอร์ที่เน้นกิจกรรมการเรียนการสอนต้องสอดคล้องกับพัฒนาการและความสามารถของเด็กเป็นฐานของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้

กิจกรรมการเรียนเป็นกลุ่มกับบทบาทครูเป็นตัวแก้จุดบอดของเด็ก ตามหลักทฤษฎีการเรียนรู้ของไวก๊อตสกี โดยจัดเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีหลักปฏิบัติ 6 ประการ ซึ่งเรียกอย่างย่อว่า ABCDP-A ตามความหมายดังนี้

A = Active Learning (ผู้เรียนลงมือปฏิบัติการคิด)

B = Behaving Well (ผู้เรียนมีการแสดงออก)

C = Cooperative Learning (ผู้เรียนเรียนรู้จากการเรียนแบบร่วมมือ)

D = Discovery Learning (ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการค้นพบ)

P = Progress (ผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้)

A = Assessment (การประเมินเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กให้มีประสิทธิภาพ)

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญา ลักษณะของกิจกรรมที่สำคัญต้องประกอบด้วย ABCDP โดยในกิจกรรมการเรียนรู้ต้องปรากฏพฤติกรรมผู้เรียน 10 ประการดังนี้

1. ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ (A1)
2. ผู้เรียนได้ใช้ความคิด (A2)
3. ผู้เรียนได้แสดงเดี่ยว (B1)
4. ผู้เรียนได้แสดงกลุ่ม (B2)
5. ผู้เรียนได้ทำกับเพื่อน (C1)
6. ผู้เรียนได้เรียนรู้กับเพื่อน (C2)
7. ผู้เรียนได้ค้นหาความรู้ (D1)
8. ผู้เรียนได้พบความรู้ (D2)
9. ผู้เรียนได้ความรู้เพิ่ม (P1)
10. ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ (P2)

ความสัมพันธ์ของพฤติกรรม ABCDP จะเกี่ยวเนื่องและทับซ้อนกันในพฤติกรรมหนึ่งอาจเกิดพฤติกรรมหนึ่งได้หรือเกิดทับซ้อนกันไปเป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ก็ได้ และมีการประเมินการเรียนการสอนของครูเพื่อการแก้ไขและพัฒนาให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้สูงสุด

การจัดการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา โครงการเอกสารวิชาการ : การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ปี พ.ศ. 2552

1. การพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) คือการเข้าสู่ภาวะจิตใจ ที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ แล้วสามารถนำจิตใจดังกล่าวไปใช้ใคร่ครวญในด้านพุทธิปัญญา (Cognitive) ด้านระหว่างบุคคล (Interpersonal) และด้าน ภายในบุคคล (Intrapersonal)

2. ความรัก ความเมตตา (Compassion) คือ การสร้างบรรยากาศของความรัก ความเมตตา ความไว้วางใจ การเข้าใจ และการยอมรับ รวมทั้งการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน บนฐานของความมั่นใจในศักยภาพของความเป็นมนุษย์

3. การเชื่อมโยงสัมพันธ์ (Connectedness) คือ การบูรณาการการเรียนรู้ในแง่มุมต่างๆ อย่างเป็นองค์รวม เชื่อมโยงกับชีวิตและสรรพสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติอย่างแท้จริง

4. การเผชิญความจริง (Confrontation reality) คือการเปิดโอกาสและสร้างเงื่อนไขให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการได้ เผชิญความจริง 2 ด้านคือ ความเป็นจริงในตนเอง และการเผชิญ กับสภาพความเป็นจริงที่แตกต่างไปจากกรอบความเคยชินเดิม ของตน กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในแง่มุมใหม่

5. ความต่อเนื่อง (Continuity) ความต่อเนื่องของ กระบวนการ เป็นสิ่งสำคัญของการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง เพราะการเปลี่ยนแปลงพื้นฐานมักเกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ สะสมที่จะช่วยสร้างเงื่อนไขภายในให้พร้อมที่จะเกิดการ เปลี่ยนแปลงขึ้น

6. ความมุ่งมั่น (Commitment) ความมุ่งมั่นที่จะ เปลี่ยนแปลงตนเอง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการนำสิ่ง ที่ได้รับมาสู่ใจของผู้ร่วมกระบวนการและนำเอากระบวนการไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน ภายในตนเองอย่างต่อเนื่อง การสร้างแรงบันดาลใจ ปลุกเร้าให้ เกิดพลังความมุ่งมั่น ความรัก ความเมตตา

7. ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community) สิ่งสำคัญของกระบวนการจิตตปัญญา คือ ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ที่ค่อย ๆ ก่อตัวจากกระบวนการอบรมและคลี่คลายมาเป็นองค์ประกอบหลักของการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงในกลุ่ม ความสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นหัวใจของกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา โดยมีเหตุผลในแง่มุมต่าง ๆ 4 ประการ คือ

7.1 เป็นพื้นที่ปลอดภัย (ก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งบนพื้นฐานของการยอมรับซึ่งกันและกัน)

7.2 เป็นแหล่งการเรียนรู้ (ที่เกิดจากการยอมรับฟังในมุมมอง ความรู้สึกและแง่มุมความเป็นจริงที่หลากหลายและแตกต่างกันออกไป)

7.3 ปฏิสัมพันธ์ที่ดีงาม (เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม)

7.4 ความรู้สึกร่วมในอุดมการณ์เดียวกัน

บทบาทครู ครูที่ใช้การสอนแบบจิตปัญญาต้องมีความตระหนักถึงเป้าหมายการสอน บทบาทของครูและผู้เรียนตลอดเวลาว่าต้องการให้ผู้เรียนรู้อะไร รู้อย่างไรจึงสนุกและพบความรู้ได้ภายในเวลาที่กำหนด คุณสมบัติของครูที่สอนแบบจิตปัญญาประกอบด้วย

1. มีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการตามวัย

2. มีความเชื่อในปรัชญา หลักการพื้นฐานทางจิตตปัญญาศึกษา

3. มี Growth Mindset (สนุกคิด สนุกในการเรียนรู้ สร้างสรรค์และออกแบบกิจกรรมร่วมกับเด็กอย่างสนุกสนานและมีความสุข)

4. มีความอดทน มุ่งมั่นในอุดมการณ์พัฒนาตนเองและผู้เรียนไปพร้อมกัน

12. แนวคิด ทฤษฎีที่เป็นที่มาของการสอนแบบ Scaffolding

การสอนแบบ Scaffolding จากทฤษฎีวัฒนธรรมทางสังคมของวีก๊อตสกี้ (Vygotsky's Sociocultural Theory) ที่เชื่อว่า พัฒนาการและการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคม ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยให้ความสำคัญกับบทบาทของสังคมต่อการพัฒนาทางปัญญาของผู้เรียน ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และมุมมองทางวัฒนธรรมของผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญต่อพัฒนาการทางปัญญา (Dixon-Krauss. 1996; Hamilton; & Ghatala. 1994; สุรางค์ โค้วตระกูล. 2541)

การพัฒนาทางปัญญาของมนุษย์แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

1) เชาวน์ปัญญาขั้นต้น (Elementary mental process) เป็นกระบวนการขั้นพื้นฐาน ที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ ตามธรรมชาติที่ไม่ต้องเรียนรู้และมักมีความจำเป็นต่อการมีชีวิต

2) เชาวน์ปัญญาขั้นสูง (Higher mental process) เป็นกระบวนการทางปัญญา ที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ที่ให้การอบรมเลี้ยงดู ถ่ายทอดวัฒนธรรมโดยใช้ภาษา (Hamilton; & Ghatala. 1994) วีกอตสกี้ เชื่อว่าภาษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเชาวน์ปัญญาขั้นสูง ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ การทำงานร่วมกันทำให้บุคคลได้คิดและถ่ายทอดความคิดนั้นออกมาทำให้เกิดพัฒนาการทางปัญญา

วีกอตสกี้ (Vygotsky, 1987) ได้เสนอมโนทัศน์ของ The Zone of Proximal Development หรือ ZPD ซึ่งเป็นระดับความสามารถที่เพิ่มสูงขึ้นจากความสามารถที่ผู้เรียนทำได้ด้วยตนเอง แต่เป็นการเรียนรู้และได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน หรือผู้ที่มีศักยภาพมากกว่าโดยผ่านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำงานนั้นสำเร็จได้ง่ายขึ้น

Eggan, Pual D (2001) เสนอการประยุกต์มโนทัศน์ของ ZPD ไว้ 3 ประการ ได้แก่

1. การประเมินจาก ZPD จะนำไปสู่การทดสอบความสามารถของผู้เรียนเพื่อให้เข้าใจปัญหาที่แท้จริง

2. การกำหนดหรือจัดภาระงานให้สอดคล้องกับระดับพัฒนาของผู้เรียน ไม่ยากหรือง่ายเกินไป ภาระงานควรเป็นบริบทที่มีความหมาย เช่น เสนอปัญหาที่สัมพันธ์กับชีวิตผู้เรียน

3. การสนับสนุนด้านการเรียนการสอน ซึ่งการสนับสนุนการเรียนการสอนจะสำเร็จได้ ด้วยการประยุกต์มโนทัศน์ของการให้ความช่วยเหลือ แบบสแกฟโฟลด์

4. พัฒนาแผนการเรียนการสอนที่มีเป้าหมายที่ ZPD ของผู้เรียนแต่ละคน

Wood, Bruner. (1976) กล่าวถึงการเสริมศักยภาพให้แก่ผู้เรียนว่า ประกอบด้วย

1. การคัดสรรงานและแจกแจงงานให้เหมาะสม (Recruitment)

2. การลดงานให้เป็นงานย่อย ๆ (Reduction in degree of freedom) ในระยะแรกให้ผู้เรียนทำงานในส่วนที่ทำได้ และครูทำในส่วนที่เหลือ โดยครูผู้สอนจะต้องสะท้อนผลการเรียนรู้ (Feedback) เป็นระยะ ๆ สม่ำเสมอ ต่อเนื่องกัน เพื่อให้ผู้เรียนนำผลไปใช้เพื่อเพิ่มระดับการเรียนรู้ในแต่ละขั้นได้อย่าง ถูกต้อง

3. การสร้างแรงจูงใจอย่างต่อเนื่อง (Direction maintenance) เป็นการรักษาความสนใจของผู้เรียนให้คงอยู่อย่างสม่ำเสมอ โดยสร้างความท้าทาย ให้ผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ในระดับเหนือจากระดับที่ผู้เรียนเพิ่งทำงานได้สำเร็จ

4. กำหนดลักษณะสำคัญของสิ่งที่จะเรียนรู้ให้เด่นชัด (Marking critical features) เป็นการชี้ให้เห็นถึงคุณสมบัติสำคัญที่แสดงให้เห็นว่างานนั้นสำเร็จหรือไปถูกทางแล้ว

5. การควบคุมปัญหาหรือความคับข้องใจของผู้เรียน (Frustration control) จะต้องช่วยให้ผู้เรียนไม่รู้สึกวิตกกังวลจากความผิดพลาด ผู้สอนดึงส่วนที่ผู้เรียนพอใจมาใช้ประโยชน์

6. การสาธิต (Demonstration) เป็นตัวอย่างเพื่อเป็นแนวทางการแก้ปัญหาที่ผู้เรียนเผชิญอยู่ และรวมถึงการให้ผู้เรียนเกิดการเลียนแบบและเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะเฉพาะตัวของผู้เรียน

ปัจจัยที่สนับสนุนการเรียนรู้

1. กิจกรรมก่อนสอน ได้แก่ การระบุว่าทักษะที่ต้องการพัฒนา
2. เลือกกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนมี
3. ร่วมทบทวนการปฏิบัติ
4. ผู้เรียนได้ประเมินการทำงานของตนเอง
5. ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติอย่างอิสระในสถานการณ์ใหม่ที่จัดให้
6. ผู้เรียนต้องได้รับโอกาสในการประยุกต์การเรียนรู้สู่สถานการณ์ใหม่

ข้อแนะนำในการสอนแบบ SCAFFOLDING

จากแนวคิดในการสอนแบบ Scaffolding ดังที่กล่าวมา สามารถวิเคราะห์สาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการแบบสแกฟโฟลด์ ได้ดังนี้คือ

1. ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นและประสบการณ์จากบุคคลอื่น

2. ผู้เรียนเห็นเป้าหมายของความสำเร็จที่ตั้งไว้ และรับรู้ในความสามารถของตนในขณะนั้น

3. ผู้เรียนจะได้รับการช่วยเหลือเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ และการช่วยเหลือนั้นจะยุติลงเมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง

4. งานที่มอบหมายให้ผู้เรียนควรเหมาะสมกับความสามารถของ

5. มีการประเมินความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะ

13. การจัดการเรียนรู้แบบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (CPS)

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร การแพทย์ การเมืองการปกครอง รวมถึงความเจริญก้าวหน้าทางด้านการอุปโภคบริโภค ทำให้มนุษย์มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ในขณะเดียวกัน สิ่งที่มาพร้อมกับความเจริญด้านต่าง ๆ คือ ปัญหาต่าง ๆ เช่น สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ปัญหาคอรัปชั่น อาชญากรรม การทะเลาะวิวาท ความเครียด ฯลฯ ซึ่งทำให้มนุษย์ต้องเรียนรู้และปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของชีวิตให้ดำรงอยู่ต่อไปอย่างมีคุณภาพ ทักษะการแก้ปัญหาจึงเป็นคุณลักษณะหนึ่งของบุคคลที่ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมในปัจจุบัน ครูจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์ความรู้ พัฒนาทักษะและความสามารถในการฝึกทักษะการแก้ปัญหาแก่เด็กอย่างเป็นระบบ

ขั้นตอนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สิทธิชัย ชมพูพาทย์ (2554) ได้ศึกษาขั้นตอนการฝึกทักษะการแก้ปัญหา เพื่อสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 การเข้าถึงปัญหา เป็นขั้นของการทำความเข้าใจ รับรู้ความท้าทายของปัญหาหรือสถานการณ์

ขั้นที่ 2 การคิดวิธีการแก้ปัญหา เป็นการคิดหาวิธีแก้ปัญหาให้มากที่สุด โดยไม่ตัดสินว่าความคิดนั้นผิดหรือถูก ใช่หรือไม่ใช่

ขั้นที่ 3 การเลือกและเตรียมการ คือการทำให้วิธีการแก้ปัญหามีความชัดเจนในการปฏิบัติมากยิ่งขึ้น โดยการประเมินวิธีการแก้ปัญหาจนได้วิธีการที่ดีที่สุด จากนั้นพิจารณาสิ่งสนับสนุนและอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้นในกระบวนการแก้ปัญหา

ขั้นที่ 4 การวางแผนการแก้ปัญหา คือการวางแนวทางการแก้ปัญหาโดยใช้ความสามารถและข้อจำกัดของบุคคล รวมถึงบริบท เงื่อนไข ทรัพยากรต่าง ๆ

ขั้นที่ 5 การลงมือปฏิบัติ เป็นการนำแผนลงสู่การปฏิบัติจริง มีการกำกับตนเองในการแก้ปัญหา มีการเสริมแรงแก่ตนเอง เป็นต้น

องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้แบบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

1. แนวคิดพื้นฐาน การจัดการเรียนรู้เพื่อการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เป็นแนวคิดหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child Centered) โดยใช้ปัญหาหรือวัตถุประสงค์การเรียนรู้เป็นตัวกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียน ที่อาศัยความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) และความคิดวิจารณญาณ (Critical Thinking) ในการแก้ปัญหา (Problem Solving) โดยให้นักเรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้รายบุคคล (Individual) กระบวนการกลุ่ม (Group Process) แลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมมือกัน (Cooperatives Learning) มีการบันทึก และการอภิปราย การสร้างความรู้หรือบรรลุจุดมุ่งหมายด้วยตนเอง และจัดกิจกรรมที่มีความสมดุลทั้งอารมณ์และประสิทธิผลของการแก้ปัญหาโดยครูเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้

2. จุดมุ่งหมาย รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์มีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ให้แก่นักเรียนโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ประกอบด้วย การคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การคิดวิจารณญาณ การสืบค้นและรวบรวมข้อมูล กระบวนการกลุ่ม การบันทึก และการอภิปราย เป็นต้น

3. หลักการ และแนวปฏิบัติของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ขั้นนี้นักเรียนจะต้องทำความเข้าใจกับสถานการณ์ที่แสดงถึงปัญหาหรือวัตถุประสงค์การเรียนรู้จากการกระตุ้นของครู มีการสร้างความท้าทายต่อการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสาระการเรียนรู้ในสถานการณ์นั้น

ทักษะของครูที่ช่วยให้การจัดการเรียนรู้ประสบความสำเร็จ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ประสบความสำเร็จ แต่ละขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้แบบแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ครูจะต้องฝึกฝน และใช้ทักษะดังนี้

1. เข้าใจกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
2. เร้าความสนใจของนักเรียน การท้าทายต่อวัตถุประสงค์หรือปัญหา
3. การวางเป้าหมาย
4. ฝึกการคิดแก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์ และคิดอย่างมีวิจารณญาณ
5. การอภิปรายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้
6. กำกับติดตาม ให้คำปรึกษา ชี้แนวทางและต่อยอดความรู้
7. ใช้ข้อมูลที่หลากหลาย
8. การตั้งคำถาม
9. การให้ข้อมูลย้อนกลับ

14. แนวคิดการจัดการเรียนรู้แนวพุทธ

ความเชื่อ การนำพุทธศาสนามาเป็นรากฐานในการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการกล่อมเกลาเด็กด้วยการฝึกพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา เพื่อการดำรงชีวิตที่ดีงาม

ทฤษฎีพื้นฐาน

1. ทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมตามหลักพุทธศาสนา ได้แก่ การฝึกไตรสิกขา คือการอบรม การ วาจา ใจ และปัญญา เพื่อการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง ดีงามทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์ส่วนใหญ่มักจะมีความคิดที่ไม่ถูกต้อง เนื่องจากถูกกิเลสตัณหาครอบงำทำให้หลงผิดและเกิดความทุกข์หรือปัญหาต่อตนเองและผู้อื่น

2. ทฤษฎีการขัดเกลาทางสังคม หมายถึง กระบวนการเรียนรู้การเป็นสมาชิกของกลุ่ม โดยการซึมซับเอาบรรทัดฐานและค่านิยมทางสังคมมาเป็นของตน และเรียนรู้การปฏิบัติตนตามบทบาท ภาระหน้าที่ทางสังคม

กระบวนการเรียนรู้ มีการกำหนดสาระการเรียนรู้แยกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 มองมนุษย์เป็นชีวิตซึ่งต้องมีการพัฒนาให้มีชีวิตที่ดีงาม คือ

1. ด้านศีล ประกอบด้วย1) การฝึกดูแลพัฒนากายและสิ่งแวดล้อมที่สัมพันธ์กับปัจจัย 4 ธรรมชาติและเทคโนโลยี 2) พฤติกรรม คือ การประพฤติปฏิบัติตามกฎ กติกา มีวินัยต่อตนเองและสังคม

2. ด้านสมาธิ ประกอบด้วย 1) สุขภาพจิต การมีจิตใจร่าเริง แจ่มใส เบิกบาน มีความสงบสุข 2) การมีคุณธรรม จิตใจที่ดีงาม 3) สมรรถภาพจิต เป็นการฝึกให้มีจิตใจที่เข้มแข็ง กล้าหาญ มีความเพียรพยายาม มุ่งมั่น อดทน

3. ด้านปัญญา ประกอบด้วย การศึกษาตนเอง การศึกษาเรียนรู้ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมโดยกระบวนการโยนิโสมนสิการ

ส่วนที่ 2 มองมนุษย์เป็นทรัพยากรทางด้านเศรษฐกิจและสังคม กำหนดให้มีการเรียนรู้ 2 ประเด็น คือ

1. สาระการเรียนรู้ ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามหลักพุทธศาสตร์ด้าน ปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ (ความรู้ การปฏิบัติ และการประยุกต์ใช้)

2. การฝึกทักษะต่าง ๆ ตามหลักพุทธปัญญา ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้หลักคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และทักษะด้านอื่น ๆ ได้แก่ ดนตรี ศิลปะ การเคลื่อนไหว มนุษยสัมพันธ์ และคุณธรรม

การประเมินผล จัดให้มีการประเมินด้านวิชาการและประเมินผลด้านกาย ศีล จิต และปัญญา เช่น ด้านกาย ประเมินการรู้จักกินเป็น รู้จักใช้นำ/ไฟอย่างประหยัด รู้จักดูแลสิ่งของเครื่องใช้ของตนเอง ด้านศีล ประเมินการกราบ-ไหว้ การพูดจาเหมาะสมตามกาลเทศะ การรู้จักรักษาเวลา รู้จักรับผิดชอบหน้าที่ และด้านปัญญา มีการประเมินกระบวนการทำงาน ความเข้าใจในการคิดวิเคราะห์เหตุปัจจัยของปัญญา

15. แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ความเชื่อ การจัดการเรียนรู้จะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยมีปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ เพื่อพัฒนาศักยภาพของเด็กสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ทฤษฎีพื้นฐาน เป็นการบูรณาการโดยกำหนดให้มีทฤษฎีและแนวการสอน ที่สอดรับกัน 3 แนวคิด คือ ทฤษฎีพหุปัญญา แนวการสอนมอนเตสเซอรี่ และการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ

หลักการ

1. การจัดการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายต้องอาศัยการออกแบบอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มต้นจากการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ การกำหนดหลักฐานการเรียน วางแผนการเรียนรู้ การลง

มือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การสะท้อนความรู้ความเข้าใจ การสร้างความคิดรวบยอด การนำความรู้ไปใช้ และการสะท้อนความคิดจากการปฏิบัติงาน

2. การเรียนรู้เป็นเรื่องเฉพาะบุคคล และเป็นกระบวนการที่เกิดขึน้ ในตัวผู้เรียนแต่ละคน ต้องเป็นผู้กับกับตนเอง

3. การเรียนรู้ต้องอาศัยประสบการณ์ที่ได้รับเป็นจุดเริ่มต้น นำไปสู่กระบวนการสะท้อน ไตร่ตรองและทบทวนประสบการณ์ต่างๆใหม่เพื่อขยายกรอบความคิดและการเรียนรู้จึงต้องอาศัยประสบการณ์เดิมเป็นฐานเสมอ

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการออกแบบการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

กระบวนการเรียนรู้

1. การตั้งเป้าหมายการเรียนรู้รายหน่วยประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 3 ขั้นได้แก่ ขั้นกำหนดเป้าหมาย ขั้นกำหนดหลักฐานการเรียนรู้และขั้นวางแผนการจัดประสบการณ์และการเรียนรู้

2. การตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ ขั้นกำหนดหลักฐานการเรียนรู้และขั้นวางแผนการจัดประสบการณ์และการเรียนรู้

3. การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงประกอบด้วยขั้น ตอนย่อย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นลงมือปฏิบัติ ขั้นสะท้อนความรู้ความเข้าใจจากการปฏิบัติกิจกรรม และขั้นสร้างความคิดรวบยอด

4. การปฏิบัติการใช้ความรู้ ประกอบด้วย ขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ขั้นการนำความรู้ไปใช้และขั้นการสะท้อนความคิดจากการปฏิบัติงานเนื้อหาของรูปแบบประกอบด้วยเนื้อหาเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การประเมินผลพัฒนาการและการออกแบบการเรียนรู้

การวัดและประเมินผล การวัดและประเมินผลตามรูปแบบการเรียนรู้นี้เป็นการวัดและประเมินผลการเรียนที่เกิดขึ้น ระหว่างการเรียนรู้และหลังการเรียนรู้

สรุปได้ว่า นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ประเด็นหลักในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ คือ 1) หลักการพื้นฐานหรือทฤษฎีที่เป็นตัวสนับสนุนให้เด็กได้รับการเรียนรู้ 2) ขั้นตอนการปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักการเบื้องต้น และ 3) รายละเอียดหรือเนื้อหากิจกรรมรวมถึงผลลัพธ์ที่ปรากฏจากการปฏิบัติ

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ความเป็นมาและแนวคิดของชุมชนการเรียนรู้แห่งวิชาชีพ

แนวคิดชุมชนการเรียนรู้แห่งวิชาชีพมีพื้นฐานมาจากภาคธุรกิจเกี่ยวกับความสามารถขององค์กรในการเรียนรู้ โดยอธิบายว่าการอุปมาที่เปรียบเทียบให้ “โรงเรียนเป็นองค์กร” นั้นน่าจะไม่เหมาะสมและถูกต้องแท้จริงแล้วโรงเรียนมีความเป็น “ชุมชน” มากกว่าความเป็นองค์กร ซึ่งความเป็น “องค์กร” กับ “ชุมชน” มีความแตกต่างกันที่ความเป็นชุมชน จะยึดโยงภายในต่อกันด้วยค่านิยม แนวคิดและความผูกพันร่วมกันของทุกคนที่เป็นสมาชิกซึ่งเป็นแนวคิดตรงกันข้ามกับ “ความเป็นองค์กร” ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในลักษณะที่ยึดตามระดับลดหลั่นกันลงมา (Hierarchical Relationships) มีกลไกการควบคุมและมีโครงสร้างแบบตึงตัวที่เต็มไปด้วยกฎระเบียบและวัฒนธรรมของการใช้อำนาจเป็นหลัก ในขณะที่ “ชุมชน” จะใช้อิทธิพลที่เกิดจากการมีค่านิยมและวัตถุประสงค์ร่วมกันเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเชิงวิชาชีพ มีความเป็นกัลยาณมิตรเชิงวิชาการหรือวิทยาสัมพันธ์ต่อกัน (Collegiality Culture) และยึดหลักต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ “องค์กร” ยังทำให้เกิดคุณลักษณะบางขึ้น เช่น ลดความเป็นกันเองต่อกันลงมีความเป็นราชการ (Bureaucratic) มากขึ้นและถูกควบคุมจากภายนอกให้ต้องรักษาสถานภาพเดิม ของหน่วยงานไว้จึงเห็นว่าถ้ามองโรงเรียนในฐานแบบองค์กรดังกล่าวแล้ว ก็จะทำให้โรงเรียนมีความเป็นแบบทางการที่สร้างความรู้สึกห่างระหว่างบุคคลมากยิ่งขึ้น มีกลไกที่บังคับควบคุมมากมายและมีจุดเน้นในเรื่องที่เป็นงานด้านเทคนิคเป็นหลัก แต่ทางตรงข้ามถ้ายอมรับว่าโรงเรียนมีฐานะที่เป็นชุมชนแล้วบรรยากาศที่ตามมาก็คือ สมาชิกมีความผูกพันต่อกันด้วยวัตถุประสงค์ร่วมมีการสร้างสัมพันธภาพที่ใกล้ชิดสนิทสนมและเกิดการร่วมสร้างบรรยากาศที่ทุกคนแสดงออกถึงความห่วงหาอาทรต่อกันและช่วยดูแลสวัสดิภาพร่วมกัน (Sergiovanni, 1994)

แนวคิดชุมชนการเรียนรู้แห่งวิชาชีพเป็นแนวคิดที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างแนวคิดที่แตกต่างกัน 2 แนวคิด คือ แนวคิดแรกมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีทางปรัชญาและสังคมวิทยาของความเป็นชุมชน ซึ่งเป็นลักษณะร่วมกันของพฤติกรรมที่ถูกสร้างขึ้นโดยการแลกเปลี่ยนหรือแบ่งปันเป้าหมายและค่านิยม รวมทั้งการพบปะติดต่อกันระหว่างบุคคลอย่างเป็นประจำ ดังนั้น ชุมชนการเรียนรู้แห่งวิชาชีพต้องสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูมีความผูกพันและนักเรียนมีความเกี่ยวข้องกับงานของโรงเรียน ส่วนแนวคิดที่สองพื้นฐานมาจากว่าโรงเรียนต้องมียกระดับคุณภาพทางการศึกษาและส่งเสริมคุณลักษณะทางวิชาชีพของครูให้สูงขึ้น ดังนั้นจึงมีความพยายามในการส่งเสริมงานทางวิชาการโดยมีเป้าหมายการพัฒนาไปให้ถึงผู้เรียน ดังนั้นแนวคิดลักษณะที่สองจึงเป็นการเสริมสร้างสมรรถนะของครูในการจัดการเรียนการสอน และสร้างโอกาสในการสนับสนุนให้ครูมีความก้าวหน้าทางอาชีพมากขึ้น หลักการพื้นฐานของความเป็นชุมชนจึงจำเป็นต้องร่วมสร้างค่านิยมและ

ความคาดหวังร่วมกัน (Shared Values and expectations) โดยการแสดงออกทางภาษาและการกระทำบนพื้นฐานความเชื่อและค่านิยมร่วมกันภายใต้ข้อตกลงเบื้องต้นที่เกี่ยวกับผู้เรียน เช่น การเรียนรู้ และบทบาทหน้าที่ของครู ข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ เช่น กิจกรรมและความสัมพันธ์ของมนุษย์ ข้อตกลงที่เกี่ยวกับบทบาททางสังคมที่ถูกคาดหวัง ความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมที่มีอยู่โดยรอบของโรงเรียน (Bryk ACamburn ELouis K, 1999)

ความหมายชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

วิจารณ์ พานิช (2555) ได้สรุปว่า ชุมชนการเรียนรู้ คือ การรวมตัวกันของครูในโรงเรียนหรือเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการจัดการเรียนรู้ให้ศิษย์ได้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 โดยที่ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียน ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาและผู้บริหารการศึกษาระดับประเทศเข้าร่วมจัดระบบสนับสนุน ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อเนื่อง มีการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ของศิษย์อย่างต่อเนื่อง เป็นวงจรไม่รู้จบ

วรลักษณ์ ชูกำเนิด (2557) กล่าวว่า ชุมชนการเรียนรู้แห่งวิชาชีพ คือ การร่วมสร้างพลังของครูผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์ (2554) กล่าวถึง ชุมชนการเรียนรู้ของครู 2 ลักษณะ คือ ข้อแรกคือ ชุมชนการเรียนรู้แห่งวิชาชีพ มีลักษณะเป็น “สนาม” หรือพื้นที่ของครูที่มีลักษณะเฉพาะ ข้อสองคือ PLC มีลักษณะเป็น “วิถี” ที่เข้าได้กับวิถีชีวิตของครูในโรงเรียนนั่นคือโรงเรียนเปรียบเสมือนบ้าน อยู่โรงเรียนเหมือนอยู่บ้านบ้านเป็นที่รักเช่นใดโรงเรียนและนักเรียนและเพื่อนครูก็เป็นที่รักเช่นนั้นข้อสามคือผู้ปกครองเป็นส่วนประกอบที่ขาดไม่ได้ของการพูดคุยแบบชุมชนการเรียนรู้แห่งวิชาชีพ และมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล (2557) กล่าวว่า ชุมชนการเรียนรู้แห่งวิชาชีพ หมายถึง การรวมกลุ่มกันของผู้ประกอบวิชาชีพ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาสมรรถนะเชิงวิชาชีพและคุณภาพของผู้เรียนร่วมกันผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมมือร่วมใจ (collaborative learning) การเรียนรู้ประสบการณ์การปฏิบัติงานในพื้นที่ (field) และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (sharing learning) อย่างต่อเนื่อง การทำงานร่วมกัน (work collaborative) และความรับผิดชอบต่อตนเอง (self - accountable)

Senge (1990) ให้ความหมายของ “ชุมชนแห่งการเรียนรู้” ไว้ว่าเป็นองค์กรที่กลุ่มบุคคลแสดงความสามารถในการสร้างสรรค์งานที่บังเกิดผลที่เป็นที่ต้องการอย่างแท้จริงของบุคลากรและขององค์กรโดยสมาชิกมีอิสระในการคิดการทำงานและการสร้างสรรค์งานอย่างเต็มที่

Astuto, Clark, & Read (1993) ให้ความหมายของชุมชนการเรียนรู้แห่งวิชาชีพในสถานศึกษาไว้ว่า เป็นความร่วมมือกันของผู้บริหารและครูผู้สอนในการแสวงหาและเรียนรู้ร่วมกันและลงมือปฏิบัติกิจกรรมเพื่อเป้าหมายในการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับวิชาชีพและเป้าหมายสูงสุดคือผลประโยชน์ที่จะเกิดกับผู้เรียน

Sergiovanni (1994) ได้กล่าวว่า ชุมชนการเรียนรู้แห่งวิชาชีพ เป็นแหล่ง“ปฏิสัมพันธ์” ของสมาชิกวิชาชีพในการทำงาน เพื่อปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียนหรืองานวิชาการโรงเรียน

Hord (1997) ได้กล่าวว่าชุมชนแห่งการเรียนรู้ เป็นการรวมตัวกันแสดงถึงการเป็นผู้นำร่วมกันของครูหรือเปิดโอกาสให้ครูเป็น “ประธาน” ในการเปลี่ยนแปลง

Louis, K. S (1995) ได้กล่าวว่า ชุมชนการเรียนรู้แห่งวิชาชีพ เป็นโครงสร้างของโรงเรียนโดยมีวัฒนธรรมเป็นเครื่องชี้นำทางปัญญา (Intellectually directed culture) มีบริบทที่หลากหลายในการสนับสนุนประสบการณ์ทางวิชาชีพครู เป็นองค์ประกอบของวัฒนธรรมโรงเรียน (School organizational culture)

Bryk ACamburn ELouis K (1999) ได้กล่าวว่า ชุมชนการเรียนรู้แห่งวิชาชีพ หมายถึงลักษณะของปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูภายในโรงเรียนที่เกิดขึ้นเป็นประจำและเป็นการปฏิบัติของครูที่มีบรรทัดฐานร่วมกันในการมุ่งเน้นไปสู่การสอน การปรับปรุงพัฒนาการสอนของครู และการปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก

DuFour (2004) ให้ความหมายคำว่า “ชุมชนการเรียนรู้แห่งวิชาชีพ” ไว้ว่าเป็นการรวมตัวของบุคลากรโดยเฉพาะบุคลากรวิชาชีพที่มีเป้าหมายที่ชัดเจนในการรวมตัวกันเพื่อปฏิบัติภารกิจหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ จนเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมโรงเรียน (School Culture)

Bulkley, K. E (2005) ได้สรุปว่า ชุมชนการเรียนรู้แห่งวิชาชีพของโรงเรียนเป็นปฏิสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องระหว่างครูกับครูเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสอน รวมทั้งการเรียนรู้ของครูและนักเรียน

Stoll, L., R., Bolam, A. McMahon., M. Wallace (2006) เสนอว่า ชุมชนการเรียนรู้แห่งวิชาชีพครูได้มีการแลกเปลี่ยน แบ่งปันบทบาทของการเป็นพี่เลี้ยง (mentor) ที่ปรึกษา (advisor) หรือผู้เชี่ยวชาญ (specialist) ซึ่งนำไปสู่การชี้แนะการปฏิบัติให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาการสอน และความสัมพันธ์ภายในโรงเรียน ได้มีการพูดคุยสนทนา สะท้อนผลการปฏิบัติงานและการเรียนรู้ของเด็ก ทำให้ครูสามารถตรวจสอบคุณภาพการปฏิบัติงานของตนได้ ทำให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานและผลการเรียนรู้ของนักเรียน

Mitchell (2007) ได้สรุปว่า ชุมชนการเรียนรู้แห่งวิชาชีพเป็นลักษณะของกลุ่มคนที่มีการแลกเปลี่ยนและพูดคุยสอบถามเชิงวิพากษ์วิจารณ์การปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน รวมทั้งมีการสะท้อนผลการปฏิบัติงาน และร่วมมือรวมพลังกันปฏิบัติงาน โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้และส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพ

จากนิยามข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึงการรวมตัวของผู้ประกอบวิชาชีพ ผู้บริหาร ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนหรือเขตพื้นที่การศึกษาที่มีเป้าหมายชัดเจนที่เข้ามามีส่วนร่วม แสวงหา เรียนรู้และลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้กับวิชาชีพ และเป้าหมายสูงสุดคือเพื่อผลประโยชน์กับผู้เรียน

ลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้

Dunham, R. B (1994) อธิบายลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ไว้ 4 ประการคือ

1. ความรู้สึกเป็นเจ้าของในชุมชน (A Sense of Belonging to the Community)
2. การทำงานร่วมกันและการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่ม
3. การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคนในองค์กรโดยใช้สิ่งแวดล้อมที่มีกิจกรรมเป็นหลัก
4. สมาชิกทุกคนในกลุ่มคือผู้เรียน

DuFou (2004) ได้ให้ลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ความร่วมมือ (Collaboration)
2. การสื่อสาร/ระบบเครือข่าย (Communication / Conversation, Network System)
3. การทำงานเป็นทีม (Team Working)
4. การมีส่วนร่วม (Involvement/ Participation)
5. การเป็นเจ้าของร่วมกัน (Owner Sharing)
6. อิสรภาพ ในการคิด/กระทำ/สร้างสรรค์ (Freedom to Think, Work and Create)
7. ความรับผิดชอบที่เกิดจากแรงจูงใจภายใน (Autonomous Commitment: from Intrinsic Motivation)

Hord, S. M., Sommer,W. A (2008) ได้กำหนดคุณลักษณะที่สำคัญในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ ดังนี้

1. ความเชื่อ วิสัยทัศน์ และค่านิยมที่มีร่วมกัน (shared beliefs, vision, and values)

หลักสำคัญ คือ กระบวนการพัฒนาและการได้มาซึ่งวิสัยทัศน์ร่วมกัน โดยผ่านระบบค่านิยมและความเชื่อในโรงเรียน ศูนย์กลางอยู่ที่การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและความเชื่อที่มีร่วมกันว่า นักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพจึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างค่านิยมที่จูงใจให้ครูมุ่งเน้นการทำให้วิสัยทัศน์ที่มีร่วมกันในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนของนักเรียนให้เกิดขึ้นจริงและแนะนำว่า ครูทุกคนในโรงเรียนต้องประสานความร่วมมือ ช่วยเหลือกันและกันเพื่อเติมเต็มวิสัยทัศน์ทางวิชาชีพของแต่ละคนและการมีความรับผิดชอบร่วมกัน ควรได้รับการปลูกฝังในค่านิยมของทุกคนในโรงเรียน โดบการพัฒนาครูและผู้บริหารให้มีความเชื่อ วิสัยทัศน์ และค่านิยมร่วมกันนั้น ทุกคนต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของตนเองทั้งวิธีการคิด และการปฏิบัติงานซึ่งต้องสร้างความเห็นพ้องกันระหว่างครูและผู้บริหารในโรงเรียน ให้มีความสนใจร่วมกัน และมองไปในทิศทางเดียวกันในการสร้างเป้าหมายของโรงเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการสร้างครูและผู้บริหารให้มีความเชื่อ วิสัยทัศน์ และค่านิยมร่วมกันมีเป้าหมายเดียวกันคือ การพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนอย่างสอดคล้องกัน สร้างความไว้วางใจระหว่างกัน ประสานความร่วมมือ และมีการสื่อสารแบบให้ เกียรติซึ่งกันและกัน

2. ภาวะผู้นำที่มีร่วมกัน และให้กำลังใจกัน (supportive and shared leadership) Hord (2008) กล่าวว่า การที่ครูและผู้บริหารได้เรียนรู้และมีความพยายามในการประสานความร่วมมือระหว่างกันเป็นการเติมเต็มภาวะผู้นำของทุกคนในชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ ซึ่งภาวะผู้นำในบริบทของชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ เป็นกลไกนำครูและผู้บริหารไปสู่การเรียนรู้ร่วมกัน ให้กำลังใจกัน การประสานความร่วมมือและการตัดสินใจร่วมกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ที่มีร่วมกันกำหนด ภาวะผู้นำในบริบทของชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพนั้น ให้ความสำคัญกับผู้บริหารในฐานะผู้นำการเรียนรู้ โดยผู้บริหารเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้กับครู จึงเน้นให้มีภาวะผู้นำร่วมกัน เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมและสนับสนุนทั้งความคิดและการดำเนินงาน มีการพูดคุยระหว่างกันถึงเป้าหมายและวิสัยทัศน์ที่มีร่วมกันเป็นกิจวัตรประจำวัน ทำให้การพัฒนาวิชาชีพครู เป็นวัฒนธรรมของโรงเรียน มีการบริหารความขัดแย้งภายในโรงเรียน และมีการเรียนรู้เป็นกลุ่มทั้งโรงเรียน ความสำเร็จในการสร้างภาวะผู้นำในชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียน ขึ้นอยู่กับความปรารถนาของผู้บริหารในการสร้างภาวะผู้นำให้กับครูภายในโรงเรียน ครูจะรู้สึกว่าตนได้รับเกียรติ และความคิดของตนไม่สูญเปล่า การเปลี่ยนแปลงโรงเรียนให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ทสงวิชาชีพ ต้องเปลี่ยนการมีภาวะผู้นำเพียงน้อยคนเป็นการสร้างภาวะผู้นำในทุกคนแบบผู้นำร่วมในโรงเรียน (Roberts, Sylvia M.; Pruitt, 2009)

3. การเรียนรู้ร่วมกัน (collective learning) ความเชื่อหลักของการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพคือ การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้เกิดเป็นวัฒนธรรมของการเรียนรู้ในชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ ทำให้ครูและผู้บริหารโรงเรียนมีการพัฒนาสมรรถนะในการทำงานของตนไปด้วยกัน การเปลี่ยนแปลงโรงเรียนไปสู่การเป็นชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ จึงต้องเปลี่ยนจากวัฒนธรรมแบบต่างคนต่างเป็นวัฒนธรรมการสื่อสารสนทนาระหว่างกันในโรงเรียน เน้นการตอบสนองระหว่างกันทั้งการสื่อสารระหว่างครูกับเด็ก ครูกับครู ครูกับผู้บริหาร การสื่อสารระหว่างครูกับผู้ปกครอง เป็นต้น กุญแจสำคัญของการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ คือ องค์ความรู้ที่ครู และผู้บริหารได้รับและการนำความรู้นั้นไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนต้องมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่มุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนของเด็กในการทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนนั้น ครูและผู้บริหารต้องมีความเชื่อร่วมกันว่าเด็กสามารถเรียนรู้ได้ มีความไว้วางใจระหว่างกันทุกคน มีความรับผิดชอบในการตัดสินใจของตน มีแนวคิดและการปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน มีการประเมินอย่างต่อเนื่องและให้ข้อมูลย้อนกลับถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวต้องทำเป็นกระบวนการ ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแบ่งปันความรู้ และให้มีการประยุกต์ใช้ความรู้นั้นๆต่อไป (Huffman, 2003)

4. แบ่งปันเทคนิคการสอนระหว่างกัน (shared practice) การแบ่งปันเทคนิคการสอนระหว่างครูในโรงเรียน ทำให้เกิดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ที่พัฒนาวิชาชีพโดยการมีปฏิสัมพันธ์และตอบสนองกันระหว่างกัน ในกระบวนการช่วยเหลือกันนั้นจะเป็นเสมือนผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้กับเพื่อนครูคนอื่นๆ โดยการเป็นพี่เลี้ยงให้แก่กันและกัน และสร้างความไว้วางใจ

ระหว่างกัน งานวิจัยของ (Vescio, V., D. Ross., 2006) พบว่าการมีส่วนร่วมในชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพส่งผลให้ครูเห็นความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น ดังนั้น การสร้างชุมชน การเรียนรู้วิชาชีพในโรงเรียน คณะครูจึงต้องได้รับโอกาสในการทำงาน วางแผนและเรียนรู้ร่วมกัน ผู้บริหารโรงเรียนต้องจัดตารางเวลาให้ครูได้มีโอกาสประสานความร่วมมือกัน ที่สำคัญที่สุด คือ บรรยากาศที่เพื่อนครูช่วยเหลือกันนั้น ควรปราศจากการตัดสินว่าสิ่งใดดี หรือไม่ดีอย่างไร และบรรยากาศควรสะท้อนประสิทธิภาพของการใช้เทคนิคการสอนที่นำมาแลกเปลี่ยนกันด้วย การทดลองสอนของเพื่อนครู และการที่เพื่อนครูนำประสบการณ์มาเล่าสู่กันฟังในโรงเรียน จะเกิดเป็นวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูในโรงเรียน การทำให้การแบ่งปันเทคนิคการสอนระหว่างครูในโรงเรียนฝังลึกในวัฒนธรรมของโรงเรียนได้นั้น ครูแต่ละคนต้องได้รับการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์แบบใหม่ต่อการจัดการศึกษาเป็นอันดับแรก ซึ่งการปรับเปลี่ยนนั้นทำได้โดยการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ หรือการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นครูทั้งโรงเรียนเกิดการเรียนรู้ เช่น การนิเทศชั้นเรียน การสังเกตการณ์สอนของครูที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ และการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เป็นต้น เมื่อครูมีความคุ้นชินกับการแบ่งปันความรู้แล้ว จะทำหน้าเป็นพี่เลี้ยง เป็นแบบอย่าง คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือครูคนอื่นๆ ที่ตนพบว่ากำลังเผชิญความยุ่งยากในการจัดการเรียนการสอนได้ดีขึ้น

5. จัดสภาพแวดล้อมให้เป็นชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (supportive conditions) สภาพแวดล้อมมีสองส่วน คือ

5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างครูในโรงเรียน คือ ความสามารถของครูในชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพในการเรียนรู้ร่วมกัน การมีภาวะผู้นำร่วมกัน และการแบ่งปันเทคนิคการจัดการเรียนการสอนระหว่างกัน ในบรรยากาศที่ครูช่วยเหลือกันให้เกิดการเรียนรู้ ครูแต่ละคนจึงเป็นผู้เข้าร่วมกระบวนการสร้างโรงเรียนให้เป็นชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ โดยการสะท้อนความคิดและพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของครูได้รับอิทธิพลจากการสนทนา ทำให้เกิดการทบทวนและพัฒนางานเป็นการสนับสนุน ช่วยเหลือกันในด้านความคิดและการสร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนาวิชาชีพระหว่างครูในโรงเรียน

5.2 โครงสร้างของโรงเรียน เช่น สถานที่ตั้งโรงเรียน และการจัดตารางเวลาเพื่อให้คณะครูมีการประสานความร่วมมือระหว่างกัน และแหล่งเรียนรู้ที่ครูสามารถนำมาใช้เป็นสื่อการจัดการเรียนรู้ รวมถึงโครงสร้างการมีส่วนร่วมของคณะทำงานในโรงเรียนที่จะสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นต้น

5.3 ความผูกพันของครูที่มีต่อโรงเรียนซึ่งเป็นเสมือนชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (school as a professional learning community) จึงเป็นการที่ครูทุกคนในโรงเรียนช่วยเหลือกันในการเรียนรู้และมีความคาดหวังร่วมกัน ทำให้เกิดบรรยากาศแห่งความเอื้ออาทรและไว้วางใจระหว่างบุคลากร คณะครูยินดีแบ่งปันความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อหรือนวัตกรรมการเรียนรู้และเทคนิคการสอนระหว่างกัน ทั้งมีการกระตุ้นให้เพื่อนครูนำแนวคิดที่ได้รับจากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้

ในห้องเรียน ในโรงเรียนที่เป็นเสมือนชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ ครูและผู้บริหารจะทุ่มเททำงานหนักร่วมกันมากขึ้น เพื่อทำให้ความสามารถที่มีอยู่ร่วมกันช่วยนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ ทุกคนจะมีความอดทนต่ออุปสรรค และปัญหาได้มากขึ้น และทำให้มีความผูกพันเพิ่มมากขึ้น

วิมลศรี ศุษิลวรณ์ (2555) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะชุมชนแห่งการเรียนรู้ ดังนี้

1. การมีคุณค่าและวิสัยทัศน์ร่วมกัน คือสมาชิกในชุมชนร่วมกำหนดเป้าหมายของการดำเนินการภายในชุมชน เพื่อให้มีหลักยึดถือซึ่งจะช่วยให้การตัดสินใจภายในชุมชนเกิดขึ้นบนฐานของความเข้าใจร่วมกันระหว่างสมาชิกภายในชุมชน

2. ความรับผิดชอบร่วมกันในบทบาทความเป็นครู คือการที่สมาชิกในชุมชนร่วมกันกำหนด “พันธกิจหลัก” ในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างพันธะทางใจระหว่างสมาชิกในการมองเห็นเป้าหมายร่วมกัน

3. การสืบค้นใคร่ครวญในแง่มุมวิชาชีพของตนเอง คือการที่สมาชิกมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันเกี่ยวกับแง่มุมต่าง ๆ ในวิชาชีพความเป็นครูของตนเองโดยการใคร่ครวญภาระงานในหน้าที่ ได้แก่ งานการจัดการเรียนรู้ งานพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งงานลักษณะดังกล่าว อาจเกิดขึ้น ได้ใน 3 ระดับ คือ

3.1 ระดับปัจเจกบุคคล คือการสะท้อนความคิด ความรู้สึกของตนเอง

3.2 ระดับกลุ่ม คือ การสนทนาระหว่างสมาชิกชุมชน เพื่อนำไปสู่ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการผสานความรู้ของปัจเจกบุคคลเข้าด้วยกัน

3.3 ระดับองค์กร คือ การสนทนาระหว่างสมาชิกทุกกลุ่มในองค์กร เพื่อนำความรู้ที่เกิดจากกลุ่มย่อยไปเรียนรู้ร่วมกัน รวมถึงเป็นการสรุปรวมปัญหา อุปสรรค ที่นำไปสู่วิธีการแก้ปัญหาร่วมกัน เป็นต้น

4. การร่วมมือระหว่างกัน คือการที่สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน เพื่อให้ทุกคนตระหนักถึงการดำรงอยู่และการเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของชุมชน โดยเมื่อสมาชิกในชุมชนรู้สึกว่าตนเองสามารถพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันได้ การดำรงอยู่และการขับเคลื่อนชุมชนก็จะสามารถดำเนินไปได้อย่างเป็นธรรมชาติ

5. การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและกลุ่มคือ การที่สมาชิกในชุมชน (ครู) มีสถานะเป็นผู้เรียนรู้ไปพร้อมกับสมาชิกคนอื่น ๆ โดยการเรียนรู้ในลักษณะกลุ่มนั้นจะเกิดขึ้นได้จากปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของครู การสนทนาด้วยใจอันเปิดกว้างและการแสวงหาความหมายและความเข้าใจร่วมกันต่อความรู้และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน

สรุปได้ว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันได้อย่างยั่งยืนนั้น จะมีลักษณะสำคัญๆ ได้แก่ การมีอิสรภาพในการคิด มีการกระทำและการสร้างสรรค์ ความร่วมมือ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การมีส่วนร่วม มีความรับผิดชอบที่เกิดจากแรงจูงใจภายใน ซึ่งลักษณะ

ดังกล่าวช่วยทำให้เกิดความรู้สึกการเป็นเจ้าของร่วมกัน ความผูกพันดังกล่าวเกิดขึ้นหมุนวนเป็นวัฏจักรของการเรียนรู้ในชุมชน

องค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม (2553) ได้สรุปองค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ไว้ 5 ประการ คือ 1) การมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน (Shared norms and Values) 2) การวางเป้าหมายร่วมกันสู่การเรียนรู้ของนักเรียน (Collective focus on student learning) 3) การร่วมมือรวมพลัง (Collaboration) 4) การชี้แนะการปฏิบัติ (De privatized practice) 5) การสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflective dialogue) โดยองค์ประกอบแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังนี้

1. การมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน (Shared norms and Values) โดยเฉพาะการมีพันธกิจ (Mission) เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาความเป็นชุมชนการเรียนรู้ (Learning Community) สิ่งนี้จะช่วยบ่งบอกความต้องการจำเป็นของชุมชนเพื่อพัฒนาความรู้สึกการเป็นส่วนหนึ่ง และมีส่วนร่วมกันในวัตถุประสงค์และเป้าหมายทางการศึกษาที่สำคัญของชุมชน

2. การวางเป้าหมายสู่การเรียนรู้ (Collective focus on student learning) ร่วมกัน เด็กจะยกระดับความสามารถของตนให้สูงขึ้นได้เมื่อครูเชื่อว่าเด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ และข้อผูกพันของครูต่อการเรียนรู้ของเด็กจะดำเนินการไปตามความคาดหวัง ครูจะแสวงหาวิธีการที่หลากหลายที่เชื่อมโยงไปสู่กระบวนการเรียนรู้ของเด็กได้

3. การร่วมมือรวมพลัง (Collaboration) การร่วมมือรวมพลังนี้เป็นการสร้างความเข้าใจระหว่างครู ที่เชื่อมโยงไปสู่การเป้าหมายร่วมของโรงเรียน เป็นการสนับสนุนการทำงานร่วมกันของครู โดยครูมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเรื่องการจัดการเรียนรู้ และการสังเกตการณ์การเรียนรู้ของเด็กร่วมกัน ครูจะเกิดการช่วยเหลือกันด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนเทคนิคการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การประเมินโปรแกรมที่สอน นำมาสู่ข้อสรุปของครูถึงการพัฒนาร่วมกัน ในการปฏิบัติงาน หรือโครงการที่จะช่วยให้ครูมีความเชี่ยวชาญ หรือชำนาญการมากขึ้น ซึ่งเป็นการเสริมสร้างสมรรถนะโรงเรียนไปพร้อมกัน

4. การชี้แนะการปฏิบัติ (De privatized practice) ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสามารถปฏิบัติงานให้เป็นสาธารณะ และได้รับข้อมูลที่สร้างสรรค์ป้อนกลับจากเพื่อนร่วมงานได้ โดยการพูดคุยสนทนาเพื่อการพิจารณาว่ายังมีสิ่งใดที่ยังไม่สามารถทำได้ในระหว่างการสอน ทั้งยังช่วยให้ครูได้เรียนรู้จากครูคนอื่นๆ ที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งทำให้เกิดการเสริมพลังทางบวกต่อการจัดการเรียนรู้ของครูแต่ละคน

5. การสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflective dialogue) การพูดคุยระหว่างครูเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการสอน อาจต้องขยายสู่ประเด็นความเป็นองค์กร (Organization) ความเสมอภาค (Equity) และความเป็นธรรม (Justice) ของโรงเรียนเพราะว่าประเด็นการหนุนเสริมเกี่ยวกับ

สภาพแวดล้อม หรือแหล่งเรียนรู้ที่พอเพียงหรือไม่ ผู้บริหารต้องมีส่วนร่วมในการทบทวนเพื่อเสริมความเชื่อพื้นฐานที่กล่าวว่า “เด็กทุกคนเรียนรู้และพัฒนาได้”

สุรพล ธรรมร่มดี และคณะ (2553) กล่าวถึงองค์ประกอบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพว่าประกอบด้วย

1. การเรียนรู้
2. ชุมชนกัลยาณมิตร
3. โครงสร้างสนับสนุนชุมชน

วิมลศรี ศุษิลวรณ์ (2555) กล่าวถึงองค์ประกอบชุมชนการเรียนรู้ขึ้นได้ คือ

1. ความเชื่อและความเข้าใจที่มีร่วมกัน
2. การปฏิสัมพันธ์และการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่ง
3. การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน
4. การใส่ใจต่อความคิดเห็นของปัจเจกบุคคลและเสียงส่วนน้อย
5. ความสัมพันธ์ที่มีความหมาย

วิจารณ์ พานิช (2556) กล่าวถึงองค์ประกอบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังนี้

1. การแลกเปลี่ยนคุณค่าและวิสัยทัศน์ (share value and vision)
2. วัฒนธรรมความร่วมมือ (collaboration culture)
3. มุ่งเน้นการปรับปรุงผลการเรียนรู้ (focus on improve student learning)
4. การสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และภาวะผู้นำ (support & share leadership)
5. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การปฏิบัติส่วนบุคคล (shared personal practice)

วรลักษณ์ ชูกำเนิด (2557) เสนอองค์ประกอบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่การเรียนรู้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 วิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) วิสัยทัศน์ร่วมเป็นการมองเห็นภาพเป้าหมายทิศทางของสิ่งที่จะเกิดขึ้นจริง เปรียบเสมือนเข็มทิศในการขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยมีวิสัยทัศน์เชิงอุดมการณ์ทางวิชาชีพร่วมกัน คือ พัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นภาพความสำเร็จที่มุ่งหวังในการนำทางร่วมกัน เริ่มที่ผู้นำกลุ่มทำหน้าที่เหนี่ยวนำผู้ร่วมงานเห็นวิสัยทัศน์นั้นร่วมกันทั้งที่เป็นในระดับปัจเจกและระดับองค์กร การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม มีลักษณะสำคัญ 4 ประการ (4 Shared) ได้แก่ 1) การเห็นภาพและทิศทางร่วม (Shared Vision) 2) เป้าหมายร่วม (Shared Goals) 3) คุณค่าร่วม (Shared Values) 4) ภารกิจร่วม (Shared Mission)

องค์ประกอบที่ 2 ทีมร่วมแรงร่วมใจ (Collaborative Teamwork) ทีมร่วมแรงร่วมใจเป็นลักษณะการทำงานตามวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมายและพันธกิจร่วมกัน จนเกิดเจตจำนงการทำงานด้วยใจอย่างสร้างสรรค์ การเรียนรู้ของครูบนพื้นฐานการคิด การวางแผน การสร้างข้อตกลง การตัดสินใจ การกำหนดแนวปฏิบัติ การประเมินผล และการรับผิดชอบร่วมกัน โดยมีงานที่ทำเป็นโจทย์ร่วมให้เห็น

และรู้เหตุปัจจัยกลไกในการทำงานร่วมกัน เรียนรู้ตนเองและเพื่อนร่วมงาน ร่วมสร้างพลังการร่วมเรียนรู้ร่วมพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ต่อเนื่องบนความสมัครใจ ใช้การสื่อสารที่มีคุณภาพบนฐานการรับฟังและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ทีมทำงานละวางตัวตนให้มากที่สุด อยู่ร่วมกันด้วยความสัมพันธ์แบบช่วยเหลือเกื้อกูล ดูแลซึ่งกัน บรรยากาศการทำงานเป็นบรรยากาศที่มีความสุข รูปแบบของทีมจะเน้นการขับเคลื่อนด้วยการทำงานและเรียนรู้ด้วยความเต็มใจ กัลยาณมิตร ซึ่งยึดเหนี่ยวให้เกิดทีมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้

องค์ประกอบที่ 3 ภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership) ภาวะผู้นำร่วมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีนัยสำคัญของการเป็นผู้นำร่วม 2 ลักษณะ คือ ผู้สร้างการนำร่วมกันเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ขับเคลื่อนด้วยการนำร่วมกัน ดังนี้ 1) ผู้นำการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงทั้งตนเองและเสริมพลังอำนาจทางตรงและทางอ้อม เช่น การเป็นแบบอย่างการทำงานด้วยความตระหนักรู้ การให้ความสำคัญกับผู้ร่วมงาน ความเมตตากรุณา การคอยดูแลช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ความมุ่งมั่นและทุ่มเทต่อการเติบโตของผู้อื่นทุกคน จนมีพลังเหนี่ยวนำให้ผู้ร่วมงานเกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ ทำความเข้าใจซึ่งกันนำไปสู่ความสุขจากการทำงานร่วมกัน 2) “ผู้นำร่วมในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ” โดยยึดหลักการกระจายอำนาจ การสร้างแรงบันดาลใจให้ครูเป็นผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง การจัดการเรียนรู้ภายใต้บรรยากาศการหนุนเสริมการคิด การแสดงออกอย่างอิสระปราศจากอำนาจครอบงำ ใช้คุณธรรมตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดร่วมกัน เป็นแนวปฏิบัติที่สนับสนุนให้ครูได้พัฒนาตนเองอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพในชุมชนการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 4 การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ (Professional learning and development) มีจุดเน้นสำคัญ คือ การเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพจิตวิญญาณความเป็นครู คือ การเรียนรู้จากโจทย์ที่เป็นสถาการณ์จริง เน้นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูต้องเตรียมวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้สืบเสาะแสวงหา การสร้างมโนทัศน์ริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ การคิดเชิงระบบ การสร้างองค์ความรู้ การเรียนรู้บนความเข้าใจการทำงานของสมอง การจัดการความรู้ การกระตุ้นให้เด็กร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และพัฒนาครู การบันทึกผลการเรียนรู้ในสถานการณ์จริงกับเด็ก การสะท้อนและเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนครู รวมถึงการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งในมิติของความเป็นมนุษย์ เรียนรู้ธรรมชาติตน ธรรมมชาติของศิษย์อย่างถ่องแท้จนสามารถจัดการเรียนรู้ด้วยความตระหนักรู้ มีสติ มีทักษะการสังเกต การฟัง การดูให้เห็นธรรมชาติทางการเรียนรู้ของเด็กอย่างลึกซึ้ง การใคร่ครวญ ถึงสิ่งที่ต้องพัฒนาความเป็นครูที่แท้จริง การฝึกจิตที่มีความรัก ความเมตตา กรุณา และความอ่อนน้อมเห็นศิษย์เป็นครู เห็นตนเองเป็นผู้เรียนรู้ มีพลังเรียนรู้ในทุกสถานการณ์ เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 5 ชุมชนกัลยาณมิตร (Caring community) กลุ่มคนที่ทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข สุขทั้งการทำงานและการอยู่ร่วมกัน โดยร่วมสร้างวัฒนธรรมแบบเปิดเผย ที่ทุกคน มี

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของตน เป็นวิถีแห่งอิสรภาพและเป็นพื้นที่ให้ความรู้สึกปลอดภัย มีความไว้วางใจ เคารพซึ่งกันและกัน มีจริยธรรมแห่งความเอื้ออาทร เป็นพลังเชิงคุณธรรมคุณงามความดีที่สมาชิกร่วมกันทำงานแบบอุทิศตนเพื่อวิชาชีพ โดยมีเจตคติเชิงบวกต่อการศึกษาและผู้เรียน สร้างกลุ่มสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นจากภายใน ใช้ความเป็นกัลยาณมิตรเชิงวิชาการต่อกัน เชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์กันทั้งในเชิงวิชาชีพและชีวิต มีความศรัทธาร่วมกัน โดยยึดหลักพรหมวิหาร 4 เมตตา กรุณา มุฑิตา อุเบกขา หลักวินัยเชิงบวก และสร้างพื้นที่ปลอดการใช้อำนาจกดดัน และขยายขอบข่ายการเรียนรู้ให้กว้างออกไปจนถึงเครือข่ายที่สัมพันธ์กับชุมชนต่อไป

องค์ประกอบที่ 6 โครงสร้างสนับสนุนชุมชน (Supportive structure) โครงสร้างที่สนับสนุนการก่อเกิดและคงอยู่ของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีลักษณะการใช้วัฒนธรรมแบบกัลยาณมิตรทางวิชาการแทนวัฒนธรรมสั่งการ สนับสนุนโครงสร้างองค์การแบบไม่รวมศูนย์ ให้มีการปกครองตนเอง มีการบริหารการปฏิบัติงานแบบทีม ร่วมกำหนดเวลา วาระ สถานที่เพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้ สนับสนุนข้อมูลสารสนเทศและอื่นๆ ตามความจำเป็น การจัดสิ่งแวดล้อมให้เกิดบรรยากาศปลอดภัยเอื้อต่อการเรียนรู้และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีการสื่อสารด้วยใจเปิดกว้าง ให้พื้นที่อิสระในการสร้างสรรค์ของชุมชน สร้างพลัง แรงบันดาลใจในการทำงาน เน้นความคล่องตัวในการดำเนินการจัดการ ลดความขัดแย้ง มีระบบสารสนเทศของชุมชนเพื่อการพัฒนาวิชาชีพที่ส่งเสริมวิสัยทัศน์การดำเนินการที่ต่อเนื่องและมุ่งความยั่งยืน

สิวรี พิศุทธิ์สินธพ (2557) กล่าวถึงองค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำแบบสนับสนุนและมีส่วนร่วม ซึ่งความเป็นไปได้สำหรับแนวทางในการปฏิบัติจริงนั้นมี 3 ประการ คือ การแบ่งปันอำนาจ การร่วมตัดสินใจ และการส่งเสริมภาวะผู้นำ

2. ค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วม ได้แก่ ค่านิยมและวิสัยทัศน์เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และค่านิยมและวิสัยทัศน์เพื่อการทำงานร่วมกันของบุคลากร

3. การเรียนรู้ร่วมกันและประยุกต์การเรียนรู้ คือ การเรียนรู้ร่วมกัน และการประยุกต์ความรู้เพื่อประโยชน์ของผู้เรียน

4. สภาพการณ์ที่สนับสนุนความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริงนั้น มี 2 ประการ คือ โครงสร้างทางกายภาพและโครงสร้างทางทรัพยากรบุคคล

5. แนวปฏิบัติที่ดีร่วมกันในการปฏิบัติจริงนั้น มี 2 ประการ คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดีและการให้ข้อมูลย้อนกลับ

6. ความเป็นเลิศแห่งความเป็นมนุษย์ ในการปฏิบัติจริง คือการพัฒนาบุคคลและสังคม

ปองทิพย์ เทพอารีย์ (2557) กล่าวถึง องค์ประกอบชุมชนการเรียนรู้ดังนี้

1. วัฒนธรรมการเรียนรู้

2. กระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาโดยการคิด

3. แบบอย่างการปฏิบัติที่ดี

4. การพัฒนาเชิงวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

จุมพล พูลภัทรชีวิน (2551) กล่าวถึงการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่นำไปสู่การพัฒนาอย่างแท้จริง โดยอาศัยความเชื่อพื้นฐาน 4 ประการ คือ เชื่อมั่นและเคารพในความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริงทยอมรับ เคารพความแตกต่างของบุคคลอย่างแท้จริง เชื่อในความเป็นองค์รวม (Holism) เชื่อว่าการเรียนรู้ที่แท้จริงเกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียนรู้ ตามแนวจิตตปัญญาศึกษา ได้แก่ สุนทรียสนทนา (Dialogue) การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) เพื่อเข้าใจผู้พูดอย่างเป็นองค์รวม ไม่ใช่แค่ภาษาหรือคำพูด ไม่ตัดสินผู้พูด การสะท้อนการเรียนรู้ (Learning Reflection) ทั้งส่วนบุคคล และกลุ่ม เพื่อการตระหนักรู้ เรียนรู้ รู้เท่าทันตนเองและผู้อื่น เกิดปัญญาและปัญญาร่วมผ่านฐานการเรียนรู้ ได้แก่ ฐานกาย ฐานสมอง และฐานใจ ด้วยกิจกรรมและกระบวนการที่หลากหลาย

วิเชียร ไชยบัง (2558) กล่าวการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ นั้น จำเป็นต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวมเพื่อการพัฒาเด็กอย่างเป็นองค์รวม ให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และสมดุล พร้อมด้วยปัญญาภายในและปัญญาภายนอก โดยได้ให้ความหมายของคำว่าปัญญาภายในและปัญญาภายนอก ดังนี้

1. ปัญญาภายใน หมายถึง การเข้าใจตัวเอง เข้าใจชีวิต เข้าใจโลกและจักรวาล การอยู่อย่างมีเจตจำนงอย่างมีความหมายต่อตนเองและสรรพสิ่ง เป็นทั้งความฉลาดทางจิตวิญญาณ (Soiritual) และความฉลาดทางด้านอารมณ์ (Emotional) ในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างปัญญาภายในแก่เด็ก ครูต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างทั้งทางจิตวิญญาณและความฉลาดทางอารมณ์ รวมถึงการใช้จิตวิทยาเชิงบวก เพื่อเสริมสร้างแรงบันดาลใจซึ่งกันและกัน ครูจะต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ไม่ตัดสินชี้โทษ ลดการควบคุม เสริมสร้างความเป็นอิสระ ภายใต้การดูแลควบคุมอารมณ์ ความรู้ถูกรู้ผิด รู้ควร ไม่ควรด้วยตนเอง

2. ปัญญาภายนอก หมายถึง การเรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจต่อโลกภายนอกทั้งศาสตร์และศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ เช่น การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก กล้ามเนื้อมัดใหญ่ การเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม การเรียนรู้ในกลุ่มเสริมประสบการณ์ กิจกรรมกลางจ้ง กิจกรรมเกมการศึกษา เป็นต้น

การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ภายใต้การปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงร่วมกันดังกล่าว จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำองค์กรจะต้องเป็นผู้นำให้เกิดวงจรการเรียนรู้และร่วมกันกำหนดเป้าหมายองค์กร ข้อตกลงเบื้องต้น การออกแบบกิจกรรมเพื่อลดลำดับขั้นให้น้อยลง เป็นองค์กรระดับราบมากยิ่งขึ้น และสร้างกลไกการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่เสมอ ทั้งกลไกการดึงดูดผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามาอยู่ในกระบวนการด้วย เช่น การกำหนดช่วงเวลา สถานที่ หัวข้อ ผู้เข้าร่วม และผู้นำวงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแต่ละครั้ง ซึ่งผู้นำหรือผู้บริหารเป็นองค์ประกอบสำคัญมากในขั้นตอนนี้ ส่วนกิจกรรมที่เป็นกลไกขับเคลื่อนชุมชนที่สำคัญๆ ได้แก่ กระบวนการสุนทรียสนทนาเพื่อการเรียนรู้ซึ่งกันและกันในแนวราบ

เน้นการฟังอย่างรู้เท่าทันจิตใจของตนเอง เพื่อขจัดการตัดสินในขณะที่ฟัง การฟังนั้นเต็มไปด้วยความกรุณาต่อกัน ตัวอย่างหัวข้อคำถามเพื่อการสนทนา เช่น เมื่อ 3 ปีที่แล้ว องค์กรเราเป็นเช่นไร อีก 5 ปีข้างหน้า เราอยากเห็นองค์กรเราเป็นเช่นไร เราเกี่ยวข้องและมีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็ก พัฒนาชุมชน พัฒนาประเทศของเราอย่างไร เป็นต้น

นอกจากนี้แล้ว การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ยังต้องใช้เครื่องมือในการเรียนรู้ร่วมกันอย่างอื่น อีก เช่น

1. Lesson Study เป็นกระบวนการร่วมกันพัฒนากิจกรรม การสร้างการเรียนรู้ของกลุ่มครู ตัวอย่างหัวข้อคำถาม เช่น ทำอย่างไรให้องค์กรสามารถพัฒนาปัญญาภายในให้กับผู้เรียนได้สำเร็จ กิจกรรมการฝึกฝนการรู้ตัวมีอะไร ทำอย่างไรกับเด็กแต่ละวัย ทำอย่างไรกับเด็กที่ชอบเรียนรู้และไม่ชอบเรียนรู้ กิจกรรมการฝึกให้เด็กเล็กได้ใคร่ครวญมีอะไรบ้าง การฝึกฝน Dialogue มีขั้นตอนและกระบวนการอย่างไร เป็นต้น

2. Share & Learn การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากความสำเร็จและความล้มเหลวจากหน้างานของครูแต่ละคน เน้นการอภิปรายร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ มุ่งเป้าหมายที่ประสิทธิภาพของงาน และเด็กที่เพิ่มสูงขึ้น อาจมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันแบบเป็นคู่ เป็นกลุ่มย่อย เป็นกลุ่มใหญ่ทั้งองค์กร ตัวอย่างหัวข้อคำถามของ S&L เช่น อะไรคือปัญหา หรือสิ่งที่เราต้องพัฒนา ต้องทำอะไรบ้าง ทำอย่างไร ผลเป็นอย่างไร อะไรที่ยืนยันว่าได้รับผลลัพธ์ตามเป้าหมาย สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ให้เพิ่มสูงขึ้น ได้อีกโดยวิธีใดบ้าง เป็นต้น

3. After Action Review เป็นการร่วมกันอภิปรายสรุปหลังจากการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ แล้ว เพื่อทำให้เกิดการใครครวญต่อเรื่องนั้น ๆ ตัวอย่างคำถาม เช่น เห็นอะไร รู้สึกหรือคิดอย่างไร อะไรที่เราได้เรียนรู้ แล้วเราจะต่อยอดการพัฒนาและเผยแพร่ให้เกิดการเรียนรู้ในวงกว้างได้โดยวิธีใดบ้าง การสร้างชุมชนการเรียนรู้ ยังครอบคลุมถึงเด็กและผู้ปกครองซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของชุมชน นั่นคือ PLC จะสร้างมวลพลังแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับคนที่แวดล้อมอยู่ในวิวัฒน์นั้น

บังอร เสรีรัตน์ (2558). กล่าวถึงสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เกิดเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพนั้น คือ สมาชิกในชุมชนจะต้องมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน สมาชิกต้องร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของนักเรียน สมาชิกทุกคนต้องดำเนินการสืบสอบเพื่อสะท้อนผลเชิงวิชาชีพ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นต้องอาศัยการร่วมมือรวมพลังกัน และจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนด้านการจัดลำดับโครงสร้างและความสัมพันธ์ของบุคลากรในโรงเรียนให้เอื้อต่อการวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน สามารถสังเกตและสืบสอบเพื่อสะท้อนผลเชิงวิชาชีพ และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับ“ปฏิรูป” การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนรวมทั้งพัฒนาวิชาชีพครู ซึ่งแนวทางการสร้างชุมชนการเรียนรู้มีการดำเนินการอย่างน้อย 5 ประการ คือ

1. การกำหนดเป้าหมายร่วมเพื่อการจัดการเรียนรู้

2. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากสถานการณ์จริงของชั้นเรียน

3. ทุกฝ่ายร่วมเรียนรู้ รวมพลังหนุนเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมาย

4. การวิพากษ์ สะท้อนผลการทำงานพัฒนาผู้เรียน

5 มีการสร้าง HOPE ให้ทีมงาน อันประกอบด้วย

1) Honesty & Humanity เป็นการยึดข้อมูลจริงที่เกิดขึ้น และการเคารพกันอย่างจริงใจ

2) Option & Open-mind เป็นการเลือกสรรสิ่งดีที่สุดให้ผู้เรียน และพร้อมเปิดเผย/เปิดใจเรียนรู้จากผู้อื่น

3) Patience & Persistence เป็นการพัฒนาความอดทน และความมุ่งมั่นทุ่มเทพยายามจนเกิดผลอย่างชัดเจน

4) Efficacy & Enthusiasm เป็นการสร้างความเชื่อมั่นในผลของวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนว่าจะทาให้ผู้เรียนเรียนรู้ และกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนอย่างเต็มที่ ซึ่งการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้ประสบความสำเร็จ ต้องคำนึกถึงผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียน วิธีการพัฒนาครู และการหนุนเสริมที่สอดรับกับสภาพความจำเป็นต้องการ ซึ่งในมิติของการพัฒนาครูเพื่อการพัฒนาผู้เรียน อาจดำเนินการได้หลายๆ ลักษณะ ดังนี้

4.1) โรงเรียนคิดวิธีการและกระบวนการของตนเอง โดยนาความคิดสำคัญเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาออกแบบเป็นวิธีการพัฒนาครูสาหรับโรงเรียน

4.2) การสะท้อนผลงานที่หลากหลาย ได้แก่ การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน การจัดการความรู้ และแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง การศึกษาทั้งคณะร่วมกับชุมชนนักปฏิบัติระบบพี่เลี้ยง และแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

ศักดิ์ชัย ภู่เจริญ (2558) กล่าวถึงองค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้แห่งวิชาชีพ ดังนี้

1) วิสัยทัศน์ ความเชื่อ และค่านิยม (Vision, Beliefs & Values)

2) ความเป็นผู้นำ (Leadership)

3) การชี้นำ (Leading)

4) สิ่งแวดล้อมเชิงบวก (Positive Environment)

5) การปฏิบัติส่วนบุคคล (Personal Practice)

McMillan, D. W., Chavis (1986) นักจิตวิทยาชุมชน กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้จะต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่

1. สมาชิกของกลุ่มทุกคนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ทำให้มีส่วนร่วมในการทำงาน

2. องค์ประกอบที่มีผลกระทบต่อกัน การทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มชนหรือชุมชนมากที่สุด

3. ความต้องการของแต่ละบุคคลได้รับการตอบสนอง ชุมชนแห่งการเรียนรู้เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม ทุกคนได้แสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกของตน ซักถามข้อมูลเพิ่มเติม

4. มีการแลกเปลี่ยนและมีความรู้สึกร่วม สมาชิกมีโอกาสให้ข้อมูลแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เหตุการณ์ที่ผ่านมา รวมทั้งได้แลกเปลี่ยนความคิดและความรู้สึกที่มีออกมา

Senge (1990) กล่าวถึงองค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย

1. เป็นบุคคลเรียนรู้และรอบรู้ มีวินัยในตัวเอง (Personal Mastery)
2. มีวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision)
3. แบบแผนทางความคิด (Metal Models)
4. ทำงานหรือเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning / working)
5. คิดอย่างเป็นระบบ (System Thinking)

Boyd V (1992) ได้กล่าวว่าการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ต้องประกอบด้วย

1) การสนับสนุนและการเป็นผู้นำร่วมกัน
2) การมีเงื่อนไขที่สนับสนุน

Little, J. W., McLaughlin (1993) ได้กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ต้องประกอบด้วย

1) การทำงานร่วมกันเป็นทีม
2) ความรับผิดชอบต่อผลของกลุ่ม
3) มีภารกิจและวิสัยทัศน์ร่วมกัน
4) ใช้บรรทัดฐานและค่านิยมในการทำงานร่วมกัน

Marquaerde, J.R. (1994) สรุปองค์ประกอบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไว้ดังนี้

1. พลวัตรการเรียนรู้ (Learning Dynamic)
2. การเปลี่ยนแปลงองค์กร (Organization Transformation)
3. เสริมพลังกันและกัน (People Empowerment)
4. จัดการความรู้ (Knowledge Management)
5. ประยุกต์ใช้เทคโนโลยี (Technology Application)

Louis, K. S. (1995) กล่าวว่าการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ประกอบด้วยสิ่งที่มีอิทธิพลต่อชุมชนการเรียนรู้ คือ

1) การสนับสนุนและการเป็นผู้นำร่วมกัน
2) การมีเงื่อนไขที่สนับสนุน

Hord, S. M., Sommer,W. A. (2008) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังนี้

1. วิสัยทัศน์ ความเชื่อ และค่านิยม (Vision, Beliefs & Values)
2. ความเป็นผู้นำ (Leadership)
3. การชี้นำ (Leading)
4. สิ่งแวดล้อมเชิงบวก (Positive Environment)
5. การปฏิบัติส่วนบุคคล (Personal Practice)

DuFour, R., Eaker.R. (2008) กล่าวถึงองค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังนี้

1. มีวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) ค่านิยมร่วม (Shared Values)
2. วัฒนธรรมการสืบเสาะ (Collective Inquiry)
3. มีความร่วมมือ (Collaborative Terms)
4. การดำเนินการและทดลองสิ่งใหม่ (Action Orientation and Experimentation)
5. ปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement)
6. กำหนดและประเมินผลลัพธ์ (Results Orientation)

Darling, H. L. (1998) กล่าวว่าชุมชนแห่งการเรียนรู้มีส่วนประกอบคือ

1. การสนับสนุนและการเป็นผู้นำร่วมกัน
2. การสร้างค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน
3. กลุ่มการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้การเรียนรู้
4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล

Bryk A Camburn ELouis K (1999) กล่าวว่องค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ดังนี้

1. ค่านิยมร่วมกัน
2. เป้าหมายสู่การเรียนรู้ของนักเรียน
3. การร่วมมือร่วมพลัง
4. การชี้แนะการปฏิบัติ และ
5. การสะท้อนผลการปฏิบัติ โดยที่องค์ประกอบเหล่านี้ไม่มีลักษณะที่เป็นลำดับขั้น

Leithwood K, Jantzi D, Steinbach R (1999) กล่าวถึงองค์ประกอบการเรียนรู้ในชุมชนดังนี้

1. กลุ่มการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้การเรียนรู้
2. การมีเงื่อนไขที่สนับสนุน
3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล

สรุปได้ว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีองค์ประกอบที่หลากหลายและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา หรือชุมชนต่างๆ ที่ได้ร่วมกันกำหนดเพื่อสร้างความร่วมมือ สร้างพลังในการ

เรียนรู้ และการพัฒนาการศึกษาร่วมกัน ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์องค์ประกอบที่สำคัญๆ เพื่อการยกร่างรูปแบบ ดังนี้ คือ 1. องค์ประกอบด้านหลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย 2. การสนับสนุนของผู้บริหาร 3. การพัฒนาวิชาชีพครูปฐมวัย 4. การเรียนรู้การใช้เครื่องมือชุมชนการเรียนรู้ 5. การพัฒนาทักษะการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งรายละเอียดตามตาราง 2

ตาราง 2 การสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

องค์ประกอบ / แนวคิด	หลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิด PLC	การสนับสนุนการใช้แนวคิด PLC ของผู้บริหารสถานศึกษา	การพัฒนาวิชาชีพด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย	การเรียนรู้การใช้เครื่องมือ PLC	การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม (2553)	✓	✓	✓	✓	✓
สุรพล ธรรมร่มดี (2553)	✓	✓	✓	✓	✓
วิมลศรี ศุษิลวรณ์ 2555)	✓	✓	✓	✓	✓
วิจารณ์ พานิช (2557)	✓	✓	✓	✓	✓
วรลักษณ์ ชูกำเนิด (2557)	✓	✓	✓	✓	✓
สิรรี พิศทธิ์สินธพ (2557)	✓	✓	✓	✓	✓
ปองทิพย์ เทพอารีย์ (2557)	✓	✓	✓	✓	✓
จุมพล พูลภัทรชีวิน (2557)	✓	✓	✓	✓	✓
วิเชียร ไชยบัง (2558)	✓	✓	✓	✓	✓
บังอร เสรีรัตน์ (2558)	✓	✓	✓	✓	✓
McMillan and Chavis (1986)	✓	✓	✓	✓	✓
Sange (1990)	✓	✓	✓	✓	✓
Boyd (1992)2, Hord (1997)	✓	✓	✓	✓	✓
Little & McLaughlin (1993)	✓	✓	✓	✓	✓
Marquaerde,J.,& Raynolds, A. (1994)	✓	✓	✓	✓	✓
Louis and Kruse (1995)	✓	✓	✓	✓	✓
Dufour & Eaker (1998)	✓	✓	✓	✓	✓
Darling (1998)	✓	✓	✓	✓	✓
Bryk, Camburnand Louis (1999)	✓	✓	✓	✓	✓
Leithwood, Jantzi and Steinbach (1999)	✓	✓	✓	✓	✓

ตาราง 3 องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย
หลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	1) การเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นกระบวนการเรียนรู้โดยประสบการณ์แบบร่วมมือ
	2) สัมพันธภาพที่เน้นคุณค่าความเป็นมนุษย์ การยอมรับศักยภาพและความแตกต่างของบุคคล
	3) การเรียนรู้และพัฒนาทางวิชาชีพโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเชิงวิภาษเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน
	4) การทำพันธสัญญาการเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพ
	5) การสืบเสาะหาความรู้ การปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่องภายใต้ข้อตกลงที่มีบรรทัดฐานร่วมกัน
	6) การสะท้อนความคิดจากการปฏิบัติงานเพื่อการเผยแพร่และต่อยอดการพัฒนา
การสนับสนุนการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา	1) ลดชั้นอำนาจสั่งการ เพื่อการเรียนรู้ร่วมกันฉันท์มิตร สร้างการยอมรับ ไว้วางใจ และสร้างคุณค่าและความหมายของ “คน” และ “งาน” อย่างถูกต้อง
	2) สนับสนุนผ่านการคิด วิเคราะห์ที่ลุ่มลึกทั้งระบบ โดยมีคู่เรียนรู้: พี่เลี้ยง (Mentor) และการชี้แนะ (Coaching)
	3) การจัดการเวลาเพื่อการเรียนรู้ในวิถีปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ลดภาระงานซ้อน
	4) สนับสนุนให้มีเป้าหมายชัดเจนตอบสนองประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม
	5) สนับสนุนให้เกิดวิธีปฏิบัติที่เอื้อต่อการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานจริง เกิดผลลัพธ์ที่เป็นไปได้ มีร่องรอยการปฏิบัติเชิงประจักษ์
	6) สนับสนุนการสร้าง “ศรัทธา-แรงบันดาลใจ” ในการจัดการเรียนรู้แบบใหม่
การพัฒนาวิชาชีพด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย	1) การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายการพัฒนาสมรรถนะและการจัดการเรียนรู้
	2) การทำแผนพัฒนาพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย
	3) การร่วมพัฒนาบทเรียนด้านการจัดการเรียนรู้ ตามแผนที่กำหนด
	4) การประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยใช้แฟ้มงาน
	5) การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อเสริมประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้
	6) การสร้างความร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานด้าน Team Teaching

ตาราง 3 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย
การเรียนรู้การใช้เครื่องมือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	1) การพัฒนาบทเรียน
	2) การพัฒนางานเชิงระบบ (คณะบุคคล)
	3) การจัดการความรู้
	4) ชุมชนนักปฏิบัติ
	5) ระบบพี่เลี้ยง-การชี้แนะ
	6) ชุดความคิด (Mindset)
	7) จิตตปัญญาศึกษา (Contemplative)
การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	1) การวิเคราะห์บริบทด้านนโยบาย ความต้องการของชุมชนและตัวเด็ก สร้างหลักสูตรและนำสู่การปฏิบัติโดยจัดทำแผนผังความคิด “หน่วยการเรียนรู้”
	2) การจัดสภาพแวดล้อมเสริมสร้างพลังใฝ่เรียนใฝ่รู้
	3) การใช้จิตวิทยาเชิงบวกในการจัดการชั้นเรียน
	4) การออกแบบกิจกรรม สื่อ/แหล่งเรียนรู้
	5) การออกแบบการประเมินผลการเรียนรู้
	6) การบันทึกข้อมูลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้
	7) การสังเกตการเรียนรู้และการบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็ก
	8) การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของเด็ก
	9) การให้ความคุ้มครองสิทธิในการเรียนรู้ด้วยระบบดูแลที่มีประสิทธิภาพ
	10) การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง
	11) การจัดแสดงสารนิทัศน์สำหรับผู้ปกครอง
	12) การจัดแสดงสารนิทัศน์สำหรับครูปฐมวัยในสังกัด สพป.

กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์ (2554) กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เชิญชวนภาคีมาร่วมพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปรึกษาหารือและระดมสมองเพื่อค้นหาปรัชญาอุดมการณ์และกระบวนทัศน์ที่สอดคล้องกัน

ขั้นตอนที่ 2 ค้นหาครูในท้องถิ่นต่างๆ โดยครูได้รับการสนับสนุนงบประมาณ และการจัดการธุรกรรมจากหน่วยงานต้นสังกัด ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและหน่วยงานต้นสังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานเอกชน แล้วแต่กรณี อีกทั้งมีความมุ่งมั่นที่จะค้นหาและพัฒนาศักยภาพรอบด้านของเด็กมากกว่าการสอนและสอบตามปกติ

ขั้นตอนที่ 3 จัดวงแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อค้นหาทักษะสำหรับอนาคต ภาคีจะช่วยหา facilitators, notetakers และนักวิชาการสาขาต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดวงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเพื่อศิษย์ที่ค้นพบในขั้นตอนที่สองสามารถทำให้เกิดผลลัพธ์ 3 ประการ คือ

1. ผู้เข้าร่วมวง (participants) ได้แก่ ครูเพื่อศิษย์มีการพัฒนาจิตรับรู้ถึงความสุขภายในที่ตนเองได้รับจากการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL และยืนยันถึงคุณค่าของงานที่ตนเองทำ คุณค่าของวิชาชีพครูและคุณค่าของชีวิต

2. ผู้เข้าร่วมวง (participants) ในที่นี้คือครูเพื่อศิษย์ได้รับรู้เรื่องราว (story) ของครูเพื่อศิษย์ท่านอื่น ๆ ด้วยความชื่นชมและเกิดแรงบันดาลใจที่จะกลับไปพัฒนาวิธีของตนเอง รวมทั้งเกิดแรงบันดาลใจที่จะกลับไปจัดวงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเพื่อศิษย์ด้วยตนเอง

3. ผู้เข้าร่วมวง (participants) ในที่นี้คือครูเพื่อศิษย์ได้รับทั้ง tacit knowledge จากวงและ explicit knowledge จากการถอดบทเรียนของ notetakers หรือการสังเคราะห์วิชาการจากนักวิชาการเพื่อนำไปปรับปรุงให้การเรียนการสอนแบบ PBL ของตนเองมีศักยภาพที่สูงขึ้น ดังนี้

3.1 มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะส่าหรับอนาคต

3.2 ครอบคลุมวิชาหลัก

3.3 มีความเชื่อมโยงกับชุมชน

3.4 ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนเปลี่ยนไปในทางที่ดี

ขั้นตอนที่ 4 หมุนเกลียวความรู้ PBL และทักษะสำหรับอนาคตร่วมมือกันในการออกแบบวงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระยะต่อไปซึ่งเป็นไปได้ 3 กรณี ได้แก่

1. จัดวงพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซ้ำ ทำให้เกิดการหมุนเกลียวความรู้อย่างต่อเนื่องนำไปสู่รูปแบบของ PBL ที่สมบูรณ์เหมาะสมกับช่วงชั้นและตอบสนองต่อการใช้ทักษะสำหรับอนาคต

2. ขยายจำนวนวงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโรงเรียนเป้าหมายหรือพื้นที่เป้าหมายที่คัดเลือกเพื่อให้เกิดวงแลกเปลี่ยนเรียนรู้จำนวนเพียงพอที่จะเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโรงเรียนเป้าหมายหรือพื้นที่เป้าหมาย

3. จัดวงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างพื้นที่หรือข้ามพื้นที่เพื่อให้เกิดวงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับมหภาคนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ขั้นตอนที่ 5 สร้างชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ร่วมกันผลักดันให้วงพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่อง PBL ที่ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกใช้ทักษะอนาคตครอบคลุมวิชาหลัก มีความเชื่อมโยงกับชุมชนและช่วยให้ผลสัมฤทธิ์การศึกษาเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ยกระดับวงแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็น “ชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์” โดยรูปแบบของชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์อาจจะเป็นรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งดังนี้

1. เป็นชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ของส่วนท้องถิ่นใด ๆ

2. เป็นชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ออนไลน์ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบ blog, webpage, social network หรือรูปแบบอื่นใด

ขั้นตอนที่ 6 พัฒนามาตรฐานหลักสูตรแบบประเมินและคู่มือพัฒนาครูร่วมมือกันในการยกระดับชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ให้สามารถผลิตผลงานที่สามารถใช้เป็นโครงสร้างพื้นฐานในการปฏิรูปการศึกษาประเทศไทย คือ

1. มาตรฐานการจัด PBL ที่มีลักษณะพึงประสงค์ได้แก่

1.1 เป็น PBL ที่ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกใช้ทักษะสำหรับอนาคต

1.2 ครอบคลุมวิชาหลัก

1.3 มีความเชื่อมโยงกับชุมชน

1.4 ช่วยให้ผลสัมฤทธิ์การศึกษาเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี

2. หลักสูตรการจัด PBL ที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงชั้น

3. แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาแนวใหม่

4. คู่มือพัฒนาครูให้เป็นผู้ออกแบบกระบวนการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 7 สร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ร่วมมือกันในการยกระดับชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ให้สาธิตหรือผลิตชุดความรู้ที่ว่าด้วยการจัดสิ่งแวดล้อม เพื่อการเรียนรู้โดยมีเป้าหมายให้ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นความจำเป็น และความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ประโยชน์ของห้องเรียน (classroom) ให้เป็นสตูดิโอการเรียนรู้ (learning studio) ที่ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้โดยเสรี ตอบสนองต่อการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะสำหรับอนาคตให้แก่เด็กไทย

ศักดิ์ชัย ภู่เจริญ (2558) ได้กล่าวถึงกลยุทธ์การสร้างชุมชนการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ดังนี้

1. เริ่มต้นจากการกำหนดเป้าหมาย อภิปราย สะท้อนผล แลกเปลี่ยนกับคนอื่นๆ เพื่อกำหนดว่าจะดำเนินการอย่างไร โดยพิจารณาและสะท้อนผลในประเด็นต่อไปนี้

1.1 หลักการอะไรที่จะสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติ

1.2 เราจะเริ่มต้นความรู้ใหม่อย่างไร

1.3 การออกแบบอะไรที่เราควรใช้ในการตรวจสอบหลักฐานของการเรียนรู้ที่สำคัญ

2. การวางแผนด้วยความร่วมมือ (Plan Cooperatively) สมาชิกของกลุ่มกำหนดสารสนเทศที่ต้องใช้ในการดำเนินการ

3. การกำหนดความคาดหวังในระดับสูง (Set high expectations) และวิเคราะห์การสอนสืบเสาะหาวิธีการที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จสูงสุด

3.1 ทดสอบข้อตกลงที่เกี่ยวข้องกับการสอนหลังจากได้มีการจัดเตรียมต้นแบบที่เป็นการวางแผนระยะยาว (Long-term)

3.2 จัดให้มีช่วงเวลาของการชี้แนะ โดยเน้นการนำไปใช้ในชั้นเรียน

3.3 การสังเกตการณ์ปฏิบัติในชั้นเรียนของครู ควรเป็นบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นกำลังใจเพื่อการก้าวสู่ความสำเร็จของการเรียนรู้

4. เริ่มต้นจากจุดเล็ก ๆ (Start small) จากกลุ่มเล็ก ๆ ก่อน แล้วค่อยปรับขยาย

5. ศึกษาและใช้ข้อมูล (Study and use the data) ตรวจสอบผลการนำไปใช้และการสะท้อนผลเพื่อนำมากำหนดว่า แผนไหน ควรใช้ต่อไป/แผนไหนควรปรับปรุงหรือยกเลิก

6. วางแผนเพื่อความสำเร็จ (Plan for success) เรียนรู้เพื่อการปรับปรุงและทำต่อไป ความสำเร็จในอนาคตหรือความล้มเหลวขึ้นอยู่กับเจตคติและพฤติกรรมของครู

7.นำสู่สาธารณะ (Go public) แผนไหนที่สำเร็จก็จะมีการเชิญชวนให้คนอื่นเข้ามามีส่วนร่วม ยกย่องและแลกเปลี่ยนความสำเร็จ

8. ฝึกฝนร่างกายและสมอง (Exercise the body & nourish the brain) จัดกิจกรรมที่ได้เคลื่อนไหว ให้ความสำคัญกับเรื่องอาหาร เครื่องดื่มที่มีประโยชน์

(Hord, 1997) กล่าวถึงการสร้างชุมชนการเรียนรู้ระดับมืออาชีพที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1: ตรวจสอบความพร้อมของโรงเรียนและบุคลากร

ขั้นตอนที่ 2: ใช้การเปลี่ยนแปลง

ขั้นตอนที่ 3: ระบุปัญหาและอุปสรรค

ขั้นตอนที่ 4: เริ่มต้นด้วยการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 5: สร้างทฤษฎีของการเปลี่ยนแปลง

Fred, C (2010) กล่าวถึงการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไว้ 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การสร้างพันธกิจร่วมกัน เพื่อชี้แจงภารกิจและวัตถุประสงค์

2. การพัฒนาวิสัยทัศน์ ว่าโรงเรียนมีความคาดหวังที่จะพัฒนาทักษะผู้เรียนร่วมกันอย่างไร ตลอดจนการพัฒนาความรู้ทางวิชาการและด้านหลักสูตร

3. การระบุค่านิยมร่วมกัน สร้างทัศนคติ ความผูกพัน ตลอดจนความมุ่งมั่นในการทำงานของครูตามวิสัยทัศน์ที่วางไว้ร่วมกัน เริ่มจากการตรวจสอบวิสัยทัศน์และระบุสิ่งที่ต้องทำ เลือกค่านิยมและพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การสร้างเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่แสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่โรงเรียนต้องการที่จะประสบความสำเร็จ สามารถวัดได้ วางแผนกิจกรรมและการติดตามความคืบหน้ากับเป้าหมาย ที่วางไว้ เป้าหมายที่ชัดเจนเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะมุ่งมั่นไปสู่มาตรฐานการปฏิบัติงาน

จากการศึกษากระบวนการและขั้นตอนของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปกระบวนการและขั้นตอนของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติการเรียนรู้ร่วมกัน ขั้นเผยแพร่และต่อยอดการเรียนรู้

แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

ในการการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาดูงานโรงเรียนที่ดำเนินกิจกรรมการพัฒนาครูปฐมวัยตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยศึกษาดูงานโรงเรียนเกษมพิทยา ระหว่างวันที่ 6 พฤศจิกายน 2559 และศึกษาแนวคิดและรูปแบบการดำเนินงานตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ของโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา โรงเรียนเพลินพัฒนา และโรงเรียนรุ่งอรุณ จากการศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ เอกสารงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเข้ารับการฝึกอบรมจากหัวข้อการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ในปีการศึกษา 2558 จำนวน 1 ครั้ง ปีการศึกษา 2559 1 ครั้ง และจัดอบรมโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต ปีการศึกษา 2560 อีก 1 ครั้ง แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปประเด็นสำคัญ จัดทำเป็นแนวทางการปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนางานที่บรรลุเป้าหมายและความสำเร็จ ซึ่งสรุปเป็นองค์ประกอบสำคัญได้ 5 ประการ คือ 1) หลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย 2) การสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษา 3) การพัฒนาวิชาชีพครูปฐมวัย 4) การเรียนรู้การใช้เครื่องมือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 5) การพัฒนาทักษะการเรียนรู้เด็กปฐมวัย โดยสรุปผลการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจากกรณีศึกษาได้ดังนี้

กรณีศึกษาที่ 1 ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนรุ่งอรุณ

การก่อตั้งและพัฒนาอาศรมศิลป์และโรงเรียนรุ่งอรุณ สู่การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพนั้น ประภาภัทร นิยม (2558) ได้ใช้หลักการ “สังฆะ” คือ การเป็นชุมชนที่เอื้อต่อกัน โดยครูเอื้อต่อศิษย์ สมาชิกในองค์กรเอื้อต่อการศึกษาแก่กันและกัน ชุมชนเป็นแหล่งบริการทางวิชาการแก่คนภายนอกที่เข้าแสวงหาการศึกษาทั้งระยะสั้นและระยะยาว

การศึกษาเป็นเรื่องของการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเรียนรู้การแก้ปัญหาไปพร้อมกัน ดังนั้น ทัศนะทางพุทธศาสนาถือว่า “ชีวิตนั้นเป็นอันเดียวกับการศึกษา ชีวิต คือ การเป็นอยู่และดำเนินไป การพบเจอประสบการณ์ใหม่ๆ ซึ่งต้องเรียนรู้ให้รู้จัก เข้าใจ ต้องคิด ต้องปฏิบัติ หรือจัดการอย่างใดอย่างหนึ่ง ผู้บริหารสนับสนุนด้วยการสร้างสภาพแวดล้อมให้ครู-อาจารย์และศิษย์พัฒนาตัวของเขาเอง เป็น “ชุมชนกัลยาณมิตร” ที่มีบรรยากาศแห่งการศึกษาเริ่มด้วยการมีไมตรี มีเมมตา กรุณา การปฏิบัติต่อกันในเชิงสร้างสรรค์หรือทางบวก

การสร้างชุมชนการเรียนรู้ของสถาบันอาศรมศิลป์ เน้นกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ที่จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระดับบุคคลและระดับ

องค์กร ผู้คน ในองค์กรสามารถทำงานได้ดียิ่งขึ้น และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ประกอบด้วยรูปแบบการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้อย่างลึกซึ่ง (Deep Learning) เป็นกระบวนการฝึกทักษะการรับรู้ การให้ความหมายเชิงคุณค่าและเป้าหมาด้วยวิธีคิดที่เป็นระบบและเชื่อมโยง โดยการตั้งคำถามที่ก่อให้เกิดการคิด วิเคราะห์ ใคร่ครวญ แสวงหาความรู้ การรู้จักตนเอง และการศึกษาพฤติกรรมที่นำไปสู่การสร้างสรรค์ เป็นการเสริมสร้างพื้นฐานของสังคมอุดมปัญญา

2. การเรียนรู้กับการปฏิบัติจริง (Learning by doing in real-life experiences) เป็นการเรียนรู้จากชุมชนอันเป็นฐานที่เข้มแข็งของสัคม โดยเชื่อมโยงสาระการศึกษาเข้ากับการฏิบัติจริงในสังคมบริบทต่างๆ

3. การสื่อสารเพื่อสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ (Interconnecting communication for learning culture) เป็นการใช้การสื่อสารแบบสองทางเป็นเครื่องมือสร้างองค์ความรู้ของตนเอง อันเป็นพื้นฐานของ “สังคมฐานความรู้” ซึ่งทั้ง 3 กระบวนการ เป็นพื้ฐานสำคัญของการทำงานและการใช้ชีวิตในทุกมิติ ได้แก่

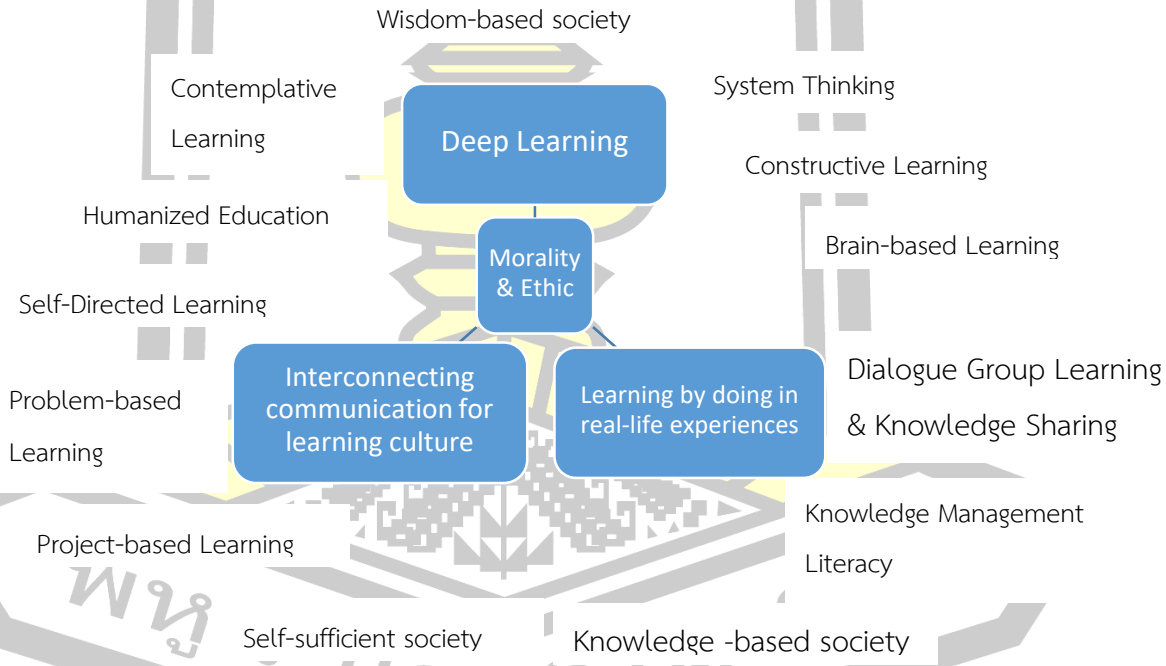

ภาพประกอบ 5 รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ “สังคมฐานความรู้คิด”

จะเห็นได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนรุ่งอรุณสะท้อนความเชื่อพื้นฐานโดยมี คำว่า “สังฆะ” (“กิน อยู่ง่าย ใคร่ครวญสูง” “อยู่อย่างต่ำ กระทำเพื่อผู้อื่น” “ทำงานเต็มความสามารถ ใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น เจียดส่วนเกินให้ผู้อื่นที่ต้องการ” ซึ่งหลักการปฏิบัติ

เหล่านี้สามารถนำชีวิตให้มีค่าสูงสุดและเข้าถึงพุทธธรรมได้โดยสะดวก เป็นเครื่องเหนี่ยวนำความเชื่อให้ผู้ร่วมวิชาชีพ มีความผูกพัน เกิดแรงศรัทธาในการพัฒนาทั้งปัญญาภายในที่มีคุณธรรมเป็นแกนหลัก และมีกิจกรรม PLC ได้แก่ การฟังอย่างลุ่มลึก (Deep Learning) การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติในสิ่งที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง (Learning by doing in real-life experiences) และมีการเรียนรู้เชื่อมสัมพันธ์กันเป็นวัฒนธรรมที่ดีงาม (Interconnecting communication for learning culture) (สังฆะ หมายถึง “กิน อยู่ง่าย ใคร่ครวญสูง อยู่อย่างต่ำ กระทำเพื่อผู้อื่น ทำงานเต็มความสามารถ ใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น มีส่วนเกินให้ผู้อื่นที่ต้องการ” ซึ่งหลักการปฏิบัติเหล่านี้สามารถนำชีวิตให้มีค่าสูงสุดและเข้าถึงคุณธรรม-จริยธรรมได้โดยง่าย)

กรณีศึกษาที่ 2 ชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเกษมพิทยา

โรงเรียนเกษมพิทยา มีปณิธานที่จะดูแลให้การศึกษาอบรมจริยธรรมให้เด็กเป็นคนดี มีความรู้ ความสามารถทำประโยชน์ให้สังคมในวันหน้า โดยเน้นเรื่องความรัก ความห่วงใย และความเอื้อเป็นสิ่งที่มีคุณค่ายิ่ง และเด็กทุกคนจะได้รับสิ่งที่ดีกับชีวิตที่เป็นจุดเริ่มต้นของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ภายใต้ ความเชื่อที่ว่า “ภายใต้ขอบฟ้า เด็กทุกคนสามารถพัฒนาได้”

โรงเรียนเกษมพิทยาแผนกอนุบาล มีการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการพัฒนาเด็กโดยใช้องค์ประกอบต่าง ๆ ของ “วงล้อแห่งการเรียนรู้”ได้แก่

1. การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning) โดยองค์ประกอบของการเรียนรู้แบบ ลงมือกระทำ ได้แก่ การเลือกและตัดสินใจ สื่อ การใช้ประสาทสัมผัส ภาษาและการสนับสนุนจากผู้ใหญ่

2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่และเด็ก (Adult Child Interaction) การเรียนรู้แบบลงมือกระทำนั้นจะประสบความสำเร็จได้ เมื่อผู้ใหญ่และ เด็กมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ผู้ใหญ่สร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและ ปลอดภัยให้แก่เด็ก การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็กนั้น เป็นการสร้างความมั่นใจให้กับเด็ก เด็กจะกล้าพูด กล้าแสดงออก และกล้าปรึกษาปัญหา ผู้ใหญ่จะต้องใส่ใจแม้แต่เรื่องเล็กๆน้อยๆ และไม่เบื่อหน่ายที่จะตอบคำถามของเด็ก หรือป้อนคำถามให้เด็ก เกิดความคิด จินตนาการ การปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็กนั้นนับได้ว่ามีคุณค่ามากกว่าการยกย่อง ชมเชย การให้รางวัล ปัจจัยสำคัญ ในการสร้างปฏิสัมพันธ์ คือ ความไว้วางใจ (Trust) การเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) ความคิดริเริ่ม (Initiative) การร่วมรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น (Empathy) และความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-Confidence)

3. การจัดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ (Learning Environment) สิ่งแวดล้อมเป็นเสมือนครูคนที่ 3 และเป็นส่วนหนึ่งของวงล้อการเรียนรู้ ซึ่งมีสาระครอบคลุม 3 เรื่อง ได้แก่ พื้นที่ สื่อ และการจัดเก็บ โดยให้มีการจัดแบ่งพื้นที่ภายในห้องเรียนจะประกอบด้วย 5 ส่วน คือ พื้นที่เก็บของใช้ส่วนตัวเด็ก พื้นที่กิจกรรมกลุ่มใหญ่ พื้นที่กิจกรรมกลุ่มย่อย พื้นที่มุมเล่น และพื้นที่เก็บของใช้ครู ใน

ส่วนของสื่อ ประกอบด้วยสื่อที่เอื้อให้เด็กเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า สื่อของจริง ของจำลอง ภาพถ่าย ภาพโครงร่าง และสัญลักษณ์ และให้มีการฝึกวางแผนการเล่น การจัดเก็บอย่างเป็นระบบ

4. กิจวัตรประจำวัน (Daily Routine) เด็กจะได้รับการฝึกการวางแผนกิจวัตรประจำวัน เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ เด็กเป็นผู้กำหนดเวลาทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง เด็กฝึกเรียนรู้และควบคุมการดำเนินกิจกรรมด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน (Plan-do-review process) กิจกรรมกลุ่มย่อย กิจกรรมกลุ่มใหญ่ กิจกรรมกลางแจ้ง ตลอดการดำเนินกิจวัตรประจำวัน คำนึงถึงช่วงต่อระหว่างกิจกรรม และเน้นโอกาสของการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ เด็กและครูได้สร้างความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

5. การประเมิน (Assessment) การประเมินถือเป็นงานโดยตรงของครูที่จะต้อง ตั้งใจปฏิบัติและเอาใจใส่อย่างเต็มที่ ครูจะทำงานร่วมกันเป็นคณะ โดยจุดมุ่งหมายหลักของการประเมิน คือ การประเมินคุณภาพของโปรแกรม และพัฒนาการเด็ก ซึ่งครูร่วมกันสร้างแบบประเมินคุณภาพ และแบบสังเกตบันทึกพฤติกรรมเด็ก ดังนี้

5.1 แบบประเมินคุณภาพโปรแกรม (PQA) ประกอบด้วยมาตรฐานด้าน ต่างๆ เช่น การจัดห้องเรียน สื่อ วัสดุ ครุภัณฑ์ กิจวัตรประจำวัน ปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครูกับเด็ก การวางแผนและการประเมินเป็นคณะ ความสัมพันธ์กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง การฝึกอบรมครูระหว่างประจำการและการนิเทศ โดยในแต่ละด้านจะแยก ออกเป็นข้อย่อย และแต่ละข้อย่อยจะกำหนดแนวการให้คะแนนออกเป็น 5 ระดับ

5.2 แบบสังเกตบันทึกพฤติกรรมเด็ก (COR) เป็น แบบสังเกตเด็ก โดยการสังเกตเด็กขณะทำกิจกรรมปกติใน แต่ละวัน และผู้สังเกตจะต้องผ่านการฝึกอบรมการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมเพื่อที่จะ สามารถใช้ COR ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรณีตัวอย่างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนเกษมพิทยา สะท้อนความเชื่อพื้นฐานที่ว่า” เด็กทุกคนสามารถพัฒนาได้” โดยเน้นเรื่องความรัก ความห่วงใย และความเอื้ออาทร เป็นสิ่งที่มีคุณค่ายิ่ง และเด็กทุกคนจะได้รับสิ่งที่ดีกับชีวิตที่เป็นจุดเริ่มต้นของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

กรณีที่ 3 ชุมชนแห่งการเรียนรู้การพัฒนาครูที่โรงเรียนเพลินพัฒนา

โรงเรียนเพลินพัฒนาได้นำแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาใช้เป็นเครื่องมือการพัฒนาครู เมื่อปีการศึกษา 2555 โดยใช้การศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) นำเข้ามาปรับใช้เป็นวิถีทางในการพัฒนาครูของช่วงชั้นที่ 1 และ 2 เริ่มจากทีมแกนนำช่วงชั้นและคุณครูทางวิชาการที่นำร่วมเรียนรู้และฝึกปฏิบัติในเรื่อง Lesson Study เริ่มที่การจัดตารางเวลาในการสอน

1. ก่อนสอน จะเตรียมแผนการเรียนรู้ (Preparing) กิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปในสถานการณ์เปิด (Open Approach) หลักปฏิบัติ คือ “ก้าวพอดี”

2. ระหว่างสอน (While Teaching) ครูเตรียมความพร้อมตั้งแต่ขั้นแนะนำ/ขั้นเปิดประเด็น/ ขั้นการแก้ปัญหา /ขั้นสร้างสรรค์/ขั้นนำเสนอความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้/ขั้นสรุป มีการเข้าสังเกตการณ์ระหว่างการสอน (While Observing) ผู้เข้าสังเกตการณ์จะบันทึกและสะท้อนการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดแก่ผู้เรียนตามขั้นตอนครบครันหรือไม่อย่างไร

3. หลังสอน เป็นการสะท้อนและใคร่ครวญเพื่อประเมินการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ผ่านแบบสะท้อนตนเอง การสะท้อนจากผู้นิเทศ ผู้สังเกตการณ์เพื่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเองของกลุ่ม

4. กระบวนการนิเทศ แนวทางของ Lesson Study ดำเนินการนิเทศทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการจัดการเรียนการสอน โดยยึดหลักการดังนี้คือ การมีส่วนร่วม ความต่อเนื่อง ความทั่วถึง มุ่งนิเทศเจาะลึกในสภาวะของครู ผู้เรียน และการจัดการชั้นเรียน ร่วมเรียนรู้เป็นทีม ได้แก่ ครูคู่หู ครูนำร่อง ครูพี่เลี้ยง ผู้เชี่ยวชาญ มีหลักการจัดการเรียนการรู้เดียวกัน คือการเข้าถึงผู้เรียนเป็นรายบุคคล จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้แสดงออกและเรียนรู้ด้วยแรงบันดาลใจ เกิดเป็นความเข้าใจ เป็นพลังความสามารถจากกันถึงกัน นิเทศแบบกัลยาณมิตร ร่วมเรียนรู้จากการนิเทศ โดยการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้สอน ผู้นิเทศ และผู้ร่วมสังเกตการณ์ โดยทบทวนผลการจัดการเรียนรู้ ที่ผ่านมาเพื่อการปรับปรุงให้ดีขึ้น ทั้งในเรื่องการนำไปใช้ในการเปิดชั้นเรียน การสร้างแรงจูงใจและการเรียนรู้ ระหว่างการจัดการเรียนรู้ ให้มีการสังเกตว่า “ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือไม่ อย่างไร” ครูต้องพัฒนาการ “อ่านเด็ก” และ “สังเกตเด็ก” ทั้งจากพฤติกรรมการเรียนรู้ ลีลาการเรียนรู้ (Learning Style) ชิ้นงานที่เป็นผลลัพธ์ของการเรียนรู้ และร่วมเรียนรู้ว่าจะนำบทเรียนไปใช้พัฒนาอะไรในครั้งต่อไป ผู้เรียนทุกคนจะอยู่ในสายตาครู และครูจะฝึกทักษะ“สังเกตเด็ก” เกี่ยวกับการเรียนรู้ วิธีที่เด็กเรียนรู้ กระบวนการนี้ช่วยให้ครูและเด็กเกิดการเรียนรู้ซึ่งกัน

5. การประเมินผล ประเมิน“สภาวการณ์เรียนรู้” หมายถึง แรงบันดาลใจ วิธีการเรียนรู้ การเข้าใจและคุณภาพของความเข้าใจ พลังความสามารถและข้อจำกัด ในการเรียนรู้ของแต่ละคน โดยการประเมินในกระบวนการเรียนรู้ที่แท้จริง จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีปัจจัยใน และปัจจัยภายนอกครบครัน ปัจจัยภายในของครู มีเกณฑ์และทัศนะที่แม่นยำ อันเป็นความเชี่ยวชาญที่สั่งสมมา (Tacit Knowledge) มีสติ มีสมาธิ มีใจที่กรุณาและเปิดกว้าง มีความตื่น ฉับไว และแม่นยำเป็นพิเศษในผัสสะ ทางตา หู และใจ ปัจจัยภายนอกของครู มีการจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนแสดงออกและเรียนรู้แรงบันดาลใจ วิธีการ ความเข้าใจ และพลังความสามารถจากกันและกันให้มากที่สุด

6. บทบาทครู ครูเป็นผู้เปิดประตูการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยใช้ “สถานการณ์ปัญหาเปิดชั้นเรียน” นำพาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวิธีการเรียนรู้ของตนเองและผู้อื่นร่วมกัน ผ่านการฟังความคิด การอ่าน การเขียน และการพูดถึงวิธีการเรียนรู้ของแต่ละคน เกิดเป็นการสื่อสารระหว่างกัน

ที่สามารถก่อการเรียนที่มีคุณภาพสูง ภาพที่ครูจะได้เห็น งานสำคัญของครูในชั้นเรียนสำเร็จลุล่วง เด็กที่ตื่นตัว และมีแรงบันดาลใจในการเรียนรู้เด็กจะเป็นเจ้าของการเรียนรู้ด้วยตนเอง เด็กรู้วิธีการเรียนรู้และวิธีคิดของตนเอง และเข้าใจวิธีการคิดของผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาหรือสร้างสรรค์ในสถานการณ์และเงื่อนไขที่ไม่เคยเรียน และไม่เคยพบมาก่อนได้ นอกจากนี้ กระบวนการของการเรียนรู้นี้ยังเอื้อโอกาสให้ทุกคนได้เรียนรู้ และเกิดมุมมองใหม่ๆที่ครูจะได้เรียนรู้จากครู และได้เรียนเรียนรู้จากการเรียนรู้ของผู้เรียนไปในขณะเดียวกัน

7. โรงเรียนเพลินพัฒนาได้ใช้การศึกษาในชั้นเรียน (Lesson Study) มีกระบวนการทำงานซึ่งประกอบด้วย การวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ใช้ Open Approach การนิเทศระหว่างสอน (While Teaching) ร่วมสังเกตการณ์ (While Observing) การประเมินผลที่แท้จริงเชื่อมถึงการเรียนรู้เด็กในชั้นเรียนและสิ่งที่ครูได้เรียนรู้ระหว่างการจัดกิจกรรมและเรียนรู้เกี่ยวกับบทเรียนกับครูทุกคน

กรณีตัวอย่างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนเพลินพัฒนา ได้มีการใช้ Lesson Study เป็นเครื่องมือเสริมการเรียนรู้ โดยจัดให้มีระบบการพัฒนาเป็นแบบ “Routine to Research” R2R คือ “การพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย” ผลลัพธ์ของ R2R ไม่ได้มุ่งหวังเพียงแค่ได้ผลงานวิจัยเท่านั้น แต่มีเป้าหมายที่จะนำผลงานวิจัย R2R ไปใช้พัฒนางานประจำนั้นๆ โดยจะเตรียมแผนการเรียนรู้ (Preparing) ระหว่างสอน (While Teaching) การสังเกตชั้นเรียน (Open Approach) เน้นย้ำหลักปฏิบัติ คือ “ก้าวพอดี” ครูเตรียมความพร้อมในขั้นแนะนำ/ขั้นเปิดประเด็นโจทย์/ขั้นการแก้ปัญหา และ/หรือการสร้างสรรค์/ขั้นนำเสนอความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้/ขั้นสรุป และ AAR สะท้อนและใคร่ครวญตนเอง เพื่อประเมินการจัดการเรียนการสอนโดยตนเองและเพื่อนในกลุ่ม

กรณีศึกษาที่ 4 ชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา

โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างที่ใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาครู ครูเป็นผู้สร้างชุดความรู้ด้วยตนเองไม่ใช่การนำเอาความรู้ของผู้อื่นที่สร้างไว้มาใช้ ครูเป็นนักจัดการเรียนรู้ ครูที่มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้สูง ทำให้เด็กมีโอกาสได้เรียนรู้มากขึ้นด้วย ครูจึงต้องพัฒนาตนเองให้สามารถจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและเฝ้าประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนอยู่เสมอ ซึ่งกระบวนการพัฒนาครู เป็นการพัฒนาผ่านการเรียนรู้จากกันและกัน ดังนี้

1. เปิดเวทีการแสดงศักยภาพครูให้เต็มที่ในการจัดการและดูแลชั้นเรียน โดยครูพี่เลี้ยงต้องทิ้งช่วงสถานการณ์ให้ครูใหม่ได้เผชิญและจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. การเปิดพื้นที่การเรียนรู้ โดยการเปิดวงสนทนาที่มีเป้าหมายและไม่มีเป้าหมาย ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ การร่วมกันถ่ายทอดประสบการณ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้

ซึ่งกันและกัน จะทำให้ครูแต่ละคนได้เปิดมุมมองที่หลากหลายทั้งในมุมที่ตนเองเห็นและมุมที่คนอื่นมองเห็นในที่สุด ครูทุกคนในทีมจะเห็นภาพเป้าหมายใหญ่ที่ใกล้เคียงกัน มีแบบจำลองของวิธีการที่จะแก้ปัญหาที่อาจจะเผชิญในอนาคตได้คล้ายๆ กัน การสร้างความตระหนักของการรับฟังอย่างลึกซึ้งและความสม่ำเสมอจนเป็นวัฒนธรรมจะสร้างบรรยากาศให้ผ่อนคลายและการเปิดใจรับของคนในทีมขึ้นมาเอง

3. การต่อยอดศักยภาพและการพัฒนานวัตกรรม คือการตั้งสมมุติฐานไว้เสมอ “ไม่มีสิ่งที่ดีที่สุด แต่ยังมีสิ่งที่ดีกว่า” ทุกสิ้นปีครูโรงเรียนนอกกะลาร่วมกันตั้งคำถาม และช่วยกันอธิบายคำตอบ เพื่อทบทวนตัวเองและทบทวนกันและกันเพื่อร่วมต่อยอดการพัฒนาศักยภาพซึ่งกัน

4. ครูมาทำงานแต่เช้า เพื่อมารับอากาศบริสุทธิ์ สดชื่น สมองปลอดโปร่ง จิตใจเบิกบานและร่วมรับประทานอาหารเช้าซึ่งเป็นมื้อที่สำคัญที่สุดที่โรงอาหารของโรงเรียนร่วมกับครูคนอื่นๆ สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและรับทราบข่าวสารต่างๆ ใหม่ๆ ร่วมกัน เพื่อให้เด็กๆ ได้เรียนรู้การมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นผ่านการเล่นกับเด็กๆ และได้เรียนรู้เด็กๆ ผ่านการเล่น เพื่อพบปะพูดคุยสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครอง

5. การประชุมหลังการสอนแต่ละวัน หรือเป็นประจำทุกสัปดาห์เพื่อทบทวนพัฒนางานร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากความสำเร็จของกันและกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน ครูทุกคนจะได้รับความเคลื่อนไหวสิ่งที่เกิดขึ้นตรงกันกิจกรรมนี้เป็นส่วนสำคัญของโรงเรียน ในการพัฒนาครูให้เป็นครูผู้มีวุฒิภาวะ

6. ความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับศักยภาพของความเป็นมนุษย์ คือ นักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ การดุด่าหรือใช้ความรุนแรงทำให้นักเรียนเกิดความกลัว เกิดแรงต่อต้าน หรือมีพฤติกรรมก้าวร้าวต่อคนอื่น ทั้งยังเป็นการขัดขวางการเรียนรู้ เป็นการทำลายคุณค่าในตัวเด็กด้วย ครูจึงจัดสภาพบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้ได้ในทุกขณะโดยไม่ใช้ความรุนแรง ดุด่า ปรามาส หรือ ตี

7. ครูไม่ตัดสินและชี้โทษ เมื่อนักเรียนทำผิด เพื่อให้เด็กได้เติบโตทางจริยธรรมจากภายในเองด้วยการที่ครูเป็นเพียงผู้ให้การสะท้อนเพื่อการใคร่ครวญ การรู้ตัว การพิจารณา ผิดถูกควรไม่ควรได้เอง โดยที่ครูไม่ได้เล่นบทเป็นพระเจ้า ในการตรวจงานจึงไม่มีคะแนนจากการเรียนรู้ ครูลดการตีค่า ลดการเปรียบเทียบ ลดการตัดสินหรือประเมินนักเรียน แต่ครูเชื่อมั่นว่าเด็กทุกคนเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อีก ครูต้องหลีกเลี่ยงพูดคำที่ว่า หยุด อย่า ห้าม คำเหล่านั้นเป็นการตัดสินจากครูเอง ครูควรใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิดเองแทนที่จะสั่งว่าสิ่งนั้นควรทำหรือไม่

8. จากความเชื่อเดิม ครูมีหน้าที่ต้องรู้ให้ได้ว่าเด็กแต่ละคนมีพัฒนาการอยู่ตรงไหน มีอะไร ที่จะต้องพัฒนาต่อบ้าง และจะพัฒนาเด็กแต่ละคนต่ออย่างไร

9. ความอบอุ่นปลอดภัย ต้องมีครูเวรคอยดูแลการรับ-ส่งนักเรียนเพื่อได้รู้จักนักเรียนหรือผู้ปกครองในชั้นเรียนอื่นๆ ได้เฝ้าสังเกตเหตุการณ์ความผิดปกติต่างๆ เช่น นักเรียนไม่

สบาย อุบัติเหตุ หรือเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดอันตราย และได้มีโอกาสชี้แจงทำความเข้าใจเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนและผู้ปกครอง ทั้งร่วมสร้างความร่วมมือในการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

10. ความอบอุ่นปลอดภัยจากการทักทาย เวลาครูรับไหว้หรือทักทายเมื่อเจอกันต้องเรียกชื่อนักเรียนทุกครั้ง การเรียกชื่อคือการให้เกียรติ บ่งบอกว่าเรากำลังพูด หรือไหว้กับใคร

11. ครูและนักเรียนต้องสร้างข้อตกลงร่วมกัน เพื่อให้นักเรียนรู้สึกว่าข้อตกลงเกิดขึ้นมาจากตัวของเขาเอง และจะปฏิบัติตามข้อตกลงอย่างเต็มใจ

12. ครูต้องกอดเด็กอนุบาลทุกวัน เป็นการแสดงออกซึ่งความรักได้อย่างเป็นรูปธรรมที่สุด เพื่อลดแรงต้านแล้วเปิดสัมผัสสู่ความไว้วางใจระหว่างเด็กกับครู ครูปลูกฝังให้เด็กชั้นอนุบาลเรียกชื่อสิ่งต่างๆ โดยมีคำว่า “พี่” นำหน้า เป็นการพัฒนาความฉลาดด้านจิตวิญญาณให้กับเด็ก สร้างความตระหนักรู้คุณค่าของสิ่งต่างๆ มีจิตสำนึกต่อส่วนรวมและใช้ชีวิตอย่างมีความหมาย รู้สึกถึงการเป็นส่วนหนึ่งของจักรวาล กระบวนการนี้เป็นการสร้างคนที่ให้ความมั่นคงภายใน เป็นการเคารพทุกสรรพสิ่ง ลดความอหังการ ความหยิ่งทะนงตน ครูที่สอนชั้นอนุบาลจึงไม่เร่งสอนอ่านเขียน แต่เตรียมความพร้อมให้เด็กเรียนรู้การอ่าน-เขียนได้อย่างอิสระ เพื่อให้เด็กรักที่จะเรียนรู้โดยไม่มีการบังคับ เร่งรัดการเรียนรู้ที่สูงกว่าพัฒนาการ

13. มีการจัดการเรียนการสอนบูรณาการแบบ PBL โดยไม่ใช้แบบเรียนตายตัว เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะสำหรับอนาคต เช่น ทักษะการคิดหลายระดับ ทักษะการจัดการความรู้ ทักษะการทำงานร่วมกันทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสร้างนวัตกรรม ฯลฯ โดยมุ่งให้เด็กๆ ได้เรียนรู้เพื่อความเข้าใจและนำไปสู่การใช้ในชีวิตจริงเชื่อมโยงกับสรรพสิ่งรอบตัวไม่ยึดติดกับความรู้เดิมที่มีอยู่ ซึ่งจะสอดรับเจตนารมณ์ของหลักสูตร และ พรบ.การศึกษาแห่งชาติ ที่ให้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

14. ครูจะไม่สรุปเรื่องหรือข้อคิดหลังจากเล่านิทานจบ เพราะสิ่งที่เล่ามาทั้งหมดนั้น จะมีความหมายหรือไม่ อย่างไร นักเรียนจะเป็นคิด ผู้เชื่อมเรื่องราวกับประสบการณ์มีอยู่เดิมเอง โดยครูอาจเป็นเพียงผู้ตั้งคำถามนำและให้เด็กแต่ละคนได้อธิบายความเข้าใจหรือความเชื่อมโยงออกมา

15. ครูจัดบรรยากาศการเรียนรู้ด้วยท่าที่เป็นกัลยาณมิตร ใช้ธรรมชาติของคลื่นสมองที่ต่ำ เอื้อให้เด็กเปิดรับการเรียนรู้อย่างมีสมาธิ ครูใช้เสียงเบาโทนธรรมชาติมีผลต่อคลื่นสมอง การพูดเบาอย่างธรรมชาติยังเป็นการฝึกเด็กให้พูดและการฟังต่อกันด้วยความเคารพ ช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

16. ครูไม่บอกความรู้หรือบอกคำตอบต่อเด็ก เพราะกระบวนการเรียนรู้สำคัญกว่าความรู้ เด็กควรจะเป็นผู้ร่วมกันสร้างความเข้าใจหรือองค์ความรู้ขึ้นมาเองโดยครูเป็นผู้

อำนวยความสะดวกให้ ครูต้องตั้งคำถามว่า “ทำไม” และ “อย่างไร” การตั้งคำถามเป็นการทบทวนความชัดเจนของครูเอง และเมื่อตั้งคำถามกับเด็กก็จะสร้างความกระหายใคร่เรียนรู้มากขึ้น

17. ครูสร้างความสัมพันธ์ระดับราบ โดยการต้องเล่นกับนักเรียน เพื่อลดช่องว่างระหว่างครูกับเด็ก เป็นการยกระดับคุณค่าความเป็นมนุษย์ซึ่งกันและกัน เป็นการสอนหรือการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นธรรมชาติระหว่างครูกับเด็ก นับว่าเป็นช่วงเวลาของการถ่ายทอดความเป็นมนุษย์ซึ่งกันและกัน

18. ครูจัดมุมหนังสือไว้ในห้องทุกห้องเพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน ครูไม่ได้มีหน้าที่สอนอย่างเดียว ต้องปรับเปลี่ยนหน้าที่ใหม่เพื่อเรียนรู้งานด้านอื่นๆ อย่างหลากหลาย เพื่อให้มองงานด้านการศึกษาได้กว้างและสอดรับกันมากขึ้น ทำให้สามารถเชื่อมโยงงานตนเองกับผู้อื่นได้

19. ออกเยี่ยมบ้านนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็ก ครู และผู้ปกครอง ให้ครูเข้าใจพื้นฐานความเป็นอยู่ของแต่ละคนเพื่อหาแนวทางร่วมมือพัฒนาเป็นรายกรณีต่อไป

20. ครูต้องนั่งกินข้าวร่วมกันกับเด็กเพื่อเป็นแบบอย่างและให้การแนะนำ ดูแลเอาใจใส่ ขณะรับประทานอาหารโดยเฉพาะเด็กที่ไม่ชอบรับประทานอาหารบางชนิด ทั้งยังเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับเด็กอีกด้วย

21. ครูทุกคนต้องเข้าแถวหน้าเสาธงร่วมกับนักเรียน เพื่อเป็นแบบอย่างในการทำพิธีกรรม สั้นๆ ไม่มีการอบรมหน้าเสาธง เพราะการอบรมส่วนใหญ่เป็นการจับจ้องไปที่การปรับสิ่งที่เป็นด้านลบซึ่งจะทำให้จิตของเด็กเศร้าหมองตั้งแต่เริ่มต้นวันใหม่ กิจกรรมหน้าเสาธงูกออกแบบใหม่โดยใช้เวลาสั้นๆ สงบๆ เป็นพิธีการเริ่มต้นวันใหม่อย่างมีความหมายและเพื่อแสดงออกถึงการขอบคุณ การนอบน้อม การมีสติ ส่วนการควบคุมพฤติกรรมนักเรียน ออกแบบให้มีการสร้างวินัยในตนเองโดยครูใช้จิตวิทยาเชิงบวก ใช้การชมเชยแทนการตำหนิ ครูจึงต้องได้รับการฝึกการ “ชี้ถูก” แทนที่ “ชี้ผิด” ใช้พลังด้านบวกทำลายพลังด้านลบในตัวครูด้วยเพื่อการเป็นแบบอย่างและทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

22. ครูสร้างการยอมรับ ความไว้วางใจแบบง่ายๆ เพียงแค่แต่งกายให้สุภาพก็สามารถลดความรู้สึกน่าเกรงขามลงได้มากกว่า 50% แล้ว การลดการยึดติดกับเครื่องแบบ ยศ ภาพลักษณ์ภายนอกช่วยลดช่องว่างระหว่างครูกับเด็กได้อย่างมาก

23. การจัดอบรมพัฒนาศักยภาพครูและทำให้ครูได้เรียนรู้สิ่งใหม่ เพื่อให้เติบโต ไม่ยึดติดกับความรู้เดิม ครูต้องหมั่นพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง

24. ครูร่วมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน และเพื่อความเป็นกันเองผ่อนคลาย ความเครียด เสริมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ และการทำงานเป็นทีมโดยการเล่นกีฬา การจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ในตอนเย็นร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

สรุปได้ว่า โรงเรียนลำปลายมาศมองเด็กและครูว่า เป็นนักสร้างชุดความรู้ขึ้นได้ด้วยตนเอง ครูต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการจัดการเรียนรู้ มีการพัฒนาครูผ่านวัฒนธรรมองค์กร ผ่านการเรียนรู้จากกันและกัน ครูมีอิสระที่จะเรียนรู้และสะท้อนมุมมองที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาผู้เรียน พัฒนาตนเอง พัฒนาองค์กร พัฒนาชุมชนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จึงเป็นชุมชนการเรียนรู้ที่มีความเด่นชัดในการสร้างนวัตกรรมการพัฒนาครูและนวัตกรรมพัฒนาองค์กรโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และจากการศึกษา Best Practice ดังกล่าว ผู้วิจัยได้สังเคราะห์วิธีที่ดีโดยใช้คำถามสำคัญ ดังนี้ 1) กรณีตัวอย่างมีแนวคิด ความเชื่อพื้นฐานอย่างไรเกี่ยวกับการเป็นชุมชนการเรียนรู้ 2) การสนับสนุนการใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นอย่างไร 3) การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพครูเป็นอย่างไร 4) วิธีการ/กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดำเนินการอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร ใช้อย่างไร 5) การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กดำเนินการอย่างไร ผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร ซึ่งสรุปรายละเอียดได้ตามตาราง ดังต่อไปนี้

ตาราง 4 การสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) กรณีศึกษาโรงเรียนรุ่งอรุณ โรงเรียนเกษมพิทยา โรงเรียนเพลินพัฒนา และโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา

กรณีศึกษา	คำถาม	วิธีการปฏิบัติที่ดี
โรงเรียนรุ่งอรุณ โรงเรียนเกษมพิทยา โรงเรียนเพลินพัฒนา โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา	มีแนวคิด ความเชื่อพื้นฐานของการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างไร	-มีการกำหนดบรรทัดฐานร่วมเกี่ยวกับความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ -เน้นกระบวนการพัฒนาจิต สมอง และการแก้ปัญหางานจากสภาพการปฏิบัติงานจริง
	การสนับสนุนเป็นอย่างไร	-สภาพการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร คำนึงถึงประสิทธิภาพของงานโดยไม่เพิ่มเวลาและภาระงาน, สนับสนุนระบบพี่เลี้ยง การชี้แนะ การเสริมพลังและร่วมสร้างแรงบันดาลใจการสร้างสรรค์คุณค่า ความดีความงามเพื่อการพัฒนาเด็ก

ตาราง 4 (ต่อ)

กรณีศึกษา	คำถาม	วิธีการปฏิบัติที่ดี
	การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพครูเป็นอย่างไร	กิจกรรมพัฒนาครูตามกระบวนการ PLC ที่หลากหลาย เช่น การวิจัยและพัฒนาบทเรียน การเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (แก้ปัญหาร่วมกันจากสถานการณ์จริง) ระบบพี่เลี้ยง การชี้แนะ การสะท้อนตนเอง การร่วมศึกษา
		การเยี่ยมชั้นเรียน การสร้างเครือข่ายทางวิชาการ, การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง, ครูคือผู้เรียนรู้, ครูเป็นต้นแบบการพัฒนาด้านความรู้สึก และการเข้าถึงคุณค่าและความหมายของการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุข
	วิธีการ/กระบวนการ PLC ดำเนินการอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร อย่างไร	Dialogue, Deep-listening, Reflection, Lesson-Study, Open House, AAR
	การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กดำเนินการอย่างไร	-จัดการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม, Active Learning เด็กลงมือปฏิบัติ เล่นปนเรียนโดยคำนึงถึงความสมดุลของฐานกาย สมอง และความรู้สึก-การจัดสภาพแวดล้อมสัมพันธภาพเชิงจิตวิทยาที่คำนึงถึงเด็กรายบุคคลการผ่านสืบเสาะ, การคิดตัดสินใจด้วยตนเอง เป็นต้น
	ผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร	-บุคคลเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต -ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ มุ่งเน้นคุณค่าความเป็นมนุษย์อย่างเป็นองค์รวมทั้งความดี ความงาม และความสุข (ปัญญาภายใน ปัญญาภายนอก)

ผู้วิจัยใช้คำถามจากองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้โดยแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นตัวนำเพื่อถอดความรู้จากโรงเรียนกรณีตัวอย่าง จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนรุ่งอรุณ โรงเรียนเกษมพิทยา โรงเรียนเพลินพัฒนา และโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา สกัดเป็นองค์ความรู้ ดังนี้

ประการที่ 1 องค์ประกอบด้านความเชื่อพื้นฐานของการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กรณีตัวอย่าง 1 สะท้อนหลักการด้านความเป็น “สังฆะ” หมายถึง การทำสิ่งต่างๆ อย่างง่ายๆ แต่ให้มีคุณค่าระดับสูง กรณีตัวอย่างที่ 2 และ 3 ใช้หลักการพัฒนาการตื่นรู้จากภายในโดยหลัก “จิตตปัญญาศึกษา” มุ่งเน้นการสร้างความรู้สึกผิดชอบ ชั่วดี ที่เกิดจากการเรียนรู้ร่วมกัน กรณีตัวอย่างที่ 4 ใช้หลักสากลคือ “จิตวิทยาเชิงบวก” ซึ่งมีหลักการจัดการเรียนรู้โดยรวมที่ค่อนข้างเป็นการส่งเสริมด้านความคิดสร้างสรรค์ การมีอิสระทางความคิด การยอมรับเคารพซึ่งความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นคุณธรรม-จริยธรรม การช่วยเหลือเกื้อกูล การเข้าใจเห็นอกเห็นใจกัน เพื่อร่วมกันสร้างสังคมสันติสุข ผู้นำองค์กรมีความเชื่อว่า “การเรียนรู้ ไม่ใช่เรื่องของความทุกข์ การจัดการเรียนรู้จึงสามารถจัดสภาพให้ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ด้วยตนเองและได้รับความรู้สึกท้าทายและมีคุณค่าไปพร้อมกันได้” ซึ่งแนวทางการเรียนรู้ด้วยตนเองมีวิธีการที่มากมายตามช่วงอายุ ตามความเหมาะสมของวัยเด็ก ได้แก่ System Thinking, Constructive Learning, Brain-based Learning, Project-based Learning Problem-based Learning, Humanized Education, Self-Directed Learning, Contemplative Learning, ซึ่งการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ ดังกล่าว ครูจะต้องเตรียมงานเพื่อการอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างง่ายๆ โดยให้ได้รับความรู้สึกแห่งคุณค่า ความดีงามที่ได้เรียนรู้สิ่งเหล่านั้นในระดับสูง (Wisdom-based society) โดยผ่านกระบวนการ PLC ได้แก่ Deep Learning, Learning by doing in real-life experiences, Interconnecting communication for learning culture, Dialogue Group, Learning & Knowledge Sharing, Knowledge Management Knowledge -based society เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าวิธีการจัดการเรียนรู้เหล่านี้มีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เป็นร้อย เป็นพันวิธีการ จึงไม่ใช่เรื่องของความจำเป็นใดๆ เลยที่ครูจะต้องจดจำว่ามีวิธีใดบ้างแต่ละวิธีทำอย่างไร ครูใช้ระบบของความรู้สึก เช่น รู้สึกประทับใจในวิธีใดวิธีหนึ่งที่เพื่อนร่วมงานได้นำเสนอผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน และมีผลให้เด็กที่มีปัญหาทางการเรียน ได้ปรับและพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ให้ดีขึ้นได้ เมื่อเกิดความชอบความพอใจ ความประทับใจครูก็จะจำเรื่องราวต่างๆ ได้ และเมื่อตัดสินใจนำไปใช้เพื่อพัฒนาในห้องเรียนของตนเอง ครูก็จำเป็นต้องเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ของเด็กของตนในห้อง ไม่ใช่ไปจำสิ่งที่เกิดขึ้นกับห้องอื่น แต่ต้องคอยสังเกตว่าเด็กของตน สามารถเรียนรู้ได้อย่างไร และมีผลการเรียนรู้เป็นอย่างไร ครูเก็บเกี่ยวส่วนที่เป็นความประทับใจไปบอกเล่าในวงสนทนาอีกครั้ง และข้อสังเกตที่ค้นพบสำหรับเด็กบางคนที่ไม่ประสบผลสำเร็จ ก็สามารถนำเสนอให้เพื่อนร่วมกลุ่มได้รับทราบและเรียนรู้จากข้อผิดพลาดไปสู่การพัฒนาต่อยอดได้

ประการที่ 2 องค์ประกอบด้านการสนับสนุนการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา จากการศึกษากรณีตัวอย่างทั้ง 4 แห่ง ผู้บริหารได้เป็นผู้สนับสนุนการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอจนเป็นวิถีปฏิบัติ (ทำเป็นปกติในชีวิตประจำวัน) โดยให้การสนับสนุนเรื่อง “เวลา” เพื่อการเรียนรู้ร่วมกันเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งเป็นอันดับแรก ซึ่งได้ใช้สถานการณ์ของการทำงานเป็นเวทีการเรียนรู้ไปพร้อมกับการนำข้อมูลจากชั้นเรียนขึ้นมาเป็นประเด็นในการสนทนาในวง PLC เริ่มต้นที่การกำหนดประเด็น “งานที่ต้องการพัฒนา” โดยมีคำถามว่า จะทำอะไร ทำอย่างไร และใครมีส่วนช่วยเหลือในส่วนใด และในประเด็นงานที่เป็นรายละเอียดย่อยๆ ใคร ประสบกับปัญหาหรือความรู้สึกยุ่งยากไม่ราบรื่น ไม่สะดวก ไม่ประสบความสำเร็จในเรื่องใด ก็ให้มีการยกประเด็นเหล่านั้นขึ้นมาพูดคุยในวงสนทนา ในกระบวนการดังกล่าว ครูมีความรู้เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยการสนับสนุนของผู้บริหารโดยการร่วมเป็นพี่เลี้ยง และให้การชี้แนะ กรณีที่ทุกคนมีองค์ความรู้ไม่เพียงพอ จะเชิญคณะกรรมการสถานศึกษา หรือผู้เชี่ยวชาญในองค์ความรู้ด้านนั้นๆ เป็นผู้ให้ความรู้เพิ่มเติมครั้งละ 1-3 ชั่วโมง ในช่วงหลังเลิกเรียน หรือบางครั้งก็เป็นวันหยุดราชการ เช่น โรงเรียนเพลินพัฒนา มีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ (นักจิตวิทยา) เป็นเครือข่ายร่วมให้ความรู้กับผู้ปกครองในการการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และครูก็เป็นผู้เรียนรู้ไปพร้อมๆ กันกับผู้ปกครอง และเมื่อนำมาใช้จริงในวิถีชีวิตจริง กรณีที่เด็กมีปัญหาบางอย่างที่นอกเหนือจากสิ่งที่ได้รับฟังมา ครูและพ่อแม่ก็เป็นเครือข่ายร่วมเรียนรู้เรื่องลูกไปพร้อมกัน โดยเชิญผู้ปกครองเข้ามาร่วมในกิจกรรมเปิดบ้าน (Open house) และใช้เวลาในการพูดคุยเรื่องลูกเป็นรายกรณี ส่วนนักเรียนที่ไม่มีปัญหาใดๆ ในการเรียนรู้ก็มีตารางนัดหมายเพื่อการรายงานความก้าวหน้าของพัฒนาการ ความก้าวหน้าในทักษะการเรียนรู้จากทางโรงเรียนเล่าให้พ่อแม่ฟัง โดยมีการนำเสนอข้อมูล สารสนเทศ ในลักษณะ“สารนิทัศน์” มีการบันทึกเหตุการณ์การเรียนรู้ มีบันทึกการวางแผนการเรียนรู้ที่เด็กทำการบันทึกด้วยตนเอง มีแฟ้มสะสมผลงาน มีภาพกิจกรรม ซึ่งครูได้พูดคุยสะท้อนให้พ่อแม่ผู้ปกครองได้มองเห็นความเปลี่ยนแปลงทางการเรียนรู้ของลูก และพ่อแม่ผู้ปกครองก็จะเล่าเรื่องความก้าวหน้าของลูกจากทางบ้านให้ครูได้รับทราบเช่นกัน ซึ่งแต่ละครอบครัวต้องเป็นผู้ร่วมกำหนดเวลากับครูในการพูดคุยกันอย่างเหมาะสม เป็นกัลยาณมิตร บางกรณีที่ต้องพบปะพูดคุยกันบ่อย บางกรณีก็ตามกำหนดไว้ในตาราง คือ ภาคเรียนละ 1 ครั้ง เป็นต้น

ประการที่ 3 องค์ประกอบด้านการการพัฒนาวิชาชีพด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย เป็นการพัฒนาวิชาชีพครูตามแนวทางในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 (แก้ไขปรับปรุง ฉบับที่ 3) หมวด 4 มาตราที่ 30 นั่นคือ ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา ครูจึงได้รับโอกาสในการพัฒนางานปกติ ให้เป็นงานวิจัยโดยมีคำถามเพื่อการหา

คำตอบร่วมกันโดยกระบวนการ “สืบเสาะ” หรือ “การแสวงหาความรู้” จากการทำงานปฏิบัติ (Rutien) และคำตอบที่ได้ร่วมกันสะท้อนออกมานั้นจะต้องนำไปพิสูจน์ ตรวจสอบ โดยการนำไปเรียบเรียง จัดลำดับ จัดระบบ เป็นขั้นเป็นตอน เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนต่อไป รวมถึงมีการสะท้อนผลการนำไปใช้ AAR ร่วมกันเป็นวงรอบการพัฒนาที่มีความต่อเนื่อง เป็นระบบที่สม่ำเสมอ ตามกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าว ครูจะมีการบันทึกการเรียนรู้ด้วยคำถามง่ายๆ เช่น มีความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างไร สิ่งที่ได้เรียนรู้คืออะไร และสิ่งที่เป็นคุณค่าและมีความหมายที่จะนำไปใช้ต่อไปนั้น คืออะไร ซึ่งการที่ครูดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังกล่าว ส่งผลให้ครูได้รับการพัฒนาตนเองและมีความรู้เพิ่มขึ้นในเรื่องของการเรียนรู้ของเด็กอีกด้วย การยกระดับคุณภาพครูไทยในศตวรรษที่ 21 ในสถานการณ์ปัจจุบันครูจำเป็นที่จะต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะเป็นครูที่มีคุณภาพ ได้แก่ เป็นผู้ ที่มีจิตวิญญาณของความเป็นครูและเป็นผู้ให้ มีความรู้ มีทักษะการสื่อสาร อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ตื่นรู้ ทันสมัย มีทักษะการสร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้เรียน แสวงหาความรู้ อยู่เสมอ เป็นแบบอย่างที่ดี รับรู้และเข้าใจในความแตกต่างของเด็กแต่ละคน เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้มีความเมตตา กรุณา เป็นต้น โดยมีความเชื่อที่ว่า ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้แก่เยาวชนของชาติ การเป็นครูที่ดีนอกจากจะมีคุณสมบัติด้านความรู้แล้ว คุณธรรมก็เป็นสิ่งที่ครูควรมีควบคู่กันไป เนื่องจากวิชาชีพครูได้รับการยกย่องและจัดเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่มีความจำเป็นต่อสังคม ทั้งยังเป็นอาชีพที่ช่วยสร้างสรรค์สังคมให้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเหมาะสม ซึ่งในการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้แสดงความรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านขั้นตอนของการเรียนอย่างเป็นระบบ ผู้เรียนจะร่วมมือกันทำงานเป็นทีม และเป็นการเรียนรู้วิธีแก้ปัญหาที่มีอยู่ ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง สามารถประเมินทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังเป็นโอกาสให้ครูได้รับการเรียนรู้มีลักษณะครูปฐมวัยมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสมรรถนะครูได้เป็นอย่างดี

ประการที่ 4 องค์ประกอบด้านการการเรียนรู้การใช้เครื่องมือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การเรียนรู้ในวงชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในโรงเรียนกรณีตัวอย่างมีการใช้เครื่องมือพื้นฐาน เช่น การตั้งใจฟังและคิดก่อนพูด และเป็นลักษณะการพูดเชิงสร้างสรรค์ เชิงสนับสนุน ร่วมสร้างการออกในการแก้ปัญหา ไม่ใช้การโต้แย้งกัน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันอบอุ่น มีความไว้วางใจและช่วยเหลือกัน มองงานที่ทำให้เป็นหนึ่งเดียว ซึ่งหลักการดำเนินงานที่เน้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เกิดการช่วยเหลือซึ่งกัน วิจารณ์ พานิช (2555) ได้กล่าวไว้ว่า การที่ครูจะต้องทำหน้าที่เป็นโค้ช เพื่อให้คำแนะนำเรื่องการเรียนรู้แก่เด็กเป็นรายบุคคลได้นั้น ครูต้องใช้เครื่องมือช่วย ครูไม่อาจทำคนเดียวได้ทั้งหมด เด็กที่อยู่ในการดูแลของครูเป็นเด็กของโรงเรียน “ไม่ใช่เด็กของฉัน” หากครูเปิดใจยอมปรับ “กระบวนคิดแบบใหม่” ครูจะทำงานได้ง่ายขึ้น เร็วขึ้น มีคนช่วยเพิ่มขึ้น เป็นไปตามเจตนาของกระทรวงศึกษาธิการ

ที่เน้นให้ใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการช่วยเหลือครูเพื่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของเด็กให้มีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้น โดยไม่เพิ่มภาระงาน ใช้เวลาการสอนในการเรียนรู้ (ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์, 2560) โดยเครื่องมือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่ใช้ในการเรียนรู้หน้างานจริงนั้น วิเชียร ไชยบัง (2558) ได้แสดงความเห็นว่า Out Put ของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ดีนั้นสามารถตรวจสอบได้ โดยทุกครั้งที่ออกจากวงสนทนาครูทุกคนต้องได้นวัตกรรมใหม่ออกไป เช่น แรงบันดาลใจ วิธีสร้างการเรียนรู้ วิธีแก้ปัญหาผู้เรียน เทคนิคใหม่ในการสอน เป็นต้น ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะเป็นจริงได้ยากถ้าระดับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไม่ถึงระดับ Dialogue และ Creative Discussion เนื่องจากระดับการสนทนาแบบ debate อภิปรายถกเถียง หรือแบบ Downloading ที่เป็นการบอกความรู้ที่ตนมีอยู่ หรือการแจ้งให้ทราบนั้นจะไม่ทำให้เกิดปัญญาร่วม แต่อย่างใด ในทางตรงกันข้ามอาจมีความเสี่ยงทำให้เกิดการขัดแย้ง ความอึดอัด คับข้องใจในด้านความรู้สึก ความนึกคิดได้ ครูจึงต้องฝึกการสนทนาเพื่อการเรียนรู้ในระดับ Dialogue และ Creative Discussion ซึ่งเป็นการแขวนการตัดสิน หมายถึง ไม่ตัดสินความคิดของเพื่อนร่วมงาน (ฟังอย่างลุ่มลึกให้เข้าใจ เข้าถึงจิตใจของผู้พูดว่าต้องการสิ่งใด) หากทำได้ระดับนี้จึงจะก่อให้เกิดการเรียนรู้และก่อเกิดปัญญาร่วม รวมถึงการจะช่วยให้เกิดความสนิทสนม ไว้วางใจ และความสุขในการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้แม้ว่า เครื่องมือ PLC จะมีอยู่หลากหลาย การเรียนรู้ตามกระบวนการ PLC ที่แท้จริงจะเป็นการใช้เครื่องมือตามความจำเป็นในสถานการณ์หน้างานขณะนั้น เท่านั้น ไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องมือทุกชนิดที่มีอยู่ หากมีความจำเป็นต้องถอดบทเรียนก็มีคำถาม เพื่อให้ผู้ปฏิบัติเล่าเรื่อง หรือหากมีความต้องการใช้บทเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ก็ต้องมีการวางแผนและร่วมปฏิบัติ จนกระทั่งเกิดเป็นบทเรียนแล้วนำมาใช้ในวงสนทนา เป็นต้น การเรียนรู้การใช้เครื่องมือ PLC จึงช่วยให้เกิดบรรยากาศการทำงานที่มีความสุข เนื่องจากเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความจำเป็นต้องการ และมีผลให้เกิดการพัฒนาได้จริง ดังที่โรงเรียนเพลินพัฒนามีคำขวัญประจำโรงเรียนที่สะท้อนอัตลักษณ์ที่ชัดเจนว่า “ก้าวที่พอดี ที่เพลินพัฒนา” โดยผู้ก่อตั้งโรงเรียนนี้ได้สะท้อนความต้องการของกลุ่มคนที่อยากเห็นโรงเรียนที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับชีวิตมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ต้องการให้ประเทศไทยมีโรงเรียนที่ให้ความสำคัญกับคุณค่า “ความดี ความงาม” มากกว่า “ความเก่ง” การก้าวที่พอดีนั้น เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการเรียนรู้อย่างพอดี พอเพียง และมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลและความสุข

ประการที่ 5 องค์ประกอบด้านการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย กรณีโรงเรียนรุ่งอรุณ เกษมพิทยา เพลินพัฒนา และลำปลายมาศพัฒนา ทั้ง 4 โรงเรียนได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ หลากหลายวิธี และเน้นการเรียนรู้แบบ Active Learning เด็กได้เรียนรู้ด้วยตัวเอง ครูทำหน้าที่เป็นผู้คอยในการสนับสนุน ช่วยเหลือให้เกิดการเรียนรู้อย่างราบรื่น โดยความเชื่อและความศรัทธาใน “ความเป็นมนุษย์” เป็นอันดับแรก นั่นคือ “มนุษย์เป็นเวไนยสัตว์ เป็นสัตว์ที่เรียนรู้และพัฒนาได้” โรงเรียนไม่มองนักเรียนเป็นเช่นเดียวกับวัตถุที่ต้องถูกสอน ถูกให้ข้อมูล ถูก

กำหนดชีวิต เพราะคนย่อมมีความชอบ ความถนัด จุดอ่อน จุดแข็ง ความต้องการในชีวิตที่แตกต่างกัน “จิตใจเด็ก” เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ผู้เรียนจึงเป็นประธานของการเรียนรู้ เด็กสนใจอะไร อยากเรียนเรื่องอะไร ครูต้องช่วยเหลือให้เขาหาความรู้ สร้างความรู้ได้เอง และช่วยให้เขาสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นได้ ลักษณะของการจัดการเรียนรู้จึงเป็นแบบ “บูรณาการ” เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เรียนกับสิ่งที่จะนำไปใช้จริง หรือเรียนวิชาหนึ่งแล้วสามารถเชื่อมโยงกับวิชาอื่นๆ ได้ด้วย เรียนรู้ผ่านการทำ “โครงงาน หรือ Project” ใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ แต่นำมาออกแบบจัดเนื้อหาใหม่ ให้เรียนรู้ได้ง่ายขึ้น สนุกขึ้นและเด็กมีโอกาสในการเรียนรู้ด้วยตัวเองมากขึ้น “โครงงาน” เป็นการฝึกให้เด็กแต่ละระดับชั้นได้ทำในสิ่งที่สนใจและชอบ ฝึกค้นหาความรู้ ประมวลความรู้ด้วยตนเอง และฝึกการนำเสนอ เป็นต้น นอกจากนี้แล้วโรงเรียนกรณีตัวอย่างที่กล่าวถึง ยังมีตัวแทนผู้ปกครองจากแต่ละห้องเรียน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งอาจจะมีระดับความร่วมมือที่ต่างกันไป เช่น บางครอบครัวผู้ปกครองเข้าร่วมเป็นผู้บริหารและดำเนินกิจกรรมของชมรมผู้ปกครอง มี “ห้องเรียนพ่อแม่” หรือบางครอบครัวกลุ่มผู้ปกครองที่พบหน้ากันบ่อยๆ พูดคุยกันเรื่องทั่วไป เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเรื่องการงานอาชีพ จนถึงการหาแนวทางในการส่งเสริมและปรับปรุงพฤติกรรมของลูกๆร่วมกัน เป็นต้น

สรุปได้ว่าชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูได้มีโอกาสในการเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้เกิดการร่วมมือ ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกัน ซึ่ง “การเรียนรู้” คือ การดำรงชีวิตอย่างมีเป้าหมายที่ดีงาม เน้นการให้ความสำคัญกับความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียม การเรียนรู้ที่ถูกต้องจะช่วยให้ชีวิตมีความหมายและมีปกติสุข รู้จักเคารพและเห็นคุณค่าของสรรพสิ่ง มีความยินดี พอใจในสิ่งที่เกิดขึ้น ถึงพร้อมด้วยปัญญาภายนอกและปัญญาภายใน นอกจากนี้แล้วสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้และสัมพันธภาพยังมีความสำคัญที่จะเอื้อให้การเรียนรู้ดำเนินไปอย่างราบรื่น ความรู้สึก จิตวิญญาณจะช่วยให้เกิดการยอมรับ ไว้วางใจ เชื่อมั่น สัมพันธภาพเป็นสนามแม่เหล็ก เป็นพลังดึงดูดบุคคลที่มีความต้องการลักษณะเดียวกันเข้าหากัน ครูแต่ละคนจึงเป็นผู้กำหนดความต้องการที่จะสร้างสนามพลังบวกให้ขยายสู่เด็ก เพื่อนร่วมงาน และผู้ปกครอง ความสำเร็จของการศึกษาเกิดจากครูที่มีคุณภาพและจิตวิญญาณของความเป็นครู เป็นแบบอย่าง ถ่ายทอดผ่านความเป็นกัลยาณมิตรสู่ผู้เรียน ทั้งด้านความเสียสละ ทุ่มเท อดทน มุ่งมั่น รับผิดชอบ มีความรัก ความเมตตา และเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการศึกษาในภาพรวม

รูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

ความหมายของรูปแบบ

นักวิชาการได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้หลากหลาย สามารถกล่าวได้ว่า รูปแบบเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้นักทฤษฎีมองเห็นเหตุการณ์และแสดงความสัมพันธ์ตลอดจนการควบคุม อ้างอิง หรือแปลความหมาย การสร้างรูปแบบจึงเป็นที่นิยมของนักทฤษฎีโดยทั่วไป รูปแบบเป็นการแสดงองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบเท่านั้น ไม่ใช่ปรากฏการณ์หรือสถานการณ์จริง ตัวอย่างเช่น เราเขียนแผนผังบริเวณโรงเรียน แผนผังนั้น จึงเป็นเพียงข้อมูลที่แสดงความสัมพันธ์ของอาคารต่าง ๆ ไม่ใช่บริเวณโรงเรียนจริง ๆ

Stoner, A., Wankel, C (1986) ให้ความหมายของรูปแบบว่าเป็นการจำลองความจริงของปรากฏการณ์เพื่อทำให้เราได้เข้าใจความสัมพันธ์ที่สลับซับซ้อนของปรากฏการณ์นั้น ๆ ได้ง่ายขึ้น

Willer (1967) เห็นว่า รูปแบบเป็นการสร้างความคิดรวบยอดของชุดปรากฏการณ์ด้วยวิธีการของเหตุผลที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดในนิยามความสัมพันธ์และข้อเสนอของระบบรูปนัยที่เกี่ยวข้องในทำนองเดียวกับที่

Smith, P., Ragan,T (1999) ได้กล่าวว่ารูปแบบหมายถึงการย่อส่วนของจริงให้เล็กลงเพื่อให้พิจารณาและช่วยทำความเข้าใจในข้อเท็จจริงปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมต่างๆโดยการจัดวางแบบแผนให้เข้าใจง่ายขึ้น ซึ่งเป็นเหมือนตัวแทนความจริงแต่มิใช่ข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์ทั้งหมด ที่เกิดขึ้น

Bardo, W. & Hartman (1993) กล่าวว่ารูปแบบหมายถึงอะไรบางอย่างที่เราพัฒนาขึ้นเพื่อบรรยายคุณลักษณะที่สำคัญๆ ของปรากฏการณ์อย่างหนึ่งให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ รูปแบบจึงไม่ใช่การอธิบายปรากฏการณ์อย่างละเอียดทุกแง่มุม ส่วนการที่จะระบุว่ารูปแบบจะต้องมีรายละเอียดมากน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสมและควรมีองค์ประกอบอะไรบ้างนั้น ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ และวัตถุประสงค์ของผู้สร้างรูปแบบว่าต้องการจะอธิบายปรากฏการณ์นั้นๆอย่างไร

Daft R.L (1992) ได้ให้ความหมายว่ารูปแบบหมายถึงตัวแทนอย่างง่ายที่เป็นเครื่องมืออธิบายปรากฏการณ์ที่สำคัญๆบางมิติขององค์การ

สรุปได้ว่า รูปแบบหมายถึงตัวแทนอย่างง่ายที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจร่วมกัน ซึ่งอาจจะใช้ชื่ออย่างอื่น เช่น แบบรูป โมเดล ต้นแบบ แผนภูมิ เป็นต้น

ประเภทของรูปแบบ

นักวิชาการได้แบ่งประเภทของรูปแบบไว้หลายลักษณะดังนี้ (Smith, P., Ragan,T., 1999)

1. รูปแบบเชิงกายภาพ เป็นรูปแบบรูปปั้นที่มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น เครื่องบินจำลอง และรูปแบบเชิงอุปมาที่มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริ งเช่น การทดลองทางเคมีในห้องปฏิบัติการก่อนทำการทดลองจริง

2. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ เป็นรูปแบบข้อความใช้ในการอธิบายย่อ เช่น รูปแบบทางคณิตศาสตร์ รูปแบบของคำพรรณนาลักษณะงาน เป็นต้น

Keeves, J. B (1988) แบ่งประเภทรูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์ไว้ดังนี้

1. Analogue model เป็นรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปมัย เทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปแบบเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม เช่น รูปแบบการทำนายจำนวนนักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียนเป็นต้น

2. Semantic Model เป็นรูปแบบภาษาเป็นสื่อในการบรรยาย หรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษาแผนภูมิ หรือรูปภาพเพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น ๆ เช่น รูปแบบการเรียนรู้ในโรงเรียน เป็นต้น

3. Mathematic Model เป็นรูปแบบสมการทางคณิตศาสตร์ ที่แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ รูปแบบประเภทนี้นิยมใช้ในสาขาจิตวิทยาและการบริหารการศึกษา

4. Casual Model พัฒนามาจากเทคนิคการวิเคราะห์แบบ Path Analysis โดยการนำเอาตัวแปรต่าง ๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมาตรา 15 ได้แบ่งประเภทของการจัดการศึกษาออกเป็น 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย กล่าวคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย นักวิชาการจัดหมวดหมู่ของรูปแบบไว้หลายประเภท เช่น รูปแบบเชิงกายภาพ รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ รูปแบบเชิงเทียบเคียง รูปแบบเชิงข้อความ รูปแบบที่เป็นแผนภูมิ แผนภาพ รูปแบบที่เป็นโครงการ รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ รูปแบบเชิงสาเหตุรูปแบบเชิงปฏิบัติ รูปแบบเชิงทฤษฎี เป็นต้น

องค์ประกอบของรูปแบบ

Brown W.B., Moberg D.J (1980) กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบเชิงระบบองค์การประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อม 2) เทคโนโลยี 3) โครงสร้าง 4) การจัดการ และ 5) การตัดสินใจสั่งการ

Bush T (1986) กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบองค์การทางการศึกษา 4 ประการ คือ 1) เป้าหมาย 2) โครงสร้างองค์การ 3) ภาวะผู้นำ และ 4) สภาพแวดล้อม

Getzels, J. W., and Guba, E. G (1957) ได้พิจารณากำหนดองค์ประกอบของรูปแบบเป็น 2 องค์ประกอบ คือ

1. สถาบัน (Institution) เป็นระบบของสังคมที่มีการกำหนดแนวปฏิบัติไว้เพื่อการนำมาใช้อย่างสม่ำเสมอ หน่วยย่อยของสถาบันแบ่งออกเป็นบทบาท (Role) และความคาดหวัง (Expectation) ในบทบาทนั้นจะหมายถึง ลักษณะของตำแหน่งหน้าที่ และสภาพซึ่งอยู่ภายใต้สถาบันเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของผู้สวมบทบาท ในส่วนของความคาดหวังเป็นเรื่องของเกณฑ์มาตรฐานของสังคมหรือสถาบันที่มุ่งหวังจะได้รับจากผู้สวมบทบาทบทบาทที่สมบูรณ์ เพื่อการดำเนินงานของสถาบันบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. บุคคล (Individual) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบสังคมสถาบันจะดำเนินการไปไม่ได้หากไม่มีองค์ประกอบด้านบุคคลซึ่งมีส่วนประกอบย่อยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของสถาบันอยู่ 2 ประการคือบุคลิกภาพ (Personality) และความต้องการ (Need Disposition) บุคลิกภาพของบุคคลมีความสำคัญต่อการวางตัวการสวมบทบาทและความต้องการในการทำงานในส่วนของความต้องการเป็นแนวโน้มในการพยายามทำตัวให้เหมาะสมและปฏิบัติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะที่แน่นอนของแต่ละคนโดยมีความคาดหวังบนพื้นฐานในการแสดงออก

โดยสรุปแล้วการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบไม่ตายตัว แต่ขึ้นอยู่สิ่งที่จะศึกษาว่าต้องการทำนายปรากฏการณ์ด้านใด เรื่องอะไรแล้วจึงเลือกใช้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งพอสรุปองค์ประกอบหลักๆ ได้ดังนี้ 1) สภาพแวดล้อม 2) เทคโนโลยี 3) โครงสร้าง 4) กระบวนการจัด 5) การตัดสินใจสั่งการ เป็นต้น

คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี

พูนสุข หิงคานนท์ (2540) กล่าวถึงรูปแบบที่ดีไว้ว่าควรมีลักษณะ 5 ประการ คือ

1. รูปแบบที่ดีควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปร มากกว่าการเน้นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรรวมๆ
2. ควรนำไปสู่การทำนายผลที่ตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์
3. ความอธิบายถึงโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่จะศึกษาได้อย่างชัดเจน
4. ควรนำไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่หรือความสัมพันธ์ใหม่ของเรื่องที่ศึกษา
5. รูปแบบควรจะสอดคล้องกับกรอบของทฤษฎีของสิ่งที่จะใช้รูปแบบนั้นมาอธิบาย

ทาดาโอะ มิยากาวะ แปลโดย คงศักดิ์ สันติพฤษวงศ์ (1986) กล่าวถึงรูแบบที่ดีจะมีลักษณะที่ดี 5 ประการ คือ

1. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปร
2. ควรนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมาซึ่งสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์
3. ควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่จะศึกษาได้อย่างชัดเจน
4. ควรนำไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่หรือความสัมพันธ์ใหม่ของเรื่องที่ศึกษาได้
5. รูปแบบในเรื่องใดจะเป็นเช่นไรขึ้นกับกรอบของทฤษฎีในเรื่องนั้นๆ

Keeves, J. B., (1988) กล่าวถึงหลักการสร้างรูปแบบ 4 ประการ ซึ่งหลักการดังกล่าวเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของรูปแบบ คือ

1. รูปแบบความประกอบด้วยความสัมพันธ์ของตัวแปรแบบมีโครงสร้าง

2. รูปแบบความเป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลได้และสามารถตรวจสอบได้ด้วยการสังเกตหรือมีข้อมูลเชิงประจักษ์สนับสนุน

3. รูปแบบควรมีการระบุถึงกลไกเชิงเหตุผลในการอธิบายปรากฏการณ์ได้

4. รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการขยายองค์ความรู้ในเรื่องที่ศึกษาโดยสร้าง แนวคิดและความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่

รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์ (2558) กล่าวถึงคุณลักษณะที่ดีของรูปแบบ 5 ประการคือ

1. รูปแบบต้องมีความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างตัวแปรที่ศึกษา

2. รูปแบบสามารถใช้ในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์และหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้

3. รูปแบบควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงคุณภาพของเรื่องที่จะศึกษาได้อย่างชัดเจนแล้วยังใช้เป็นเครื่องมือในการอธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย

4. รูปแบบจำลองควรเป็นเครื่องมือในการสร้างความคิดรวบยอด (concept) ใหม่และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรใหม่ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ (Body of knowledge) ในเรื่องที่กำลังจะศึกษาด้วย

5. รูปแบบที่ดีควรสอดคล้องกับทฤษฎีของเรื่องที่จะศึกษา

การพัฒนารูปแบบ

Willer R (1967) กล่าวถึงการพัฒนารูปแบบไว้ว่า อาจจะมีขั้นตอนที่ต่างกันไป ซึ่งโดยทั่วไปสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ การสร้างรูปแบบและการสรรหาความเที่ยงตรงของรูปแบบ ส่วนรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนว่ามีการดำเนินการอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับ ลักษณะ กรอบแนวคิด วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการพัฒนารูปแบบนั้นๆ

ณัฏฐ์สิตา ศิริรัตน์ (2551) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบ คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันบนเครือข่ายการเรียนรู้แบบชี้นำตนเองเพื่อเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมของบุคลากรทางการศึกษา มีขั้นตอนการพัฒนา 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 สร้างรูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนเครือข่าย ขั้นตอนที่ 2 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนที่ 3 การทดลองรูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนเครือข่าย และขั้นตอนที่ 4 นำเสนอรูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนเครือข่าย

เชาวรัตน์ เตมียกุล (2552) ศึกษาการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา ได้ดำเนินการพัฒนา 9 ขั้นตอน คือ ขั้นศึกษาแนวคิดและออกแบบกระบวนการวิจัย ขั้นศึกษาและกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นการพัฒนา

ระบบเครือข่ายการวิจัย ขั้นพัฒนาชุดฝึกอบรม ขั้นพัฒนาระบบที่ปรึกษาการวิจัย ขั้นการตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการวิจัย ขั้นฝึกอบรมการวิจัย ขั้นเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาสมรรถนะทางการวิจัยของครู และขั้นการสรุปและนำเสนอผลการพัฒนา

ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ (2552) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แนวพุทธสำหรับเด็กปฐมวัย มีขั้นตอนการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แนวพุทธ โดยศึกษาข้อมูลภาคสนามจากโรงเรียนตัวอย่างวิถีพุทธ 4 แห่ง สร้างรูปแบบฉบับร่าง ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน 2) การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แนวพุทธ โดยการวิจัยกึ่งทดลอง และ 3) การประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้แนวพุทธ มีผู้ให้ข้อมูล คือ ครูและเด็กในกลุ่มทดลอง นำผลการทดลองมาปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้แนวพุทธสำหรับเด็กปฐมวัยฉบับสมบูรณ์

มยุรฉัตร ธรรมวิเศษ (2554) พัฒนารูปแบบการพัฒนาครูด้านการทำนวัตกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้ขั้นตอนการวิจัย 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาครูและสภาพการพัฒนาครูด้านการจัดทำนวัตกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 สร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดทำนวัตกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ขั้นตอนที่ 5 ทดลองใช้รูปแบบรูปแบบ ขั้นตอนที่ 6 นำเสนอรูปแบบรูปแบบ

ชัชวาล เจริญบุญ (2556) ศึกษารูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แบ่งการพัฒนาเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบ ระยะที่ 3 วิจัยและพัฒนารูปแบบ

วไลพร เมฆไตรรัตน์ (2555) พัฒนารูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดพหุปัญญาสำหรับครูปฐมวัย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง มีขั้นตอนการพัฒนา 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาความจำเป็นต้องการในการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย 2) สร้างรูปแบบและตรวจสอบคุณภาพโดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบ

อรอุมา รุ่งเรืองวณิชกุล (2556) ได้พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูนักวิจัยด้วยการบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ สำหรับข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ซึ่งดำเนินพัฒนารูปแบบ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 สร้างและพัฒนารูปแบบ ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบ

พณารัตน์ บุตรชารี (2556) ได้พัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษา เขตตรวจราชการที่ 11 เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development :R&D) โดยกระบวนการวิจัย 3 ระยะ ขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบ ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบ

รัตนา บุญญาเศวต (2556) พัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยการดำเนินงาน 3 ระยะ คือ 1) ศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ 2) พัฒนารูปแบบ 3) การประเมินคุณภาพของรูปแบบ โดยกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบ 4 องค์ประกอบ คือ 1) ภาพลักษณ์ความสำเร็จ (Success Image) 2) โครงสร้างการจัดการ (Organization Structure) 3) การจัดการ (Management) 4) การกำกับติดตาม (Monitoring)

บุญยฤทธิ์ ปิยะศรี (2556) พัฒนารูปแบบการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยสร้างเป็น “BOONSARIT Model” ประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ เงื่อนไขสู่ความสำเร็จ รูปแบบการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลที่พัฒนาขึ้น มี 9 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูล (Basic Data Analysis : B) ขั้นที่ 2 การจัดกระทำข้อมูล (Organization Data : O) ขั้นที่ 3 กำหนดวัตถุประสงค์ (Objective Setting : O) ขั้นที่ 4 เครือข่ายการปฏิบัติ (Network Practices : N) ขั้นที่ 5 เลือกวิธีการสอนที่เหมาะสม (Selection of Instructional Method : S) ขั้นที่ 6 ความสามารถในการวัดประเมินผล (Ability of Assessment : A) ขั้นที่ 7 การทำงานประจำให้เป็นงานวิจัย (Routine to Research : R) ขั้นที่ 8 การวินิจฉัยความแตกต่างของนักเรียนรายบุคคล (Individual Differentiated Diagnostic : I) ขั้นที่ 9 การทำงานเป็นทีมและขยายผล (Teamwork and Transportability : T)

เกษศิรินทร์ ศรีสัมฤทธิ์ (2556) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบเพื่อสร้างสมรรถภาพครูด้านการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย รูปแบบที่พัฒนาขึ้น มีชื่อว่า “ACTAR Model” ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ส่วน คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการพัฒนา 4) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ และมีการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Analyzing Needs: A) ขั้นที่ 2 การออกแบบการพัฒนาวิชาชีพ (Creating Program : C) ขั้นที่ 3 การพัฒนาวิชาชีพ (Taking Action : T) ขั้นที่ 4 ประเมินผลการพัฒนาวิชาชีพ (Assessing Program : A) ขั้นที่ 5 การรายงานผลการพัฒนาวิชาชีพ (Reporting Program : R)

พยัพ อนันนิล (2557) ได้ทำการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 มีการดำเนินงานดังนี้ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็นและกระบวนการบริหารเพื่อเสริมสรร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานครูผู้ช่วย 2) สร้างรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้ช่วย 3) ทดลองใช้และประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้ช่วย

จากการศึกษาการพัฒนารูปแบบข้างต้น พบว่าการพัฒนารูปแบบ หมายถึงกระบวนการสร้างหรือพัฒนาแบบจำลองเพื่อนำไปใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งมีขั้นตอน

การพัฒนาแตกต่าง หลากหลาย ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ความสอดคล้องของขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบ โดยใช้ตารางการวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นกรอบการกำหนดขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 สังเคราะห์ความสอดคล้องเกี่ยวกับขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบ

ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ	Willer	ณัฐจิตา ศิริรัตน์	ขวัญฟ้า รังสียานนท์	เชาวรัตน์ เตมียกุล	ชัชวาล เจริญกุญ	มยุรฉัตร ธรรมวิเศษ	ไพลิน เมฆไตรรัตน์	อรอุมา รุ่งเรืองวณิชกุล	เกษศิรินทร์ ศรีสมทรัย	พนารัตน์ นนตรัง	บุญยกร ปิยะศรี	ดลใจ ใจดี	พงษ์ศิริ พงษ์
1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน													
1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับตัวแปรที่ต้องการศึกษา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
1.2 องค์ประกอบของรูปแบบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.1 จัดทำเครื่องมือ													
2.2 หาค่าความต้องการจำเป็น	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3. การพัฒนารูปแบบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3.1 ศึกษา Best Practice และยกร่างรูปแบบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3.2 การปรับปรุงรูปแบบ													

ดังนั้นการพัฒนารูปแบบ จึงเป็นการสร้างหรือปรับปรุงรูปแบบการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาขององค์กร หน่วยงาน ที่ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญๆ ได้แก่ การศึกษาองค์ประกอบ การศึกษาความจำเป็นต้องการและการพัฒนารูปแบบ

ภาพประกอบ 6 ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย ตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา

พหุน ปณ ฑิโต ชีเว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ณัฏฐ์สิตา ศิริรัตน์ (2551) การพัฒนารูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคิดการเรียนรู้แบบชี้นำตนเองเพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมสำหรับบุคลากรทางการศึกษา มีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 สร้างรูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนเครือข่าย ขั้นตอนที่ 2 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนที่ 3 การทดลองรูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนเครือข่าย และขั้นตอนที่ 4 นำเสนอรูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนเครือข่าย

เชาวรัตน์ เตมียกุล (2552) รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการวิจัยของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา ได้ดำเนินการวิจัย 9 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวคิดและออกแบบกระบวนการวิจัย ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาและกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาระบบเครือข่ายการวิจัย ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนาชุดฝึกอบรมการวิจัย ขั้นตอนที่ 5 การพัฒนาระบบที่ปรึกษาการวิจัย ขั้นตอนที่ 6 การตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการวิจัย ขั้นตอนที่ 7 การดำเนินการฝึกอบรมการวิจัย ขั้นตอนที่ 8 การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการวิจัยของครู ขั้นตอนที่ 9 การสรุปและนำเสนอผลการวิจัย

ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ (2552) การพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการการเรียนรู้แนวพุทธสำหรับเด็กปฐมวัย ได้พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แนวพุธสำหรับเด็กปฐมวัยด้วยการวิจัยและพัฒนา มีขั้นตอนการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การสร้างรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธ โดยศึกษาข้อมูลภาคสนามจากโรงเรียนตัวอย่างวิถีพุทธ 4 แห่ง สร้างรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธ (ฉบับร่าง) ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ขั้นที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธ โดยใช้การวิจัยกึ่งทดลอง และขั้นที่ 3 การประเมินผลรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือครูและเด็กในกลุ่มทดลอง นำผลมาปรับปรุงรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธสำหรับเด็กปฐมวัยให้เป็นฉบับสมบูรณ์

วิสุทธิ์ เวียงสมุทร์ (2553) ได้ทำการวิจัยพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1-2 โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสังเกต แบบทดสอบ แบบบันทึกการประชุมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1-2 ประกอบด้วยกระบวนการ 6 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา นำพาสู่แนวทางแก้ไข ก้าวไกลเพิ่มพูนความรู้ของครู ลงสู่การปฏิบัติจริงในชั้นเรียน พากเพียร

นิเทศ ติดตามประเมินผล และบุคลากรทุกคนเน้นการสร้างเครือข่ายร่วมใจพัฒนา ซึ่งสามารถนำไปใช้พัฒนาครูที่สอนคณิตศาสตร์ช่วงชั้นที่ 1-2 ได้ทุกเขตพื้นที่การศึกษาในประเทศไทย

ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม (2553) ได้ทำวิจัยการพัฒนาหลักเทียบสำหรับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน พบว่า องค์ประกอบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบหลักด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และผลลัพธ์ และตัวบ่งชี้ 9 คือ 1) ทักษะทางวิชาการและกลไกการเรียนรู้ 2) โครงสร้างและสิ่งสนับสนุน 3) การสร้างบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน 4) การปฏิบัติที่มีเป้าหมายร่วมกันเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน 5) การร่วมมือรวมพลังกัน 6) การเปิดรับการชี้แนะในปฏิบัติงาน 7) การสนทนาที่มุ่งสะท้อนผลการปฏิบัติงาน 8) ผลการปฏิบัติงานตามที่คาดหวัง และ 9) การเป็นสมาชิก ซึ่งจากการวิจัยพบว่า กรณีศึกษาเข้าร่วมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสามารถปฏิบัติและมีผลการปฏิบัติที่มีคุณภาพอยู่ในระดับมาตรฐาน

สิวรี พิศุทธิ์สินธพ (2557) ได้วิจัยรูปแบบการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถาบันอุดมศึกษาคาทอลิก พบว่ารูปแบบการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถาบันอุดมศึกษาคาทอลิกมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำแบบสนับสนุนและภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม 2) ค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วม 3) การเรียนรู้ร่วมกันและประยุกต์การเรียนรู้ 4) สภาพการณ์ที่สนับสนุน 5) แนวปฏิบัติที่ดีร่วมกัน 6) ความเป็นเลิศแห่งความเป็นมนุษย์ และพบว่า รูปแบบการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถาบันอุดมศึกษาคาทอลิก มีความเป็นไปได้ระดับมากในการปฏิบัติจริง

สุรางค์รัตน์ ตรีเหรา (2554) ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์การจัดการความรู้ โรงเรียนบัวขาว (วันครู 2500) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ คู่มือการพัฒนาครูแบบบันทึกก่อนการปฏิบัติงาน แบบบันทึกหลังการปฏิบัติงาน แบบบันทึกการศึกษาดูงาน แบบบันทึกการประชุม แบบบันทึกเรื่องเล่า แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ และแบบประเมินความสำเร็จในการจัดการความรู้ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนบ้านบัวขาว (วันครู 2500) ควรมีการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 2) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน 3) การใช้รูปแบบและเทคนิควิธีการสอนอย่างหลากหลาย 4) การพัฒนาสื่อและนวัตกรรม และ 5) การวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง ผลความสำเร็จในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์การจัดการความรู้อยู่ในระดับมากที่สุด

มยุรฉัตร ธรรมวิเศษ (2554) ได้วิจัยรูปแบบการพัฒนาครูด้านการทำนวัตกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบพัฒนาครูประกอบด้วย การฝึกอบรม การแนะนำเป็นรายบุคคล การสังเกตและประเมิน การมีส่วนร่วม การแสวงหาความรู้และวิธีการด้วยตนเอง การเพิ่มพูนทักษะ การพัฒนาระหว่างการปฏิบัติงาน การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การอบรมเชิงปฏิบัติการ และผลการวิจัยและพัฒนาครู พบว่าครูสามารถจัดทำนวัตกรรมได้ในระดับมากที่สุด

ชัชวาล เจริญบุญ (2556) ได้วิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้สอนในจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาครู ประกอบด้วย `2 กิจกรรมหลัก 7` กิจกรรมย่อย ดังนี้ 1) กิจกรรมการพัฒนาครู ประกอบด้วยกิจกรรมการผลิตสื่อและนวัตกรรม การศึกษาดูงาน และการประชุมทบทวนความรู้ 2) กิจกรรมด้านวิชาชีพ ประกอบด้วย การอบรมเกี่ยวกับหลักสูตร กรจัดทำแผนการเรียนรู้ การประเมินผล และการสรุปรายงานผล

ศรีฐาน สุขะวงศ์ (2554) ได้วิจัยการพัฒนาระบบการประเมินการปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว พบว่า ระบบการประเมินการปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวที่เหมาะสมประกอบด้วย 1) ด้านปัจจัยนำเข้า (Inputs) 2) ด้านกระบวนการ (Process) 3) ด้านผลผลิต (Outputs) ด้านข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ประกอบด้วย: ข้อมูลป้อนกลับสำหรับอาจารย์และข้อมูลป้อนกลับสำหรับหน่วยงานพัฒนาบุคลากร ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า องค์ประกอบของระบบมีความเหมาะสมในระดับมาก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจในระดับมาก ปัญหา/อุปสรรคการนำใช้อยู่ในระดับน้อย

วไลพร เมฆไตรรัตน์ (2555) การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดพหุปัญญา สำหรับครูปฐมวัย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ ภาคเหนือตอนล่าง ดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาความจำเป็นต้องการ จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูปฐมวัยโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 31 คน 2) สร้างรูปแบบและตรวจสอบโดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน และ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดพหุปัญญาสำหรับครูปฐมวัย พบว่ามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับดีมาก

ทวีป วงศ์ชาลีกุล (2555) วิจัยการพัฒนาครูโดยยึดสมรรถนะเป็นฐาน พบว่า สภาพปัญหาของกระบวนการพัฒนาครู โดยยึดสมรรถนะเป็นฐานในเขตภาคเหนือตอนบน มีปัญหา 4 ด้าน คือ ปัญหาด้านครู หลักสูตร นโยบาย และสภาพแวดล้อมของการพัฒนาครู มีความสอดคล้องเหมาะสมทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การกำหนดตัวแบบสมรรถนะ การประเมินสมรรถนะ การพัฒนาสมรรถนะ และการประเมินการพัฒนาสมรรถนะ ส่วนกระบวนการพัฒนาครูที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ในระดับมาก

ชรอยวรรณ ประเสริฐผล และคณะ (2556) ได้ทำวิจัยรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา โดยใช้การสนทนากลุ่ม และการตรวจสอบเอกสาร ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาสมรรถนะครูใหม่ด้านการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ วิธีการพัฒนาสมรรถนะ และเงื่อนไขความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะ และรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

สุพิษ ชัยมงคล (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในเขตพื้นที่สูง พบว่า การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) การออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 3) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 4) การวัดประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และยังพบว่า กลยุทธ์การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

แมน เชื้อบางแก้ว (2556) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นสูงและเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งดำเนินพัฒนารูปแบบ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 สร้างและพัฒนารูปแบบ ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบ การจัดการเรียนรู้ มี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ ขั้นการเรียนรู้แบบกระตือรือร้น ขั้นปัญญาความคิด และขั้นสร้างความพึงพอใจ ผลการใช้รูปแบบจัดการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนในกลุ่มทดลองมีผลการคิดวิเคราะห์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และเจตคติทางวิทยาศาสตร์หลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พณารัตน์ บุตรชารี (2556) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษา เขตตรวจราชการที่ 11 โดยกระบวนการวิจัย 3 ระยะ 1 การศึกษาองค์ประกอบ 2 การพัฒนารูปแบบ 3 การทดลองใช้รูปแบบ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของครูปฐมวัยมี 6 องค์ประกอบ คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย 2) การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย 3) การผลิต การใช้สื่อ และการใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย 4) การวัดและประเมินผลเด็กปฐมวัย 5) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้ 6) การพัฒนาตนเองละเพื่อนครู

รัตนา บุญญาเศวต (2556) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยการดำเนินงาน 3 ระยะ คือ 1) การสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ 2) การพัฒนารูปแบบ 3) การประเมินคุณภาพของรูปแบบ โดยกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบ 4 องค์ประกอบ คือ 1) ภาพความสำเร็จ (Success Image) 2) โครงสร้างการจัดการ (Organization Structure) 3) การจัดการ (Management) 4) การกำกับติดตาม (Monitoring) ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัยตามแนวคิดแบบมอนเตสซอรี่ทฤษฎีพหุปัญญา มีคุณภาพระดับดีมาก ครูปฐมวัยสามารถออกแบบและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยในระดับดี การออกแบบย้อนกลับมีคุณภาพระดับดี การพัฒนาคุณภาพเด็กแบบบูรณาการและการออกแบบย้อนกลับมีคุณภาพระดับดี

บุญยฤทธิ์ ปิยะศรี (2556) ทำการวิจัยและพัฒนาสมรรถนะการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยสร้างรูปแบบ “BOONSARIT Model” ประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ เงื่อนไข

สู่ความสำเร็จ ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบกากรพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลนั้น มีกระบวนการที่มีประสิทธิภาพในระดับมากที่สุด ผลการใช้รูปแบบพบว่าครูมีความรู้ ความเข้าใจในด้านการวิเคราะห์ผู้เรียนอยู่ในระดับดีมาก การออกแบบหน่วยการเรียนรู้และแผนการเรียนรู้อยู่ในระดับดีมาก ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลอยู่ในระดับดี การประเมินผลที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด นักเรียนมีทักษะการคิดอยู่ในระดับดีมาก และการขยายผลให้กับโรงเรียนเครือข่าย พบว่า ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลเพิ่มขึ้น

เกษศิรินทร์ ศรีสัมฤทธิ์ (2556) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพครูด้านการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัย พบว่า ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 2 ครูสามารถออกแบบแผนการจัดประสบการณ์และมีการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง คุณลักษณะส่วนตัวของครูอยู่ในระดับดีมาก เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ความพึงพอใจของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศที่มีต่อการใช้รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพอยู่ระดับมากที่สุด และการขยายผลการใช้รูปแบบ พบว่า รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพ “ACTAR Model” ทำให้ครูมีความสามารถในการส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์และเด็กปฐมวัยเกิดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้น

พยัพ อนันนิล (2557) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 ผลการวิจัย พบว่า 1) สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วยที่จำเป็นมากที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ วิธีการเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วยที่เหมาะสมที่สุด คือ การสอนงาน และกระบวนการบริหารที่ควรให้ความสำคัญมากที่สุด คือ การจัดองค์กรและการควบคุม และ 2) ผลการประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วยมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในระดับมาก

นันทิกา วารินิน (2557) ได้ทำการวิจัย รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาแพงเพชรเขต 2 พบว่ารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีองค์ประกอบดังนี้ คือการสร้างและพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้และพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ และการวัด

และประเมินผลการเรียนรู้ จากการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ครูมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สูงขึ้น มีความพึงพอใจต่อรูปแบบระดับมากที่สุด

บุปผา ปลื้มสำราญ (2557) ได้ทำการวิจัย รูปแบบการบริหารจัดการพัฒนาสมรรถนะครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน มีองค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า ใช้แนวคิดทรัพยากรการบริหาร คือ บุคลากร งบประมาณ และการจัดการ องค์ประกอบด้านกระบวนการ ใช้แนวคิดวงจรเดมมิ่ง คือ การวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบและการปรับปรุง และด้านผลลัพธ์ ใช้แนวคิดสมรรถนะของ David C.McClelland คือ คุณลักษณะของพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ และทักษะ โดยใช้วิธีการจัดโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็น ความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของผู้เข้าร่วมโครงการ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการพัฒนาสมรรถนะครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมในการนำมาใช้ โดยหลังจากการประเมินรูปแบบด้วยการทดลอง พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้และทักษะสูงกว่าก่อนร่วมโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากผลการประเมินสมรรถนะโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีสมรรถนะในระดับสูงที่ค่าเฉลี่ย 2.30 จาก 3.00

เด่นศักดิ์ หอมหวล (2557) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สอนระดับอนุปริญญาในวิทยาลัยชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ผู้สอนมีความต้องการพัฒนาตนเองร้อยละ 82.02 หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) สมรรถนะที่มุ่งเน้น มี 3 ด้าน ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะและเจตคติ 4) โครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตร 5) การการบริหารคุณภาพ PDCA 6) ระยะเวลาการพัฒนา 7) สื่อการเรียนรู้ 8) การวัดและประเมินผล และผลการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ปองทิพย์ เทพอารีย์ (2557) ได้ทำการวิจัยการพัฒนารูปแบบชุมชนทางการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสำหรับครูประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่ารูปแบบชุมชนทางการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสำหรับครูประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ วัฒนธรรมการเรียนรู้ การคิด แบบปฏิบัติที่ดีและการพัฒนาเชิงวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ประสิทธิผลของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสำหรับครูประถมศึกษา พบว่าสมรรถนะเชิงวิชาชีพของกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าก่อนการทดลอง ทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนเพิ่มสูงขึ้นและผลการเรียนรู้ในวิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมบัติ นพรัก และคณะ (2557) ได้ทำการวิจัยรูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า ครูตั้งใจมุ่งมั่นในการ

พัฒนาตนเองการเสริมพลังการเรียนรู้ของครูและพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียนความร่วมมือของของชุมชนในการพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ช่วยให้ครูมีการทำวิจัยในการพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

วรลักษณ์ ชูกำเนิด (2557) ได้วิจัยเกี่ยวกับรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูบริบทโรงเรียนในประเทศไทยมีแนวทางการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่าชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) วิสัยทัศน์ร่วม 2) ทีมร่วมแรงร่วมใจ 3) ภาวะผู้นำร่วม 4) การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ 5) ชุมชนกัลยาณมิตร 6) โครงสร้างสนับสนุน รูปแบบของระบบมุ่งสู่การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบมุ่งการเปลี่ยนแปลงเพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21 บนฐานงานจริงที่มีลักษณะพื้นที่เรียนรู้ 6 พื้นที่ย่อย ประกอบด้วย พื้นที่กลาง พื้นที่คู่วิชาชีพ, พื้นที่เรียนรู้, พื้นที่วงเวียนเรียนรู้ต่าง ๆ, พื้นที่เสมือน และพื้นที่ระหว่างโรงเรียน

สมุทร สมปอง (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนประถมศึกษา : การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการพัฒนารูปแบบพบว่า รูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนที่ร่วมวิจัย ประกอบด้วย 4 องค์ประกอหลัก คือ 1) การเตรียมองค์กรเพื่อการเรียนรู้ 2) การสร้างค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วม 3) การเรียนรู้จากการปฏิบัติงานร่วมกัน 4) ผลที่คาดหวัง ส่วนผลการประเมินการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในด้านความรู้ความเข้าใจ พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก ด้านความสามารถในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของครู พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านพฤติกรรมการสอนของครู พบว่า อยู่ในระดับมกที่สุด ด้านพฤติกรรมการสอนของครู พบว่า ครูมีการเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนอยู่ในระดับมาก ด้านผลงานการพัฒนาการเรียนการสอนของครู พบว่า ครูมีผลงานสอดคล้องกับบทเรียนอยู่ในระดับมาก ด้านความพึงพอใจต่อรูปแบบการสร้างชุมชน

สุภาวดี ปกครอง (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มี 5 องค์ประกอบหลัก 15 องค์ประกอบย่อย ผลการประเมินมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด สภาพปัจจุบันมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์มีความพึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการพัฒนา ประกอบด้วย การเตรียมการการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล และผลการประเมินการใช้ระบบพัฒนาครู พบว่า ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ในระดับมากที่สุด มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และนักเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 70 ทุกคน

งานวิจัยต่างประเทศ

Hord (1997) ได้ทำการสังเคราะห์รายงานการวิจัยเกี่ยวกับผลดีของโรงเรียนที่มีการจัดตั้งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กับโรงเรียนทั่วไปที่ไม่มีชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบผลดีต่อครูผู้สอน ดังนี้ 1) ลดความรู้สึกโดดเดี่ยวในการสอน 2) เพิ่มความรู้สึกผูกพันต่อพันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียนมากขึ้น โดยเพิ่มความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติให้บรรลุพันธกิจ 3) เกิดความรู้สึกร่วมกันรับผิดชอบต่อพัฒนาการและผลสำเร็จของนักเรียนโดยรวมทุกคน 4) เกิดพลังการเรียนรู้ คือ มีการค้นพบความรู้และความเชื่อใหม่ๆ ที่เกี่ยวกับวิธีการสอนและตัวผู้เรียนเพิ่มขึ้น 5) เข้าใจในเนื้อหาสาระที่ต้องทำการสอนแตกฉานยิ่งขึ้น และรู้ว่าตนเองควรแสดงบทบาทและพฤติกรรมการสอนอย่างไรจึงจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ได้ดีที่สุดตามเกณฑ์ที่คาดหมาย 6) รับทราบข้อมูลสารสนเทศต่างๆที่จำเป็นต่อวิชาชีพได้อย่างกว้างขวางรวดเร็วขึ้น ส่งผลดีต่อการปรับปรุงพัฒนางานวิชาชีพได้ตลอดเวลา 7) เกิดแรงบันดาลใจต่อการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนต่อไป 8) เพิ่มความพึงพอใจ ขวัญกำลังใจต่อการปฏิบัติงานสูงขึ้น และลดอัตราการหยุดลางานน้อยลง 9) มีความก้าวหน้าในการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ให้ปรากฏอย่างเด่นชัดและยั่งยืน 10) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ ดังนี้ 1) ลดอัตราการตกซ้ำชั้น และจำนวนชั้นเรียนที่ต้องเลื่อนหรือชะลอการสอนให้น้อยลง 2) อัตราการขาดเรียนลดลง 3) มีผลการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นเด่นชัด ปรากฏให้เห็นทั่วไปโดยเฉพาะในแทบทุกโรงเรียน 4) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และวิชาการอ่านที่สูงขึ้นอย่างเด่นชัด เมื่อเทียบกับโรงเรียนแบบเก่า 5) มีความแตกต่างด้านผลสัมฤทธิ์การเรียนระหว่างกลุ่มนักเรียนที่มีภูมิหลังไม่เหมือนกัน ลดลงชัดเจน

Reimers (2003) ได้ศึกษาการพัฒนาครูสู่มืออาชีพ เป็นการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูสู่มืออาชีพของครูภาคพื้นอาเซียน ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาครูในยุคปัจจุบันต้องเริ่มต้นจากความต้องการในการพัฒนาครูสู่การพัฒนาการเรียนการสอน โดยประยุกต์ให้เข้ากับการทำงานประจำที่ครูปฏิบัติอยู่ นอกจากนี้ยังต้องได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้บริหารผู้ปกครอง ในการให้ข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนควบคู่กับการพัฒนาตนเองสู่ครูมืออาชีพ

Parry Graham (2007) ได้ทำการวิจัยการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานร่วมกันของครู โดยการใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ครู พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมี 2 ประการ คือ ประการแรก คือ โครงสร้างพื้นฐานในการสนับสนุนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และประการที่ 2 คือ การทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง การจัดกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะประสบความสำเร็จจำเป็นต้องมีการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดและครูผู้สอนจำเป็นต้องพัฒนาทักษะใหม่ๆ ตลอดจนผู้บริหารต้องมีการพัฒนาทักษะในการสร้างและสนับสนุนทีมงานที่มีประสิทธิภาพ

Fred, C (2010) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่าเป็นการนำผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างพันธกิจร่วมกัน เพื่อชี้แจงภารกิจและวัตถุประสงค์ 2) การพัฒนาวิสัยทัศน์ ว่าโรงเรียนมีความคาดหวังที่จะพัฒนาทักษะผู้เรียนร่วมกันอย่างไร ตลอดจนการพัฒนาความรู้ทางวิชาการและด้านหลักสูตร 3) การระบุค่านิยมร่วมกัน สร้างทัศนคติ ความผูกพัน ตลอดจนความมุ่งมั่นในการทำงานของครูตามวิสัยทัศน์ที่วางไว้ร่วมกัน เริ่มจากการตรวจสอบวิสัยทัศน์และระบุสิ่งที่ต้องทำ เลือกค่านิยมและพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด 4) การสร้างเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่แสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่โรงเรียนต้องการที่จะประสบความสำเร็จ สามารถวัดได้ วางแผนกิจกรรมและการติดตามความคืบหน้ากับเป้าหมายที่วางไว้ เป้าหมายที่ชัดเจนเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะมุ่งมั่นไปสู่มาตรฐานการปฏิบัติงาน

Kanold (2011), ได้วิจัยตัวบ่งชี้ความต้องการพัฒนาสู่ครูมืออาชีพ ภาควิชาวิทยาศาสตร์การเกษตรในรัฐดาลาแวร์ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อตรวจสอบประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาครู ภาควิชาวิทยาศาสตร์การเกษตรรัฐดาลาแวร์ ว่าตัวแปรใดมีผลต่อการพัฒนาและมีผลต่อความต้องการของครู วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์จากครู จำนวน 60 คน ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีอายุการทำงานน้อยกว่า 5 ปี จะมีความพยายามที่จะหาข้อมูลข่าวสารที่จะนำมาพัฒนากิจกรรมในห้องเรียน ขณะที่ครูที่มีอายุการทำงานมากกว่า 5 ปีมีความต้องการแนวคิดใหม่ที่จะนำมาพัฒนากิจกรรมในห้องเรียน ครูที่ร่วมศึกษาเกือบทั้งหมด ยกเว้นครูที่มีอายุการทำงานน้อยกว่า 5 ปี ให้ความสนใจการบริการของโรงเรียนค่อนข้างน้อย ครูที่เข้าร่วมศึกษาต้องการโอกาสที่จะเข้ารับการฝึกฝนและอยากให้มีการติดตามผล นอกจากนั้นการศึกษายังพบว่า โรงเรียนหรือหน่วยงานในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูไม่สนใจความต้องการด้านการพัฒนาครู และหลายหน่วยงานก็ละเลยที่จะใส่ใจและลงทุนการพัฒนาครู การศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าครูต้องการให้คณะบริหารมีการวางแผนการฝึกอบรม และการประเมินผลความเชี่ยวชาญในการฝึกอบรมด้วย

Fairfield (2011) แนวทางใหม่ในการพัฒนาวิชาชีพสำหรับครูอนุบาลในเขตโรงเรียนของรัฐแคลิฟอร์เนียตอนใต้ เป็นงานวิจัยที่ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLCs) โดยเป็นการสำรวจว่า PLCs สนับสนุนครูอนุบาลใน Head Start และโปรแกรมก่อนวัยเรียนอื่น ๆ อย่างไร เก็บรวบรวมข้อมูล จากการสัมภาษณ์ การบันทึกข้อมูล การสังเกตภาคสนาม ทีมผู้นำที่ดูแลการบริการของการศึกษาปฐมวัย ECE ภายในย่านโรงเรียนย่านชานเมืองเซาเทิร์นแคลิฟอร์เนีย โดยการสัมภาษณ์ครู 20 คนรวมกลุ่ม 4 กลุ่มเข้าด้วยกัน ข้อมูลเชิงสังเกตถูกเขียนขึ้นจากการบันทึกวิดีโอผ่านทางรายการตรวจสอบที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม ผลการวิจัยเหล่านี้ถูกใช้เพื่อสร้างแผนพัฒนาวิชาชีพ PLC สำหรับเขตการศึกษาสำหรับครูปฐมวัย (ECE) การศึกษานี้

มีนัยสำหรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโดยการสนับสนุนวัฒนธรรมที่มีความร่วมมือในการเป็นผู้นำของครูซึ่งจะช่วยปรับปรุงการเรียนการสอน ECE และการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

Bachman (2012) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการศึกษาครูประถมศึกษาที่มีส่วนร่วมในชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาสมอง เป็นผลงานวิจัยที่ศึกษาการดำเนินงานของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนประถมศึกษา ที่สนใจจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลลัพธ์ที่ดีขึ้น โดยเริ่มใช้ PLCs เพื่อแบ่งปันความรู้ในเรื่องหลักสูตร การประเมินผล โดยการศึกษาครั้งนี้ มีกลุ่มครูประถมศึกษา 25 คน ในเขตโรงเรียนโอไฮโอ ซึ่งเกิดปัญหาที่ว่า ครูไม่มีโอกาสทำงานร่วมกันเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล เนื่องจากโครงสร้างของการเรียนในแต่ละวันในโรงเรียนถูกกำหนดไว้ในตารางที่เข้มงวดด้วย ครูมีเวลาน้อยในการทำงานร่วมกัน ในการร่วมสร้างวิสัยทัศน์ ภารกิจ หรือเป้าหมายที่ชัดเจน การนำ PLCs ที่พัฒนาขึ้นมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ครูได้รับการแนะนำให้รู้จักกับ brain based, การพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับการใช้งานในห้องเรียน ตลอดการทำงานร่วมกันการระดมความคิดและการแบ่งปันความคิดและการปฏิบัติครูเริ่มขึ้นพัฒนากลยุทธ์การเรียนการสอนที่จะเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลง ครูยังได้พัฒนาเครื่องมือประเมินที่ใช้ในการวัดความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียน PLCs ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนที่ดีขึ้น PLCs มีส่วนทำให้ครูผู้สอนได้เรียนรู้ และช่วยให้ครูสามารถพัฒนากลยุทธ์การเรียนการสอนได้เพิ่มขึ้น

Lunenburg, F. C., Irby (2006) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า เป็นการนำผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างพันธกิจร่วมกัน เพื่อชี้แจงภารกิจและวัตถุประสงค์ 2) การพัฒนาวิสัยทัศน์ ว่าโรงเรียนมีความคาดหวังที่จะพัฒนาทักษะผู้เรียนร่วมกันอย่างไร ตลอดจนการพัฒนาความรู้ทางวิชาการและด้านหลักสูตร 3) การระบุค่านิยมร่วมกัน สร้างทัศนคติ ความผูกพันตลอดจนความมุ่งมั่นในการทำงานของครูตามวิสัยทัศน์ที่วางไว้ร่วมกัน เริ่มจากการตรวจสอบวิสัยทัศน์และระบุสิ่งที่ต้องทำ เลือกค่านิยมและพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด 4) การสร้างเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่แสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่โรงเรียนต้องการที่จะประสบความสำเร็จสามารถวัดได้ วางแผนกิจกรรมและการติดตามความคืบหน้ากับเป้าหมายที่วางไว้ เป้าหมายที่ชัดเจนเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะมุ่งมั่นไปสู่มาตรฐานการปฏิบัติงาน

Bryce N (2011) ได้ศึกษาสิ่งที่กระตุ้นการอ่านหนังสือวิทยาศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษา ในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า หนังสือมีบทบาทในการเรียนการสอนทำให้นักเรียนจดจำจากสิ่งที่ได้อ่าน แต่ในหนังสือยังขาดความรู้ที่หลากหลายครูผู้สอนควรมีการกระตุ้นให้นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนความคิดสืบค้นข้อมูลที่หลากหลายมากกว่าการท่องจำจากหนังสือเรียน อาจมีการยกตัวอย่างภายในห้องเรียนจากสิ่งใกล้ตัวหรือสิ่งที่อยู่รอบๆ ตัวของนักเรียนในการอธิบายให้เหตุผลในการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียนและทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาของ

บทเรียนที่กำลังเรียนได้มากขึ้นจากการปฏิบัติจริงหรือการได้เห็นมากกว่าการท่องจำจากหนังสือเรียน ครูผู้สอนต้องชี้นำความคิดให้นักเรียนเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์จัดให้นักเรียนมีประสบการณ์ทำงานร่วมกัน มีการนำข้อมูลไปสรุปเพื่อนำไปสู่กระบวนการหาคำตอบ โดยไม่ยึดหนังสือเรียนในการจัดการเรียนการสอนเพียงอย่างเดียว ควรมีการสอนให้นักเรียนมีประสบการณ์จริง ได้ฝึกปฏิบัติจริงและคอยสังเกตว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่นักเรียนให้ความสนใจในบทเรียนนั้นๆ และสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

Kenoyer (2012) ได้ทำการศึกษากรณีศึกษาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพใน โรงเรียนเอกชน ประเทศอียิปต์ ความมุ่งหมายการวิจัยเพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ครูมีวิสัยทัศน์ร่วมกันในการปฏิบัติงานของตนเอง โดยเน้นที่การเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า ครู มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนา เนื่องจากกระแสโลกมีการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพช่วยให้ครูได้เรียนรู้ร่วมกันมากขึ้น ครูได้รับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองเพิ่มขึ้น รวมถึงผู้เรียนได้รับการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้ผสมผสานองค์ความรู้ที่ได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการศึกษาดูงาน ทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ให้เป็นรูปแบบที่สอดคล้องกับบริบทและสภาพแวดล้อมทางสังคมและการปฏิบัติงานในสถานการณ์การปฏิบัติงานของครู เพื่อให้เกิดกระบวนการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน เป็นรูปธรรมซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัย ครูปฐมวัยและการจัดการศึกษาปฐมวัยต่อไป

พหุน ปณ ฑิโต ชีเว

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (Research and Development R&D) โดยมีขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระยะที่ 2 การศึกษาความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระยะที่ 3 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พหูน ปณ ฑิโต ชีเว

ภาพประกอบ 7 ระยะการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยและผลลัพธ์การดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสร้างองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย แนวคิดการพัฒนาครูโดยกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ แนวคิดการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย และการพัฒนารูปแบบ

2. กำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการวิจัย ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในข้อ 1 ไปวิเคราะห์สาระสำคัญกำหนดเป็นองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผ่านการตรวจสอบและการให้ข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3. นำองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของรูปแบบฯ ซึ่งกำหนดคุณสมบัติไว้ดังนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์การทำงานด้านการจัดการศึกษา การพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้วิจัยคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น ดังต่อไปนี้

1. ดร.ธำรงค์ น่วมศิริ อดีตรองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา
2. ดร.เอนก ล่วงลือ ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จังหวัดปทุมธานี
3. ดร.วินัย ดิสสงค์ ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลพิจิตรวิทยฐานะเชี่ยวชาญ
4. ดร.วรนาท รักสกุลไทย ผู้บริหารโรงเรียนเกษมพิทยา แผนกการศึกษาปฐมวัย
5. ผู้ช่วยศาตราจารย์ทวีพร ณ นคร ข้าราชการบำนาญ อดีตอาจารย์ประจำภาคการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินและแนวทางการประเมิน

4.2 สร้างแบบประเมินโดยการเขียนข้อความให้ครอบคลุม สอดคล้องกับองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งเป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบปลายเปิดแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาความถูกต้องของภาษาและความสอดคล้องของข้อความ

4.3 แก้ไขปรับปรุงแบบประเมินตามคำชี้แนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง เพื่อยืนยันความถูกต้อง เมื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เห็นชอบแล้ว จึงนำไปประเมินความเหมาะสมเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

5.1 พิจารณาคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จำนวน 5 คน ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

5.2 ประสานงานกับคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามในการทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิ

5.3 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ พร้อมกับเอกสารที่ใช้ประกอบการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง ในกรณีที่ผู้ทรงคุณวุฒิไม่สามารถให้ผู้วิจัยไปพบด้วยตนเองได้ จึงนำหนังสือพร้อมเอกสารซึ่งผู้วิจัยจัดเตรียมซองติดแสตมป์ แล้วนำไปส่งทางไปรษณีย์และขอความกรุณาให้ผู้ทรงคุณวุฒิส่งกลับคืนทางไปรษณีย์

6. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 ข้อมูลที่ได้จากการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หากค่าเฉลี่ยของ

คะแนนความเหมาะสมมีค่าตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป แสดงว่าผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นชอบว่าองค์ประกอบนั้นมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งเกณฑ์การให้คะแนนมีดังต่อไปนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

6.2 เกณฑ์การแปลความหมายข้อมูลที่ได้จากการประเมินองค์ประกอบของการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง องค์ประกอบเหมาะสมในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง องค์ประกอบเหมาะสมในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง องค์ประกอบเหมาะสมในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง องค์ประกอบเหมาะสมในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง องค์ประกอบเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

7. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การศึกษาความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในระยะที่ 2 นี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การสำรวจสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รายละเอียดมีดังนี้

ส่วนที่ 1 การสำรวจสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามความคิดเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารและกลุ่มครูปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ในภาคใต้ฝั่งอันดามัน ได้มาโดยการเจาะจงให้เป็นเขตพื้นที่พัฒนาเขตเดียวกันกับที่ผู้วิจัยทำงาน ประกอบด้วย 5 โรงเรียน คือ โรงเรียนอนุบาลระนอง โรงเรียนอนุบาลกระบี่ โรงเรียนอนุบาลพังงา โรงเรียนอนุบาลภูเก็ต และโรงเรียนอนุบาลตรัง รายละเอียด ดังตาราง 6

ตาราง 6 จำนวนผู้บริหารและครูปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด เขตพื้นที่พัฒนาระดับจังหวัดในภาคใต้ฝั่งอันดามัน จำนวน 5 โรงเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

พื้นที่พัฒนา	เขตที่	รายชื่อโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง			
			ผู้บริหาร	ครู อ.1	ครู อ.2	รวม
ภาคใต้ฝั่งอันดามัน	เขต 7	โรงเรียนอนุบาลระนอง	3	4	4	11
		โรงเรียนอนุบาลพังงา	1	4	4	9
		โรงเรียนอนุบาลภูเก็ต	3	7	7	17
		โรงเรียนอนุบาลกระบี่	3	6	6	15
		โรงเรียนอนุบาลตรัง	1	7	7	15
รวม			11	28	28	67

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 ศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา บทความ รายงานการวิจัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการสืบค้นจากฐานข้อมูลต่าง ๆ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับประเด็นคำถามในแบบสอบถาม

2.2 กำหนดขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา โดยศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดจำแนกเป็น

ตอนที่ 1 แบบตรวจรายการ (Checklist) เพื่อสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด เพื่อสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับความครอบคลุมและความตรงประเด็นของเนื้อหาแล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2.4 นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณาความสอดคล้องแล้วมาวิเคราะห์ เพื่อสรุปผลการพิจารณา โดยพิจารณาและคัดเลือกแบบสอบถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ .60 ขึ้นไป และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะให้สมบูรณ์

2.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 30 ฉบับ ที่โรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α- Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) พบว่าค่าอำนาจจำแนกของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์รายข้อตาม (Item-Total Correlations) อยู่ระหว่าง .20 - .65 และค่าความเชื่อมั่นของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ทั้งฉบับเท่ากับ .90

2.6 ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ 5 ท่าน

ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์การทำงานด้านด้านการจัดการศึกษา การพัฒนาครูปฐมวัย ด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับครูประจำการหรือนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 5 คน (ชุดเดิม)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานกับคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามในการทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมด้วยแบบสอบถามส่งถึงกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ โดยเตรียมซองเปล่าติดแสตมป์จ่าหน้าซองถึงผู้วิจัย ไว้ข้างหน้าซองเอกสารเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งแบบสอบถามคืนทางไปรษณีย์

4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลที่มีลักษณะข้อมูลแบบตรวจสอบรายการ โดยการวิเคราะห์ หาความถี่และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลที่มีลักษณะข้อมูลเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามเกณฑ์พิจารณาดังนี้

1. สถิติใช้วิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำค่าเฉลี่ยมาแปลความหมายโดยใช้เกณฑ์ Midpoint ต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ดังนี้

4.51-5.00 หมายความว่า มีระดับปฏิบัติในสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายความว่า มีระดับปฏิบัติในสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายความว่า มีระดับปฏิบัติในสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายความว่า มีระดับปฏิบัติในสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายความว่า มีระดับปฏิบัติในสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. เกณฑ์การให้คะแนนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การแปลผลจากค่าเฉลี่ประยุกต์ใช้เกณฑ์การพิจารณาของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีลักษณะข้อมูลเป็นแบบสอบถามปลายเปิด โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5. การหาค่าความต้องการจำเป็น การคำนวณหาค่าความต้องการจำเป็นโดยใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$) (สุวิมล ว่องวาณิช., 2548)

$$PNI_{Modified} = \frac{(I-D)}{D}$$

I (Importance) หมายถึง ระดับความพึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิด

D (Degree of success) หมายถึง ระดับสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน

6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ส่วนที่ 2 การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาดูงาน โรงเรียนที่ดำเนินกิจกรรมการพัฒนาครูปฐมวัยตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยศึกษาดูงานโรงเรียนเกษมพิทยา ในปีการศึกษา 2559 ศึกษาแนวคิดและรูปแบบการดำเนินงานตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพฯ จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนรุ่งอรุณ และโรงเรียเพลินพัฒนา กรุงเทพฯ ศึกษาแนวคิดและรูปแบบการดำเนินงานตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตปริมณฑล จำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา จังหวัดบุรีรัมย์

ผลการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีจากโรงเรียนที่เป็นกรณีตัวอย่างจากโรงเรียน 4 โรงเรียนได้แก่ โรงเรียนเกษมพิทยา โรงเรียนเพลินพัฒนา โรงเรียนรุ่งอรุณ และโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา เป็นการศึกษา สังเกต สอบถาม วิเคราะห์ สังเคราะห์และตีความเชื่อมโยงสู่องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ไว้ในระยะที่ 2 โดยการตีความและเชื่อมโยงองค์ความรู้ครั้งนี้ มีมุมมองเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติที่ประสบผลสำเร็จตามประเด็นขององค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบ รายละเอียดดังปรากฏในตาราง 7

พหุน ปณ ฑิโต ชีเว

ตาราง 7 การสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จากโรงเรียนกรณีศึกษา 4 แห่ง จำแนกตามองค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ 5 องค์ประกอบ

กรณีศึกษา	รร.เกษมพิทยา	รร.เพลินพัฒนา	รร.ลำปลายมาศพัฒนา	รร.รุ่งอรุณ
1) หลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	“การเรียนรู้คือชีวิต” เป็นองค์รวม (Holistic Learning) ที่ไม่อาจแยกเป็นรายวิชาโดยไม่ตอบโจทย์ชีวิตได้ เป็นบูรณาการที่พิสูจน์ว่ามนุษย์จะเรียนรู้กับสิ่งที่มีความหมายต่อชีวิต เข้าถึงคุณค่า ทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และต่อโลก โดยลงมือทำจนเป็นที่ประจักษ์			
2) การสนับสนุนการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของผู้บริหารสถานศึกษา	ด้านนโยบายเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ กำหนดกลยุทธ์การขับเคลื่อน สนับสนุนความรู้ เวลา ผู้รู้เพื่อร่วมเรียนรู้และพัฒนางาน และระบบงานคุณภาพ ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การนิเทศ ติดตาม ช่วยเหลือ ชี้แนะ การประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนา การต่อยอดการเรียนรู้และเผยแพร่สู่สาธารณชน			
3) การพัฒนาวิชาชีพด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย	เด็กทุกคนเรียนรู้และพัฒนาได้ เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นภายใต้กระบวนการเรียนรู้แบบไฮสโคปที่เน้นการปฏิสัมพันธ์ที่ดี การยอมรับและเชื่อในขีดความสามารถของเด็ก			
	สร้างคนดีของสังคมไทยให้เป็นคนเก่ง คนดีของสังคมโลก 1. เคารพความแตกต่างให้เกียรติความเป็นมนุษย์ 2.กล้าคิด กล้าทำ กล้าหาญทางจริยธรรม 3. เพลินกับการให้และการอุทิศ 4. พัฒนาตนด้วยการเรียนรู้อยู่เสมอ			
	งานครู คือ “งานศักดิ์สิทธิ์” -วุฒิภาวะจะทำให้ครูรู้ได้ด้วยตนเองว่า จะต้องทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นอย่างไร -การสร้าง “ปัญญา”ปราณีตกว่าการสร้าง“ความรู้” -ครูผู้มีวุฒิภาวะจะมองเห็นเป้าหมายทางปัญญาและพยายามส่งเด็กไปให้ถึงฝั่งทุกคน			
	“มนุษย์เป็นสัตว์ที่ฝึกได้ การศึกษาที่เป็นกุศลและมีดุลยภาพ จะฝึกฝนมนุษย์ให้พัฒนาถึงระดับจิตวิญญาณ พร้อมถึงความดี ความงาม และความสุข			

ตาราง 7 (ต่อ)

กรณีศึกษา	รร.เกษมพิทยา	รร.เพลินพัฒนา	รร.ลำปลายมาศพัฒนา	รร.รุ่งอรุณ
4) การเรียนรู้การใช้เครื่องมือ PLC	Step1 เตรียมสภาวะจิต ตื่นรู้ เพื่อการใคร่ครวญอย่างลึกซึ้ง ฯลฯ Step 2 การปฏิบัติ 1. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ Share & Learn (SL) ด้วย Dialogue 2. การอภิปรายเพื่อแก้ปัญหา ด้วย Creative Discussion ซึ่งเป็นปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ เช่น การปรับปรุงระบบงาน การวางแผนประจำปี การออกแบบระบบกิจกรรม การศึกษาเด็กเป็นรายกรณี (ปัญหาเด็ก LD ออทิสติก สมาธิสั้น หรือปัญหาพฤติกรรมอื่นๆ และการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครู เช่น อภิปรายร่วมแก้ปัญหาเรื่อง การจัดทำบทเรียน (Lesson study) เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบต่างๆ เป็นต้น Step 3 Empower ขอบคุณกันและกัน			
5) การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	ครูสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรัก ความเอื้ออาทร เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ			

ระยะที่ 3 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการดำเนินงานในระยะที่ 1 และ 2 ที่นำไปสู่การร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ยกร่างรูปแบบฯ จากการวิเคราะห์ข้อมูลสองส่วน คือ ส่วนที่มาจากการสำรวจสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ โดยการวิเคราะห์จัดลำดับความต้องการจำเป็น $PNI_{modified}$ จากแบบสอบถาม และศึกษา Best Practice จากโรงเรียนกรณีศึกษา จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเกษมพิทยา โรงเรียนเพลินพัฒนา โรงเรียนรุ่งอรุณ และโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา และสังเคราะห์วิธีการปฏิบัติที่ดีมาหลอมรวมกับองค์ประกอบที่มีความต้องการลำดับหนึ่งของแต่ละองค์ประกอบมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบฯ ประกอบเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย ประกอบด้วยแนวคิดสำคัญ คือ 1) แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนา ประกอบด้วยกระบวนการ PDR คือ Plan=การวางแผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ 2) Do & SEE = การปฏิบัติ/การสังเกตและเรียนรู้ Refection=การสะท้อนความรู้ ความคิดจากการปฏิบัตินำไปสู่การต่อยอดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ส่วนที่ 3 ได้แก่ ส่วนของเนื้อหาการเรียนรู้ ประกอบด้วยชุดกิจกรรม 7 ชุด 1) แผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาตนเอง 3) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ 4) การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง 5) การจัดทำบทเรียน 6) การสร้างพลัง “คุณค่าและความเป็นครู” 7) การจัดเวทีชุมชนเรียนรู้ครูปฐมวัย โดยแต่ละชุดกิจกรรมประกอบด้วยโครงสร้างของชุดกิจกรรม ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการ สื่อ และการประเมินผล

2. จัดทำร่างคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Concept) มีการจัดลำดับกระบวนการเรียนรู้สำหรับครู ดังนี้ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาและกิจกรรม 4) กระบวนการเรียนรู้ 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 6) การประเมินผล ซึ่งได้นำเสนอยกร่างรูปแบบเป็นภาพประกอบได้ดังนี้

พหูน ปณ ฑิโต ชีเว

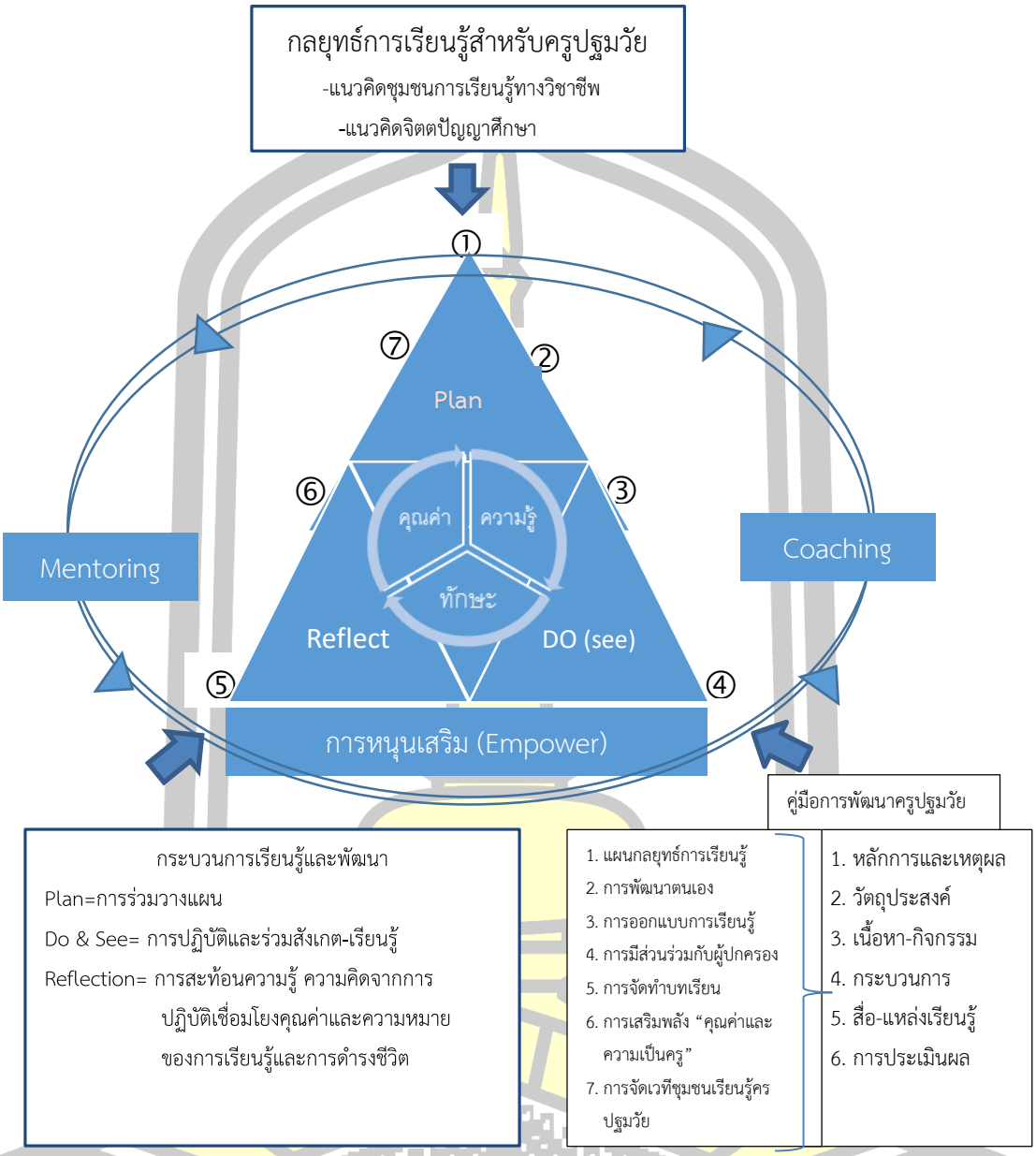

ภาพประกอบ 8 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

3. เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะร่างรูปแบบและร่างคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. ตรวจสอบคุณภาพของร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา ในด้านความถูกต้องความเหมาะสม ความเป็นไปได้ โดยนำร่างรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ ที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบแล้ว เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน โดยใช้รูปแบบการสัมมนาอิงผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship)

แหล่งข้อมูล

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของรูปแบบการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน โดยเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการศึกษา มีความเชี่ยวชาญในด้านการศึกษาปฐมวัย การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังนี้

1. นายสายัณห์ ไกรนรา
   ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์
   รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน คณะศึกษาศาสตร์
   มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิร
   คณบดีคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
4. ดร.นัฏชฎารัตน์ ณ นคร
   อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทวีพร ณ นคร
   ข้าราชการบำนาญ อดีตอาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาปฐมวัย
   คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
6. ดร.สมเกียรติ สัจจารักษ์
   หัวหน้าศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
   คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
7. นายนิติธร เทพบุตร
   ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
   โรงเรียนวัดเทพนิมิตร โรงเรียนต้นแบบ PLC สพป.ภูเก็ต

8. นางสาวสมจิต ธัญประสาท
ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่าเรือ
โรงเรียนต้นแบบ PLC สพป.ภูเก็ต
9. นายอนุรักษ์ รุ่งเรือง
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต
10. นายภาณุพงศ์ สุขอภิรมย์
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต
11. นายพงศ์ธร จันพลโท
ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสุวรรณคีรีวงก์
โรงเรียนต้นแบบ PLC สพป.ภูเก็ต
12. นายเกษมวุฒิ แจ่มใส
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่าคลอก สพป.ภูเก็ต
13. นายนรเศรษฐ์ ศรีแก้วกุล
อดีตอาจารย์มหาวิทยาลัยทักษิณ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ที่ปรึกษาโครงการชุมชนการเรียนรู้ (PLC)
โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองภูเก็ต
14. นางสาวดวงกมล เอช
ข้าราชการบำนาญ อดีตรองผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีภูเก็ต
ที่ปรึกษาโครงการชุมชนการเรียนรู้ (PLC) สภาการศึกษาภูเก็ต
15. นางสาวถนอมศรี รัฐบุตร
ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างภูเก็ต
ที่ปรึกษาโครงการชุมชนการเรียนรู้ (PLC) สภาการศึกษาภูเก็ต

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 ฉบับ ได้แก่ 1) แบบบันทึกการสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิ และ 2) แบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การสร้างเครื่องมือการวิจัย

1. แบบบันทึกการสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิ

1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับการสร้างแบบบันทึกการสัมมนาและแนวทางการบันทึกข้อมูล

1.2 ผู้วิจัยได้สร้างแบบบันทึกการสัมมนาผู้ทรงวุฒิ โดยกำหนดหัวข้อหรือประเด็นการบันทึกแบบปลายเปิดที่สอดคล้องกับหัวข้อหรือประเด็นในการสัมมนา

1.3 กำหนดให้มีผู้ช่วยผู้วิจัย ทำการบันทึกเสียง เพื่อการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

2. แบบประเมินรูปแบบการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับการสร้างแบบประเมินและแนวทางการประเมิน

2.2 กำหนดประเด็นในการประเมินร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านความเหมาะสม และ ด้านความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

3. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ แล้วนำแบบประเมินปรับปรุงแก้ไขข้อความให้มีความชัดเจนและสมบูรณ์ ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และจัดพิมพ์แบบประเมินฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการประสานกับคณะศึกษาศาสตร์ในการทำหนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิร่วมสัมมนาและขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลตามที่กำหนดไว้

การดำเนินการสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship)

การจัดกิจกรรมการสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 15 คน ผู้วิจัยติดต่อประสานงานและจัดส่งร่างรูปแบบการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พร้อมแบบประเมินรูปแบบที่พัฒนาขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการล่วงหน้า พร้อมนัดหมาย วันเวลาการสัมมนาขึ้น เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2561 ณ ห้องประชุม Suuk Savoey สุโขสปารีสอร์ท ตำบลฉลอง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

ผู้วิจัยจัดให้มีผู้ช่วยนักวิจัยเป็นผู้บันทึกความคิดเห็นจากผู้ทรงวุฒิเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงรูปแบบให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินรูปแบบตามแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลจากแบบบันทึกการสัมมนา ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปความเรียง

2. ข้อมูลจากแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ใช้การวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลข้อมูล โดยการประยุกต์ใช้เกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ยของ บุญชม ศรีสะอาด (2553) ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีคุณภาพในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีคุณภาพในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีคุณภาพในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีคุณภาพ ในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีคุณภาพในระดับน้อยที่สุด

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

พหุน ปณ ฑิโต ชีเว

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชาการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ลำดับการนำเสนอดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์แทนความหมายต่าง ๆ ดังนี้

$\overline{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
D (Degree of Success)	แทน	สภาพปัจจุบัน
I (Important)	แทน	สภาพที่พึงประสงค์
$PNI_{Modified}$	แทน	ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระยะที่ 2 การศึกษาความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระยะที่ 3 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานปรากฏผลดังนี้

1.1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบ

การสังเคราะห์องค์ประกอบ ได้ศึกษาแนวคิดการวิจัยจากเอกสารงานวิจัยต่างๆ ได้แก่ ณรงค์ฤทธิ์ อินนาม (2553), สรุพล ธรรมร่มดี (2553), วิมลศรี ศุษิลวรณ์ (2555), วิจารณ์ พานิช (2556), วรลักษณ์ ชูกำเนิด (2557), สุวรี พิศุทธิ์สินธพ (2557), ปองทิพย์ เทพอารีย์ (2557), จุมพล พูลภัทรชีวิจ (2557), วิเชียร ไชยบัง (2558), บังอร เสรีรัตน์ (2558), ศักดิ์ชัย ภู่เจริญ (2558), Mcmillan and Chavis (1986), Sange (1990), Boyd (1992), Little & McLaughlin (1993), Marquaerde, J., & Raynolds, A. (1994), Louis and Kruse (1995), Hord (1997), Dufour & Eaker (1998), Darling (1998), Bryk, Louis and Kruse (1995), Hord (199) และ Dufour & Eaker (1998) Darling (1998) Bryk,Camburnand Louis (1999) Leithwood, Jantzi and Steinbach (1999)

จากการสังเคราะห์เอกสารข้างต้น ผู้วิจัยสรุปเป็นองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย ได้ 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. หลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย
2. การสนับสนุนการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา
3. การพัฒนาวิชาชีพด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย
4. การเรียนรู้การใช้เครื่องมือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
5. การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

1.2 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ดังนี้ รายละเอียดตามตาราง 8

พหุน ปณ ฑิโต ชีเว

ตาราง 8 ผลการประเมินองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

องค์ประกอบ	$\bar{X}$	**S.D.**	**ความหมาย**
1. หลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	4.34	0.68	มาก
2. การสนับสนุนการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา	4.40	0.73	มาก
3. การพัฒนาวิชาชีพด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย	4.39	0.64	มาก
4. การเรียนรู้การใช้เครื่องมือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	4.35	0.68	มาก
5. การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	4.37	0.62	มาก
โดยรวม	4.39	0.71	มาก

จากตาราง 8 พบว่า ผลการประเมินองค์ประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า โดยรวมผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน มีความถูกต้อง เหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ระยะที่ 2 การศึกษาความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปรากฏผลดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารและครูปฐมวัยในสถานศึกษาในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคใต้ฝั่งอันดามัน แสดงในตาราง 9

พหุน ปณ ฑิโต ชีเว

ตาราง 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครูปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคใต้ฝั่งอันดามัน

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ผู้บริหารโรงเรียน	11	16.42
ครูอนุบาล 1	28	41.79
ครูอนุบาล 2	28	41.79
รวม	67	100

จากตาราง 9 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครูอนุบาล 1 และ อนุบาล 2 จำนวนกลุ่มละ 28 คน คิดเป็นร้อยละ 41.79 รองลงมา คือ กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 16.42

2.2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแสดงในตาราง 10 ถึงตาราง 15

พหุน ปณฺ ฑิโต ชีเว

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปฏิบัติ ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวม

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ
1. หลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	3.19	0.75	ปานกลาง	4.54	0.49	มากที่สุด
2. การสนับสนุนการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา	3.25	0.75	ปานกลาง	4.64	0.50	มากที่สุด
3. การพัฒนาวิชาชีพด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย	3.29	0.73	ปานกลาง	4.64	0.50	มากที่สุด
4. การเรียนรู้การใช้เครื่องมือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	3.24	0.72	ปานกลาง	4.74	0.35	มากที่สุด
5. การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	3.16	0.73	ปานกลาง	4.70	0.49	มากที่สุด
รวม	3.19	0.68	ปานกลาง	4.54	0.73	มากที่สุด

จากตาราง 10 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีระดับการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3.19) เรียงลำดับสภาพปัจจุบันจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การพัฒนาวิชาชีพด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย (3.29) การสนับสนุนการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา (3.25) และการเรียนรู้การใช้เครื่องมือ PLC (3.24) หลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (3.19) และการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย (3.16) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีระดับการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.54) เรียงลำดับสภาพปัจจุบันจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การเรียนรู้การใช้เครื่องมือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (4.74) การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

(4.70) การพัฒนาวิชาชีพด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย (4.65) การสนับสนุนการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา (4.64) และหลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (4.54) ตามลำดับ

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปฏิบัติของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านหลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ
1) การเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นกระบวนการเรียนรู้โดยประสบการณ์แบบร่วมมือ	3.23	0.75	ปานกลาง	4.49	0.59	มาก
2) สัมพันธภาพที่เน้นการยอมรับศักยภาพและความแตกต่างของบุคคล	3.17	0.75	ปานกลาง	4.65	0.65	มากที่สุด
3) การเรียนรู้และพัฒนาทางวิชาชีพโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเชิงวิภาษเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน	3.29	0.73	ปานกลาง	4.74	0.55	มากที่สุด
4) การทำพันธสัญญาการเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพ	3.26	0.72	ปานกลาง	4.59	0.73	มากที่สุด
5) การสืบเสาะหาความรู้ การปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่องภายใต้ข้อตกลงที่มีบรรทัดฐานร่วมกัน	3.34	0.73	ปานกลาง	4.62	0.69	มากที่สุด
6) การสะท้อนความคิดจากการปฏิบัติงานเพื่อการเผยแพร่และต่อยอดการพัฒนา	3.15	0.68	ปานกลาง	4.75	0.58	มากที่สุด
รวม	3.24	0.71	ปานกลาง	4.64	0.59	มากที่สุด

จากตาราง 11 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านหลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีระดับการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3.24) เรียงลำดับสภาพปัจจุบันจากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก ได้แก่ การสืบเสาะหาความรู้ การปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่องภายใต้ข้อตกลงที่มีบรรทัดฐานร่วมกัน (3.34) การเรียนรู้และพัฒนาทางวิชาชีพโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเชิงวิภาษเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน (3.29) การทำพันธสัญญาการเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพ (3.26) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านหลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.64) เรียงลำดับสภาพที่พึงประสงค์จากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก ได้แก่ การสะท้อนความคิดจากการปฏิบัติงานเพื่อการเผยแพร่และต่อยอดการพัฒนา (4.75) การเรียนรู้และพัฒนาทางวิชาชีพโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเชิงวิภาษเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน (4.74) สัมพันธภาพที่เน้นคุณค่าความเป็นมนุษย์ การยอมรับศักยภาพและความแตกต่างของบุคคล (4.65) ตามลำดับ

พหุน ปณ ฑิโต ชีเว

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปฏิบัติ ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการสนับสนุนการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ
1) ลดชั้นอำนาจสั่งการ เพื่อการเรียนรู้ร่วมกันฉันท์มิตร สร้างการยอมรับ ไว้วางใจ และสร้างคุณค่าและความหมายของ “คน” และ “งาน” อย่างถูกต้อง	3.23	0.76	ปานกลาง	4.49	0.50	มาก
2) สนับสนุนผ่านการคิด วิเคราะห์ที่ลุ่มลึกทั้งระบบ โดยมีคู่เรียนรู้: พี่เลี้ยง (Mentor) และการชี้แนะ (Coaching)	3.17	0.73	ปานกลาง	4.65	0.50	มากที่สุด
3) การจัดการเวลาเพื่อการเรียนรู้ในวิถีปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ลดภาระงานซ้อน	3.29	0.74	ปานกลาง	4.74	0.35	มากที่สุด
4) สนับสนุนให้มีเป้าหมายชัดเจน ตอบสนองประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม	3.26	0.76	ปานกลาง	4.59	0.49	มากที่สุด
5) สนับสนุนให้เกิดวิธีปฏิบัติที่เอื้อต่อการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานจริง เกิดผลลัพธ์ที่เป็นไปได้ มีร่องรอยการปฏิบัติเชิงประจักษ์	3.34	0.68	ปานกลาง	4.62	0.49	มากที่สุด
6) สนับสนุนการสร้าง “ศรัทธา-แรงบันดาลใจ” ในการจัดการเรียนรู้แบบใหม่	3.15	0.72	ปานกลาง	4.75	0.69	มากที่สุด
รวม	3.24	0.71	ปานกลาง	4.64	0.49	มากที่สุด

จากตาราง 12 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการสนับสนุนการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา มีระดับการ

ปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3.24) เรียงลำดับสภาพปัจจุบันจากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก ได้แก่ สนับสนุนให้เกิดวิธีปฏิบัติที่เอื้อต่อการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานจริง เกิดผลลัพธ์ที่เป็นไปได้ มีร่องรอยการปฏิบัติเชิงประจักษ์ (3.34) การจัดการเวลาเพื่อการเรียนรู้ในวิถีปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ลดภาระงานซ้อน (3.29) สนับสนุนให้มีเป้าหมายชัดเจนตอบสนองประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม (3.26) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการสนับสนุนการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา มีระดับการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.64) เรียงลำดับสภาพที่พึงประสงค์จากมากไปหาน้อย ได้แก่ สนับสนุนการสร้าง “ศรัทธา-แรงบันดาลใจ” ในการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ (4.75) การจัดการเวลาเพื่อการเรียนรู้ในวิถีปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ลดภาระงานซ้อน (4.74) และสนับสนุนผ่านการคิด วิเคราะห์ที่ลุ่มลึกทั้งระบบ โดยมีคู่เรียนรู้: พี่เลี้ยง (Mentor) และการชี้แนะ (Coaching) (4.65) ตามลำดับ

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปฏิบัติ ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการพัฒนาวิชาชีพครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ
1) การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายการพัฒนาสมรรถนะและการจัดการเรียนรู้	3.32	0.75	ปานกลาง	4.64	0.50	มากที่สุด
2) การทำแผนพัฒนาพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย	3.18	0.76	ปานกลาง	4.65	0.50	มากที่สุด
3) การร่วมพัฒนาบทเรียนด้านการจัดการเรียนรู้ ตามแผนที่กำหนด	3.34	0.72	ปานกลาง	4.68	0.35	มากที่สุด
4) การประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยใช้แฟ้มงาน	3.36	0.75	ปานกลาง	4.67	0.49	มากที่สุด

ตาราง 13 (ต่อ)

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ
5) การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อเสริมประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้	3.35	0.69	ปานกลาง	4.46	0.49	มาก
6) การสร้างความร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานด้าน Team Teaching	3.18	0.71	ปานกลาง	4.75	0.73	มากที่สุด
รวม	3.29	0.68	ปานกลาง	4.64	0.49	มากที่สุด

จากตาราง 13 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการพัฒนาวิชาชีพครูปฐมวัยโดยด้านการจัดการเรียนรู้ใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีระดับการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3.29) เรียงลำดับสภาพปัจจุบันจากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก ได้แก่ การประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยใช้แฟ้มงาน (3.36) การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อเสริมประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ (3.35) การจัดการเรียนรู้และพัฒนาเด็กปฐมวัยตามแผนที่กำหนด (3.34) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการพัฒนาวิชาชีพครูปฐมวัยโดยด้านการจัดการเรียนรู้ใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีระดับการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.64) เรียงลำดับสภาพที่พึงประสงค์จากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก ได้แก่ การสร้างความร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานด้าน Team Teaching (4.75) การร่วมพัฒนาบทเรียนด้านการจัดการเรียนรู้ตามแผนที่กำหนด (4.68) การประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยใช้แฟ้มงาน (4.67) ตามลำดับ

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปฏิบัติ ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการเรียนรู้การใช้เครื่องมือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ
การพัฒนาบทเรียน	3.32	0.72	ปานกลาง	4.65	0.73	มากที่สุด
การพัฒนางานเชิงระบบ(คณะบุคคล)	3.18	0.75	ปานกลาง	4.68	0.75	มากที่สุด
การจัดการความรู้	3.26	0.71	ปานกลาง	4.76	0.76	มากที่สุด
ชุมชนนักปฏิบัติ	3.34	0.75	ปานกลาง	4.83	0.69	มากที่สุด
ระบบพี่เลี้ยง-การชี้แนะ	3.19	0.74	ปานกลาง	4.67	0.71	มากที่สุด
ชุดความคิด (Mindset)	3.28	0.76	ปานกลาง	4.77	0.73	มากที่สุด
จิตตปัญญาศึกษา (Contemplative)	3.12	0.75	ปานกลาง	4.84	0.64	มากที่สุด
รวม	3.24	0.72	ปานกลาง	4.74	0.68	มากที่สุด

จากตาราง 14 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการเรียนรู้การใช้เครื่องมือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3.24) เรียงลำดับสภาพปัจจุบันจากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก ได้แก่ ชุมชนนักปฏิบัติ (3.34) การพัฒนาบทเรียน (3.32) และชุดความคิด (Mindset) (3.28) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการเรียนรู้การใช้เครื่องมือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.74) เรียงลำดับสภาพที่พึงประสงค์จากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก ได้แก่ ชุมชนนักปฏิบัติ (4.84) และจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative) ชุมชนนักปฏิบัติ (4.83) ชุดความคิด (Mindset) (4.77) ตามลำดับ

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปฏิบัติ ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ
1) การวิเคราะห์บริบทด้านนโยบาย ความต้องการของชุมชนและตัวเด็ก	3.24	0.73	ปานกลาง	4.73	0.69	มากที่สุด
2) การวิเคราะห์หลักสูตรสู่การจัดทำแผนผังความคิด “หน่วยการเรียนรู้”	3.15	0.75	ปานกลาง	4.76	0.71	มากที่สุด
3) การจัดสภาพแวดล้อมเสริมสร้างพลังใฝ่เรียนใฝ่รู้	3.18	0.76	ปานกลาง	4.82	0.73	มากที่สุด
4) การใช้จิตวิทยาเชิงบวก	2.98	0.72	ปานกลาง	4.72	0.75	มากที่สุด
5) การออกแบบกิจกรรม สื่อ/แหล่งเรียนรู้	2.89	0.75	ปานกลาง	4.84	0.76	มากที่สุด
6) การออกแบบการประเมินผลการเรียนรู้	3.36	0.69	ปานกลาง	4.88	0.69	มากที่สุด
7) การบันทึกข้อมูลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้	3.17	0.71	ปานกลาง	4.56	0.71	มากที่สุด
8) การสังเกตและการบันทึกพฤติกรรมและการเรียนรู้ของเด็ก	3.28	0.73	ปานกลาง	4.49	0.73	มาก
9) การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของเด็ก	3.22	0.75	ปานกลาง	4.61	0.75	มากที่สุด
10) การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง	3.39	0.76	ปานกลาง	4.79	0.76	มากที่สุด
11) การจัดแสดงสารนิทัศน์สำหรับผู้ปกครอง	3.13	0.72	ปานกลาง	4.78	0.65	มากที่สุด
12) การจัดแสดงสารนิทัศน์สำหรับครูปฐมวัยในสังกัด สพป.	3.14	0.72	ปานกลาง	4.57	0.78	มากที่สุด
รวม	3.16	0.62	ปานกลาง	4.72	0.68	มากที่สุด

จากตาราง 15 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3.16) เรียงลำดับสภาพปัจจุบันจากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก ได้แก่ การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง (3.39) การออกแบบการประเมินผลการเรียนรู้ (3.36) และการสังเกตและการบันทึกพฤติกรรมและการเรียนรู้ของเด็ก (3.28) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.72) เรียงลำดับสภาพที่พึงประสงค์จากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก ได้แก่ การออกแบบการประเมินผลการเรียนรู้ (4.88) การออกแบบกิจกรรม สื่อ/แหล่งเรียนรู้ (4.84) และ การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อเสริมสร้างพลังใฝ่เรียนใฝ่รู้ (4.82) ตามลำดับ

2.3 ผลการสรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

1) หลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

1.1) การรับรู้ว่างานปฏิรูปเป็นงานที่ยากลำบากจะช่วยให้เกิดความตระหนัก และความมุ่งมั่นและนำไปสู่การร่วมมือกันพัฒนาการศึกษาได้ หากคิดว่าการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นเรื่องง่ายๆ ร่วมมือกันทำแล้วงานจะง่ายอย่างนั้นไม่สำเร็จแน่ จึงขอให้ย้ำเตือนซึ่งกันภายใต้บริบทของความเป็นมิตร ช่วยเหลือเกื้อกูลกันทำงานยากๆ เหล่านั้นอย่างมีความสุข

1.2) การเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพนั้น หลักการสำคัญคือ การเรียนเพื่อรู้จักตนเอง รู้จักอารมณ์ รู้จักควบคุมอารมณ์ เพราะต้องทำงานร่วมกับเด็กเล็กๆ ซึ่งอยู่ในช่วงของสมองกระจกเงา เด็กจะซึมซับ ประทับ รับเอาพฤติกรรมของคนรอบข้างอย่างไม่รู้ตัว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีงามด้านการแสดงออกอย่างมีวุฒิภาวะให้เด็กได้เห็น เด็กที่อยู่ใกล้รู้สึกสงบเย็น อบอุ่น ปลอดภัย และมีความสุข ซึ่งหากครูรู้จักตนเองและรู้ว่ายังเป็นแบบอย่างที่ดีไม่ได้ก็ควรต้องฝึก และเรียนรู้วิธีฝึกปฏิบัติโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันด้วยการเปิดใจ การยอมรับและเคารพและให้เกียรติกัน จึงจะสร้างพฤติกรรมใหม่ร่วมกันได้

1.3) หลักการเรียนรู้ที่สำคัญไม่ได้อยู่ที่มีความรู้มาก แต่สำคัญอยู่ที่มีความรู้แล้วนำไปใช้ได้เพียงใด การทำงานกับเด็กไม่ได้ต้องการความรู้เพื่อการสอบ ครูเป็นเพียงผู้กระตุ้นและสนับสนุนสื่อ หรือแหล่งเรียนรู้ เครื่องเล่น อุปกรณ์เพื่อการพัฒนาทักษะที่จำเป็นแก่เด็ก ครูที่สร้างแรงบันดาลใจให้เด็กอยากเรียน เด็กอยากมาโรงเรียน เด็กมีความสุขเมื่อมาโรงเรียนถือว่าจัดการเรียนรู้ในระดับปฐมวัยได้ถูกทาง

1.4 ความรัก สัมพันธภาพ กัลยาณมิตร เป็นสายใยเชื่อมโยงจิตใจให้อ่อนโยน ครูปฐมวัยต้องได้รับการฝึกเรื่องราวด้านจิตใจอย่างเสมำ่เสมอเนื่องจากอยู่กับเด็กเล็กๆ

2) การสนับสนุนการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา

2.1) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะเกิดยากมากหากผู้บริหารไม่รับรู้ ไม่สนับสนุน

2.2) สิ่งแรกที่ผู้บริหารควรสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ในชุมชนได้ประสบผลสำเร็จคือการปรับหลักสูตรแบบรายวิชาเป็นแบบบูรณาการ หรือที่จะให้ลุ่มลึกและเด็กได้รับการเรียนรู้อย่างแท้จริง ครูได้รับการฝึกฝนและพัฒนาตนเองอย่างแท้จริงนั้น คือ การจัดการเรียนรู้แบบ “ขั้นบันได” ซึ่งมีลักษณะเดียวกันกับการเรียนรู้แบบโครงงาน เพียงแต่ทำเป็นขั้นย่อยๆ เพื่อให้เด็กเรียนช้าได้ค่อยๆ เรียนรู้และประสบผลสำเร็จไปละขั้น ซึ่งการปรับหลักสูตรแบบบูรณาการดังกล่าวมีความหมายรวมถึงการจัด “เวลา” เนื่องจากหากผู้บริหารไม่เป็นผู้ปรับหลักสูตร หรือจัดเวลาการเรียนรู้ใหม่ ครูก็ไม่อาจดำเนินกิจกรรมแบบใหม่ให้กับเด็กได้

2.3) น่าจะต้องมีการทบทวนหรือพูดคุยกันในกลุ่มว่า ผู้บริหารจะต้องสนับสนุนโอกาสให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาอารมณ์ การเท่าทันอารมณ์ การตื่นรู้ หากครูไม่ใช้อำนาจกับเด็ก ครูเรียนรู้อารมณ์ตนเอง เด็กจะมีความสุขในการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น แม้เนื้อหาความรู้จะเป็นเรื่องยากแต่หากใจเด็กพร้อม ครูสนับสนุน การเรียนรู้ที่มีคุณภาพจะเกิดได้

3) การพัฒนาวิชาชีพด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย

3.1) คุณลักษณะสำคัญของครูปฐมวัยที่จัดการเรียนรู้ได้มีประสิทธิภาพนั่นคือ เป็นคนรักเด็ก เข้าใจและเป็นมิตรกับเด็ก เมื่อเด็กไว้วางใจเด็กก็จะแสดงออกอย่างชัดเจนว่าต้องการเรียนรู้อะไร อย่างไร ชอบหรือไม่ชอบอะไร ซึ่งจะง่ายกับการที่ครูจะโค้ชเด็กเหล่านั้น

3.2) เพียงแค่ครูใส่ใจเด็กและร่วมกันเรียนรู้และพัฒนาด้านการเรียนของเด็ก สุขภาพเด็ก อารมณ์ จิตใจของเด็ก ตามสมรรถนะครูความก้าวหน้าทางวิชาชีพก็เป็นเพียงเรื่องง่ายๆ เท่านั้น ผู้ให้การอบรมจึงควรสร้างบรรทัดฐานหรือค่านิยมที่ถูกต้องแก่ครูที่เสียงสละ ทุ่มเทเพื่อเด็กจะไม่ต้องกังวลกับความก้าวหน้าเพราะหากมีความชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและการร่วมเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างสมำ่เสมอก็ขอเลื่อนวิทยฐานะได้ตามเกณฑ์

3.3) ขอให้ความก้าวหน้าทางวิชาชีพเป็นเพียงรางวัลของครูนักสร้างสรรค์เด็ก

4) การเรียนรู้การใช้เครื่องมือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

4.1) เครื่องมือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ การสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพ การพูดคุย ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูสื่อสารกันอย่างกัลยาณมิตร พูดเป็น ฟังเป็น โดยการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการฟังอย่างลุ่มลึก ก็ไตร่ตรองอย่างรอบคอบจะนำไปสู่การสร้างปัญญา หรือการเกิดปัญญาภายใน

4.2) เครื่องมือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เมื่อทำอย่างเป็นระบบสามรถยกระดับครูเป็นผู้ชำนาญการ ผู้เชี่ยวชาญได้ เนื่องจากเป็นระบบวิจัยเชิงปฏิบัติการ ควรสนับสนุนให้เกิดวงจรการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อคุณภาพเด็กไทย

5) การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

5.1) ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นทักษะที่เป็นประสบการณ์ ทักษะที่เป็นความร่วมมือ ไม่ใช่ทักษะที่เป็นเอกสาร หนังสือ หรือแบบฝึก โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยควรเรียนรู้จากกิจกรรม ในลักษณะของการเล่นปนเรียน หากเด็กต้องทำงานบางอย่างก็ควรเป็นเรื่องของการเล่นร่วมกัน หากครูจัดในลักษณะการเรียนจะเป็นการทำลายเด็กและเป็นความสูญเสียที่มากมาย ครูปฐมวัยจึงต้องตระหนักถึงเรื่องนี้ให้มากที่สุด

5.2) ความรู้เรื่องเด็กในศตวรรษที่ 21 มีจำนวนมากและชี้ชัดไปในลักษณะที่ว่า ครูควรจัดกิจกรรมเพื่อตอบสนองเด็กเป็นรายบุคคล เนื่องจากเด็กได้รับประสบการณ์ที่แตกต่างหลากหลายมาจากครอบครัว เด็กจึงมีความต้องการ ความสนใจ ที่แตกต่างหลากหลาย หากครูจัดกิจกรรมเหมือนกันเหมือนการผลิตหุ่นยนต์ในโรงงานอุตสาหกรรม เด็กจะเบื่อ ไม่ชอบการเรียนรู้ การกระตุ้นให้เด็กปฐมวัยใฝ่เรียนรู้จึงเป็นเรื่องที่ต้องปรึกษากัน พูดคุยกัน เพื่อการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนให้เด็กได้รับการพัฒนาได้มากที่สุด

5.3) พ่อแม่เป็นครูคนที่หนึ่ง และครูที่โรงเรียนเป็นพ่อแม่คนที่สอง คำกล่าวนี้อาจจะไม่เป็นความจริงในยุคนี้ เนื่องจากหลายครอบครัวเลี้ยงลูกตามอย่างในสื่อ โทรทัศน์ โดยขาดความเข้าใจที่ชัดเจนว่านั่นเป็นเพียงละคร อย่างไรก็ตามปัญหาเด็กเกิดขึ้นมากมายในปัจจุบัน ครูจึงต้องเป็นครูคนที่หนึ่งและเป็นพ่อแม่คนที่หนึ่งเทียบเท่ากับพ่อแม่ของเด็กจริงๆ ช่วยให้ความรัก ความเมตตาเด็กให้มาก เพียงพอที่เด็กจะแข็งแรง เข้มแข็งที่จะเรียนรู้และดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมในโลกแห่งอนาคต

5.4) การพัฒนาสมองมีส่วนช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้ดี แต่ต้องมีความสมดุลร่วมกับจิตใจขาดอย่างใดไปก็พัฒนาได้ยาก ครูต้องช่วยพ่อแม่เด็กในวัยวิกฤติแห่งการพัฒนาช่วงสำคัญยิ่งนี้

การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น

การวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพผลปรากฏตามตาราง 16 – 21 ดังนี้

ตาราง 16 ค่าดัชนีความต้องการ $PNI_{(Modified)}$ และลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวม

องค์ประกอบ	D	I	PNI (Modified)	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. หลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิด PLC	3.19	4.54	0.42	4
2. การสนับสนุนการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา	3.24	4.64	0.43	3
3. การพัฒนาวิชาชีพด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย	3.29	4.64	0.41	5
4. การเรียนรู้การใช้เครื่องมือ PLC	3.24	4.74	0.46	2
5. การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	3.16	4.70	0.49	1

จากตาราง 16 ลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย (0.49) การเรียนรู้การใช้เครื่องมือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (0.46) การสนับสนุนการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา (0.43) หลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (0.42) และการพัฒนาวิชาชีพด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย (0.41) ตามลำดับ

พหุน ปณฺฑิโต ชีเว

ตาราง 17 ค่าดัชนีความต้องการ $PNI_{(Modified)}$ และลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านหลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

องค์ประกอบ	D	I	$PNI_{(Modified)}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
1) การเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นกระบวนการเรียนรู้โดยประสบการณ์แบบร่วมมือ	2.98	4.61	0.55	1
2) สัมพันธภาพที่เน้นคุณค่าความเป็นมนุษย์ การยอมรับศักยภาพและความแตกต่างของบุคคล	3.12	4.44	0.42	3
3) การเรียนรู้และพัฒนาทางวิชาชีพโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเชิงวิภาษเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน	3.24	4.50	0.39	4
4) การทำพันธสัญญาการเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพ	3.25	4.86	0.50	2
5) การสืบเสาะหาความรู้ การปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่องภายใต้ข้อตกลงที่มีบรรทัดฐานร่วมกัน	3.24	4.39	0.35	5
6) การสะท้อนความคิดจากการปฏิบัติงานเพื่อการเผยแพร่และต่อยอดการพัฒนา	3.30	4.42	0.34	6

จากตาราง 17 ลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านหลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก ได้แก่ การเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นกระบวนการเรียนรู้โดยประสบการณ์แบบร่วมมือ (0.55) การทำพันธสัญญาการเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพ (0.50) สัมพันธภาพที่เน้นคุณค่าความเป็นมนุษย์ การยอมรับศักยภาพและความแตกต่างของบุคคล (0.42) ตามลำดับ

ตาราง 18 ค่าดัชนีความต้องการ $PNI_{(Modified)}$ และลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการสนับสนุนการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ประกอบครูผู้นำ	D	I	PNI (Modified)	ลำดับความต้องการจำเป็น
1) ลดชั้นอำนาจสั่งการ เพื่อการเรียนรู้ร่วมกันฉันท์มิตร สร้างการยอมรับ ไว้วางใจ และสร้างคุณค่าและความหมายของคนและงานอย่างถูกต้อง	3.23	4.49	0.39	5
2) สนับสนุนผ่านการคิด วิเคราะห์ที่ลุ่มลึกทั้งระบบ โดยมีคู่เรียนรู้: พี่เลี้ยง (Mentor) และการชี้แนะ (Coaching)	3.17	4.65	0.47	2
3) การจัดการเวลาเพื่อการเรียนรู้ในวิถีปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ลดภาระงานซ้อน	3.29	4.74	0.44	3
4) สนับสนุนให้มีเป้าหมายชัดเจนตอบสนองประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม	3.26	4.59	0.41	4
5) สนับสนุนให้เกิดวิธีปฏิบัติที่เอื้อต่อการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานจริง เกิดผลลัพธ์ที่เป็นไปได้ มีร่องรอยการปฏิบัติเชิงประจักษ์	3.34	4.62	0.38	6
6) สนับสนุนการสร้าง “ศรัทธา-แรงบันดาลใจ” ในการจัดการเรียนรู้แบบใหม่	3.15	4.75	0.51	1

จากตาราง 18 ลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการสนับสนุนการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก ได้แก่ สนับสนุน”การสร้าง “ศรัทธา-แรงบันดาลใจ” ในการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ (0.51) สนับสนุนผ่านการคิด วิเคราะห์ที่ลุ่มลึกทั้งระบบ โดยมีคู่เรียนรู้: พี่เลี้ยง (Mentor) และการชี้แนะ (Coaching) (0.47) และการจัดการเวลาเพื่อการเรียนรู้ในวิถีปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ลดภาระงานซ้อน (0.44) ตามลำดับ

ตาราง 19 ค่าดัชนีความต้องการ $PNI_{(Modified)}$ และลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการพัฒนาวิชาชีพสำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

องค์ประกอบ	D	I	$PNI_{(Modified)}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
1) การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายการพัฒนาสมรรถนะและการจัดการเรียนรู้	3.32	4.64	0.40	4
2) การทำแผนพัฒนาพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย	3.18	4.65	0.46	2
3) การร่วมพัฒนาบทเรียนด้านการจัดการเรียนรู้ ตามแผนที่กำหนด	3.34	4.68	0.42	3
4) การประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยใช้แฟ้มงาน	3.36	4.67	0.39	5
5) การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อเสริมประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้	3.35	4.46	0.33	6
6) การสร้างความร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานด้าน Team Teaching	3.18	4.75	0.49	1

จากตาราง 19 ลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการพัฒนาวิชาชีพสำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย สามลำดับแรกได้แก่ การสร้างความร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานด้าน Team Teaching (0.49) การทำแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย การทำแผนพัฒนาพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย (0.46) และการร่วมพัฒนาบทเรียนด้านการจัดการเรียนรู้ (0.44) ตามลำดับ

ตาราง 20 ค่าดัชนีความต้องการ $PNI_{(Modified)}$ และลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการเรียนรู้การใช้เครื่องมือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

องค์ประกอบ	D	I	$PNI_{(Modified)}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
1) การพัฒนาบทเรียน	3.32	4.65	0.40	6
2) การพัฒนางานเชิงระบบ (บุคคล)	3.18	4.68	0.49	2
3) การจัดการความรู้	3.26	4.76	0.47	3
4) ชุมชนนักปฏิบัติ	3.34	4.83	0.45	5
5) ระบบพี่เลี้ยง-การชี้แนะ	3.19	4.67	0.46	4
6) ชุดความคิด (Mindset)	3.28	4.77	0.45	5
7) จิตตปัญญาศึกษา (Contemplative)	3.12	4.83	0.55	1

จากตาราง 20 ลำดับความต้องการจำเป็นของการเรียนรู้การใช้เครื่องมือชุมชนทางวิชาชีพเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก ได้แก่ จิตตปัญญาศึกษา (0.55) การพัฒนางานเชิงระบบ (คณะบุคคล) (0.49) และการจัดการความรู้ (0.47) ตามลำดับ

ตาราง 21 ค่าดัชนีความต้องการ $PNI_{(Modified)}$ และลำดับความต้องการจำเป็นของนการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

องค์ประกอบ	D	I	$PNI_{(Modified)}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
1) การวิเคราะห์บริบทด้านนโยบาย ความต้องการของชุมชนและเด็ก	3.24	4.73	0.46	6
2) วิเคราะห์หลักสูตรสู่การทำแผนผังความคิด “หน่วยการเรียนรู้”	3.15	4.76	0.50	5

ตาราง 21 (ต่อ)

องค์ประกอบ	D	I	$PNI_{(Modified)}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
3) การจัดสภาพแวดล้อมเสริมสร้างพลังใฝ่เรียนใฝ่รู้	3.18	4.79	0.51	4
4) การใช้จิตวิทยาเชิงบวก	2.98	4.72	0.58	2
5) การออกแบบกิจกรรม สื่อ/แหล่งเรียนรู้	2.89	4.82	0.67	1
6) การออกแบบการประเมินผลการเรียนรู้	3.36	4.88	0.45	8
7) การบันทึกข้อมูลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้	3.17	4.46	0.44	9
8) การสังเกตและการบันทึกพฤติกรรมและการเรียนรู้ของเด็ก	3.28	4.49	0.37	12
9) การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของเด็ก	3.22	4.61	0.43	10
10) การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง	3.39	4.79	0.41	11
11) การจัดแสดงสารนิทัศน์สำหรับผู้ปกครอง	3.13	4.78	0.53	3
12) การจัดแสดงสารนิทัศน์สำหรับครูปฐมวัยในสังกัด สพป.	3.14	4.57	0.46	7

จากตาราง 21 ลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก ได้แก่ การออกแบบกิจกรรม สื่อ/แหล่งเรียนรู้ (0.67) การใช้จิตวิทยาเชิงบวก (0.58) และการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง (0.53) ตามลำดับ

ระยะที่ 3 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการพัฒนารูปแบบฯ ในระยะที่ 3 เป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 การนำเสนอรูปแบบจากการสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิ ตอนที่ 2` การประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ในสถานศึกษาฯ และตอนที่ 3` การประเมินผลคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา

ตอนที่ 1` ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการวิจัยในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 มาหลอมรวมและจัดทำยกร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น โดยจัดกิจกรรมสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2561 ณ ห้องประชุมสุขเสวย โรงแรมสุโข จังหวัดภูเก็ต โดยมีวัตถุประสงค์ในการขอความเห็นชอบและข้อเสนอแนะในการปรับปรุง“ยกร่าง” รูปแบบฯ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะดังนี้

พหูน ปณ ฑิโต ชีเว

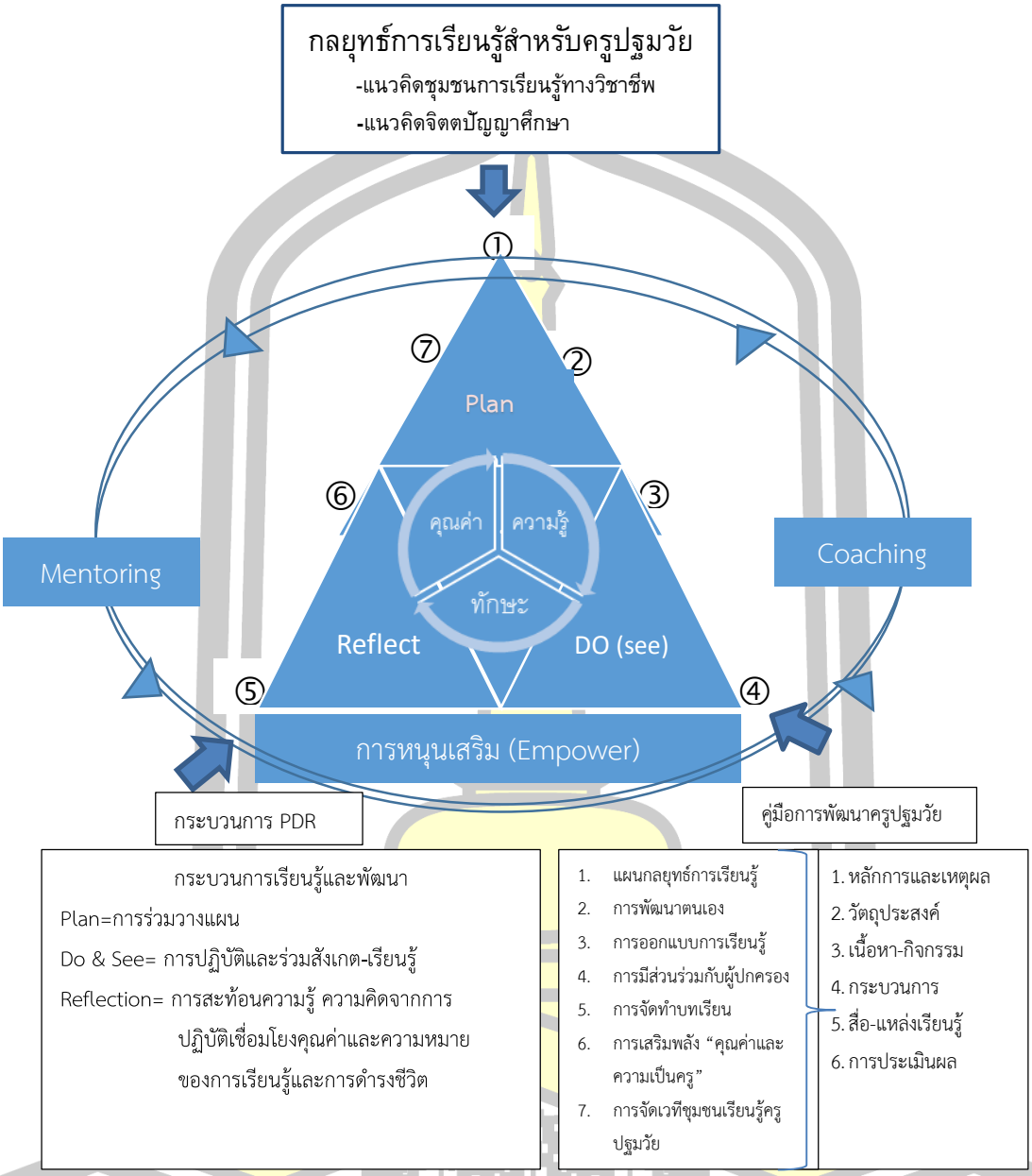

ภาพประกอบ 8 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ส่วนที่ 1 กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย ประกอบด้วยแนวคิดสำคัญคือ 1) แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

1) แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งหมายถึง การร่วมสร้างนวัตกรรมองค์กร ที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และนำไปสู่การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในสถานศึกษานั่นเอง

2) แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ซึ่งหมายถึง นวัตกรรมทางปัญญาภายใน ที่ผู้บริหารจะมีส่วนสนับสนุนให้ครูได้เรียนรู้และพัฒนาปัญญาภายในตนขึ้นได้ โดยการจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศ และสร้างโอกาสให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันให้ได้มากที่สุด การที่ผู้นำปรับเปลี่ยน Mindset จากการสั่งการเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน และการยอมรับฟังซึ่งกันด้วยความตั้งใจ การช่วยเหลือ ร่วมสร้างวินัยในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยเนื้อหาการเรียนรู้ร่วมกันนั้นคือ เรื่องราวทุกๆ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับ “การจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาเด็ก”

ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนา (PLC-Learning Process) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นวางแผน (Plan) 2). ขั้นปฏิบัติและสังเกตการณ์ (Do&See) 3). ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ ความรู้ ความคิดจากการปฏิบัตินำไปสู่การต่อยอดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ส่วนที่ 3 ได้แก่ ส่วนของเนื้อหาการเรียนรู้ ประกอบด้วยชุดกิจกรรม 7 ชุด ดังนี้

1) แผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การร่วมกันไตร่ตรองในวิสัยทัศน์การทำงานและร่วมกำหนดเป้าหมายการพัฒนาซึ่งกันและกัน ซึ่งหมายถึง การร่วมเรียนรู้ และสนทนาการวิพากษ์ ชี้แนะ การสะท้อนวิสัยทัศน์เพื่อให้เกิดการจัดทำแผนกลยุทธ์การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายชัดเจน พบแนวร่วมในการทำงานร่วมกัน พบส่วนของการทำงานที่ใช้ร่วมกันได้ และพบส่วนของการทำงานที่ต้องช่วยกันทำเพิ่มเติม

2) การพัฒนาตนเอง เป็นการเรียนรู้และพัฒนา Mindset ของตนเองโดยมีเป้าหมายที่การเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อการพัฒนาเด็ก โดยเริ่มต้นที่การรู้จักตนเอง การยอมรับ Mindset ของตนเอง การเรียนรู้ร่วมกันเพื่อลดอคติส่วนบุคคล การมองกว้าง มองเห็นภาพการร่วมกันพัฒนาเด็ก พัฒนาการศึกษาที่จะนำพาไปสู่การพัฒนาประเทศชาติอย่างชัดเจนร่วมกัน เปิดใจยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความเข้าใจ และร่วมสานพลังการพัฒนา Mindset การปรับเปลี่ยน Mindset ให้เอื้อต่อพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพ โดยการร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาตนเองด้านการจัดการเรียนรู้

3) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นไปเพื่อปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ ดังนั้น ครูปฐมวัยจึงต้องร่วมกันเรียนรู้เกี่ยวกับการออกแบบกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติแบบ Active Learnimg ร่วมสร้างสรรค์และพัฒนาบทเรียนเพื่อการพัฒนาเด็กตามแนวคิดการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

4) การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง ได้แก่ การจัดทำแผนความร่วมมือผู้ปกครองเพื่อการพัฒนาเด็ก หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง ได้แก่ - การประชุมผู้ปกครอง, จดหมายข่าว, กิจกรรมพ่อแม่อาสา, การให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนา EF, กิจกรรมใส่ใจลูกรัก (ระบบดูแล), การประเมินพัฒนาการแบบมีส่วนร่วม (แฟ้มการเรียนรู้เด็กปฐมวัย

5) การจัดทำบทเรียน ได้แก่ การร่วมเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งการเรียนรู้ร่วมกันโดยแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จะช่วยให้ครูได้จัดระบบปฏิบัติการในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาตนเอง หรือปรับเปลี่ยนตนเองจากการเป็นครูผู้สอนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของเด็กได้ดียิ่งขึ้น โดยระบบพี่เลี้ยงที่จะคอยช่วยให้คำแนะนำตามสภาพปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงานจริง และมีระบบการทำงานเชิงคุณภาพ ซึ่งหมายถึง ต้องมีการกำหนดเป้าหมาย วางแผนการดำเนินงานตามเป้าหมาย การนิเทศช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อการปฏิบัติการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นั่นหมายถึง ครูได้เรียนรู้อะไรบ้างจากการทำหน้าที่เป็น Coach การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนในแต่ละครั้ง

6) การสร้างพลัง “คุณค่าและความเป็นครู” การเสริมพลัง Empower“คุณค่าของความเป็นครู” หมายถึง การตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเอง เป็นการรวมกลุ่มเพื่อเรียนรู้และพัฒนาอย่างเป็นวัฏจักร การทำ AAR ช่วยให้เกิดการทบทวนการปฏิบัติเพื่อสรรหาสิ่งที่มีคุณค่าและมีความหมายที่ดีที่สุด ถอดรหัสไปสู่ความรู้ใหม่เพื่อใช้ในการพัฒนาสิ่งใหม่ที่ดีกว่ามีประสิทธิภาพมากว่าในวงจรพัฒนาต่อไป ครูที่เข้าร่วมปฏิบัติการอย่างต่อเนื่องเป็นวิถี ย่อมเกิดพลังแห่งคุณค่าทั้งในส่วนตนและส่วนรวม

7) การจัดเวทีชุมชนเรียนรู้ครูปฐมวัย หมายถึง จากร่วมแบ่งปันสิ่งดีๆ ที่สวยงามตลอดภาคเรียนที่ได้เรียนรู้ร่วมกันกับเด็ก กับผู้ปกครอง ทำมาสะท้อนคิดเพื่อการพัฒนาต่อยอด ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในคุณค่า และความหมายที่แท้จริงของการปฏิรูปการเรียนรู้สู่การเป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์”และการทำอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีปฏิบัติภายใต้เงื่อนไขสัมพันธภาพที่ดีงาม (Contemplative) ย่อมเกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ประสบสัมฤทธิ์และความสุข

ชุดกิจกรรมทั้ง 7 ชุด ประกอบด้วยโครงสร้างของชุดกิจกรรม ได้แก่

1) หลักการและเหตุผล
2) วัตถุประสงค์
3) เนื้อหา-กิจกรรม
4) กระบวนการ
5) สื่อและแหล่งเรียนรู้
6) การประเมินผล

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย

ผู้วิจัยได้ออกแบบเพื่อนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่การปฏิบัติ โดยจัดกิจกรรม 2 กิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมการอบรมภาคความรู้ จำนวน 12 ชั่วโมง
2. กิจกรรมการปฏิบัติในภาคสนาม จำนวน 30 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์การนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ

1. เพื่อให้ครูได้รับการพัฒนาโดยแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกัน ซึ่งมีผลให้ครูมีการเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเองด้านการตระหนักรู้ในคุณค่าและความหมายของความเป็นครู

2. ครูปฐมวัยร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายการปฏิบัติงาน ร่วมกำหนดวิธีการปฏิบัติระยะเวลาเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน มุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเองเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

การดำเนินงาน

1. การอบรมภาคความรู้ จำนวน 12 ชั่วโมง เกี่ยวกับแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้าง Mindset ใหม่และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ในการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้แบบใหม่สำหรับเด็กในศตวรรษที่ 21

2. การฝึกปฏิบัติในภาคสนาม เป็นการนำความรู้ด้านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และจิตตปัญญาศึกษา สู่การเรียนรู้จริงในภาคปฏิบัติในห้องเรียนหรือสถานการณ์การปฏิบัติงานจริง และมีระบบพี่เลี้ยง รวมถึงผู้เชี่ยวชาญ ร่วมระดมความคิด ร่วมให้คำแนะนำ ในการพัฒนางานด้านกการจัดการเรียนรู้ รวมถึงสร้างสรรค์บทเรียนใหม่ๆเพื่อพัฒนาเด็กให้ได้รับการเรียนรู้ตรงกับสภาพการทำงานจริง จำนวน 30 ชั่วโมง ซึ่งรายละเอียดการเรียนรู้ร่วมกันทั้งภาคความรู้และภาคปฏิบัตินำเสนอไว้ในตาราง 22-23

พหุน ปณ ฑิโต ชีเว

ตาราง 22 แสดงการอบรมภาคความรู้ จำนวน 12 ชั่วโมง

ระยะเวลา	กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน
3 ชั่วโมง	เปิดใจ-สร้าง Mindset “ครูผู้สร้าง” (ชี้แจงเป้าหมายการพัฒนาและร่วมกันกิจกรรม)
3 ชั่วโมง	แผนกลยุทธ์การเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย แผนการพัฒนาตนเอง ID-Paln
3 ชั่วโมง	เป้าหมายการพัฒนาบทเรียน-การออกแบบการเรียนรู้
3 ชั่วโมง	นัดหมายการทำกิจกรรมภาคสนาม ร่วมกำหนดช่วงเวลา

ตาราง 23 แสดงการปฏิบัติตามกระบวนการ “PDR”และระบบพี่เลี้ยง จำนวน 30 ชั่วโมง

กระบวนการ PDR	Plan	Do	SEE	Reflection
Plan	ครูนำเสนอแผนการพัฒนาบทเรียนต่อพี่เลี้ยงหรือครูวิชาการ หรือผู้บริหารสถานศึกษา ร่วมเรียนรู้และเตรียมการเพื่อจัดกิจกรรม Open-class room			
Do	พี่เลี้ยงหรือครูวิชาการ หรือผู้บริหารสถานศึกษา ร่วมเรียนรู้ในชั้นเรียน ครูสะท้อนบทเรียนในสิ่งที่ประทับใจและสิ่งที่คิดว่าจะต้องทำเพิ่มเติม			
SEE	พี่เลี้ยงหรือครูวิชาการ หรือผู้บริหารสถานศึกษา ร่วมวงเรียนรู้เรื่องการประเมินพัฒนาการการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย			
	พี่เลี้ยงหรือครูวิชาการ หรือผู้บริหารสถานศึกษา ร่วมวงเรียนรู้เรื่องการให้ความรู้ผู้ปกครอง			
Reflection	พี่เลี้ยงหรือครูวิชาการ หรือผู้บริหารสถานศึกษา ร่วมวงเรียนรู้เรื่องการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้			

ตาราง 24 ชุมชนการเรียนรู้ครูปฐมวัย (ETLC: Early childhood Teachers Learning Community)

PLC-Learning Process

ชุมชนวิชาชีพครูปฐมวัย (ETLC:Early child Teacher Learning Communication)

กิจกรรมที่	Plan	Mentoring . Do & SEE	Coaching Reflection	Out-come
1	เป้าหมายร่วมขององค์กร)	การกระตุ้นความคิด : คำถาม สื่อ สถานการณ์ VDO Clip Deep-Listening Dialogue Creative Discussion Learn&Share Reflection การตัดสินใจและร่วมปฏิบัติกิจกรรมเพื่อบรรลุเป้าหมาย ร่วมจัดทำร่างร่วมศึกษาเพิ่มเติม ร่วมช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน กิจกรรม Open-classroom (การสังเกตชั้นเรียน) Lesson-Study ถอดบทเรียน Publishing (การเผยแพร่บทเรียนที่เกิดจากการเรียนรู้สู่สาธารณชน)		แผนกลยุทธ์ “การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย
2	เป้าหมายรายบุคคล ID-Plan			(ID-Plan)
3	เป้าหมายร่วมที่ผู้เรียน			แผนและนวัตกรรมการเรียนรู้
4	เป้าหมายร่วมที่ผู้ปกครอง)			กิจกรรมความร่วมมือกับผู้ปกครอง
5	เป้าหมายที่ความก้าวหน้าทางวิชาชีพ			บทเรียน/นวัตกรรม
6	เป้าหมายที่พลังใจและคุณค่าของความเป็นครู			สัมพันธภาพ/ความสุข/ความสำเร็จขององค์กร
7	เป้หมายที่การขยายวงการเรียนรู้			กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ปกครองงและเพื่อนครูภายใน สพป.

พหุน ปณ ฑิโต ชีเว

ตาราง **25** การประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย (PLC-Learning Process)

เวลา	วัตถุประสงค์ (ย่อย)	วิธีดำเนินการ/ กิจกรรม	สื่อ	การประเมิน
ฐานจิต 10 นาที	1.เตรียมพร้อมสู่ความเป็นชุมชนเรียนรู้ 2.การสร้างความคุ้นเคยสัมพันธภาพ 3. การทำกิจกรรมในสภาวะของคลื่นสมองต่ำและมีความพร้อมในการเรียนรู้ (พร้อมที่จะพูดหรือฟังอย่าง สงบ และมีสติตื่นรู้)	-กิจกรรมทักทายสบายจิต -กิจกรรม BBL กิจกรรมส่ง พลังรัก ส่งดอกไม้ ฯลฯ	-เพลงบรรเลงเบาๆ ประกอบกิจกรรม BBL	-สังเกตความพร้อมของสมาชิก
ฐานสมอง 10 นาที	1. เป้าหมาย/ความจำเป็นที่ต้องพัฒนาร่วมกัน 2. การใช้คำถาม กระตุ้น/เร้าการคิด ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มโดยร่วมรับรู้ปัญหาและร่วมคิดแก้ปัญหา 3. การรับฟัง การยอมรับการสร้างสัมพันธภาพและความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร หรือกลุ่ม 5. การครุ่นคิดและร่วมกำหนดวิธีการเพื่อแก้ปัญหา หรือพัฒนางาน	ชี้แจงวัตถุประสงค์ของงาน ชุดกิจกรรมที่ 1 : การจัดทำแผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้และโครงการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้คำถาม -เหตุใดเราจึงต้องทำงานนี้ ... -ดู VDO Clip ใครท้อเรื่องงานดูคลิปนี้	-VDO Clip ใครท้อเรื่องงานดูคลิปนี้ -เครื่องฉาย, โปเจ็คเตอร์	-ผลงาน -การสะท้อนคิด -แบบบันทึกการเรียนรู้

ตาราง 25 (ต่อ)

เวลา	วัตถุประสงค์ (ย่อย)	วิธีดำเนินการ/กิจกรรม	สื่อ	การประเมิน
ฐานกาย 25 นาที	6. ร่วมลงมือปฏิบัติการ (ร่างแผนการดำเนินงาน : สามารถทำเองหรือทำตามตัวอย่าง)	-นำเสนอตัวอย่างแผนกลยุทธ์ และโครงการฯ ให้สมาชิกร่วมเรียนรู้และจัดทำแผนเป็นกลุ่ม -สะท้อนผล/นำเสนอผลการปฏิบัติโดยการสุ่ม	-ตัวอย่างแผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ -ตัวอย่างโครงการฯ	-แผนกลยุทธ์ -โครงการฯ
	7. การเสริมพลัง Empower	Reflection : -รู้สึกอย่างไร –ได้เรียนรู้อะไร -สิ่งที่ต้องพัฒนาต่อไป	-กระดาษบรู๊ฟ -ปากกาเคมี	(บันทึกกลุ่มใหญ่) -บันทึกการเรียนรู้
	8. การทำปฏิทินการสนับสนุน การโค้ช	-สมาชิกจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานและการชี้แนะ	-สถานการณ์หน้างาน	-บันทึกการเรียนรู้
ฐานจิต 5 นาที	9.จัดกิจกรรมอำลาด้วยคำพูดเชิงบวกเสริมพลังใจให้ผ่อนคลายและรับรู้ถึงสิ่งที่ร่วมกันทำด้วยสติและความขอบคุณ	กิจกรรมอำลา : “ผ่อนพัก-ตระหนักรู้” -จับมือกันเป็นวงกลม นำความรู้สึกให้อยู่กับลมหายใจ พร้อมขอบคุณสรรพสิ่งที่ทำให้เกิดสิ่งดีงามในวันนี้ ขอขอบคุณ... (เพลงบรรเลงเบาๆ)	กิจกรรมอำลา “ผ่อนพัก-ตระหนักรู้”	-สังเกต
ฐานจิต	(Heart/Mind) หมายถึง การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นไปยังความรู้สึก คุณค่า ความหมาย ความดี-งาม			
ฐานสมอง	(Head/Brain) หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นที่ความคิด การคิดแก้ปัญหา การสนทนา การฟังอย่างลุ่มลึก การอภิปรายอย่างสร้างสรรค์			

ตาราง 25 (ต่อ)

เวลา	วัตถุประสงค์ (ย่อย)	วิธีดำเนินการ/กิจกรรม	สื่อ	การประเมิน
ฐานกาย	(Hand/Sensory) หมายถึง กิจกรรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติ การร่วมมือช่วยเหลือ การสนับสนุนสื่อ ความรู้ แหล่งข้อมูล ตัวอย่างบทเรียน ฯลฯ			
ปัญญา	เกิดขึ้นได้ภายใต้การเรียนรู้ที่สมดุล เป็นองค์รวม” การเรียนรู้ผ่านฐานทั้งสามควรเป็นไปอย่างสมดุล ฐานใดขาด หรือฐานใดเกินก็ขาดสมดุล ขาดความสุข : สรรพสิ่งล้วนเกี่ยวพัน” หลวงปู่ Thich Nhat Hanh บอกว่าเพราะฉันคิดมาก ฉันจึงสูญเสียความเป็นตัวของตัวเองไปในความคิด ฉันจึงเริ่มเรียนรู้การคิดและการหยุดคิด.ฉันจึงได้สัมผัสกับความอัศจรรย์ของชีวิต เพียงเรียนรู้ “การคิด-การหยุดคิด”อย่าง “สมดุล”			

การประเมินผลการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1. แบบบันทึกความรู้แบบเติมช่องว่างเกี่ยวกับความรู้และความรู้สึกที่ได้รับการเรียนรู้ ในหัวข้อแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จิตตปัญญาศึกษา และครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง

2. แบบบันทึกความรู้แบบเติมช่องว่าง เกี่ยวกับความรู้และความรู้สึกที่เกิดจากการฝึกปฏิบัติในภาคสนาม เป็นความรู้ด้านเด็ก ความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินพัฒนาการหรือความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการนำไปใช้ในชีวิตและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก

3. แบบบันทึกความรู้แบบเติมช่องว่างเกี่ยวกับความรู้สึกต่อการพัฒนางานและนำไปใช้การต่อยอดการพัฒนางาน

พหุน ปณ ฑิโต ชีเว

ตอนที่ 2` การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน แสดงในตาราง 26 – 28

พหูน ปณ ฑิโต ชีเว

ตาราง 26 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านเนื้อหา

ที่	รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเป็นไปได้
1.	แผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้	4.67	0.20	มากที่สุด	4.70	0.22	มากที่สุด
1.1	กำหนดวิสัยทัศน์ และเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน	4.60	0.51	มากที่สุด	4.67	0.49	มากที่สุด
1.2	วิเคราะห์บริบทที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเป้าหมาย	4.60	0.51	มากที่สุด	4.67	0.49	มากที่สุด
1.3	สังเคราะห์เป็นแนวทางการดำเนินงานสู่การจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ	4.67	0.49	มากที่สุด	4.67	0.49	มากที่สุด
1.4	จัดทำโครงการและรายละเอียดกิจกรรมสอดรับกับเป้าหมายที่กำหนด	4.80	0.41	มากที่สุด	4.80	0.41	มากที่สุด
2.	แผนพัฒนาตนเอง	4.60	0.31	มากที่สุด	4.62	0.28	มากที่สุด
2.1	ความหมาย Mindset และการตรวจสอบชุดความคิดของตน	4.60	0.51	มากที่สุด	4.60	0.51	มากที่สุด
2.2	กำหนด Growth Mindset ที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้สู่อย่างมีคุณภาพ	4.60	0.51	มากที่สุด	4.67	0.49	มากที่สุด
2.3	กำหนดวิธีการที่ดีในการพัฒนาตนเอง (Growth Mindset) โดยสอบทาน การปรับพฤติกรรมการปฏิบัติกับเกณฑ์สมรรถนะครูปฐมวัย	4.60	0.51	มากที่สุด	4.60	0.51	มากที่สุด

ตาราง 26 (ต่อ)

ที่	รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		$\overline{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความเป็นไปได้
3.	การออกแบบการจัดการเรียนรู้	4.56	0.19	มากที่สุด	4.59	0.16	มากที่สุด
3.1	วิเคราะห์บริบทความต้องการ จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย	4.67	0.49	มากที่สุด	4.67	0.49	มากที่สุด
3.2	วิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560	4.53	0.52	มากที่สุด	4.67	0.49	มากที่สุด
3.3	วิเคราะห์บริบทความต้องการ จำเป็นในการพัฒนาการศึกษาปฐมวัยในท้องถิ่น ชุมชน และครอบครัว	4.60	0.51	มากที่สุด	4.47	0.52	มากที่สุด
3.4	วิเคราะห์นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยที่สอดคล้องกับทักษะสำคัญของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21	4.53	0.52	มากที่สุด	4.73	0.46	มากที่สุด
3.5	สังเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ตามกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาชาติและจัดทำหน่วยการเรียนรู้ กิจกรรม สื่อ การวัดและประเมินผล	4.60	0.51	มากที่สุด	4.60	0.51	มากที่สุด
3.6	การรู้จักเด็กเป็นรายบุคคล โดยวิเคราะห์และจัดกลุ่มตามทักษะการเรียนรู้ที่เด็กแสดงออก	4.60	0.51	มากที่สุด	4.53	0.52	มากที่สุด

ตาราง 26 (ต่อ)

ที่	รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		$\overline{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความเป็นไปได้
3.7	การมีส่วนร่วมในการสังเกตชั้นเรียน	4.47	0.52	มากที่สุด	4.53	0.52	มากที่สุด
3.8	ประเด็นการสังเกตชั้นเรียน ประกอบด้วย 1) การจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ 2) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก 3) การจัดการให้เด็กได้รับการเรียนรู้เป็นรายบุคคล (บทเรียน, การจัดการ) 4) การสะท้อนความคิดการสังเกตกลุ่มเด็กและกรณีศึกษา 5) การจัดระบบข้อมูลการเรียนรู้ของเด็ก (สอดคล้องกับเป้าหมายการประเมินทักษะการเรียนรู้) 6) การร่วมมือส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง	4.47	0.52	มากที่สุด	4.53	0.52	มากที่สุด
4.	การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง	4.62	0.23	มากที่สุด	4.60	0.30	มากที่สุด
4.1	การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ปกครอง (คู่โค้ชคู่คิดส์ : การสนับสนุนที่บ้าน)	4.53	0.52	มากที่สุด	4.47	0.52	มากที่สุด
4.2	จดหมายข่าวถึงผู้ปกครอง (สิ่งที่เรียนรู้)	4.80	0.41	มากที่สุด	4.73	0.46	มากที่สุด
4.3	กิจกรรมใส่ใจลูกรัก (การช่วยเหลือและเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ การปรับตัวแก่เด็กปฐมวัยที่โรงเรียน)	4.53	0.52	มากที่สุด	4.67	0.49	มากที่สุด
4.4	กิจกรรมพ่อแม่อาสา	4.60	0.51	มากที่สุด	4.53	0.52	มากที่สุด

ตาราง 26 (ต่อ)

ที่	รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเป็นไปได้
5	การจัดทำบทเรียน	4.53	0.16	มากที่สุด	4.62	0.28	มากที่สุด
5.1	การออกแบบกิจกรรมสารนิทัศน์	4.27	0.46	มาก	4.40	0.51	มาก
5.2	การจัดสารนิทัศน์สำหรับผู้ปกครอง	4.47	0.52	มาก	4.67	0.49	มากที่สุด
5.3	การจัดกิจกรรมสารนิทัศน์สำหรับครู	4.67	0.49	มากที่สุด	4.73	0.46	มากที่สุด
5.4	การจัดทำรายงานการพัฒนาตนเอง	4.73	0.46	มากที่สุด	4.67	0.49	มากที่สุด
6.	การเสริมพลัง Empower : “คุณค่าและความเป็นครู”	4.63	0.16	มากที่สุด	4.59	0.27	มากที่สุด
6.1	การสร้าง “ศรัทธาและแรงบันดาลใจ” ในการจัดการเรียนรู้ Active Learning	4.60	0.51	มากที่สุด	4.47	0.52	มาก
6.2	สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ PDR	4.73	0.46	มากที่สุด	4.67	0.49	มากที่สุด
6.3	สนับสนุนการเรียนรู้จากการปฏิบัติสู่ผลสำเร็จ โดยกระบวนการ AAR Dialogue Creative Discussion & Reflection และใคร่ครวญอย่างลึกซึ้งถึงความรู้สึกสู่คุณค่า และความหมายสู่การต่อยอดการพัฒนาต่อไป	4.67	0.49	มากที่สุด	4.60	0.51	มากที่สุด
6.4	การขอบคุณซึ่งกัน จากการร่วมสร้างบทเรียนที่ทรงพลังและมีคุณค่า	4.53	0.52	มากที่สุด	4.47	0.52	มากที่สุด
6.5	การจัดเวทีสนับสนุนการแบ่งปันการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ	4.60	0.51	มากที่สุด	4.67	0.49	มากที่สุด
6.6	การนัดหมายแนวทาง/เป้าหมายการพัฒนาบทเรียนและความสำเร็จในครั้งต่อไป	4.67	0.49	มากที่สุด	4.67	0.49	มากที่สุด

ตาราง 26 (ต่อ)

ที่	รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		$\overline{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความเป็นไปได้
7	ชุมชนการเรียนรู้ครูปฐมวัย (Early Childhood Teachers Learning Community: ETLC)	4.64	0.23	มากที่สุด	4.62	0.28	มากที่สุด
7.1	การร่วมสอบทานภาระงานที่สำเร็จตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่กำหนด	4.67	0.49	มากที่สุด	4.67	0.49	มากที่สุด
7.2	การร่วมกำหนดวิธีการเผยแพร่ผลการเรียนรู้ในเครือข่ายสังคมออนไลน์และร่วมดำเนินการเผยแพร่	4.53	0.52	มากที่สุด	4.53	0.52	มากที่สุด
7.3	สรุปปิดกิจกรรมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพหนึ่งวงรอบการพัฒนา	4.73	0.46	มากที่สุด	4.67	0.49	มากที่สุด
	โดยรวมเฉลี่ย	4.60	0.08	มากที่สุด	4.61	0.09	มากที่สุด

จากตาราง 26 พบว่า ความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิโดยด้านเนื้อหาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.60) เรียงลำดับความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ แผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ (4.67) และน้อยที่สุด ได้แก่ การจัดทำบทเรียน (4.53)

ความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.61) เรียงลำดับความเป็นไปได้มากที่สุด ได้แก่ แผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ (4.70) และน้อยที่สุด ได้แก่ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ และการเสริมพลัง Empower : “คุณค่าและความเป็นครู” (4.59)

ตาราง 27 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านกระบวนการพัฒนา

ที่	รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเป็นไปได้
1	กระบวนการ PDR ระหว่างการปฏิบัติงาน ในสถานศึกษา	4.57	0.28	มากที่สุด	4.57	0.14	มากที่สุด
1.1	P หมายถึง การวางแผนการพัฒนาครูปฐมวัยแบบองค์รวม มองภาพที่ปรากฏ ที่ตัวเด็กและภาพที่ครูได้เรียนรู้ร่วมกัน โดยแนวคิด PLC	4.53	0.52	มากที่สุด	4.53	0.52	มากที่สุด
1.2	D หมายถึง การลงมือทำ โดยผู้สนับสนุน โครงการจัดกิจกรรม 2 ลักษณะ คือ	4.63	0.30	มากที่สุด	4.63	0.35	มากที่สุด
1)	กิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อการเรียนรู้ การแบ่งปันความรู้ความคิดโดยบูรณาการกระบวนการเข้ากับเนื้อหาตาม ข้อ 3 หมุนวงรอบเรียนรู้ พัฒนาและแลกเปลี่ยนไปเรื่อยๆ จนจบหนึ่งหน่วยการเรียนรู้	4.67	0.49	มากที่สุด	4.60	0.51	มากที่สุด
2)	จัดทำปฏิทินผู้ร่วมสังเกตชั้นเรียน การบันทึกผลการเรียนรู้ของครูและเด็ก	4.60	0.51	มากที่สุด	4.67	0.49	มากที่สุด
1.3	R หมายถึง การสะท้อนข้อมูลจากการสังเกตชั้นเรียน โดยใช้ Dialogue, Deep-Listening, Reflection และ Creative Discussion เพื่อการ ต่อยอดการพัฒนาในครั้งต่อไป	4.53	0.52	มากที่สุด	4.53	0.52	มากที่สุด

ตาราง 27 (ต่อ)

ที่	รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		$\overline{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความเป็นไปได้
2	วิธีพัฒนาครู (ชุดกิจกรรมที่ 1-7) -เริ่มด้วยการร่วมคิด (P=วางแผน)ร่วมทำ D=(Do) และสังเกตณ์ชั้นเรียน (See) การจดบันทึกปรากฏการณ์ในชั้นเพื่อร่วมสะท้อนความคิด (R= Reflect) เป็นวงจรพัฒนาทั้งที่เป็นปัญญาภายใน ปัญญาภายนอกอย่างสมดุล	4.73	0.46	มากที่สุด	4.73	0.46	มากที่สุด
	ระยะเวลา -หนึ่งภาคเรียน (หนึ่งรอบพัฒนา หมายถึง หนึ่งหน่วยการเรียนรู้)	4.60	0.51	มากที่สุด	4.67	0.49	มากที่สุด
	โดยเฉลี่ยรวม	4.63	0.25	มากที่สุด	4.66	0.31	มากที่สุด

จากตาราง 27 พบว่า ความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านกระบวนการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.63) เรียงลำดับความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ วิธีพัฒนาครู (4.73) และน้อยที่สุด ได้แก่ กระบวนการ PDR ระหว่างการปฏิบัติงานในสถานศึกษา (4.57)

ความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านกระบวนการโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.66) เรียงลำดับความเป็นไปได้มากที่สุด ได้แก่ วิธีพัฒนาครู (4.73) และน้อยที่สุด ได้แก่ กระบวนการ PDR ระหว่างการปฏิบัติงานในสถานศึกษา (4.57)

ตาราง 28 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านสื่อ

ที่	รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		$\overline{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความเป็นไปได้
1	สื่อ/เรื่องราว VDO Clip	4.53	0.52	มากที่สุด	4.47	0.52	มากที่สุด
2	คำถามชวนคิด(เป็นสื่อ การคิดวิเคราะห์ การใคร่ครวญ และการตัดสินใจเพื่อการปฏิบัติที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น	4.67	0.49	มากที่สุด	4.67	0.49	มากที่สุด
3	แบบบันทึกข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในเวทีการสะท้อนความคิดระหว่างการเรียนรู้ร่วมกัน	4.67	0.49	มากที่สุด	4.67	0.49	มากที่สุด
โดยเฉลี่ยรวม		4.62	0.25	มากที่สุด	4.60	0.29	มากที่สุด

จากตาราง 28 พบว่า ความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านสื่อโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.62) เรียงลำดับความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ คำถามที่ทำให้เกิดการคิด วิเคราะห์ และการตัดสินใจเพื่อการปฏิบัติที่มีคุณภาพเพิ่มสูงขึ้น และแบบบันทึกการสะท้อนความคิดระหว่างการเรียนรู้ร่วมกัน (4.67) และน้อยที่สุด ได้แก่ สื่อสถานการณ์/เรื่องราว VDO Clip (4.53)

ความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านสื่อโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.60) เรียงลำดับความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ คำถามที่ทำให้เกิดการคิด วิเคราะห์ และการตัดสินใจเพื่อการปฏิบัติที่มีคุณภาพเพิ่มสูงขึ้น และแบบบันทึกการสะท้อนความคิดระหว่างการเรียนรู้ร่วมกัน (4.67) และน้อยที่สุด ได้แก่ สื่อสถานการณ์/เรื่องราว VDO Clip (4.47)

ตอนที่ 3 . การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แสดงในตาราง 29 – 36

ตาราง 29 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวม

รายการ	ความเหมาะสม		ระดับความเหมาะสม	ความเป็นไปได้		ระดับความเป็นไปได้
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
1. ชุดกิจกรรมที่ 1 เรื่อง แผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้	4.64	0.19	มากที่สุด	4.66	0.20	มากที่สุด
2. ชุดกิจกรรมที่ 2 เรื่อง แผนพัฒนาตนเอง	4.68	0.16	มากที่สุด	4.73	0.12	มากที่สุด
3. ชุดกิจกรรมที่ 3 เรื่อง การออกแบบการจัดการเรียนรู้	4.66	0.23	มากที่สุด	4.68	0.22	มากที่สุด
4. ชุดกิจกรรมที่ 4 เรื่อง การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง	4.59	0.22	มากที่สุด	4.59	0.21	มากที่สุด
5. ชุดกิจกรรมที่ 5 เรื่อง การจัดทำบทเรียน	4.54	0.17	มากที่สุด	4.51	0.18	มากที่สุด
6. ชุดกิจกรรมที่ 6 เรื่อง การเสริมพลัง “คุณค่าและความ เป็นครู”	4.51	0.21	มากที่สุด	4.43	0.18	มาก
7. ชุดกิจกรรมที่ 7 เรื่อง ชุมชนการเรียนรู้ครูปฐมวัย (ETLC)	4.58	0.11	มากที่สุด	4.58	0.11	มากที่สุด
รวม	4.60	0.07	มากที่สุด	4.59	0.06	มากที่สุด

จากตาราง 29 พบว่า ความเหมาะสมของคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.60) เรียงลำดับความเหมาะสมจากมากไปหาน้อย ได้แก่ แผนพัฒนาตนเอง (4.68) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ (4.66) แผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ (4.64) การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง (4.59) ชุมชนการเรียนรู้ครูปฐมวัย (Early Childhood Teachers Learning Community: ETLC) (4.58) การจัดทำบทเรียน (4.54) และ7) การเสริมพลัง Empower : “คุณค่าและความเป็นครู” (4.51) ตามลำดับ

ความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.59) เรียงลำดับความเป็นไปได้จากมากไปหาน้อย ได้แก่ แผนพัฒนาตนเอง (4.73) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ (4.68) แผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ (4.66) การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง (4.59) ชุมชนการเรียนรู้ครูปฐมวัย (Early Childhood Teachers Learning Community: ETLC) (4.58) การจัดทำบทเรียน และ(4.51) การเสริมพลัง Empower : “คุณค่าและความเป็นครู” (4.43) ตามลำดับ

ตาราง 30 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำแนกตามเนื้อหา ชุดกิจกรรมที่ 1 เรื่อง แผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้

รายการ	ความเหมาะสม		ระดับความเหมาะสม	ความเป็นไปได้		ระดับความเป็นไปได้
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
1. หลักการและเหตุผล	4.60	0.51	มากที่สุด	4.60	0.51	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.60	0.51	มากที่สุด	4.60	0.51	มากที่สุด
3. เนื้อหา	4.80	0.41	มากที่สุด	4.80	0.41	มากที่สุด
4. กระบวนการ	4.53	0.52	มากที่สุด	4.53	0.52	มากที่สุด
5. สื่อ	4.80	0.41	มากที่สุด	4.80	0.41	มากที่สุด
6. การประเมินผล	4.53	0.52	มากที่สุด	4.60	0.51	มากที่สุด
รวม	4.64	0.19	มากที่สุด	4.66	0.20	มากที่สุด

จากตาราง 30 พบว่า ความเหมาะสมของคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจำแนกตามเนื้อหา ชุดกิจกรรมที่ 1 เรื่อง แผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.64) เรียงลำดับความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ เนื้อหาและสื่อ (4.80) และน้อยที่สุด ได้แก่ กระบวนการและการประเมินผล (4.53)

ความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจำแนกตามเนื้อหา ชุดกิจกรรมที่ 1 เรื่องแผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.66) เรียงลำดับความเป็นไปได้มากที่สุด ได้แก่ เนื้อหาและสื่อ (4.80) และน้อยที่สุด ได้แก่ กระบวนการ (4.53)

ตาราง 31 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจำแนกตามเนื้อหา ชุดกิจกรรมที่ 2 เรื่อง แผนพัฒนาตนเอง

รายการ	ความเหมาะสม		ระดับความเหมาะสม	ความเป็นไปได้		ระดับความเป็นไปได้
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
1. หลักการและเหตุผล	4.67	0.49	มากที่สุด	4.67	0.49	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.60	0.51	มากที่สุด	4.60	0.51	มากที่สุด
3. เนื้อหา	4.87	0.35	มากที่สุด	4.87	0.35	มากที่สุด
4. กระบวนการ	4.67	0.49	มากที่สุด	4.87	0.35	มากที่สุด
5. สื่อ	4.60	0.51	มากที่สุด	4.67	0.49	มากที่สุด
6. การประเมินผล	4.67	0.49	มากที่สุด	4.73	0.46	มากที่สุด
รวม	4.68	0.16	มากที่สุด	4.73	0.12	มากที่สุด

จากตาราง 31 พบว่า ความเหมาะสมของคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจำแนกตามเนื้อหา ชุดกิจกรรมที่ 2 เรื่อง แผนพัฒนาตนเองโดยรวมอยู่

ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับความเหมาะสมมากที่สุด (4.68) ได้แก่ เนื้อหา (4.87) และน้อยที่สุด ได้แก่ วัตถุประสงค์และสื่อ (4.60)

ความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจำแนกตามเนื้อหา ชุดกิจกรรมที่ 2 เรื่อง แผนพัฒนาตนเองโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.73) เรียงลำดับความเป็นไปได้มากที่สุด ได้แก่ เนื้อหาและกระบวนการ (4.87) และน้อยที่สุด ได้แก่ วัตถุประสงค์ (4.60)

ตาราง 32 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจำแนกตามเนื้อหา ชุดกิจกรรมที่ 3 เรื่อง การออกแบบการจัดการเรียนรู้

รายการ	ความเหมาะสม		ระดับความเหมาะสม	ความเป็นไปได้		ระดับความเป็นไปได้
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
1. หลักการและเหตุผล	4.60	0.51	มากที่สุด	4.67	0.49	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.33	0.49	มากที่สุด	4.40	0.51	มากที่สุด
3. เนื้อหา	4.67	0.49	มากที่สุด	4.67	0.49	มากที่สุด
4. กระบวนการ	4.73	0.46	มากที่สุด	4.73	0.46	มากที่สุด
5. สื่อ	4.93	0.26	มากที่สุด	4.93	0.26	มากที่สุด
6. การประเมินผล	4.67	0.49	มากที่สุด	4.67	0.49	มากที่สุด
รวม	4.66	0.23	มากที่สุด	4.68	0.22	มากที่สุด

จากตาราง 32 พบว่า ความเหมาะสมของคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจำแนกตามเนื้อหา ชุดกิจกรรมที่ 3 เรื่อง การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.66) เรียงลำดับความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ สื่อ (4.93) และน้อยที่สุด ได้แก่ วัตถุประสงค์ (4.33)

ความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจำแนกตามเนื้อหา ชุดกิจกรรมที่ 3 เรื่อง การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.68) เรียงลำดับความเป็นไปได้มากที่สุด ได้แก่ สื่อ (4.93) และน้อยที่สุด ได้แก่ วัตถุประสงค์ (4.40)

ตาราง 33 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำแนกตามเนื้อหา ชุดกิจกรรมที่ 4 เรื่อง การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง

รายการ	ความเหมาะสม		ระดับความเหมาะสม	ความเป็นไปได้		ระดับความเป็นไปได้
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
1. หลักการและเหตุผล	4.47	0.52	มาก	4.47	0.52	มาก
2. วัตถุประสงค์	4.73	0.46	มากที่สุด	4.73	0.46	มากที่สุด
3. เนื้อหา	4.53	0.52	มากที่สุด	4.53	0.52	มากที่สุด
4. กระบวนการ	4.73	0.46	มากที่สุด	4.67	0.49	มากที่สุด
5. สื่อ	4.67	0.49	มากที่สุด	4.60	0.51	มากที่สุด
6. การประเมินผล	4.40	0.51	มากที่สุด	4.53	0.52	มากที่สุด
รวม	4.59	0.22	มากที่สุด	4.59	0.21	มากที่สุด

จากตาราง 33 พบว่า ความเหมาะสมของคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจำแนกตามเนื้อหา ชุดกิจกรรมที่ 4 เรื่อง การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.59) เรียงลำดับความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ วัตถุประสงค์และกระบวนการ (4.73) และน้อยที่สุด ได้แก่ การประเมินผล (4.40)

ความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจำแนกตามเนื้อหา ชุดกิจกรรมที่ 4 เรื่อง การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง

โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.59) เรียงลำดับความเป็นไปได้มากที่สุด ได้แก่ วัตถุประสงค์ (4.73) และน้อยที่สุด ได้แก่ หลักการและเหตุผล (4.47)

ตาราง 34 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจำแนกตามเนื้อหา ชุดกิจกรรมที่ 5 เรื่อง การจัดทำบทเรียน

รายการ	ความเหมาะสม		ระดับความเหมาะสม	ความเป็นไปได้		ระดับความเป็นไปได้
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
1. หลักการและเหตุผล	4.47	0.52	มาก	4.53	0.52	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.47	0.52	มาก	4.40	0.51	มากที่สุด
3. เนื้อหา	4.40	0.51	มาก	4.47	0.52	มาก
4. กระบวนการ	4.53	0.52	มากที่สุด	4.53	0.52	มากที่สุด
5. สื่อ	4.67	0.49	มากที่สุด	4.53	0.52	มากที่สุด
6. การประเมินผล	4.73	0.46	มากที่สุด	4.60	0.51	มากที่สุด
รวม	4.54	0.17	มากที่สุด	4.51	0.18	มากที่สุด

จากตาราง 34 พบว่า ความเหมาะสมของคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจำแนกตามเนื้อหา ชุดกิจกรรมที่ 5 เรื่อง การจัดทำบทเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.54) เรียงลำดับความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ การประเมินผล (4.73) และน้อยที่สุด ได้แก่ เนื้อหา (4.40)

ความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจำแนกตามเนื้อหา ชุดกิจกรรมที่ 5 เรื่อง การจัดทำบทเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.51) เรียงลำดับความเป็นไปได้มากที่สุด ได้แก่ การประเมินผล (4.60) และน้อยที่สุด ได้แก่ วัตถุประสงค์ (4.40)

ตาราง 35 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจำแนกตามเนื้อหา ชุดกิจกรรมที่ 6 เรื่อง การเสริมพลัง: “คุณค่าและความเป็นครู”

รายการ	ความเหมาะสม		ระดับความเหมาะสม	ความเป็นไปได้		ระดับความเป็นไปได้
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
1. หลักการและเหตุผล	4.47	0.52	มาก	4.33	0.49	มาก
2. วัตถุประสงค์	4.53	0.52	มากที่สุด	4.53	0.52	มากที่สุด
3. เนื้อหา	4.60	0.51	มากที่สุด	4.33	0.49	มาก
4. กระบวนการ	4.53	0.52	มากที่สุด	4.67	0.49	มากที่สุด
5. สื่อ	4.40	0.51	มาก	4.40	0.51	มาก
6. การประเมินผล	4.53	0.52	มากที่สุด	4.33	0.49	มาก
รวม	4.51	0.21	มากที่สุด	4.43	0.18	มาก

จากตาราง 35 พบว่า ความเหมาะสมของคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจำแนกตามเนื้อหา ชุดกิจกรรมที่ 6 เรื่อง การเสริมพลัง : “คุณค่าและความเป็นครู”โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.51) เรียงลำดับความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ เนื้อหา (4.60) และน้อยที่สุด ได้แก่ สื่อ (4.40)

ความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจำแนกตามเนื้อหา ชุดกิจกรรมที่ 6 เรื่อง การเสริมพลัง : “คุณค่าและความเป็นครู” โดยรวมอยู่ในระดับมาก (4.43) เรียงลำดับความเป็นไปได้มากที่สุด ได้แก่ กระบวนการ(4.67) และน้อยที่สุด ได้แก่ หลักการและเหตุผล เนื้อหา และการประเมินผล (4.33)

ตาราง 36 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจำแนกตามเนื้อหา เรื่อง 7 ชุมชนการเรียนรู้ครูปฐมวัย

รายการ	ความเหมาะสม		ระดับความเหมาะสม	ความเป็นไปได้		ระดับความเป็นไปได้
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
1. หลักการและเหตุผล	4.60	0.51	มากที่สุด	4.60	0.51	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.40	0.51	มาก	4.47	0.52	มาก
3. เนื้อหา	4.47	0.52	มาก	4.47	0.52	มาก
4. กระบวนการ	4.60	0.51	มากที่สุด	4.60	0.51	มากที่สุด
5. สื่อ	4.73	0.46	มากที่สุด	4.53	0.52	มากที่สุด
6. การประเมินผล	4.67	0.49	มากที่สุด	4.80	0.41	มากที่สุด
รวม	4.58	0.11	มากที่สุด	4.58	0.11	มากที่สุด

จากตาราง 36 พบว่า ความเหมาะสมของคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจำแนกตามเนื้อหา ชุดกิจกรรมที่ 7 เรื่อง ชุมชนการเรียนรู้ครูปฐมวัยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.58) เรียงลำดับความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ สื่อ (4.73) และน้อยที่สุด ได้แก่ วัตถุประสงค์ (4.40)

ความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจำแนกตามเนื้อหา ชุดกิจกรรมที่ 7 เรื่อง ชุมชนการเรียนรู้ครูปฐมวัยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.58) เรียงลำดับความเป็นไปได้มากที่สุด ได้แก่ การประเมินผล (4.80) และน้อยที่สุด ได้แก่ วัตถุประสงค์และเนื้อหา (4.47)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชาการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปผลการวิจัยตามหัวข้อดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สรุปผล

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) การสนับสนุนการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา 3) การพัฒนาวิชาชีพด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย 4) การเรียนรู้การใช้เครื่องมือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 5) การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย 2) การเรียนรู้การใช้เครื่องมือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 3) การสนับสนุนการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา 4) หลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ 5) การพัฒนาวิชาชีพด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย ตามลำดับ

3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย ประกอบด้วยแนวคิดสำคัญคือ 1) แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา 3) แนวคิดครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนา ประกอบด้วยกระบวนการ PDR คือ Plan=การวางแผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ 2) Do & SEE = การปฏิบัติ/การสังเกตและเรียนรู้ Refection=การสะท้อนความรู้ ความคิดจากการปฏิบัตินำไปสู่การต่อยอดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และส่วนที่ 3 ได้แก่ ส่วนของเนื้อหาการเรียนรู้ ประกอบด้วยชุดกิจกรรม 7 ชุด 1) แผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้: การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมสู่เป้าหมายการพัฒนา 2) การพัฒนาตนเอง : รู้จักตนเองและการปรับ Mindset 3) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ : การพัฒนาทักษะการเรียนรู้สำหรับเด็กเป็นรายบุคคล 4) การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง : การจัดทำแผนความร่วมมือผู้ปกครองเพื่อการพัฒนาเด็ก 5) การจัดทำบทเรียน: ครูคือผู้เรียนรู้ ครูคือผู้สร้าง 6) การสร้างพลัง: คุณค่าและความหมายของความเป็นครู” 7) การจัดเวทีชุมชนเรียนรู้ครูปฐมวัย: การขยายเครือข่ายการเรียนรู้ ซึ่งในแต่ละชุดกิจกรรมประกอบด้วยโครงสร้างชุดกิจกรรม 6 หัวข้อ ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการ สื่อ และการประเมินผล

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีข้อค้นพบที่น่าสนใจเห็นควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการ

เรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) การสนับสนุนการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา 3) การพัฒนาวิชาชีพด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย 4) การเรียนรู้การใช้เครื่องมือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 5) การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งผลการประเมินองค์ประกอบของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยทุกองค์ประกอบมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี ปกครอง (2561) ที่ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาระบบพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ องค์ประกอบระบบพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากระบบจะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบย่อย ๆ ซึ่งมีการทำงานประสานสัมพันธ์กัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีฐาน สุขะวงศ์ (2554) ได้วิจัยการพัฒนาระบบการประเมินการปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว พบว่า ระบบการประเมินการปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวที่เหมาะสมประกอบด้วย 1) ด้านปัจจัยนำเข้า (Inputs) 2) กระบวนการ (Process) 3) ด้านผลผลิต (Outputs) ด้านข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Bertalanffy L.V (1968) และ Bittel L. R (1978) ที่ระบุว่า องค์ประกอบระบบจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิตและข้อมูลป้อนกลับ ซึ่งจากการศึกษาองค์ประกอบของระบบพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน องค์ประกอบด้านกระบวนการ ได้แก่ การเตรียมการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบหลักด้านผลผลิต ได้แก่ 1) ครูมีความสามารถในพัฒนาหลักสูตรเพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน 2) ครูมีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน 3) ครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน 4) ครูมีความสามารถในการใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน 5) ครูมีความสามารถในการวัดผลประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน องค์ประกอบหลักด้านผลลัพธ์ ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความพึงพอใจต่อระบบพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ เพื่อการอ่านออกเขียนได้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) นักเรียนมีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ องค์ประกอบหลักด้านข้อมูลป้อนกลับ ได้แก่ 1) การรายงานผล 2) การปรับปรุง แก้ไขและพัฒนา และสอดคล้องกับ เจนจบ หาญกลับ และ สุภัทรา เอื้อวงศ์ (2559) ได้ศึกษาปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเอกชนเขตกรุงเทพฯ.

ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ปัจจัยส่งออก ข้อมูลป้อนกลับ และสภาพแวดล้อมสอดคล้องกับ สมจิต จันทร์ฉาย (2557) ได้กล่าวถึง ส่วนองค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ วิสัยทัศน์ร่วม ภาวะผู้นำร่วม การเรียนรู้ และชุมชนกัลยาณมิตร สอดคล้องกับ สิวรี พิศุทธิ์สินธพ (2557) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้แห่งวิชาชีพ ได้แก่ ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม ค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมและสภาพการณ์ที่สนับสนุน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรลักษณ์ ชูกำเนิด (2557) ได้วิจัยองค์ประกอบด้านพื้นที่การเรียนรู้ของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูบริบทโรงเรียนในประเทศไทย พบว่าชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) วิสัยทัศน์ร่วม 2) ทีมร่วมแรงร่วมใจ 3) ภาวะผู้นำร่วม 4) การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ 5) ชุมชนกัลยาณมิตร 6) โครงสร้างสนับสนุน

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผู้บริหารและครูปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ภาคใต้ฝั่งอันดามัน มีความเห็นเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า สภาพปัจจุบันมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง และมีสภาพที่พึงประสงค์ในระดับมากที่สุด และเรียงลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ 1) การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย 2) การเรียนรู้การใช้เครื่องมือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 3) การสนับสนุนการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา 4) หลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ 5) การพัฒนาวิชาชีพด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย ตามลำดับ ผลการวิจัย สอดคล้องสุภาวดี ปกครอง (2561) ที่ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาระบบพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า สภาพปัจจุบันมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์มีความพึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด และ Kenoyer (2012) ได้ศึกษาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนเอกชน ประเทศอียิปต์ พบว่าครูมีวิสัยทัศน์ร่วมกันในการปฏิบัติงานของตนเอง โดยเน้นที่การเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน และงานวิจัยของ ศิริรัตน จำแนกสาร (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรู้การอ่านของนักเรียน พบว่า กลวิธีการสอนของครูมีความสำคัญต่อการพัฒนาการรู้การอ่านของนักเรียนในประเทศไทยและปัญหาความไม่ต่อเนื่องของกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูขาดการแลกเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้และปัญหาการปฏิบัติการสอนจริง ครูจึงควรได้รับการพัฒนาในการจัดการเรียนรู้เพื่อการอ่านออกเขียนได้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เนื่องจากชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ช่วยให้ครูได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือแบ่งปันความรู้ และบทบาทของการเป็นพี่เลี้ยง ที่ปรึกษา หรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อ

สะท้อนการปฏิบัติงานการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนและสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ นพรัก และคณะ, (2557) ได้ทำการวิจัยรูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า ครูตั้งใจมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองการเสริมพลังการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน ความร่วมมือของของชุมชนในการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ช่วยให้ครูมีการทำวิจัยในการพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

3. ผลการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับความเหมาะสมจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) กระบวนการพัฒนา 2) สื่อ 3) หลักการและเหตุผล เนื้อหา และการประเมินผล และ 4) วัตถุประสงค์ ตามลำดับ ส่วนความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับความเป็นไปได้จากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผลและการประเมินผล 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ 4) เนื้อหา 5) สื่อ ตามลำดับ ผลการวิจัยสอดคล้องกับสอดคล้อง สุภาวดี ปกครอง (2561) ที่ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาระบบพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า ระบบพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้ผ่านการตรวจสอบระบบและคู่มือการใช้ระบบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ระบบมีมาตรฐานด้านความเป็นไปได้ และความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ระบบมีการออกแบบอย่างเป็นมีขั้นตอน มีการปรับปรุงข้อด้อยหรือจุดบกพร่อง เพื่อให้เกิดความเหมาะสมต่อการนำระบบไปใช้ อีกทั้งการประเมินมีการดำเนินการจากกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่สามารถให้ความเห็นได้อย่างถูกต้อง ก่อนที่จะได้มีการนำระบบไปใช้ต่อไป สอดคล้องกับ ศิริชัย กาญจนวาสี (2545) ได้กล่าวถึงมาตรฐานสำหรับการประเมินระบบตามแนวคิดสตัฟเฟอบีม ประกอบด้วย 1) มาตรฐานความเป็นประโยชน์ 2) มาตรฐานความเป็นไปได้ 3) มาตรฐานความเหมาะสม สอดคล้องกับ Yarbrough, D. B., Shulha, L. M., Hopson, R. K., Caruthers (2011) ได้กล่าวถึงการประเมินระบบของสหรัฐอเมริกา 3 มาตรฐาน ได้แก่ ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งฤดี กล้าหาญ (2556) ได้วิจัยการพัฒนาระบบการประเมินสมรรถนะในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล พบว่า ระบบมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินทั้งด้านความเหมาะสมและด้านความเป็นไปได้ ซึ่งพบว่าข้อมูลป้อนกลับที่นักศึกษานำระบบไปใช้ในการปรับปรุงสมรรถนะอย่างต่อเนื่อง มีคะแนนพัฒนาการเพิ่มขึ้น เป็นลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำรูปแบบไปใช้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะช่วยให้ครูได้รับโอกาสในการพัฒนาทางวิชาชีพด้านการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 เรื่องของความเชื่อในศักยภาพของเด็กว่าเด็กเรียนรู้และพัฒนาได้ จะช่วยให้ครูได้ตระหนักถึงความจริง โดยรวมกลุ่มสังเกต เรียนรู้ และแลกเปลี่ยนข้อมูลมากขึ้น เมื่อครูยึดสถานการณ์จริงจากวง PLC ครูเปิดใจรับฟังมากขึ้น ครูจะได้รับความรู้ไปใช้ในการพัฒนาเด็กมากขึ้นเช่นกัน ดังนั้น เมื่อครูทำหน้าที่ในห้องเรียน ครูจึงต้องสวมหมวกสองใบ นั้นคือ ผู้ให้การสนับสนุนการเรียนรู้และการเป็นผู้เรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน และนั่นหมายถึง การร่วมสะท้อนความคิด (AAR) จะทำให้ครูมีข้อมูลในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ Share and Learn ร่วมกันในวงและเป็นหนทางที่จะทำให้ครูพัฒนาเด็กได้สำเร็จเพิ่มขึ้น ครูจะมีความเชี่ยวชาญเป็นมืออาชีพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

1.2 การสนับสนุนจากผู้บริหารที่ทำได้ง่ายที่สุด สิ้นเปลืองน้อยที่สุด และได้รับประโยชน์สูงสุด คือ ผู้บริหารตั้งใจรับฟังสิ่งที่ครูได้ร่วมกันเรียนรู้ เปิดใจให้กว้างให้ถึงตัวเด็ก ไม่ติดยึดอยู่ที่ “ชื่อเสียง โล่ห์ รางวัล เกียรติยศ” ยอมรับในสภาพปัญหาและความต้องการของเด็กอย่างแท้จริง และยอมรับความคิดเห็นของผู้เผชิญปัญหาหน้างาน เพื่อการสนับสนุนการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องอย่างกัลยาณมิตร

1.3 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ต้องดำเนินการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกิจกรรม After Action Review อย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู และเพื่อทราบความก้าวหน้าทางการเรียนเพื่อสนับสนุนซึ่งกันและกันในการแก้ไขปัญหาของเด็กทุกคน ” ร่วมกัน” นั่นคือ “นักเรียนทุกคน คือ นักเรียนของเรา”

1.4 การจัดเวทีชุมชนเรียนรู้ครูปฐมวัย ETLC ควรริเริ่มตั้งแต่ต้นปีการศึกษา เพื่อร่วมวางแผนจัดระบบการเรียนรู้สำหรับเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีขอบเขตกว้างตั้งแต่การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน การเตรียมอุปกรณ์สิ่งของเครื่องใช้ของเด็ก การเตรียมมุมสื่อในกิจกรรมการเล่นเสรี มุมหนังสือ มุมครัว มุมหมอ มุมวิทยาศาสตร์ ซึ่งการร่วมเรียนรู้ ถ่ายทอดองค์ความรู้จะช่วยแบ่งเบาภาระงานที่มากมายให้ง่ายขึ้น และดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเมื่อมีเวทีหรือการสะท้อนผลการเรียนรู้และพัฒนางานร่วมกัน ควรมีการเสนอให้จัดทำเป็นโครงการประจำ ดำเนินงานโดยระบบคุณภาพตั้งแต่การร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมสนับสนุนช่วยเหลือและแก้ปัญหา และร่วมเผยแพร่สิ่งที่ได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เป็นวิถีเรียนรู้ วิถีปฏิบัติของชุมชนสืบไป

1.5 การสร้างเสริมขวัญกำลังใจแก่ครูผู้ปฏิบัติงานทุกคน ควรทำอย่างง่าย เช่น การขอบคุณตนเอง ขอบคุณสรรพสิ่ง ขอบคุณที่ยังมีลมหายใจอยู่และได้มาร่วมกันพัฒนาเด็กและพัฒนาประเทศชาติในวันนี้ นั่นคือ ความเรียบง่ายของการเข้าถึงจิตวิญญาณและความเป็นครู ที่แท้จริง

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาโปรแกรมการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในระดับอื่น ๆ หรือ สังกัดอื่น เช่น ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา หรือ ดำเนินการในสถานศึกษาสังกัดโรงเรียนเอกชนสังกัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

2.3 ควรมีการวิจัยระบบพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาสมรรถนะหรือทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีพของเด็ก ให้เด็กได้รับความสุข และมีศักยภาพเพียงพอแก่การพัฒนาตนเองและการพัฒนาส่วนร่วมและประเทศชาติ

พหูน ปณฺฑิโต ชีเว

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา. (2550). “เด็กไทยไม่ไร้โอกาสในการรับการศึกษา.”เอกสารประกอบการบรรยายพิเศษ พิธีเปิดการประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผู้ได้รับรางวัลครูดีในดวงใจ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

เกษม วัฒนชัย. (2548). การปฏิรูปการศึกษาไทย (2nd ed.). กรุงเทพฯ: การศาสนา.

เกษศิรินทร์ ศรีสัมฤทธิ์. (2556). รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพครู ด้าน การจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษากระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.ทยาลัยศิลปากร.

ขวัญฟ้า รังสิยานนท์. (2552). การพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธสำหรับเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ สาขาวิชาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยรามกำแหง.

จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2551). ผู้นำแห่งอนาคต : คุณธรรม การนำร่วมและการเปลี่ยนแปลงจากภายในและการเปลี่ยนแปลงจากภายใน. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.

เจนจบ หาญกลับ สุภัทรา เอื้อวงศ์. (2559). ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, *17*(2), 123–134.

ชรอยวรรณ ประเสริฐผล อนุชา กอนพ่วง วิทยา จันทร์ศิลา ฉลอง ชาตรูประชีวิน. (15AD). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนร้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร, *5*(ฉบับพิเศษ), 43–53.

ชะรอยวรรณ ประเสริฐผล. (2556). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนร้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร, *15*(5), 43–53.

ชัชวาล เจริญบุญ. (2556). รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูผู้สอนในจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2548). สู่ทิศทางใหม่การบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: ก้าวใหม่.

ชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์. (2556). *Happy Workplace*. กรุงเทพฯ: สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย.

ชูศรี สุวรรณโชติ. (2554). หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ: ทิชชิ่งเอ็ท.

เชาวรัตน์ เตมียกุล. (2552). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการวิจัยของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม. (2553). การพัฒนาหลักเทียบสำหรับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผล ภาควิชาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฏฐ์สิตา ศิริรัตน์. (2551). การพัฒนารูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคิด การเรียนรู้แบบชี้นำตนเอง เพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมสำหรับบุคลากรทางการศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสาร การศึกษา คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฏฐ์สิตา ศิริรัตน์. (2551). การพัฒนารูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคิด การเรียนรู้แบบชี้นำตนเองเพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมสำหรับบุคลากรทางการศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสาร การศึกษา คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

ดิเรก พรสีมา. (2554). แนวทางการพัฒนาวิชาชีพครู. เอกสารอัดสำเนา.

เด่นศักดิ์ หอมหวล. (2557). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สอนระดับอนุปริญญาในวิทยาลัยชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ถนอมพร เลาหจรัสแสง. (2553). การเรียนรู้ในยุคสมัยหน้า : ตอนรูปแบบและทฤษฎีการเรียนรู้อนาคต. Retrieved November 23, 2018, from http://www.it.chaingmai.ac.th/issuedetial.php?ID=12

ทวีป วงศ์ชาลีกุล. (2555). การพัฒนากระบวนการพัฒนาครูโดยยึดสมรรถนะเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนบน. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

ทองคูณ หงส์พันธุ์. (2542). *สอนดีต้องมีหลัก: บัญญัติ 20 ประการของการสอน*. กรุงเทพฯ: แสงสว่างการพิมพ์.

ทาดาโอะ มิยากาวะ แปลโดยคงศักดิ์ สันติพฤษวงศ์. (1986). เศรษฐมิติเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: รู้แจ้ง.

ทิศนา แขมมณี. (2546). *14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิศนา แขมมณี. (2550). องค์ความรู้ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (6th ed.). กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์.

ทิศนา แขมมณี. (2553). ศาสตรการสอนองคความรูเพื่อการจัดกระบวนการเรียนรูที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิยาลัย.

ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล. (2536). ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาหลักสูตรและวิทยวิธีทางการสอน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ธำรง บัวศรี. (2542). ทฤษฎีหลักสูตร (2nd ed.). กรุงเทพฯ: พัฒนศึกษาศาสตร์.

ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์. (2560). *คู่มือการอบรมคณะกรรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) "ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ" สู่สถานศึกษา ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล. (2560). *การพัฒนาและหาค่าเกณฑ์มาตราฐานเครื่องมือประเมินการคิดเชิงบริหารในเด็กปฐมวัย Tool Development and Evaluation Criteria for Assessment of Executive Function in Early Childhood*. นครปฐม: `มหาวิทยาลัยมหิดล.

นันทิกา วารินิน. (2557). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาแพงเพชรเขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษาและการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

บังอร เสรีรัตน์. (2558). *9 วิถีครูสร้างศิษย์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน.

บุญชม ศรีสะอาด. (2541). การพัฒนาการสอน พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

บุญยฤทธิ์ ปิยะศรี. (2556). รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บุปผา ปลื้มสำราญ. (2557). รูปแบบการบริหารจัดการพัฒนาสมรรถนะครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

ประไพ ฉลาดคิด. (2548). หลักการสอน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ประภาภัทร นิยม. (2558). โครงการ "การปฏิรูปการเรียนรูสูผู่เรียน. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

ประเวศ วะสี. (2554). ระบบการศึกษาที่แก้ความทุกข์ยาก ของคนทั้งแผ่นดิน (2nd ed.). นครปฐม: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.

ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์. (2554). โครงการสร้างชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์เพื่อปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ.

ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์. (2561). ห้องเรียนพ่อแม่. Retrieved February 1, 2018, from https://thepotential.org/2017/12/30/classroom-parents

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.

ปองทิพย์ เทพอารีย์. (2557). การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสำหรับครูประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พณารัตน์ บุตรชารี. (2556). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการโดยใช้กระบวนการจัด การเรียนรู้ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษา เขตตรวจราชการที่ 11*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

พยัพ อนันนิล. (2557). *รูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

พรรณี ชูทัย เจนจิต. (2545). จิตวิทยาการเรียนการสอน (5th ed.). กรุงเทพฯ: เสริมสินพรีเพรสิสเท็ม.

พัชรี ศรีสังข์. (2551). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาจิตวิทยาสังคมโดยใช้ชุมชนและประสบการณ์เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พูนสุข หิงคานนท์. (2540). การพัฒนารูปแบบการจัดองค์การของวิทยาลัยพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข. ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มยุรฉัตร ธรรมวิเศษ. (2554). รูปแบบปฏิบัติการพัฒนาครูด้านการทำนวัตกรรมการเรียนการสอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

แมน เชื้อบางแก้ว. (2556). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นสูงและเจตคติทางวิทยาศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา.

รณกร นนท์ยะโส. (2556). แนวทางการพัฒนาครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในอนาคต. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

รัตนา บุญญาเศวต. (2556). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2553). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (4th ed.). สงขลา: นำศิลป์โฆษณา.

รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์. (2558). การพัฒนารูปแบบการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานวิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์บัณฑิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการศึกษาและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

รุ่งฤดี กล้าหาญ. (2556). การพัฒนาระบบการประเมินสมรรถนะในการปฏิบัติการพยาบาล ของนักศึกษาพยาบาล. วารสารพยาบาลทหารบก, *14*(2), 48–58.

วรนาท รักสกุลไทย. (2551). *ไฮสโคป (High Scope) กับการพัฒนาเด็กปฐมวัย" ใน รวมนวัตกรรมทฤษฎีการศึกษาปฐมวัยสู่การประยุกต์ใช้ในห้องเรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สารานุกรมเด็ก.

วรลักษณ์ ชูกำเนิด. (2557). *รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บริบทโรงเรียนในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วไลพร เมฆไตรรัตน์. (2555). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวพหุปัญญา สำหรับครูปฐมวัยโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษาและการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

วารีรัตน์ แก้วอุไร. (2549). แนวทางการวางแผนการสอน. กรุงเทพฯ: บัณฑิตไทย.

วิจารณ์ พานิช. (2553). *การศึกษาไทย 2552-2553 เส้นทางสู่อาจารียบูชา "ครูเพื่อศิษย์"* (2nd ed.). กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการจัดการวามรู้เพื่อสังคม.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.

วิจารณ์ พานิช. (2556). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล. (2557). การโค้ชเพื่อการรู้คิด (3rd ed.). กรุงเทพฯ: จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์.

วิเชียร ไชยบัง. (2558). จิตปัญญาศึกษากับการพัฒนาปัญญาภายใน (2nd ed.). บุรีรัมย์: เรียนนอกกะลา.

วิมลศรี ศุษิลวรณ์. (2555). *การเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 เพลินพัฒนาโมเดล : ทั้งนักเรียนและครูพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง*. กรุงเทพฯ: กรีนพริ้นท์.

วิสุทธิ์ เวียงสมุทร์. (2553). *การพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระ การเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1-2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ศรีฐาน สุขะวงศ์. (2554). การพัฒนาระบบการประเมินการปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ศักดิ์ชัย ภู่เจริญ. (2558). PLC. (ออนไลน์). Retrieved November 15, 2018, from http://www.kruinter.com/show

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2545). ทฤษฎีการประเมินและการตัดสินใจ"ในประมวงสาระชุดวิชาการประเมินและการจัดการโครงการประเมิน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.

ศิริรัตน จำแนกสาร. (2556). *การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรู้การอ่านของนักเรียนอายุ 15 ปี ในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและการประเมินทางการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2556). โครงการศึกษาวิจัยประเด็นนโยบายเชิงลึกด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนและสังคมไทย ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลง ในโลกยุคใหม่หลังวิกฤตเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ.

สถาบันพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา. (2548). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาปี 2549 – 2551*. กรุงเทพฯ: สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์. (2558). ขอบฟ้าการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ).

สมคิด สร้อยน้ำ. (2542). หลักการสอน. อุดรธานี: สถาบันราชภัฏอุดรธานี.

สมจิต จันทร์ฉาย. (2557). การออกแบบพัฒนาการเรียนการสอน. นครปฐม: เพชรเกษมพริ้นติ้ง.

สมบัติ นพรัก สำราญ มีแจ้ง เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย อมรรัตน์ วัฒนาธร ชำนาญ ปาณาวงษ์. (2557). รูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, *16*(4), 141–154.

สมุทร สมปอง. (2558). การพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรูทางวิชาชีพครูในโรงเรียนประถมศึกษา:การวิจัยปฏิบัติการแบบมีสวนรวม. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต การบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548). *แนวทางการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). *ปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542*. กรุงเทพฯ: บริษัทบุญศิริการพิมพ์จำกัด.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2546). รายงานการปฏิรูปการศึกษาต่อประชาชน. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2556). ระบบโรงเรียนคุณภาพระดับโลกขึ้นมาสู่ความเป็นโรงเรียน คุณภาพชั้นนำได้อย่างไร. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). รายงานผลการศึกษาสถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* (2nd ed.). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สิวรี พิศุทธิ์สินธพ. (2557). รูปแบบการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพในสถาบันอุดมศึกษาคาทอลิก. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.

สิวรี พิศุทธิ์สินธพ. (2557). รูปแบบการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพในสถาบันอุดมศึกษาคาทอลิก. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.

สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ. (2553). *การเปลี่ยนแปลงโลกของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และการพัฒนาสู่ "ครูมืออาชีพ."* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

สุพิษ ชัยมงคล. (2556). กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในพื้นที่สูง. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

สุภาวดี ปกครอง. (2561). การพัฒนาระบบพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อการอ่านอกเขียนได้ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุรพล ธรรมร่มดี ทัศนีย์ จันอินทร์ คงกฤช ไตรยวงค์. (2553). *อาศรมศิลป์วิจัย: การวิจัยและพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ แนวจิตตปัญญา โครงการเอกสารวิชาการการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ลำดับที่ 8*. นครปฐม: เอมี่ เอ็นเตอร์ไพรส์.

สุรางค์ โพธิ์พฤกษาวงศ์. (2542). รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง โครงสร้างการบริหารการศึกษาของสหราชอาณาจักร. กรุงเทพฯ.

สุรางค์รัตน์ ตรีเหรา. (2554). *การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์การจัดการความรู้ : โรงเรียนบ้านบัวขาว (วันครู 2500) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สุริยเดว ทรีปาตี. (2556). เอกสารประกอบการบรรยาย “คุณภาพเด็กปฐมวัยคุณภาพประเทศ” สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว. นครปฐม.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2548). การวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อนันต์ นามทองต้น. (2553). การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะการบริหารการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.

อรอุมา รุ่งเรืองวณิชกุล. (2556). *การพัฒนารูปแบบการสมรรถนะครูนักวิจัยด้วยการบูรณาการกระบวนการเรียนรู้สำหรับข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2.* ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อาทิตยา ปัญญา. (2556). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนเรศวร.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง) (4th ed.). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

อุทุมพร จามรมาน. (2545). การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรท้องถิ่นสู่การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: ฟันนี่.

Astuto T.A., Clark D.L., Read A-M., McGree K, F. L. deK. P. (1993). *Challenges to dominant assumptions controlling educational reform*. Massachusetts: Regional Laboratory for the Educational Improvement of the Northeast and Islands.

Bachman, K. S. (2012). *No TitleA Study of Primary Teachers Participating in Professional Learning Communities with a Focus on Brain Compatible Classrooms*. Ed.D. Northcentral University.

Bardo, W. & Hartman, J. (1993). *Urban sociology : A systematic introduction*. New York: F.E.Peacock.

Bertalanffy L.V. (1968). *General system theory: Foundations, Development, Applications*. New York: George Braziller.

Bittel L. R. (1978). *Encyclopedia of professional management*. New York: McGraw-Hill.

Boyd V. (1992). *School context. Bridge or barrier to change*. TX: Southwest: Educational Development Laboratory.

Brown W.B., Moberg D.J. (1980). *Organization theory and management: Approach*. New York: John Wiley and Sons.

Bryce N. (2011). Meeting the Reading Challenges of Science Textbooks in the Primary Grades. n.p.: n.p.

Bryk ACamburn ELouis K. (1999). Professional Learning in Chicago Elementary School : Facilitating Factors and Organizational Consequences. *Educational Administration Quarterly*, *35*(1999), 751–781.

Bulkley, K. E., J. H. (2005). Managing Community : Professional Community in Charter Schools Operated. Retrieved from http://www.sagepub.com

Bush T. (1986). *Theories of Education Management*. London: Harper and Row.

Daft R.L. (1992). *Organization theory and design* (6th ed.). Mason, OH: International Thomson.

Dale Edgar. (1969). *Audiovisual Method in Teaching*. New York: Rinehart and Winston.

Darling, H. L. (1998). *Teachers and Teaching: Testing Policy Hypotheses from a National Commission Report*. USA: Educational Researcher.

Diffily, D. (1996). The Power of portfolio: A parent portfolio conference. *Portfolio News*, *4*(1), 4–5.

DuFour, R., Eaker.R. (2008). *Revisiting Professional Learning Communities at Work : New Insights for Improving Schools*. Bloomington: Solution Tree.

DuFour, R. (2004). *What is a "Professional Learning Community*. USA: Educational Leadership.

Dunham, R. B., J. A. G. B. (1994). Castaneda. Organizational Commitment : the Utility of an integrative Definition. *Journal of Applied Psychology*, *79*(2), 370–379.

Eggan, Pual D., K. D. P. (2001). *Strategies for teacher: Teaching content and thinking skill*. Boston: Allyn and Bacon.

Fairfield., R. (2011). *Early Childhood Educators Teaching and Learning in Professional Learning Communities: A New Approach to Professional Development for Preschool Teachers in a Southern California School District*. Ed.D., Walden University.

Fred, C. (2010). *Creating a Professional Learning Community*. Houston State: Sam Houston State University.

Getzels, J. W., and Guba, E. G. (1957). Social Behavior and Administrative Process. *School Review*, *65*, 423–441.

Good, C. (1973). *Dictionary of Education*. New York: McGraw – Hill book Company.

Goodman, K. S. (1986). *What's Whole in Whole Language?* Portsmouth: Heinemann.

Gordon, A. M., Willams Browne, K. (1995). *Beginning and beyond : Foundations in early childbood education* (3rd ed.). New York: Delmar.

Hills, P. J. A. (1982). *Dictionary of education*. New York: McGraw-Hill.

Hohman, M. & Weikart, D. (1995). *Educating Young Children*. USA: High/Scope Press.

Hord, S. M., Sommer,W. A. (2008). *Leading Professional Learning Communities : Voices from Research and Practice*. Thousand Oaks. CA: Corwin Press.

Hord, S. M. (1997). *Professional Learning Communities : Communities of Inquiry and Improvement*. Austin : Southwest: Educational Development Laboratory.

Hough, J. B., J. K. . D. (1970). *Teaching Description and Analysis*. USA: Addison-Westlu.

Huffman, J. (2003). *The Role of Shared Values and Visions in Creating Professional Learning Communities.* USA: National Association of Secondary School Principals.

Kanold, T. D. (2011). *The Five Disciplines of PLC Leaders*. Bloomington: IN: Solution Tree.

Katz, L.G., Chard, S. C. (1994). *Art and Creative Development for Young Children* (3rd ed.). New York: Delmar.

Katz and S.chard. (1995). *Engaging Children's Mids: The Project Approach*. New ersey: Ablex.

Keeves, J. B. (1988). *Models and model building. In J. P. Keeves, (Ed.), Educational Research Methodology, Approach*. New York: McGraw-Hill.

Kenoyer, F. E. (2012). *Case Study of Professional Learning Community Characteristics in an Egyptian Private School*. Dotorate's Degree, Columbia International University.

Leithwood K, Jantzi D, Steinbach R. (1999). *Changing leadership for changing times*. Philadelphia: PA: Open University Press.

Lilian G Katz. (2011). *Young Investigators: The Project Approach in The Early Years*. New York: Teachers College, Columbia University.

Lippincott, M. K. (2016). *A study of the perception of the impact of mindfulness on leadership effectiveness*. Ed.D University of Pennsylvania.

Little, J. W., McLaughlin, M. W. (1993). *Teachers' Work: Individuals, Colleagues, and Contexts*. New York: Teachers College Press.

Louis, K. S., S. D. K. (1995). *Professionalism and Community: Perspectives on Reforming Urban Schools*. Thousand Oaks CA: Corwin Press.

Lunenburg, F. C., Irby, B. J. (2006). *The principalship: Vision to action*. Belmont: Wadsworth.

Marquaerde, J., Raynolds, A. (1994). *The Global Learning Organization*. New York: Lrwin.

McMillan, D. W., Chavis, D. M. (1986). Sense of community: A definition and theory. *Journal of Community Psychology*, *14*(1), 24–40.

Mitchell, C. (2007). *Principles of Engagement: Building Sustainable Learning Communities*. USA: Changing Perspectives.

Moore, K. D. (1992). *Classroom teaching skills*. New York: McGraw-Hill.

Nielsen, J. K. (2014). *Impacts of brief mindfulness training*. M.S., Pepperdine University.

Parry Graham. (2007). Improving Teacher Effectiveness through Structured Collaboration: A Case Study of a Professional Learning Community. *Research in Middle Level Education*, *31*(1), 1–17.

Reimers, E. V. (2003). *Teacher Professional Development: An International Review of the Literature*. Paris: CHEMS.

Roberts, Sylvia M.; Pruitt, E. Z. . (2009). *Schools as Professional Learning Communities: Collaborative Activities and Strategies for Professional Development.* (2nd ed.). California: Corwin Press.

Schweinhart, L. J., Weikart, D. P. (1997). The high/scope preschool curriculum comparison study through age 23. *Early Childhood Research*, *Quarterly*(12), 117–143.

Senge, P. M. (1990). *The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Organization*. New York: Doubleday.

Sergiovanni, T. (1994). *Building Community in Schools*. San Francisco: Jossey Bass.

Seymour Papert. (2002). Toward constructivism for adult learners in online learning Environment. *British Journal of Educational Technology*, *33*(1), 27–37.

Smith, P., Ragan,T., J. (1999). *Instructional design* (2nd ed.). New Jersey: PrenticeHall.

Stein, S. D. (2016). *Impact of a 3-minute mindfulness-based exercise on anxiety and academic performance*. Psy.D. Union Institute and University.

Stoll, L., R., Bolam, A. McMahon., M. Wallace., T. (2006). Professional Learning Community : An Overview of the Literature. Retrieved from http://www.sagepub.com

Stoner, A., Wankel, C. (1986). *Management* (3rd ed.). New Delhi: Prentice – Hill.

Vescio, V., D. Ross., A. A. (2006). *A Review of Research on Professional Learning Communities : What Do We Know*. Florida: University of Florida.

Vygotsky, L. S. (1987). *Instructional Implication, and Applications of Social Stoical Psychology*. New York: Cambridge University Press.

Willer R. (1967). *Leader and leadership process*. Boston: Irwin / McGraw-Hill.

Wood, Bruner, & R. (1976). The role of tutoring in problem-solving. *Journal of Child Psychology and Psychiatry.*, *17*(2), 89–100.

Yarbrough, D. B., Shulha, L. M., Hopson, R. K., Caruthers, F. A. (2011). *The program evaluation standards: A guide for evaluators and evaluation users* (3rd ed.). Thousand Oaks: CA: Sage.

พหุน ปณ ฑิโต ชีเว

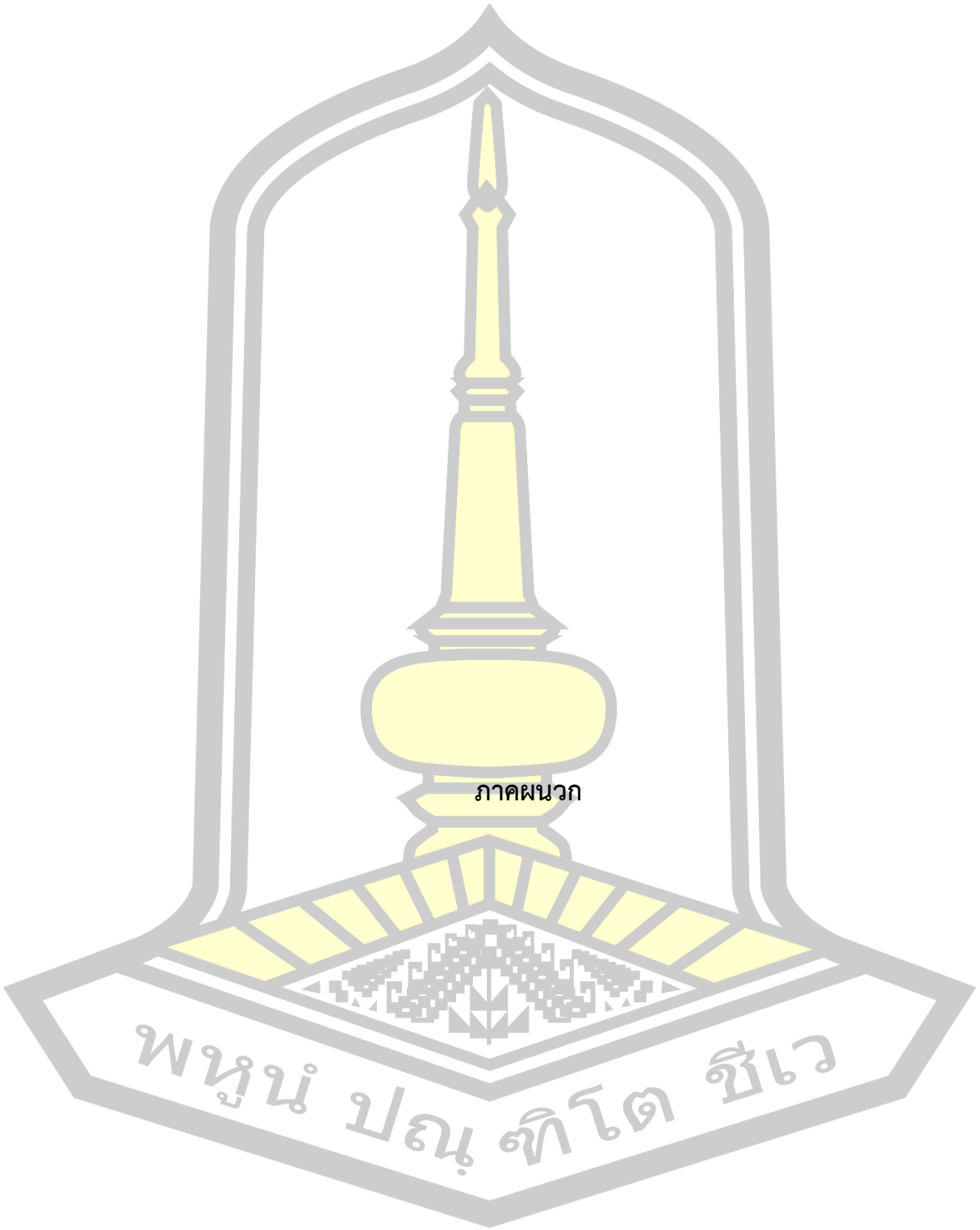

ภาคผนวก

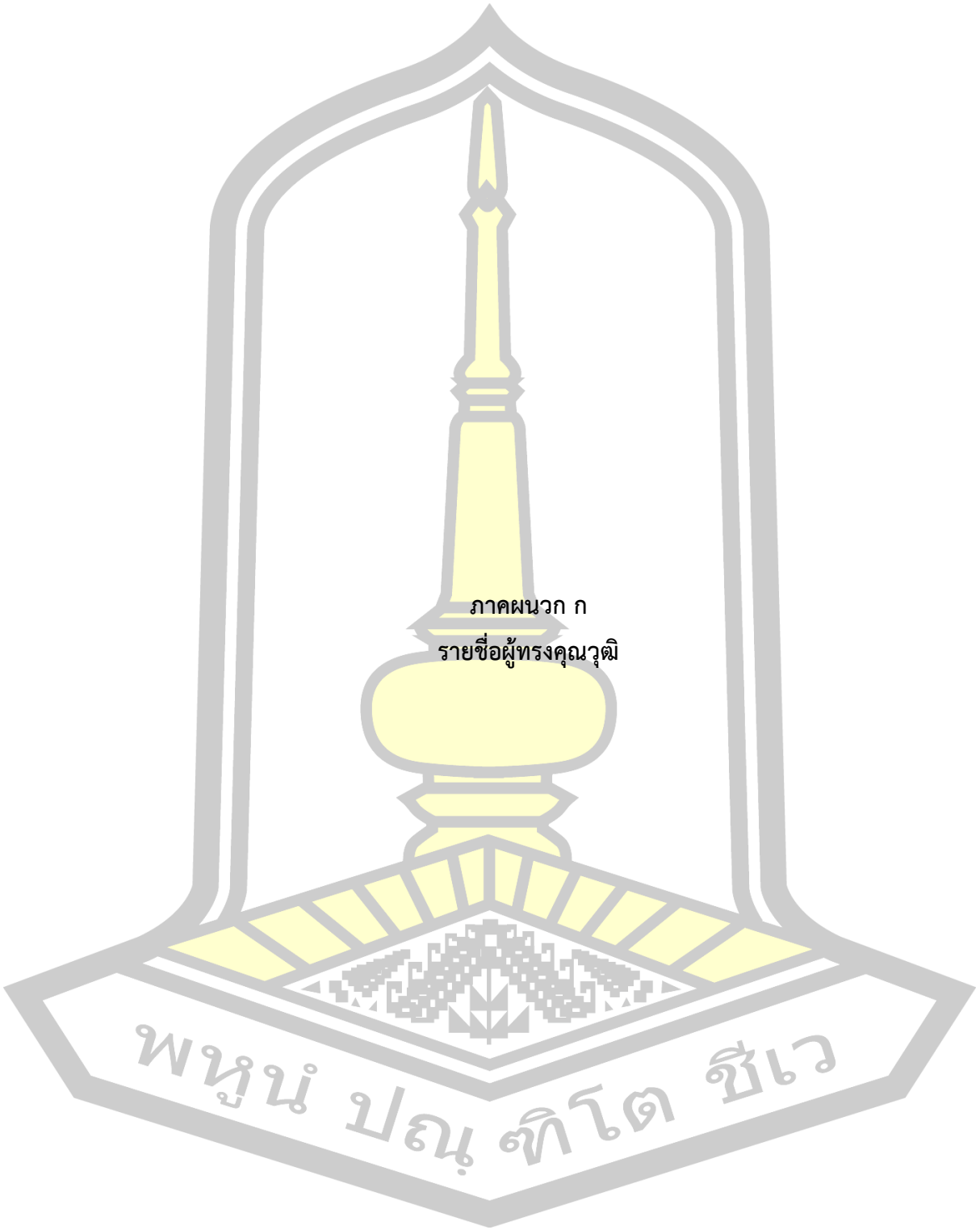

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมแบบสำรวจสภาพปัจจุบันและสภาพ ที่พึงประสงค์ในการพัฒนาครูปฐมวัยด้านจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ดร.ธำรงค์ น่วมศิริ	อดีตรองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา
ดร.เอนก ล่วงลือ	ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จังหวัดปทุมธานี
ดร.วินัย ดิสสงค์	ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลพิจิตร วิทยฐานะเชี่ยวชาญ
ดร.วรนาท รักสกุลไทย	ผู้บริหารโรงเรียนเกษมพิทยา แผนกการศึกษาปฐมวัย
ผศ.ทวีพร ณ นคร	ข้าราชการบำนาญ อดีตอาจารย์ประจำภาคการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

พหูน ปณฺฑิโต ชีเว

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

ประเมินรูปแบบการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาขั้นพื้นฐาน
(Connoisseurship Evaluation)
วันที่ 28 มีนาคม 2561 ณ ห้องประชุม Suuk Savoey สุโขสปารีสอร์ท จังหวัดภูเก็ต

ผศ.ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์	รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
ผศ.ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิร	คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ดร.นัฏชฎารัตน์ ณ นคร	อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
ผศ.ทวีพร ณ นคร	ข้าราชการบำนาญ อดีตอาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
ดร.สมเกียรติ สัจจารักษ์	หัวหน้าศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
นายนิติธร เทพบุตร	ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนวัดเทพนิมิตร
นางสาวสมจิต ธัญประสาท	ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่าเรือ
นายสายัณห์ ไกรนรา	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต
นายอนุรักษ์ รุ่งเรือง	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต
นายภาณุพงศ์ สุขอภิรมย์	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต
นายพงศ์ธร จันพลโท	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสุวรรณคีรีวงก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต

นายเกษมวุฒิ แจ่มใส	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสุวรรณคีรีวงก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต
นายนรเศรษฐ์ ศรีแก้วกุล	นักวิชาการอิสระ สาขาการศึกษาปฐมวัย อดีต อาจารย์มหาวิทยาลัยทักษิณ
นางสาวดวงกมล เอช	ข้าราชการบำนาญ อดีตรองผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีภูเก็ต
นางสาวถนอมศรี รัฐบุตร	ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างภูเก็ต
นางสุมาลี สังขะไชย	ข้าราชการบำนาญ อดีตศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต

พหูน ปณฺฑิโต ชีเว

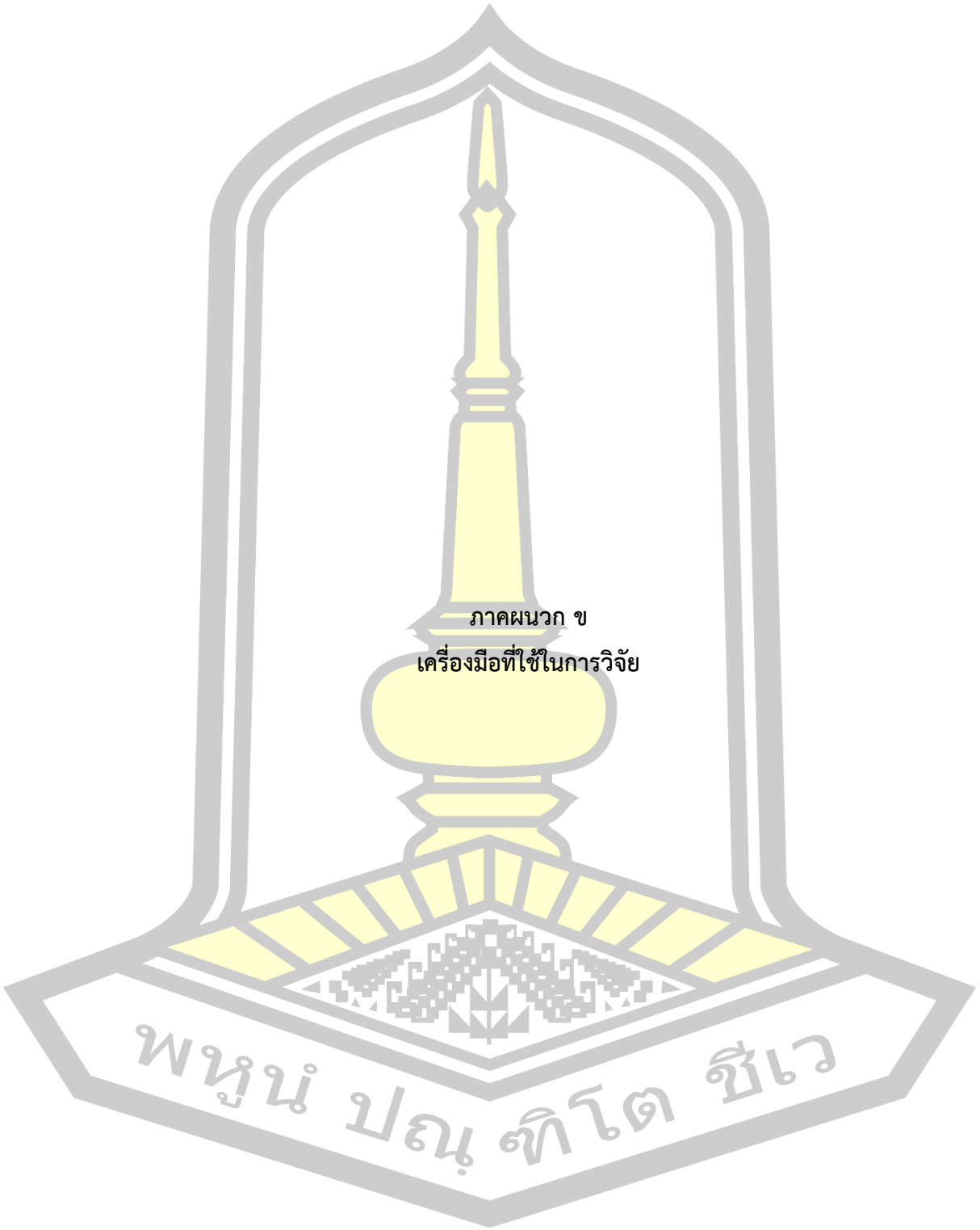

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินองค์ประกอบ

เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ชื่อผู้ประเมิน.....

วัตถุประสงค์ของการประเมิน

แบบประเมินมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย เพื่อนำไปใช้เป็นกรอบการพัฒนาครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา

แนวทางการประเมิน

ผู้วิจัยได้สึกษาเอกสาร งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ นวัตกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และได้สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีที่เป็นหลักการสำคัญในการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย ได้แก่ แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา และสังเคราะห์หลักการดังกล่าวเป็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย โปรดพิจารณาว่า ท่านมีความคิดเห็นว่าองค์ประกอบต่อไปนี้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด โดยมีเกณฑ์การพิจารณาจากมากที่สุดถึงน้อยที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ตามระดับความเหมาะสมที่ตรงกับความเห็นของท่าน

5 มากที่สุด 4 มาก 3 ปานกลาง 2 น้อย 1 น้อยที่สุด

พหุน ปณ ฑิโต ชีเว

องค์ประกอบหลัก 1: หลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

คำอธิบาย : การที่ครูเรียนรู้ร่วมเรียนรู้ตามแนวคิดโดยยึดหลักสำคัญที่คุณค่าและความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกันและมีกลยุทธ์ในการทำงานเป็นทีมร่วมเชิงระบบ ช่วยให้ครูทำงานได้ง่ายขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

องค์ประกอบย่อย	ระดับความเหมาะสม				
	1	2	3	4	5
1) การเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นกระบวนการเรียนรู้โดยประสบการณ์แบบร่วมมือ					
2) สัมพันธภาพที่เน้นคุณค่าความเป็นมนุษย์ การยอมรับศักยภาพและความแตกต่างของบุคคล					
3) การเรียนรู้และพัฒนาทางวิชาชีพโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเชิงวิภาษเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน					
4) การทำพันธสัญญาการเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพ					
5) การสืบเสาะหาความรู้ การปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่องภายใต้ข้อตกลงที่มีบรรทัดฐานร่วมกัน					
6) การสะท้อนความคิดจากการปฏิบัติงานเพื่อการเผยแพร่และต่อยอดการพัฒนา					

พหุน ปณ ฑิโต ชีเว

องค์ประกอบหลัก 2: การสนับสนุนการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา

คำอธิบาย : ครูยุคศควรรษที่ 21 ต้องเปลี่ยนบทบาทเป็นทั้งผู้เรียนรู้และ Coach ไปพร้อมกัน PLC ช่วยให้ครูทำการวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างทรงพลังสร้างสรรค์โดยผู้บริหารมีการสนับสนุนให้เกิดระบบการเรียนรู้ และสร้างโอกาสให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพขึ้นในสถานศึกษา

องค์ประกอบย่อย	ระดับความเหมาะสม				
	1	2	3	4	5
1) ลดชั้นอำนาจสั่งการ เพื่อการเรียนรู้ร่วมกันฉันท์มิตร สร้างการยอมรับ ไว้วางใจ และสร้างคุณค่าและความหมายของ “คน” และ “งาน” อย่างถูกต้อง					
2) สนับสนุนผ่านการคิด วิเคราะห์ที่ลุ่มลึกทั้งระบบโดยมีคู่เรียนรู้: พี่เลี้ยง (Mentor) และการชี้แนะ (Coaching)					
3) การจัดการเวลาเพื่อการเรียนรู้ในวิถีปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ลดภาระงานซ้อน					
4) สนับสนุนให้มีเป้าหมายชัดเจนตอบสนองประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม					
5) สนับสนุนให้เกิดวิธีปฏิบัติที่เอื้อต่อการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานจริง เกิดผลลัพธ์ที่เป็นไปได้ มีร่องรอยการปฏิบัติเชิงประจักษ์					
6) สนับสนุนการสร้าง “ศรัทธา-แรงบันดาลใจ” ในการจัดการเรียนรู้แบบใหม่					

พหุน ปณ ฑิโต ชีเว

องค์ประกอบหลัก 3: การพัฒนาวิชาชีพด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย

คำอธิบาย : กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมกันวาดภาพ “ช้างทั้งตัว” ให้มีเป้าหมายทางการเรียนรู้ที่จัดให้แก่นักเรียน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสริมความเข้าใจซึ่งกันเพื่อให้เข้าใจและเกิดการพัฒนายิ่งขึ้น

องค์ประกอบย่อย	ระดับความเหมาะสม				
	1	2	3	4	5
1) การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายการพัฒนาสมรรถนะและการจัดการเรียนรู้					
2) การทำแผนพัฒนาพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย					
3) การร่วมพัฒนาบทเรียนด้านการจัดการเรียนรู้ ตามแผนที่กำหนด					
4) การประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยใช้แฟ้มงาน					
5) การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อเสริมประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้					
6) การสร้างความร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานด้าน Team Teaching					

พหุน ปณ ฑิโต ชีเว

องค์ประกอบหลัก 4: การเรียนรู้การใช้เครื่องมือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

คำอธิบาย : การจับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนมาสนทนาในวง PLC เป็นการเรียนรู้การใช้เครื่องมือที่เป็นวิถีปฏิบัติ

องค์ประกอบย่อย	ระดับความเหมาะสม				
	1	2	3	4	5
1) การพัฒนาบทเรียน					
2) การพัฒนางานเชิงระบบ (คณะบุคคล)					
3) การจัดการความรู้					
4) ชุมชนนักปฏิบัติ					
5) ระบบพี่เลี้ยง-การชี้แนะ					
6) ชุดความคิด (Mindset)					
7) จิตตปัญญาศึกษา (Contemplative)					

พหุน ปณ ฑิโต ชีเว

องค์ประกอบหลัก 5: การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

คำอธิบาย : ปณิธานอันแรงกล้าที่จะช่วยกันพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพ มาตรฐานสูง (เข้าถึงระดับจิตสำนึกที่ดีงาม สู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์) ครูจึงต้องหมั่นเรียนรู้และร่วมทบทวนเป็นระยะๆ ทั้งระบบการเรียนรู้และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งเด็กทุกคนมีสิทธิที่จะเข้าถึง “การเรียนรู้และการพัฒนาตนเองได้เป็นรายบุคคล” ครูจึงต้องเรียนรู้ ร่วมมือกัน รวมถึงการร่วมมือกับผู้ปกครอง เพื่อการพัฒนาเด็กให้บรรลุเป้าหมายอันสูงสุด

องค์ประกอบย่อย	ระดับความเหมาะสม				
	1	2	3	4	5
1) การวิเคราะห์บริบทด้านนโยบาย ความต้องการของชุมชนและตัวเด็ก สร้างหลักสูตรและนำสู่การปฏิบัติโดยจัดทำแผนผังความคิด “หน่วยการเรียนรู้”					
2) การจัดสภาพแวดล้อมเสริมสร้างพลังใฝ่เรียนใฝ่รู้					
3) การใช้จิตวิทยาเชิงบวกในการจัดการชั้นเรียน					
4) การออกแบบกิจกรรม สื่อ/แหล่งเรียนรู้					
5) การออกแบบการประเมินผลการเรียนรู้					
6) การบันทึกข้อมูลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้					
7) สังเกตการเรียนรู้และบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็ก					
8) การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของเด็ก					
9) การคุ้มครองสิทธิในการเรียนรู้ด้วยระบบดูแลที่มีคุณภาพ					
10) การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง					
11) การจัดแสดงสารนิทัศน์สำหรับผู้ปกครอง					
12) การจัดแสดงสารนิทัศน์สำหรับครูปฐมวัยในสังกัด สพป.					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ทรงคุณวุฒิ.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จึงขอความกรุณาท่านได้โปรดตอบคำถามตามความเป็นจริงที่ปรากฏในโรงเรียนของท่านให้ครบ ทุกประเด็น ทุกด้าน ซึ่งคำตอบเหล่านี้จะนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวมจะไม่มีผลกระทบเชิงลบต่อท่านและการปฏิบัติงานในหน้าที่ของ ท่าน แต่ประการใด

2. ผู้ตอบแบบสอบถามฉบับนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด

3. แบบสอบถามมีสามตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้

5 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นตรงตามข้อคำถามมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นตรงตามข้อคำถามมาก

3 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นตรงตามข้อคำถามปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นตรงตามข้อคำถามน้อย

1 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นตรงตามข้อคำถามน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นคำถามปลายเปิด (Open-end Form)

หากมีข้อสงสัยประการใด กรุณาติดต่อนางปนัสยา รัตนพันธุ์ โทร.

Email : panasaya8008@gmail.com

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี เมื่อท่านตอบแบบสอบถามเรียนบร้อยแล้ว ขอความกรุณาส่งกลับคืนผู้วิจัยด้วย

ขอขอบพระคุณอย่างสูง

นางปนัสยา รัตนพันธุ์

นิสิตปริญญาเอก สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงใน ❍ หน้าข้อที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. ข้อมูลที่เกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 เพศ

❍ ชาย ❍ หญิง

1.2 อายุ

❍ ไม่เกิน 30 ปี ❍ 31-40 ปี

❍ 41-50 ปี ❍ 51 ปีขึ้นไป

1.3 วุฒิการศึกษา

❍ ต่ำกว่าปริญญาตรี ❍ ปริญญาตรี

❍ ปริญญาโท ❍ ปริญญาเอก

1.4 ตำแหน่ง

❍ ครู ❍ ผู้บริหารสถานศึกษา

1.5 ชั้นที่สอน

❍ ชั้นอนุบาล 1 ❍ ชั้นอนุบาลปีที่ 2

1.6 ประสบการณ์ในตำแหน่ง

❍ ไม่เกิน 5 ปี ❍ 6 – 10 ปี

❍ 11 – 15 ปี ❍ 16 – 20 ปี

❍ 21 – 25 ปี ❍ 26 ปีขึ้นไป

พหุน ปณ ศิ ๒๕ ชีเว

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจง โปรดพิจารณาแต่ละข้อความว่าพฤติกรรมของท่านได้มีการดำเนินการตามข้อนั้นในระดับใด (มากที่สุดถึงน้อยที่สุด) แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด 5 ระดับมากที่สุด 4 ระดับมาก 3 ระดับปานกลาง 2 ระดับน้อย 1 ระดับน้อยที่สุด

ที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1	หลักการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ										
	1) ลดชั้นอำนาจสั่งการ เพื่อการเรียนรู้ร่วมกันฉันท์มิตร สร้างการยอมรับไว้วางใจ และสร้างคุณค่าและความหมายของ “คน” และ “งาน” อย่างถูกต้อง										
	2) สนับสนุนผ่านการคิด วิเคราะห์ที่ลุ่มลึกทั้งระบบโดยมีคู่เรียนรู้: พี่เลี้ยง (Mentor) และการชี้แนะ (Coaching)										
	3) การจัดการเวลาเพื่อการเรียนรู้ในวิถีปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ลดภาระงานซ้อน										
	4) สนับสนุนให้มีเป้าหมายชัดเจนตอบสนองประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม										
	5) สนับสนุนให้เกิดวิธีปฏิบัติที่เอื้อต่อการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานจริง เกิดผลลัพธ์ที่เป็นไปได้ มีร่องรอยการปฏิบัติเชิงประจักษ์										
	6) สนับสนุนการสร้าง “ศรัทธา-แรงบันดาลใจ” ในการจัดการเรียนรู้แบบใหม่										

ที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2	การสนับสนุนการใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของผู้บริหารสถานศึกษา										
2	1) ลดชั้นอำนาจสั่งการ เพื่อการเรียนรู้ร่วมกันฉันท์มิตร สร้างการยอมรับไว้วางใจ และสร้างคุณค่าและความหมายของ “คน” และ “งาน” อย่างถูกต้อง										
	2) สนับสนุนผ่านการคิด วิเคราะห์ที่ลุ่มลึกทั้งระบบโดยมีคู่เรียนรู้: พี่เลี้ยง (Mentor) และการชี้แนะ (Coaching)										
	3) การจัดการเวลาเพื่อการเรียนรู้ในวิถีปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ลดภาระงานซ้อน										
	4) สนับสนุนให้มีเป้าหมายชัดเจนตอบสนองประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม										
	5) สนับสนุนให้เกิดวิธีปฏิบัติที่เอื้อต่อการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานจริง เกิดผลลัพธ์ที่เป็นไปได้ มีร่องรอยการปฏิบัติเชิงประจักษ์										
	6) สนับสนุนการสร้าง “ศรัทธา-แรงบันดาลใจ” ในการจัดการเรียนรู้แบบใหม่										
3	การพัฒนาวิชาชีพด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย										
	1) การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายการพัฒนาสมรรถนะและการจัดการเรียนรู้										
	2) การทำแผนพัฒนาพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย										
	3) การร่วมพัฒนาบทเรียนด้านการจัดการเรียนรู้ ตามแผนที่กำหนด										
	4) การประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยใช้แฟ้มงาน										

ที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
	5) การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อเสริมประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้										
	6) การสร้างความร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานด้าน Team Teaching										
4	การเรียนรู้การใช้เครื่องมือ PLC										
	1) การพัฒนาบทเรียน										
	2) การพัฒนางานเชิงระบบ (คณะบุคคล)										
	3) การจัดการความรู้										
	4) ชุมชนนักปฏิบัติ										
	5) ระบบพี่เลี้ยง-การชี้แนะ										
	6) ชุดความคิด (Mindset)										
	7) จิตตปัญญาศึกษา (Contemplative)										
5	การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย										
	1) การวิเคราะห์บริบทด้านนโยบาย ความต้องการของชุมชนและตัวเด็ก สร้างหลักสูตรและนำสู่การปฏิบัติโดยจัดทำแผนผังความคิด “หน่วยการเรียนรู้”										
	2) การจัดสภาพแวดล้อมเสริมสร้างพลังใฝ่เรียนใฝ่รู้										
	3) การใช้จิตวิทยาเชิงบวกจัดการชั้นเรียน										
	4) การออกแบบกิจกรรม สื่อ/แหล่งเรียนรู้										
	5) การออกแบบการประเมินผลการเรียนรู้										
	6) การบันทึกข้อมูลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้										
	7) สังเกตการเรียนรู้และบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็ก										
	8) การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของเด็ก										
	9) การคุ้มครองสิทธิในการเรียนรู้ด้วยระบบดูแลที่มีคุณภาพ										

ที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
	10) การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง										
	11) การจัดแสดงสารนิทัศน์สำหรับผู้ปกครอง										
	12) การจัดแสดงสารนิทัศน์สำหรับครูปฐมวัยในสังกัด สพป.										

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเนอย่างสูงยิ่งที่ท่านเสียสละเวลาอันมีค่าตอบแบบสอบถาม

พหูน ปณ ฑิโต ชีเว

แบบบันทึกการศึกษาดูงาน

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

.....

คำชี้แจง

แบบบันทึกการศึกษาดูงานแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 ประเด็นการสังเกต/สอบถาม/สัมภาษณ์

ตอนที่ 3 ประเด็นการสังเกตอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย

ตอนที่ 1

1.1 สถานที่ศึกษาดูงาน.....

ชื่อผู้ให้ข้อมูล.....ตำแหน่ง.....

1.2 วุฒิการศึกษาสูงสุดของผู้ให้ข้อมูล.....

1.3 ประสบการณ์ในการจัดการศึกษาของผู้ให้ข้อมูล.....

1.4 ประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาของผู้ให้ข้อมูล.....

1.5 ความภูมิใจของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับระบบงานด้านเด็ก.....

1.6 ความภูมิใจของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับระบบการจัดการเรียนรู้.....

1.7 ความภูมิใจของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับระบบงานด้านการพัฒนาตนเอง.....

1.8 ความภูมิใจของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการร่วมมือกับผู้ปกครอง.....

1.9 ผลงานเด่นที่ภาคภูมิใจของสถานศึกษา.....

พหุน ปณ ฑิโต ชีเว

ตอนที่ 2 ประเด็นการสอบถาม/สัมภาษณ์ (โรงเรียนของท่าน หรือท่านมี.....)

ที่	แนวคำถาม	วิธีปฏิบัติที่ดี (เป็น/ควรเป็นอย่างไร)
1	มีแนวคิด หลักการ หรือความเชื่อพื้นฐานของการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างไร	
2	มีการสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างไร	
3	วิธีการ/กระบวนการ PLC ดำเนินการอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร อย่างไร	
4	การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ได้ดำเนินการเรื่องเด็ก บทเรียน ความร่วมมือกับผู้ปกครองอย่างไร	
5	การสนับสนุนหรือพัฒนาครูมีทักษะในการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ มีผลการปฏิบัติงานเชิงประจักษ์ทำได้อย่างไรบ้าง	

ตอนที่ 3 ประเด็นการสังเกตอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วันที่...../...../.....

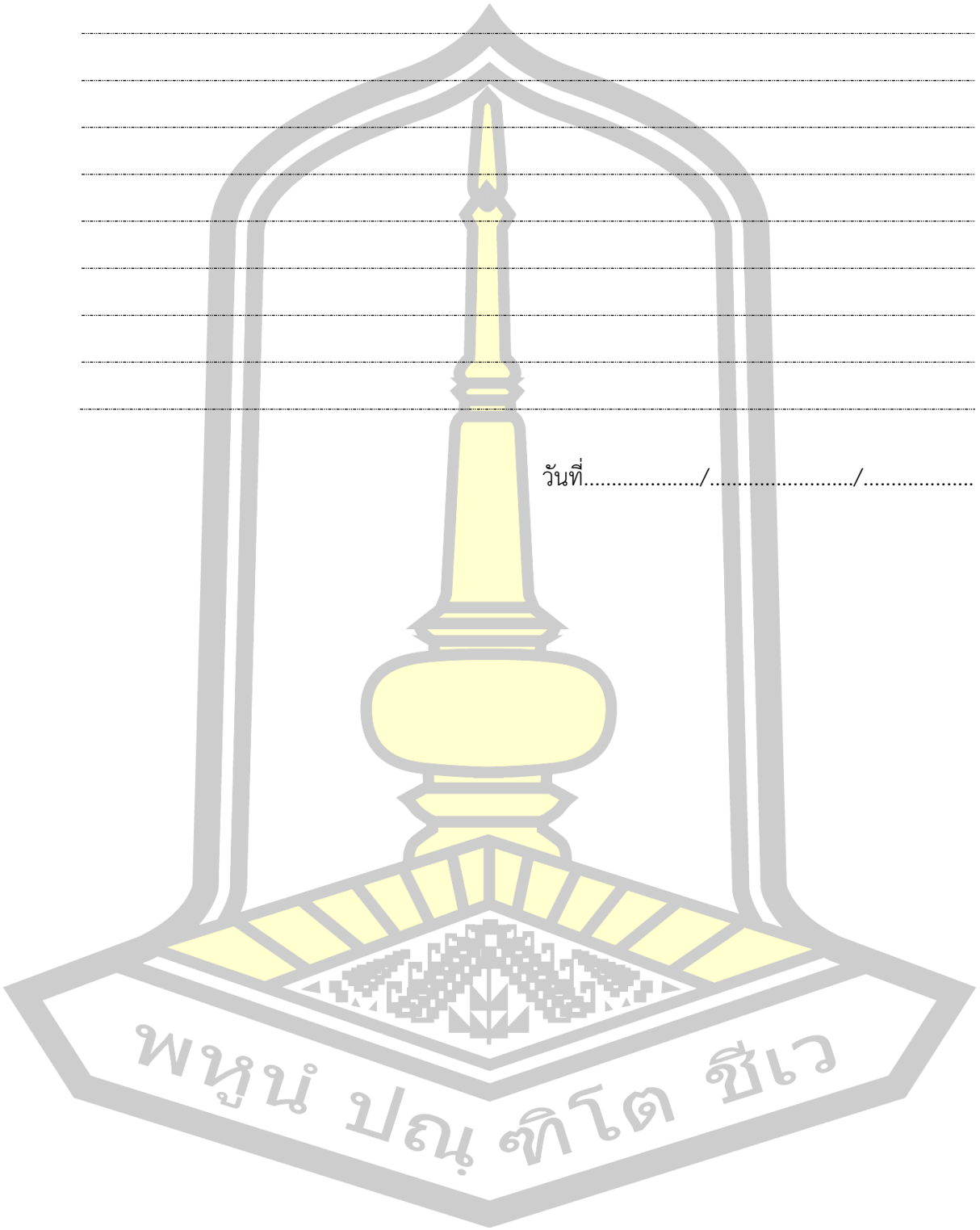

แบบประเมินความถูกต้องเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาครูปฐมวัยด้านจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ)

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้**โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

2. การตอบแบบประเมินให้ท่านพิจารณารายการข้อคำถามและเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด มีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

5 หมายถึง รูปแบบการพัฒนาครูฯ มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง รูปแบบการพัฒนาครูฯ มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง รูปแบบการพัฒนาครูฯ มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง รูปแบบการพัฒนาครูฯ มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง รูปแบบการพัฒนาครูฯ มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ความคิดเห็นของท่านมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้**โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน** ผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นางปนัสยา รัตนพันธุ์
นิสิตปริญญาเอกสาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

แบบประเมินความถูกต้องเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาครูปฐมวัยด้านจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่	รายการ	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
1	หลักการและเหตุผล											
2	วัตถุประสงค์											
3	เนื้อหา											
3.1	แผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้											
	1. กำหนดวิสัยทัศน์ และเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน											
	2. วิเคราะห์บริบทที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเป้าหมาย											
	3. สังเคราะห์เป็นแนวทางการดำเนินงานสู่การจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ											
	4. จัดทำโครงการและรายละเอียดกิจกรรมสอดรับกับเป้าหมายที่กำหนด											
3.2	แผนพัฒนาตนเอง											
	1. ความหมาย Mindset และการตรวจสอบความคิดของตน											
	2. กำหนด Growth Mindset ที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้สู่อย่างมีคุณภาพ											

ที่	รายการ	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
	3. กำหนดวิธีการที่ดีในการพัฒนาตนเอง (Growth Mindset) โดยสอบทาน การปรับพฤติกรรมการปฏิบัติกับเกณฑ์สมรรถนะครูปฐมวัย											
	3.3 การออกแบบการจัดการเรียนรู้											
	1. วิเคราะห์บริบทความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย											
	2. วิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560											
	3. วิเคราะห์บริบทความต้องการ จำเป็นในการพัฒนาการศึกษาปฐมวัยในท้องถิ่น ชุมชน และครอบครัว											
	4. วิเคราะห์นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยที่สอดคล้องกับทักษะสำคัญของเด็กปฐมวัยในศตวรรณที่ 21											

ที่	รายการ	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
	5. สังเคราะห์แนวการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ตามกรอบการพัฒนาการศึกษาชาติและจัดทำหน่วยการเรียนรู้ กิจกรรม สื่อ การวัดและประเมินผล											
	6. การรู้จักเด็กเป็นรายบุคคลโดยวิเคราะห์และจัดกลุ่มตามทักษะการเรียนรู้ที่เด็กแสดงออก											
	7. การมีส่วนร่วมในการสังเกตชั้นเรียน											
	8. ประเด็นการสังเกตชั้นเรียนประกอบด้วย 1) การจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ 2) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก 3) การจัดการให้เด็กได้รับการเรียนรู้เป็นรายบุคคล (บทเรียน, การจัดการ) 4) การสะท้อนความคิดการสังเกตกลุ่มเด็กและกรณีศึกษา 5) การจัดระบบข้อมูลการเรียนรู้ของเด็ก (สอดคล้องกับเป้าหมายการประเมินทักษะการเรียนรู้)											

ที่	รายการ	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
	6) การร่วมมือส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง											
3.4	การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง											
	1. การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ปกครอง (คู่โค้ชคู่คิดส์ : การสนับสนุนที่บ้าน)											
	2. จดหมายข่าวถึงผู้ปกครอง (สิ่งที่เรียนรู้)											
	3. กิจกรรมใส่ใจลูกรัก (การช่วยเหลือ และเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ การปรับตัวแก่เด็กปฐมวัยที่โรงเรียน)											
	4. กิจกรรมพ่อแม่อาสา											
3.5	การจัดทำบทเรียน											
	1. การออกแบบกิจกรรมสารนิทัศน์											
	2. การจัดกิจกรรมสารนิทัศน์สำหรับผู้ปกครอง											
	3. การจัดกิจกรรมสารนิทัศน์สำหรับครู											
	4. การจัดทำรายงานการพัฒนาตนเอง											

ที่	รายการ	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
3.6	การเสริมพลัง Empower : “คุณค่าและความเป็นครู”											
	1. การสร้าง “ศรัทธาและแรงบันดาลใจ” ในการจัดการเรียนรู้ Active Learning											
	2. สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ PDR											
	3. สนับสนุนเรียนรู้จากการปฏิบัติสู่นผลสำเร็จ โดยกระบวนการ AAR Dialogue Creative Discussion & Reflection และใคร่ครวญอย่างลึกซึ้งถึงความรู้สึกสู่คุณค่าและความหมายสู่การต่อยดการพัฒนาต่อไป											
	4. การขอบคุณซึ่งกัน จากการร่วมสร้างบทเรียนที่ทรงพลังและมีคุณค่า											
	5. การจัดเวทีสนับสนุนการแบ่งปันการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ											
	6. การนัดหมายแนวทาง/เป้าหมายการพัฒนาบทเรียนและความสำเร็จในครั้งต่อไป											

ที่	รายการ	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
3.7	ชุมชนการเรียนรู้ครูปฐมวัย (Early Childhood Teachers Learning Community: ETLC)											
	1. การร่วมสอบทานภาระงานที่สำเร็จตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่กำหนด											
	2. การร่วมกำหนดวิธีการเผยแพร่ผลการเรียนรู้ในเครือข่ายสังคมออนไลน์และ ร่วมดำเนินการเผยแพร่											
	3. สรุปปิดกิจกรรมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยแนวคิด PLC หนึ่งวงรอบ การพัฒนา											
4	กระบวนการพัฒนา											
4.1	กระบวนการ PDR ระหว่างการปฏิบัติงานในสถานศึกษา											
	. P หมายถึง การวางแผนการพัฒนาครู ปฐมวัยแบบองค์รวม มองภาพที่ปรากฏ ที่ตัวเด็กและภาพที่ครูได้เรียนรู้ร่วมกัน โดยแนวคิด PLC											
	D หมายถึง การลงมือทำ โดยผู้สนับสนุน โครงการจัดกิจกรรม 2 ลักษณะ คือ											

ที่	รายการ	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
	1.การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ร่วมของครู											
	2. กิจกรรมภาคสนามการศึกษาชั้นเรียน ร่วมสังเกตชั้นเรียน การบันทึกผล เพื่อนำไปใช้ในการสะท้อนผลต่อไป											
	3. R หมายถึง การสะท้อนข้อมูลจากการสังเกตชั้นเรียนโดยใช้ Dialogue, Deep-Listening, Reflection และ Creative Discussion เพื่อการ ต่อยอดการพัฒนาในครั้งต่อไป											
4.2	วิธีพัฒนาครู (ชุดกิจกรรมที่ 1-7) เริ่มด้วยการร่วมคิด (P=วางแผน)ร่วมทำ D=(Do) และสังเกตณ์ชั้นเรียน (See) การจดบันทึกปรากฏการณ์ในชั้นเพื่อร่วมสะท้อนความคิด (R=Reflect) เป็นวงจรพัฒนาทั้งที่เป็นปัญญาภายใน ปัญญาภายนอกอย่างสมดุล											
	ระยะเวลา หนึ่งภาคเรียน (หนึ่งรอบพัฒนา หมายถึงหนึ่งหน่วยการเรียนรู้)											

ที่	รายการ	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
5	สื่อ											
	5.1 สื่อสถานการณ์/เรื่องราว VDO Clip											
	5.2 คำถามที่ทำให้เกิดการคิดวิเคราะห์ และ การตัดสินใจเพื่อการปฏิบัติที่มีคุณภาพเพิ่มสูงขึ้น											
	5.3 แบบบันทึกการสะท้อนความคิดระหว่างการเรียนรู้ร่วมกัน											

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ทรงคุณวุฒิ

(.....)

พหูน ปณ ฑิโต ชีเว

แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัย
ด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

.....

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องแสดงความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ตามโครงสร้างของคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ระบุไว้ต่อไปนี้

1. ด้านความเหมาะสม คู่มือการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับนี้มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาครูปฐมวัยเพียงใด

2. ด้านความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับนี้มีความเป็นไปได้ในการใช้ประโยชน์ในการพัฒนาครูปฐมวัยเพียงใด

เกณฑ์การพิจารณา

5	หมายถึง	คู่มือมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	คู่มือมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด
3	หมายถึง	คู่มือมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	คู่มือมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อย
1	หมายถึง	คู่มือมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนาครูปฐมวัย
ด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายการ	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
ชุดกิจกรรมที่ 1											
1. หลักการและเหตุผล											
2. วัตถุประสงค์											
3. เนื้อหา											
4. กระบวนการ											
5. สื่อ											
6. การประเมินผล											
ชุดกิจกรรมที่ 2											
1. หลักการและเหตุผล											
2. วัตถุประสงค์											
3. เนื้อหา											
4. กระบวนการ											
5. สื่อ											
6. การประเมินผล											
ชุดกิจกรรมที่ 3											
1. หลักการและเหตุผล											
2. วัตถุประสงค์											
3. เนื้อหา											
4. กระบวนการ											
5. สื่อ											
6. การประเมินผล											

รายการ	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
ชุดกิจกรรมที่ 4											
1. หลักการและเหตุผล											
2. วัตถุประสงค์											
3. เนื้อหา											
4. กระบวนการ											
5. สื่อ											
6. การประเมินผล											
ชุดกิจกรรมที่ 5											
1. หลักการและเหตุผล											
2. วัตถุประสงค์											
3. เนื้อหา											
4. กระบวนการ											
5. สื่อ											
6. การประเมินผล											
ชุดกิจกรรมที่ 6											
1. หลักการและเหตุผล											
2. วัตถุประสงค์											
3. เนื้อหา											
4. กระบวนการ											
5. สื่อ											
6. การประเมินผล											

รายการ	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
ชุดกิจกรรมที่ 7											
1. หลักการและเหตุผล											
2. วัตถุประสงค์											
3. เนื้อหา											
4. กระบวนการ											
5. สื่อ											
6. การประเมินผล											

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ทรงคุณวุฒิ

(.....)

พหุน ปณ ฑิโต ชีเว

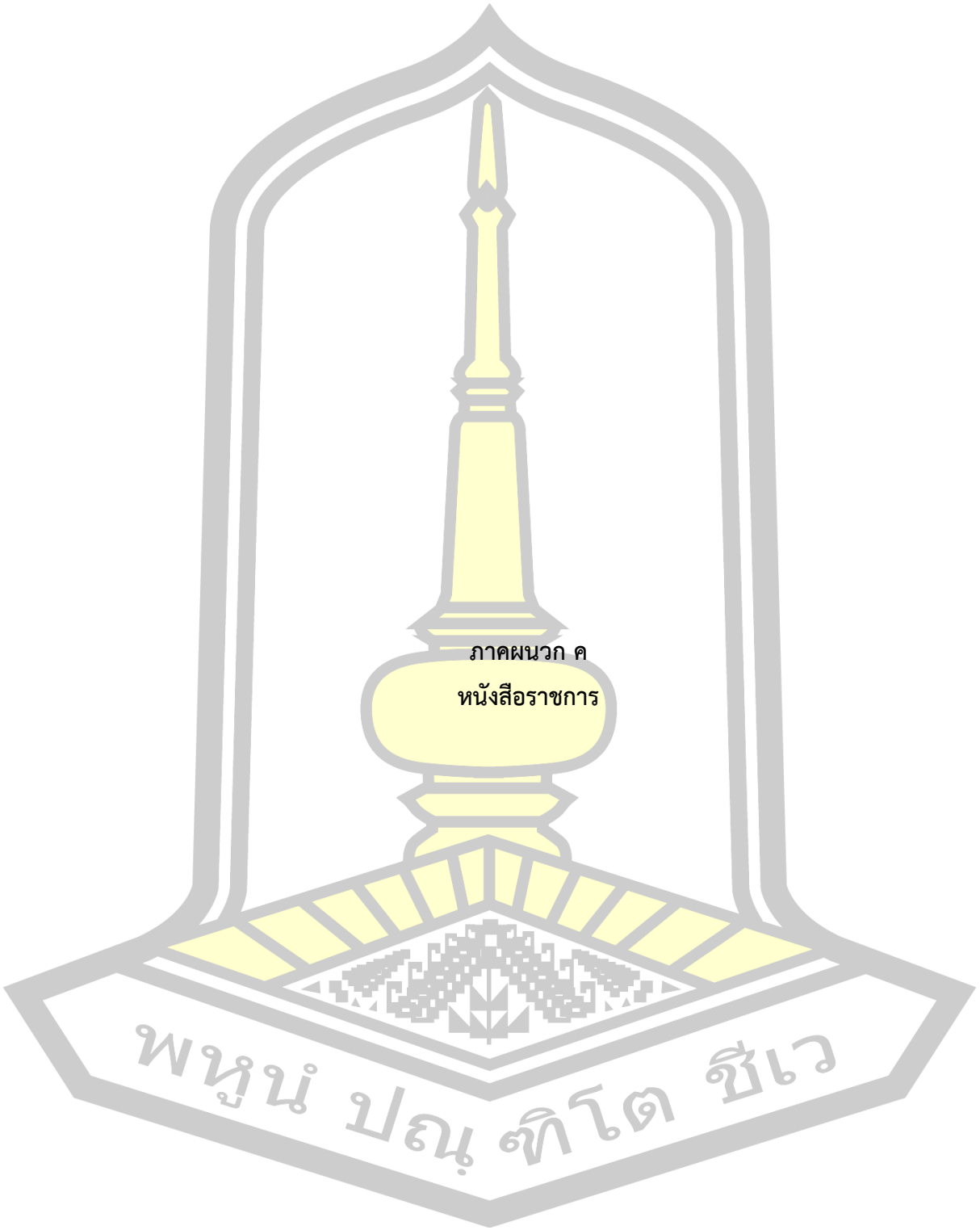

ภาคผนวก ค

หนังสือราชการ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทรศัพท์ 0-4372-1764 โทรภายใน 6248
ที่ ศธ 0530.5(1) /ว808 วันที่ 23 มีนาคม 2561
เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิร่วมสัมมนาเพื่อประเมินคู่มือการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิร

ด้วย นางปนัสยา รัตนพันธุ์ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต (กศ.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้ ในขั้นตอนการวิจัยจะต้องทำการประเมินคู่มือการพัฒนาฯ โดยทำการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ ดังนั้น เพื่อให้การวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะศึกษาศาสตร์จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านร่วมสัมมนา ในวันที่ 28 มีนาคม 2561 เวลา 13.00-16.30 น. ณ ห้องประชุม Suuk Savoey สุโข สปารีสอร์ท ถนนเจ้าฟ้าตะวันตก ตำบลฉลอง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ด้วย ทั้งนี้ ได้จัดส่ง (ร่าง) คู่มือการวิจัยและแบบประเมินฯ มาพร้อมนี้แล้ว ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์)
รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทรศัพท์ 0-4372-1764 โทรภายใน 6248
ที่ ศธ 0530.5(1) /ว808 วันที่ 23 มีนาคม 2561
เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิร่วมสัมมนาเพื่อประเมินคู่มือการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์

ด้วย นางปนัสยา รัตนพันธุ์ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต (กศ.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้ ในขั้นตอนการวิจัยจะต้องทำการประเมินคู่มือการพัฒนาฯ โดยทำการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ ดังนั้น เพื่อให้การวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะศึกษาศาสตร์จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านร่วมสัมมนา ในวันที่ 28 มีนาคม 2561 เวลา 13.00-16.30 น. ณ ห้องประชุม Suuk Savoey สุโข สปารีสอร์ท ถนนเจ้าฟ้าตะวันตก ตำบลฉลอง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ด้วย ทั้งนี้ ได้จัดส่ง (ร่าง) คู่มือการวิจัยและแบบประเมินฯ มาพร้อมนี้แล้ว ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์)
รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ที่ ศธ 0530.5(1)/ว808 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

23 มีนาคม 2561

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิร่วมสัมมนาเพื่อประเมินคู่มือการวิจัย

เรียน นายสายัณห์ ไกรนรา

สิ่งที่ส่งมาด้วย (ร่าง) คู่มือการวิจัยฯ และเอกสารประกอบ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางปนัสยา รัตนพันธุ์ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต (กศ.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้ ในขั้นตอนการวิจัยจะต้องทำการประเมินคู่มือการพัฒนาฯ โดยทำการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ ดังนั้น เพื่อให้การวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะศึกษาศาสตร์จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านร่วมสัมมนา ในวันที่ 28 มีนาคม 2561 เวลา 13.00-16.30 น. ณ ห้องประชุม Suuk Savoey สุโข สปารีสอร์ท ถนนเจ้าฟ้าตะวันตก ตำบลฉลอง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ด้วย ทั้งนี้ ได้จัดส่ง (ร่าง) คู่มือการวิจัยและแบบประเมินฯ มาพร้อมนี้แล้ว ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์)
รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

สำนักงานเลขานุการ คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4372-1764

ที่ ศธ 0530.5(1)/ว808

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

23 มีนาคม 2561

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิร่วมสัมมนาเพื่อประเมินคู่มือการวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.นัฏชฎารัตน์ ณ นคร

สิ่งที่ส่งมาด้วย (ร่าง) คู่มือการวิจัยฯ และเอกสารประกอบ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางปนัสยา รัตนพันธุ์ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต (กศ.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้ ในขั้นตอนการวิจัยจะต้องทำการประเมินคู่มือการพัฒนาฯ โดยทำการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ ดังนั้น เพื่อให้การวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะศึกษาศาสตร์จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านร่วมสัมมนา ในวันที่ 28 มีนาคม 2561 เวลา 13.00-16.30 น. ณ ห้องประชุม Suuk Savoey สุโข สปารีสอร์ท ถนนเจ้าฟ้าตะวันตก ตำบลฉลอง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ด้วย ทั้งนี้ ได้จัดส่ง (ร่าง) คู่มือการวิจัยและแบบประเมินฯ มาพร้อมนี้แล้ว ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์)
รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

สำนักงานเลขานุการ คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4372-1764

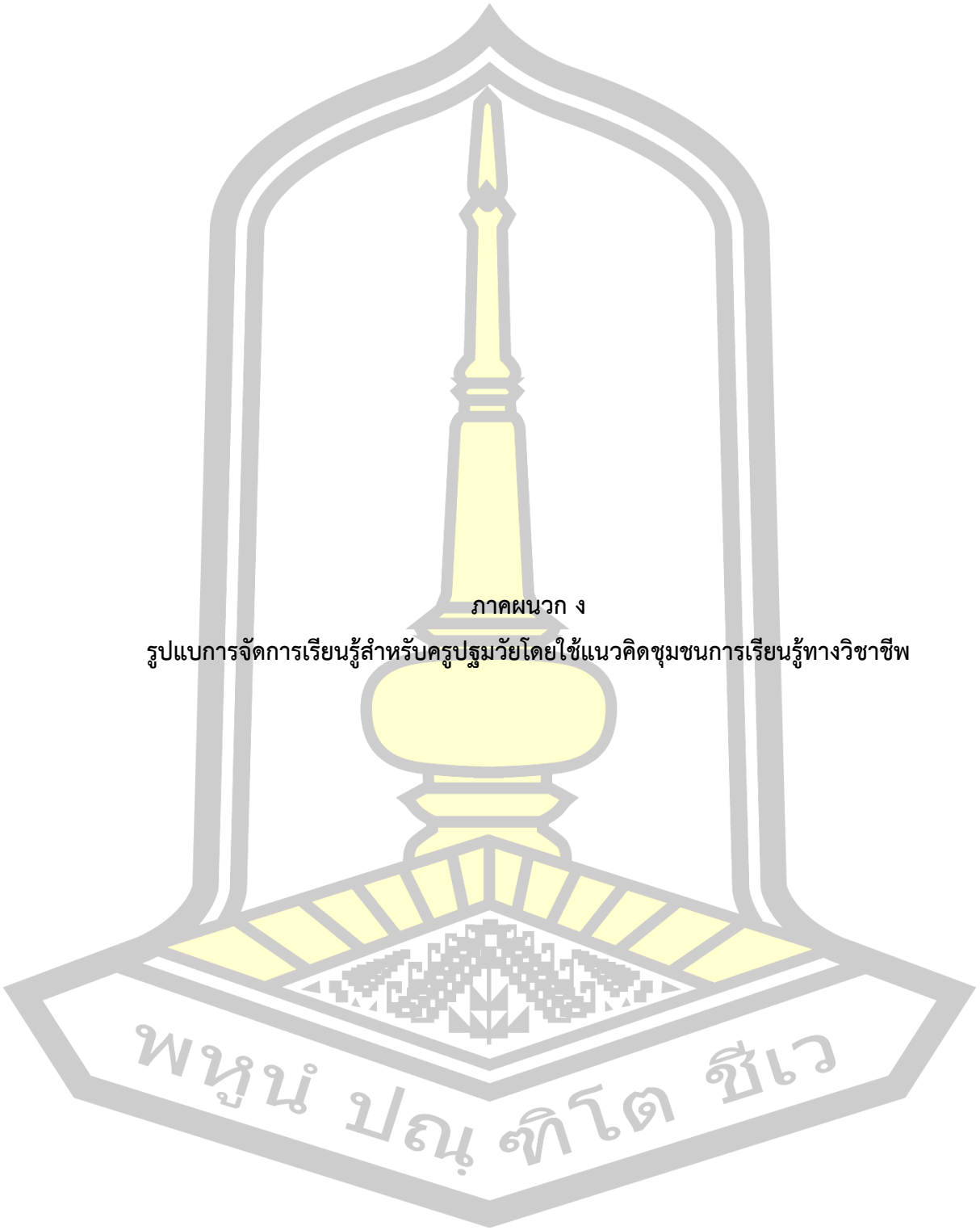

ภาคผนวก ง
รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

รูปแบบการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้
โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

กระแสการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 ได้กลายเป็นปรากฏการณ์สำคัญของการปฏิรูปการศึกษาทั่วโลก ในรายงานเรื่อง21st Century Skills ได้พูดถึงแนวโน้มของคุณลักษณะของกำลังคนรุ่นใหม่ในอนาคตที่ย้ำทักษะร่วมสำคัญ คือ “3Rs 7C 2L” ที่เป็นทักษะจำเป็นยิ่งทั้งในทักษะพื้นฐาน “อ่าน เขียน คิดคำนวณ” (3R)และทักษะเท่าทัน “มีวิจารณญาณ สู่การสร้างสรรค์ ทำงานร่วมมือสื่อสารยุคใหม่ เข้าใจพหุวัฒนธรรม ย้ำความเชื่อมั่น ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง” (7C) รวมถึง “ทักษะการเรียนรู้และความเป็นผู้นำ” (2L=Learning & Leader Ship) และยังชี้ทิศทางของการศึกษาที่จะเปลี่ยนไปไม่ว่าจะอิทธิพลของเทคโนโลยีสารสนเทศที่จะมาปฏิวัติการเรียนรู้ รูปแบบชั้นเรียนที่จะมีลักษณะเป็นห้องทำงานปฏิบัติการ (Studio) รวมถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นเรียนเป็นทีมและลงมือทำ Team Learning & Action Learning

จากการประมวลวรรณกรรมแนวทางและนวัตกรรมการพัฒนาครูที่ดูจะถูกเน้นหนักมากในปัจจุบันน่าจะมีสาระสำคัญครอบคลุมแนวโน้มเชิงวิธีการ 5 ประการคือ

1) การสร้างระบบครูผู้เชี่ยวชาญเป็น Coach ประกบตัวฝึกปฏิบัติให้ครู เป็นการทำงานอย่างใกล้ชิดระหว่างครูผู้มีประสบการณ์กับเพื่อนครูในการแก้ปัญหาการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายกลุ่มหรือรายบุคคลการมีระบบพี่เลี้ยงและการให้คำปรึกษาหารือ (Coaching &Mentoring) จึงกลายเป็นกลไกและวิธีการสำคัญของการพัฒนาครูในปัจจุบัน

2) การผสมผสานกระบวนการวัดผลเข้ากับกระบวนการสอนอย่างแนบแน่นปรับให้ยืดหยุ่นหลากหลายใช้ได้ในหลายสถานการณ์ หลายเป้าหมายการวัดโดยเฉพาะการวัดทักษะหรือคุณลักษณะใหม่ๆ ตามกรอบคิดร่วมสมัย

3) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาครูเพื่อการฝึกอบรมหรือพัฒนาครูทางไกลผ่านรูปแบบ Web-Based Training ต่างๆ และเพื่อ “จัดการความรู้” ระหว่างครูด้วยกัน

4)การเปลี่ยนไปสู่โฉมหน้าใหม่ “โรงเรียนเรียนรู้ครูนักวิจัย” จากกรณีศึกษาประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศที่ต่างพยายามปรับรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนไปสู่การเป็น “องค์กรการเรียนรู้” ที่เน้นให้ครู“เรียนรู้และพัฒนาตนเองจากประสบการณ์สะสมซึ่งกันและกัน” มากยิ่งขึ้น

5) ยุทธศาสตร์“การสร้างแรงบันดาลใจ จุดไฟพลังครู” (Motivation & Inspiration) เน้นการค้นหาและหนุนเสริม “ครูผู้จุดไฟการเรียนรู้” ครูในแบบดังกล่าวจะถูกเน้นการฝึกให้รู้จักตั้งคำถามดีๆ เชื่อมโยงประเด็นสำคัญและตั้งโจทย์ชวนเด็กคิดได้มาก แนวทางของการพัฒนาครูมักใช้ตัวอย่างจากครูผู้สร้างแรงบันดาลใจด้วยกันมาแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดประสบการณ์หรือการเน้นให้ฝึกตั้งคำถามดลใจ อันจะทำให้ผู้เรียนเกิดการใฝ่เรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิตต่อไป

ยกร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วทำการสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 15 คน เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2561 ณ ห้องประชุมสุขเสวย โรงแรมสุโข จังหวัดภูเก็ต ที่ประชุมผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะความคิดเห็น และมีมติเห็นชอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยแบ่งกรอบคิดออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย ประกอบด้วย 3 แนวคิดสำคัญ คือ 1) แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา 3) แนวคิดครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนา ประกอบด้วยกระบวนการ PDR คือ Plan=การวางแผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ 2) Do & SEE = การปฏิบัติ/การสังเกตและเรียนรู้ Refection=การสะท้อนความรู้ ความคิดจากการปฏิบัตินำไปสู่การต่อยอดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ส่วนที่ 3 ได้แก่ ส่วนของเนื้อหาการเรียนรู้ ประกอบด้วยชุดกิจกรรม 7 ชุด 1) แผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาตนเอง 3) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ 4) การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง 5) การจัดทำบทเรียน 6) การสร้างพลัง “คุณค่าและความเป็นครู” 7) การจัดเวทีชุมชนเรียนรู้ครูปฐมวัย โดยแต่ละชุดกิจกรรมประกอบด้วยโครงสร้างของชุดกิจกรรม ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการ สื่อ และการประเมินผล ดังภาพประกอบต่อไปนี้

พหุน ปณ ฑิโต ชีเว

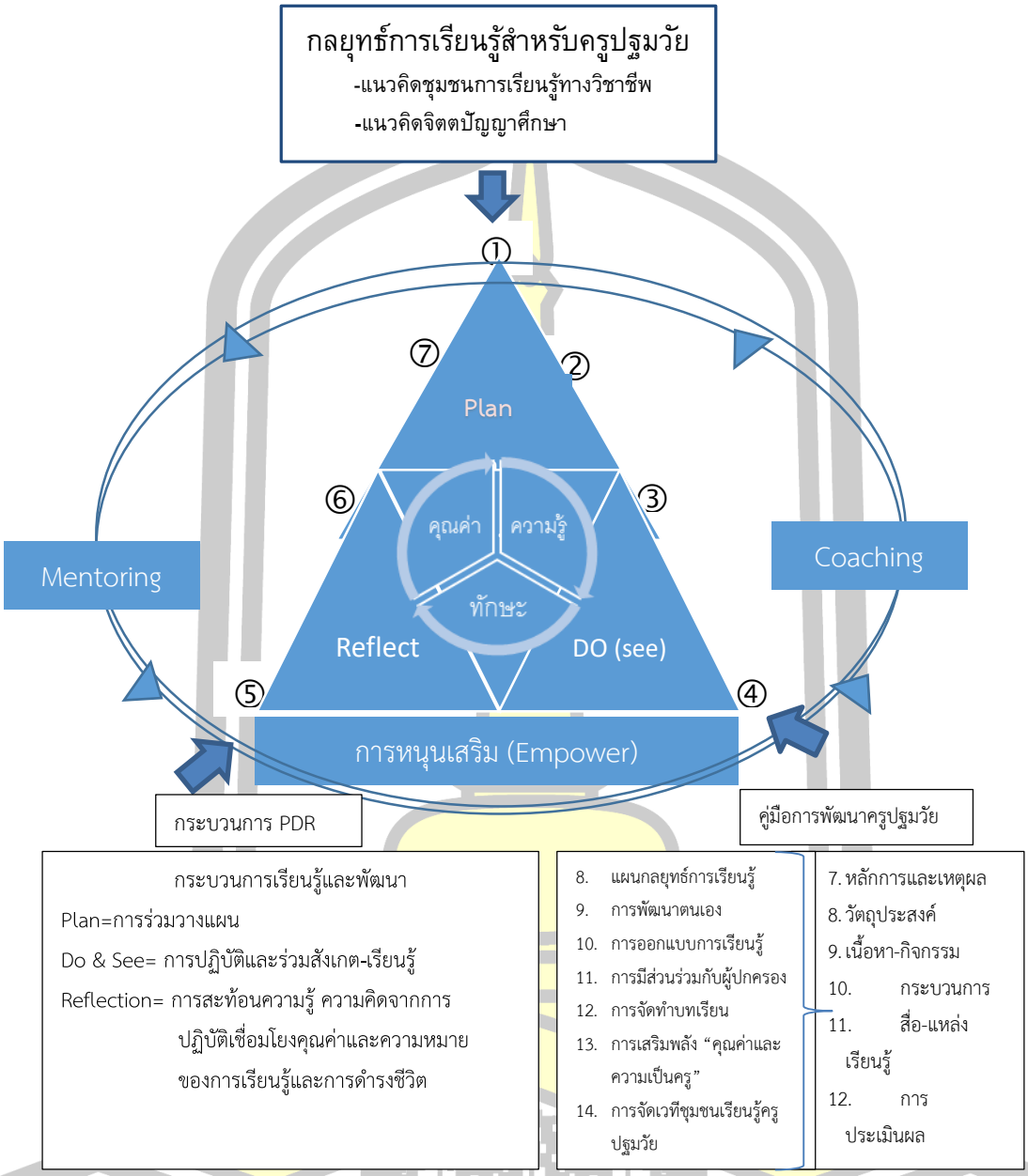

ภาพประกอบ 8 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

รูปแบบการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยกรอบความคิด 3` ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย ประกอบด้วยแนวคิดสำคัญคือ 1) แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนา ประกอบด้วยกระบวนการ PDR คือ Plan=การวางแผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ 2) Do & SEE = การปฏิบัติ/การสังเกตและเรียนรู้ Refection=การสะท้อนความรู้ ความคิดจากการปฏิบัตินำไปสู่การต่อยอดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ส่วนที่ 3 ได้แก่ ส่วนของเนื้อหาการเรียนรู้ ประกอบด้วยชุดกิจกรรม 7 ชุด 1) แผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาตนเอง 3) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ 4) การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง 5) การจัดทำบทเรียน 6) การสร้างพลัง “คุณค่าและความเป็นครู” 7) การจัดเวทีชุมชนเรียนรู้ครูปฐมวัย โดยแต่ละชุดกิจกรรมประกอบด้วยโครงสร้างของชุดกิจกรรม ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการ สื่อ และการประเมินผล

ส่วนที่ 1 กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย ประกอบด้วยแนวคิดสำคัญคือ

1) แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งหมายถึง การร่วมสร้างนวัตกรรมองค์กร ที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และนำไปสู่การเป็นองค์การการเรียนรู้ตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ นั่นคือ การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในสถานศึกษานั่นเอง

2) แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ซึ่งหมายถึง นวัตกรรมทางปัญญาภายใน ที่องค์กรหรือผู้บริหารจะมีส่วนสนับสนุนให้ครูได้เรียนรู้และพัฒนาปัญญาภายในตนขึ้นได้ โดยการสนับสนุนสภาพแวดล้อม บรรยากาศ และสร้างโอกาสให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันให้ได้มากที่สุด การที่ผู้นำปรับเปลี่ยน Mindset “จากการสั่งการเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน”และเริ่มต้นกิจกรรมอย่างง่ายด้วยการยอมรับฟังซึ่งกันด้วยความตั้งใจ ฟังเพราะต้องการช่วยเหลือ ฟังเพราะต้องการสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ และบุคลากรในองค์กรก็ร่วมสร้างวินัยในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง นำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแบ่งปันเพื่อการช่วยเหลือและพัฒนากันมากยิ่งขึ้น โดยกระบวนการเรียนรู้หรือเนื้อหาการเรียนรู้ร่วมกันนั้นคือเรื่องราวทุกๆ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับ “การจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาเด็ก”

ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนา (PLC-Learning Process) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นวางแผน (Plan)
2. ขั้นปฏิบัติและสังเกตการณ์ (Do&See)
3. ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ ความรู้ ความคิดจากการปฏิบัตินำไปสู่การต่อยอดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ส่วนที่ 3 ได้แก่ ส่วนของเนื้อหาการเรียนรู้ ประกอบด้วยชุดกิจกรรม 7 ชุด ดังนี้

1) แผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การร่วมกันไตร่ตรองในวิสัยทัศน์การทำงานและร่วมกำหนดเป้าหมายการพัฒนาซึ่งกันและกัน ซึ่งหมายถึง การร่วมเรียนรู้ และสนทนา การวิพากษ์ ชี้แนะ การสะท้อนวิสัยทัศน์เพื่อให้เกิดการจัดทำแผนกลยุทธ์การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายชัดเจน พบแนวร่วมในการทำงานร่วมกัน พบส่วนของการทำงานที่ใช้ร่วมกันได้ และพบส่วนของการทำงานที่ต้องช่วยกันทำเพิ่มเติม

2) การพัฒนาตนเอง เป็นการเรียนรู้และพัฒนา Mindset ของตนเองโดยมีเป้าหมายที่การเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อการพัฒนาเด็ก โดยเริ่มต้นที่การรู้จักตนเอง การยอมรับ Mindset ของตนเอง การเรียนรู้ร่วมกันเพื่อลดอคติส่วนบุคคล การมองกว้าง มองเห็นภาพการร่วมกันพัฒนาเด็ก พัฒนาการศึกษาที่จะนำพาไปสู่การพัฒนาประเทศชาติอย่างชัดเจนร่วมกัน เปิดใจยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความเข้าใจ และร่วมสานพลังการพัฒนา Mindset การปรับเปลี่ยน Mindset ให้เอื้อต่อพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพ โดยการร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาตนเองด้านการจัดการเรียนรู้

3) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้เพื่อปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ ดังนั้น จึงต้องร่วมกันเรียนรู้เกี่ยวกับการออกแบบกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติแบบ Active Learnimg ร่วมสร้างบทเรียนเพื่อการพัฒนาเด็กตามแนวคิดการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

4) การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง ได้แก่ การจัดทำแผนความร่วมมือผู้ปกครองเพื่อการพัฒนาเด็ก หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง ได้แก่ -การประชุมผู้ปกครอง, จดหมายข่าว, กิจกรรมพ่อแม่อาสา, การให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนา EF, กิจกรรมใส่ใจลูกรัก (ระบบดูแล), การประเมินพัฒนาการแบบมีส่วนร่วม (แฟ้มการเรียนรู้เด็กปฐมวัย

5) การจัดทำบทเรียน ได้แก่ การร่วมเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งการเรียนรู้ร่วมกันโดยแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จะช่วยให้ครูได้จัดระบบปฏิบัติการในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาตนเอง หรือปรับเปลี่ยนตนเองจากการเป็นครูผู้สอนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของเด็กได้ดียิ่งขึ้น โดยระบบพี่เลี้ยงที่จะคอยช่วยให้คำแนะนำตามสภาพปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงานจริง และมีระบบการทำงานเชิงคุณภาพ ซึ่งหมายถึง ต้องมีการกำหนดเป้าหมาย วางแผนการดำเนินงานตามเป้าหมาย การนิเทศ ช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อการปฏิบัติการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นั่นหมายถึง ครูได้เรียนรู้อะไรบ้างจากการทำหน้าที่เป็น Coach การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนในแต่ละครั้ง

6) การสร้างพลัง “คุณค่าและความเป็นครู” การเสริมพลัง Empower“คุณค่าของความเป็นครู” หมายถึง การตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเอง เป็นการรวมกลุ่มเพื่อเรียนรู้และพัฒนาอย่างเป็นวัฏจักร การทำ AAR ช่วยให้เกิดการทบทวนการปฏิบัติเพื่อสรรหาสิ่งที่มีคุณค่าและมีความหมายที่ดีที่สุด ถอดรหัสไปสู่ความรู้ใหม่เพื่อใช้ในการพัฒนาสิ่งใหม่ที่ดีกว่ามีประสิทธิภาพมากว่า

ในวงจรพัฒนาต่อไป ครูที่เข้าร่วมปฏิบัติการอย่างต่อเนื่องเป็นวิถี ย่อมเกิดพลังแห่งคุณค่าทั้งในส่วนตนและส่วนรวม

7) การจัดเวทีชุมชนเรียนรู้ครูปฐมวัย หมายถึง จากร่วมแบ่งปันสิ่งดีๆ ที่สวยงามตลอดภาคเรียนที่ได้เรียนรู้ร่วมกันกับเด็ก กับผู้ปกครอง ทำมาสะท้อนคิดเพื่อการพัฒนาต่อยอด ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในคุณค่า และความหมายที่แท้จริงของการปฏิรูปการเรียนรู้สู่การเป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์”และการทำอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีปฏิบัติภายใต้เงื่อนไขสัมพันธภาพที่ดีงาม (Contemplative) ย่อมเกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ประสบสัมฤทธิ์และความสุข

ชุดกิจกรรมทั้ง 7 ชุด ดังกล่าวข้างต้น ประกอบด้วยโครงสร้างของชุดกิจกรรม ได้แก่

1) หลักการและเหตุผล
2) วัตถุประสงค์
3) เนื้อหา-กิจกรรม
4) กระบวนการ
5) สื่อ-แหล่งเรียนรู้
6) การประเมินผล

แนวทางการประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่การปฏิบัติ

วัตถุประสงค์ปลายทาง

เพื่อให้ครูได้รับการพัฒนาโดยแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกัน ซึ่งมีผลให้ครูมีการเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเองด้านการตระหนักรู้ในคุณค่าและความหมายของความเป็นครู

วัตถุประสงค์ระหว่างทาง

ครูปฐมวัยร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายการปฏิบัติงาน ร่วมกำหนดวิธีการ ระยะเวลาเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน มุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเองเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

การดำเนินงาน

1.การอบรมภาคความรู้ จำนวน 12 ชั่วโมง เกี่ยวกับแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จิตตปัญญาศึกษา และครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อสร้าง Mindset ใหม่ในการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้แบบใหม่สำหรับเด็กในศตวรรษที่ 21

2. การฝึกปฏิบัติในภาคสนาม เป็นการนำความรู้ด้านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จิตตปัญญาศึกษา และความเป็นครูผู้นำมาใช้ปฏิบัติในภาคสนาม มีระบบพี่เลี้ยงร่วมระดมความคิด จัดกรอบคิดการพัฒนาในการปฏิบัติงานจริง จำนวน 30 ชั่วโมง

การอบรมภาคความรู้

ตาราง แสดงระยะเวลาการดำเนินงานตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ระยะเวลา	กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน
3 ชั่วโมง	เปิดใจ-สร้าง Mindset “ครูผู้สร้าง” (ชี้แจงเป้าหมายการพัฒนาและร่วมกันกิจกรรม)
ระยะเวลา	กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน
3 ชั่วโมง	แผนกลยุทธ์การเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย แผนการพัฒนาตนเอง ID-Paln
3 ชั่วโมง	เป้าหมายการพัฒนาบทเรียน-การออกแบบการเรียนรู้
3 ชั่วโมง	นัดหมายการทำกิจกรรมภาคสนาม ร่วมกำหนดช่วงเวลา

พหุน ปณ ฑิโต ชีเว

การฝึกปฏิบัติในภาคสนาม

ตาราง แสดงกระบวนการดำเนินงานตามกระบวนการเรียนรู้ “PDR”

กระบวนการ PDR	Plan	Do	SEE	Reflection
ครูนำเสนอแผนการพัฒนาบทเรียนต่อพี่เลี้ยงหรือครูวิชาการ หรือผู้บริหารสถานศึกษา ร่วมเรียนรู้และเตรียมการเพื่อจัดกิจกรรม Open-class room				
พี่เลี้ยงหรือครูวิชาการ หรือผู้บริหารสถานศึกษา ร่วมเรียนรู้ในชั้นเรียน ครูสะท้อนบทเรียนในสิ่งที่ประทับใจและสิ่งที่คิดว่าจะต้องทำเพิ่มเติม				
พี่เลี้ยงหรือครูวิชาการ หรือผู้บริหารสถานศึกษา ร่วมวงเรียนรู้เรื่องการประเมินพัฒนาการการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย				
พี่เลี้ยงหรือครูวิชาการ หรือผู้บริหารสถานศึกษา ร่วมวงเรียนรู้เรื่องการให้ความรู้ผู้ปกครอง				
พี่เลี้ยงหรือครูวิชาการ หรือผู้บริหารสถานศึกษา ร่วมวงเรียนรู้เรื่องการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้				

การประเมินผลการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้

1. แบบบันทึกความรู้แบบเติมช่องว่างเกี่ยวกับความรู้และความรู้สึกที่ได้รับการเรียนรู้ในหัวข้อแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จิตตปัญญาศึกษา และครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง

2. แบบบันทึกความรู้แบบเติมช่องว่าง เกี่ยวกับความรู้และความรู้สึกที่เกิดจากการฝึกปฏิบัติในภาคสนาม เป็นความรู้ด้านเด็ก ความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินพัฒนาการหรือความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการนำไปใช้ในชีวิตและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก

3. แบบบันทึกความรู้แบบเติมช่องว่างเกี่ยวกับความรู้สึกต่อตนเอง เพื่อนร่วมงาน และการสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษาในประเด็นคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจ สิ่งที่ต้องการได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมคืออะไร และจะนำไปใช้ในการต่อยอดการพัฒนางานอย่างไร เป็นต้น

ตาราง ชุมชนการเรียนรู้ครูปฐมวัย (ETLC: Early childhood Teachers Learning Community)

<table>
<tr><th colspan="5">PLC-Learning Process
ชุมชนวิชาชีพครูปฐมวัย (ETLC:Early child Teacher Learning Communication)</th></tr>
<tr><td rowspan="2">กิจกรรมที่</td><td rowspan="2">Plan</td><td>Mentoring</td><td>Coaching</td><td rowspan="2">Out-come</td></tr>
<tr><td>. Do & SEE</td><td>Reflection</td></tr>
<tr><td>1</td><td>เป้าหมายร่วมขององค์กร)</td><td rowspan="8" colspan="2">การกระตุ้นความคิด : คำถาม สื่อ สถานการณ์ VDO Clip
Deep-Listening Dialogue
Creative Discussion Learn&Share
Reflection
การตัดสินใจและร่วมปฏิบัติกิจกรรมเพื่อบรรลุเป้าหมาย ร่วมจัดทำร่าง ร่วมศึกษาเพิ่มเติม ร่วมช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน
กิจกรรม Open-classroom (การสังเกตชั้นเรียน)
Lesson-Study ถอดบทเรียน
Publishing (การเผยแพร่บทเรียนที่เกิดจากการเรียนรู้สู่สาธารณชน)</td><td>แผนกลยุทธ์ “การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย</td></tr>
<tr><td>2</td><td>เป้าหมายรายบุคคล ID-Plan</td><td>(ID-Plan)</td></tr>
<tr><td>3</td><td>เป้าหมายร่วมที่ผู้เรียน</td><td>แผนและนวัตกรรมการเรียนรู้</td></tr>
<tr><td>4</td><td>เป้าหมายร่วมที่ผู้ปกครอง)</td><td>กิจกรรมความร่วมมือกับผู้ปกครอง</td></tr>
<tr><td>5</td><td>เป้าหมายที่ความก้าวหน้าทางวิชาชีพ</td><td>บทเรียน/นวัตกรรม</td></tr>
<tr><td>6</td><td>เป้าหมายที่พลังใจและคุณค่าของความเป็นครู</td><td>สัมพันธภาพ/ความสุข/ความสำเร็จขององค์กร</td></tr>
<tr><td>7</td><td>เป้หมายที่การขยายวงการเรียนรู้</td><td>กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ปกครองและเพื่อนครูภายใน สพป.</td></tr>
</table>

ตาราง การประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย (PLC-Learning Process)

เวลา	วัตถุประสงค์ (ย่อย)	วิธีดำเนินการ/กิจกรรม	สื่อ	การประเมิน
ฐานจิต 10 นาที	1.เตรียมพร้อมสู่ความเป็นชุมชนเรียนรู้ 2.การสร้างสัมพันธภาพ 3. การทำกิจกรรมในสภาวะของคลื่นสมองต่ำ	-กิจกรรมทักทายสบายจิต -กิจกรรม BBL กิจกรรมส่ง พลังรัก ส่งดอกไม้ ฯลฯ	-เพลงบรรเลงเบาๆ ประกอบกิจกรรม BBL	-สังเกตความพร้อมของสมาชิก

ตาราง การประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย (PLC-Learning Process)

เวลา	วัตถุประสงค์ (ย่อย)	วิธีดำเนินการ/ กิจกรรม	สื่อ	การประเมิน
	และมีความพร้อมในการเรียนรู้ (พร้อมที่จะพูดหรือฟังอย่าง สงบ และมีสติตื่นรู้)			
ฐานสมอง 10 นาที	1. เป้าหมาย/ความจำเป็นที่ต้องพัฒนาร่วมกัน 2. การใช้คำถาม กระตุ้น/เร้าการคิด ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มโดยร่วมรับรู้ปัญหาและร่วมคิดแก้ปัญหา 3. การรับฟัง การยอมรับ การสร้างสัมพันธภาพและความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร หรือกลุ่ม 5. การครุ่นคิดและร่วมกำหนดวิธีการเพื่อแก้ปัญหา หรือพัฒนางาน	ชี้แจงวัตถุประสงค์ของงาน ชุดกิจกรรมที่ 1 : การจัดทำแผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้และโครงการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้คำถาม -เหตุใดเราจึงต้องทำงานนี้ ... -ดู VDO Clip ใครท้อเรื่องงาน ดูคลิปนี้	-VDO Clip ใครท้อเรื่องงานดูคลิปนี้ -เครื่องฉาย, โปเจ็คเตอร์	-ผลงาน -การสะท้อนคิด -แบบบันทึกการเรียนรู้
ฐานกาย 25 นาที	6. ร่วมลงมือปฏิบัติการ (ร่างแผนการดำเนินงาน : สามารถทำเองหรือทำตามตัวอย่าง)	-นำเสนอตัวอย่างแผนกลยุทธ์ และโครงการฯ ให้สมาชิกร่วมเรียนรู้และจัดทำแผนเป็นกลุ่ม -	-ตัวอย่างแผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ -ตัวอย่างโครงการฯ	-แผนกลยุทธ์ -โครงการฯ

ตาราง (ต่อ)

เวลา	วัตถุประสงค์ (ย่อย)	วิธีดำเนินการ/กิจกรรม	สื่อ	การประเมิน
		สะท้อนผล/นำเสนอผล การปฏิบัติโดยการสุ่ม		
	7. การเสริมพลัง Empower	Reflection : -รู้สึกอย่างไร –ได้เรียนรู้อะไร -สิ่งที่ต้องพัฒนาต่อไป	-กระดาษบรู๊ฟ -ปากกาเคมี	(บันทึกกลุ่มใหญ่) -บันทึกการเรียนรู้
	8. การทำปฏิทินการสนับสนุน การโค้ช	-สมาชิกจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานและการชี้แนะ	-สถานการณ์หน้างาน	-บันทึกการเรียนรู้
ฐานจิต 5 นาที	9.จัดกิจกรรมอำลาด้วยคำพูดเชิงบวก เสริมพลังใจให้ผ่อนคลายและรับรู้ถึงสิ่งที่ร่วมกันทำด้วยสติและความขอบคุณ	กิจกรรมอำลา : “ผ่อนพัก-ตระหนักรู้” -จับมือกันเป็นวงกลม นำความรู้สึกให้อยู่กับลมหายใจ พร้อมขอบคุณสรรพสิ่งที่ทำให้เกิดสิ่งดีงามในวันนี้ ขอขอบคุณ... (เพลงบรรเลงเบาๆ)	กิจกรรมอำลา “ผ่อนพัก-ตระหนักรู้”	-สังเกต

ฐานจิต (Heart/Mind)

หมายถึง การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นไปยังความรู้สึก คุณค่า ความหมาย ความดี-งาม

ฐานสมอง (Head/Brain)

หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นไปที่ความคิด การสนทนา การฟังอย่างลุ่มลึก การอภิปรายอย่างสร้างสรรค์

ฐานกาย (Hand/Sensory)

หมายถึง กิจกรรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติ การร่วมมือช่วยเหลือ การสนับสนุนสื่อ ความรู้ แหล่งข้อมูล ตัวอย่างบทเรียน ฯลฯ

“ปัญญาจะเกิดได้ภายใต้การเรียนรู้ที่สมดุล เป็นองค์รวม” การเรียนรู้ผ่านฐานทั้งสามควรเป็นไปอย่างสมดุล ฐานใดขาดหรือเกิน ก็ขาดสมดุล ขาดความสุข : สรรพสิ่งล้วนเกี่ยวพัน”เดการ์บอกว่า ฉันคิด ฉันจึงเป็นอยู่ (I Think There for I am) หลวงปู่ (Thich Nhat Hanh) บอกว่าเพราะฉันคิดมาก ฉันจึงสูญเสียความเป็นตัวของตัวเองไปในความคิด...เมื่อฉันเริ่มเรียนรู้การคิด การหยุดคิด ฉันจึงได้สัมผัสกับความอัศจรรย์ของชีวิต อย่าง “สมดุล”

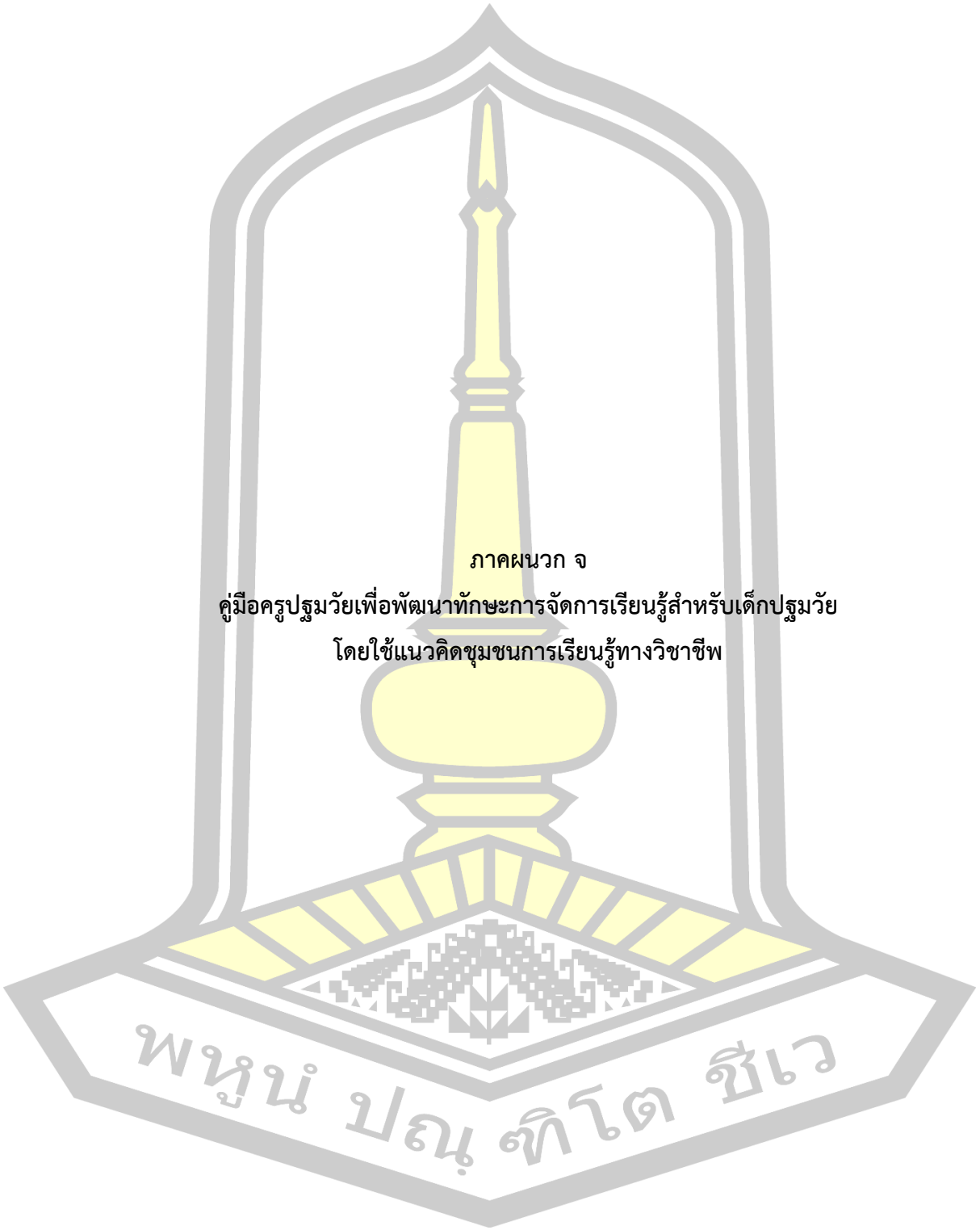

ภาคผนวก จ
คู่มือครูปฐมวัยเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

คู่มือ

การพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด PLC

ปนัสยา รัตนพันธุ์

นิสิตปริญญาเอกสาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา

คำนำ

เอกสาร “คู่มือการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิด PLC” ฉบับนี้จัดทำขึ้น จากการวิจัยและพัฒนา เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการรู้สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้แนวคิด PLC” การตกผลึกจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย บทความ ตำรา และ Best Practice ทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ที่เป็นมุมมองของ “คุณค่าและความหมาย”

เนื่องจากสถานการณ์ทางสังคมในปัจจุบันมีความผันผวน เปลี่ยนแปลงมากมาย เด็กที่มาจากครอบครัวต่างๆ มีความแตกต่างกันมาก หากครูยังไม่ปรับพฤติกรรมการสอน ยังคงสอนในลักษณะการบอกเนื้อหา หรือปล่อยให้เด็กเล่นของเล่นตามมุมเสรี โดยไม่มีกระบวนการชี้นำเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เด็กจะได้รับการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ คิดเป็น ทำเป็น ช่วยเหลือตนเองได้ตามวัย หรือรู้ควร ไม่ควรได้อย่างไร ในเมื่อในปัจจุบันของเล่นที่บ้านของเด็ก หรือสถานที่ติวความรู้ต่างๆ ล้วนมีความพร้อมด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ มากกว่าที่มีในโรงเรียนเสียอีก แต่ท่านรู้หรือไม่ว่า “สิ่งที่ “คน” ในสังคมปัจจุบันต้องเติมเต็มนั้น คือสิ่งใด ครูจะจัดอะไรให้เด็กได้เรียนรู้

การศึกษาที่ตัวช่วยให้เกิด “ทางรอด” หากครูมีความเข้าใจ ครูจึงต้องเป็น “ผู้เรียน” และครูต้องเป็นผู้นำในการเรียนรู้ตลอดชีวิตอีกด้วย การจบการศึกษาในรั่วมหาวิทยาลัยยังมิใช่สถานการณ์ที่แท้จริงที่ครูต้องเผชิญอยู่ตรงหน้า.....และการเรียนรู้ที่เกิดจากคนเพียงคนเดียวอาจไม่เพียงพอที่จะสนองตอบต่อศักยภาพของเด็กในปัจจุบันเสียแล้ว ครูจึงจำเป็นที่จะต้องร่วมคิด ร่วมเรียนรู้ ร่วมสร้างพลังในการพัฒนาวิชาชีพของครู ซึ่งหมายถึง “การพัฒนาความคิดทางจิตวิญญาณ” เพื่อการเข้าถึงความรู้สึก ความนึก ความคิดของเด็กได้ และนั่นจะทำให้ครูพัฒนาเด็กได้ง่ายขึ้น

คู่มือการจัดการเรียนรู้ฉบับนี้จำเป็นต้องได้รับการหนุนเสริมจากผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่ม ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ ฯลฯ การช่วยเหลือต่างวิธี ต่างลักษณะ แต่หากมีการสานสัมพันธ์ การเกี่ยวเนื่องกันย่อมทำให้การเรียนรู้เป็นเครือข่ายที่มีความเข้มแข็งนำไปสู่การปฏิบัติจริงได้มากที่สุด เป็นประโยชน์ต่อเด็กได้ในวงกว้างยิ่งๆขึ้น....

วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับ “การเรียนรู้ด้วยตนเอง” อย่างแท้จริง คืออะไร จะต้องทำอย่างไร คำตอบจะเกิดขึ้นในวง PLC ที่ต้องหมุนวนเป็นพลวัตรสืบเนื่องตลอดไป

ปนัสยา รัตนพันธุ์
นิสิตดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข

-ของข่ายโครงสร้างชุดกิจกรรม :

จุดประสงค์ เนื้อหา วิธีพัฒนา การประเมิน สื่อการเรียนรู้

-รูปแบบการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด PLC

-แผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เทียบเกณฑ์สมรรถนะครูปฐมวัย “ชุดกิจกรรมที่ 1”

กิจกรรมที่ 1 แผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้

กิจกรรมที่ 2 แผนพัฒนาตนเอง

กิจกรรมที่ 3 การออกแบบการจัดการเรียนรู้

กิจกรรมที่ 4 การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง

กิจกรรมที่ 5 การจัดทำบทเรียน

กิจกรรมที่ 6 การเสริมพลัง : คุณค่าความเป็นครู

กิจกรรมที่ 7 ชุมชนการเรียนรู้ครูปฐมวัย ETLC (Early Childhood Learning Communication

ชุดกิจกรรมเทียงเคียงสมรรถนะ 1-7

ขอบข่ายโครงสร้าง : ชุดกิจกรรม “จุดประสงค์ เนื้อหา วิธีพัฒนา สื่อการเรียนรู้และการประเมินผล

พหุ ปณ ฑิโต ชีเว

ชุดกิจกรรมที่ 1 แผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้

กรอบคิดการจัดการเรียนรู้

เป้าหมายสูงสุด : การมองเห็นภาพการเด็กปฐมวัยอย่างรอบด้าน

ภาระงานที่ต้องเกี่ยวข้อง

-การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ จิตภาพ และสังคม

แก่นแกนของปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

เด็กทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้

เด็กทุกคนสามารถพัฒนาได้

เด็กทุกคนสามารถเข้าถึงความเป็นมนุษย์ที่มีคุณค่า ความดี ความงามได้

ขั้นเตรียมพร้อม การทำกิจกรรมละลายพฤติกรรม หรือ Brain Gym เพื่อสร้างความผ่อนคลาย

ขั้นเรียนรู้ร่วมกัน “กิจกรรมความคิด”

วิทยากรชี้แจงกรอบคิดการจัดการเรียนรู้ “เป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาเด็กปฐมวัย และการจัดทำแผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้”

วิทยากรใช้คำถามเพื่อการพัฒนา “กระบวนทัศน์ใหม่ของครู” เช่น หากไม่มีครูที่ดี เด็กจะเรียนรู้และพัฒนาตนเอง จนเข้าถึงความดีงาม ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ยากยิ่ง (ท่านคิดเห็นอย่างไรกับคำกล่าวนี้ เราจะร่วมกันแสดงความเห็น หลังจากชมคลิป เรื่อง การศึกษาสร้างสรรค์หรือทำลาย”

วิทยากร “คำกล่าวข้างต้นและจากการชม VDO ทำให้ท่านมีความรู้สึก นึกคิดอย่างไร (ครูคิดตามลำพังและบันทึกลงในกระดาษส่วนบุคคล และคิดรวมเป็นกลุ่มย่อย

การสรุปและชี้แนะเพื่อเสริมพลังในการ”สร้างกระบวนทัศน์ใหม่”

ความคิดและความรู้สึกที่เกิดขึ้น ณ สถานการณ์การเรียนรู้ การพูดคุยกันขณะนี้ เป็นเพียงส่วนหนึ่งของประสบการณ์ที่มีสถานการณ์เข้ามาเร้าอย่างไรก็ตามสิ่งเหล่านี้เป็นเพียงสถานณการณ์จำลอง เป็นการฝึกคิดแบบจำลอง สิ่งที่สำคัญที่สุดของการคิด คือ การคิดเชิงบวก การไม่ตัดสิน ไม่ตำหนิ ไม่ปรามาส พยายามเรียนรู้และรู้จักเด็กทุกคนให้มาก และเราจะให้การช่วยเหลือ สนับสนุนให้เด็กเรียนรู้ได้มากตามที่ต้องการได้

ขั้นเรียนรู้ร่วมกัน “กิจกรรมการปฏิบัติร่วมกัน”
วิทยากรชี้แจงตัวอย่าง “แผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้”
ครูทุกคนจำเป็นต้องมองเห็นภาพการทำงานของตนตลอดหนึ่งหน่วยการเรียนรู้ ว่าต้องเตรียมการในสิ่งใดเพื่อการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กบ้าง
วิทยากร “ให้ท่านร่วมกันระบุว่าในแผนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้” มีสิ่งใดที่ต้องเพิ่มเติมหรือตัดออก และร่วมกันคิดว่าเพราะเหตุใดจึงต้องปฏิบัติตามภาระงานดังกล่าวว (เพื่อให้การเรียนรู้ดำเนินการอย่างมีคุณภาพและเป็นไปได้เกิดประโยชน์ต่อเด็กทุกคน)

ขั้นเรียนสรุปร่วมกัน ครูร่วมสรุปภาระงานที่ต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้หนึ่งภาคเรียน

ชุดกิจกรรมที่ 2 แผนพัฒนาตนเอง

กรอบคิดการจัดการเรียนรู้
เป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู

แก่นแกนของความเป็นครู คือ.....

เด็กทุกคนต้องการความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย
เด็กทุกคนต้องการเรียนรู้ ต้องการได้รับการพัฒนาอย่างเสมอภาค

หินแต่ละก้อนเป็นเพียงหินก้อนหนึ่ง
ไม่ได้มีความฉลาดหรือโง่
เราจะไม่เห็นว่านกตัวใดโง่
นกแต่ละตัวใช้ชีวิตอิสระตั้งแต่เกิดจนตาย

แต่การศึกษาซึ่งเป็นเครื่องมือพัฒนาคน
กลับทำให้มีคนเก่งจำนวนน้อยนิดหนึ่ง
ส่วนใหญ่จะกลายเป็นคนระดับปานกลางและเป็นคนโง่

เราแข่งขันกันเพื่อให้มีความรู้มากกว่าคนอื่น เบื้องหลังความคิดนี้คืออะไร.....

เพราะเชื่อกันว่าเมื่อใครมีความรู้มากกว่าคนอื่นก็จะประสบความสำเร็จสูงกว่า.....
เรามักมองความสำเร็จกันที่ตำแหน่ง รายได้ ชื่อเสียง จำนวนทรัพย์สิน หรืออะไรทำนองนี้.....

เมื่อจดจ้องกันที่ความรู้ เราก็จะแยกแยะประเภทของผู้คนจากปริมาณความรู้ที่แต่ละคนมี
อย่างอัตโนมัติ อาจจะแยกระดับผู้คนออกเป็นคนเก่ง ปานกลาง หรือโง่
และมีความเชื่อที่ว่า ความรู้จะนำมาซึ่งความสำเร็จก็ฝังลึกแทรกซึมไปทั่ว
จนเรามองไม่เห็นความสำคัญของ*การมีปัญญาในการใช้ชีวิต*

วิเชียร ไชยบัง (2558)

ขั้นเตรียมพร้อม การทำกิจกรรมละลายพฤติกรรม หรือ Brain Gym เพื่อสร้างความผ่อนคลาย

ขั้นเรียนรู้ร่วมกัน “กิจกรรมความคิด”

วิทยากรชี้ชวนครูคิด จากส่วนหนึ่งของหนังสือเรื่อง “วุฒิภาวะครู ของวิเชียร ไชยบัง”

วิทยากรใช้คำถามเพื่อการพัฒนา “กระบวนทัศน์ใหม่ของครู” เช่น

หากครูมองเด็กว่า “เก่ง” ครูจะจัดกิจกรรมให้เขาอย่างไร

หากครูมองเด็กว่า “โง่” ครูจะจัดกิจกรรมในลักษณะใด

หากครูต้องการให้เด็กคิด และครูอยากรู้ความคิดของเด็ก ครูจะจัดกิจกรรม ให้เด็กอย่างไร

การสรุปและชี้แนะเพื่อเสริมพลังในการ”สร้างกระบวนทัศน์ใหม่”

ความคิดและคำตอบอยู่ที่การตั้งคำถาม

ครูยุคใหม่จึงต้องเปลี่ยนแปลงตนเองจากการสอน การบอก มาเป็นการโค้ช แต่ครูจะโค้ชได้ดีเมื่อครูใช้จิตวิทยาเชิงบวก มองบวกและสร้างพลังบวก

ขั้นเรียนรู้ร่วมกัน “กิจกรรมการปฏิบัติร่วมกัน” ดูคลิป “JAR OF LIFE”

วิทยากรแบ่งครูเป็นสองกลุ่ม และให้เรียงสิ่งของบนโต๊ะที่ประกอบด้วย ก้อนหิน ลูกปิงปอง ทราย กรวด ลงในขวด โดยให้ลองดูว่ากลุ่มใดใส่สิ่งของต่างๆ ได้มากที่สุด

วิทยากร “การจัดลำดับความสำคัญของงานในชีวิตเป็นความจำเป็นที่ต้องเรียนรู้ เนื่องจากหากมีการจัดลำดับที่ดีก็ทำงานได้มากและง่ายขึ้น”

ให้ครูร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาตนเองอย่างง่ายตามอิสระและสะท้อนความคิดว่ามีเป้าหมายอย่างไร (เพื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและเป็นไปได้)

ขั้นเรียนสรุปร่วมกัน ครูร่วมสรุปเป้าหมายการพัฒนาวิชาชีพของตน

ชุดกิจกรรมที่ 3 การออกแบบการจัดการเรียนรู้

กรอบคิดการจัดการเรียนรู้
เป้าหมายสูงสุดของการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้แก่เด็ก

แก่นแกนของการเรียนรู้
อิสระ ความปลอดภัย ความผ่อนคลาย ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง
มีผลให้รู้สึกอยากมีส่วนร่วมในการเรียนรู้
และต้องการหาคุณค่าและความหมายจากสิ่งที่เรียน

“Teacher as a Learner”
เด็กได้เรียนรู้อะไร.....อย่างไร.....
ครูรู้จัก “ตน” ว่าได้เรียนรู้อะไร.....อย่างไร.....

สภาวะของคลื่นสมองที่ต่ำ
ทำให้เรียนรู้และทำความเข้าใจสิ่งต่างๆ ได้ง่ายขึ้น ลึกซึ้งขึ้น
สภาพสังคมในปัจจุบัน รอบล้อมด้วยบรรยากาศ “ด้านลบ” แทบจะตลอดเวลา
จิตวิญญาณของเด็กๆ จึงถูกปิดกั้น บีบคั้นให้อยู่ในมุมมืด
ครูจะสร้างโอกาสความสุข ผ่อนคลาย ให้เด็กมีอิสระทางจิตวิญญาณ
และเรียนรู้คุณค่าของสรรพสิ่งอย่างมีความหมายได้อย่างไร

ขั้นเตรียมพร้อม การทำกิจกรรมละลายพฤติกรรม หรือ Brain Gym เพื่อสร้างความผ่อนคลาย

ขั้นเรียนรู้ร่วมกัน “กิจกรรมความคิด”

ให้คุณครูร่วมกันทำหน่วยการเรียนรู้เป็นกลุ่มกลุ่มละ 1 หน่วย

โดยเมื่อรวมกันแล้วให้ครบ 1 ปีการศึกษา

การจัดทำตารางการสังเกตการจัดการเรียนรู้

แบบบันทึกการจัดการเรียนรู้

แบบบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้

การสรุปและชี้แนะเพื่อเสริมพลังในการ”สร้างกระบวนทัศน์ใหม่”

-การฝึกทักษะการตั้งคำถามระหว่างการจัดกิจกรรม

-การฝึกรอคอยคำตอบ

-การให้ความสำคัญกับการตอบคำถามของเด็กทุกคำถาม

-การฝึกสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กสนใจใฝ่เรียนรู้

ขั้นเรียนรู้ร่วมกัน “กิจกรรมการปฏิบัติร่วมกัน” ดูคลิป “แพ้คัดออก”

คำถามเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน

-ให้ครูร่วมคิดใคร่ครวญเพื่อการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ ดูแลใส่ใจในการพัฒนาเด็กอย่างทั่วถึงทุกคน

ขั้นเรียนสรุปร่วมกัน การร่วมกันสรุป การเสริมพลังซึ่งกัน และการนัดหมายเพื่อการเรียนรู้เพิ่มเติม 1) การสังเกตชั้นเรียน 2) การสะท้อนบทเรียน: กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อ การตั้งคำถามของครู, พฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็ก เป็นต้น

ชุดกิจกรรมที่ 4 การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง

กรอบคิดการจัดการเรียนรู้

เป้าหมายสูงสุดของความร่วมมือคือ “การเรียนรู้ที่มีคุณค่าและความหมายที่ตรงกัน”

แก่นแกนของการเรียนรู้

เด็กเล็กมีระบบการเรียนรู้จากการสัมผัส
การสื่อสาร การสร้างความเข้าใจ
ระหว่างพ่อแม่และครู
มีส่วนทำให้เด็กมีความผ่อนคลาย สงบสุข หรือกลัว วิตกกังวล ฯลฯ
ครูและผู้ปกครองควรใส่ใจ สร้างบทเรียน
การเริ่มต้นชีวิตแก่เด็กปฐมวัยที่งดงาม

พหุน ปณ ฑิโต ชีเว

บทบาทการเรียนรู้ร่วมกัน (พ่อแม่และครู)

ประเด็นการเรียนรู้	วิธีการเรียนรู้	การปฏิบัติ
-เด็กมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่บ้านและที่โรงเรียนอย่างไร	สนทนา พูดคุย	ตารางการนัดหมาย
-การปรับหรือเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์	กิจกรรมใส่ใจลูกรัก	ตารางการนัดหมาย
-การพัฒนา “กิจกรรมเสริมสร้างความแข็งแรง” “กิจกรรม EF”	กิจกรรมคาราวานเสริมสร้างเด็กปฐมวัย	ร่วมเตรียมกิจกรรม
-การสร้างสร้างความเข้าใจและความร่วมมือเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้และแรงจูงใจในการเรียนรู้ของเด็ก	จดหมายข่าว	กำหนดการสื่อสาร ภาพกิจกรรม จัดกิจกรรมสารนิทัศน์

ขั้นเตรียมพร้อม	การทำกิจกรรมละลายพฤติกรรม หรือ Brain Gym เพื่อสร้างความผ่อนคลาย
ขั้นเรียนรู้ร่วมกัน	“กิจกรรมความคิด” ให้คุณครูร่วมกันตรวจสอบรายละเอียดการดำเนินกิจกรรม การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองจาก “โครงการ” ร่วมตรวจสอบกิจกรรมและระยะเวลาการดำเนินงาน
ขั้นเรียนรู้ร่วมกัน	“กิจกรรมการปฏิบัติร่วมกัน” ดูคลิป “ปฐมวัย เรียนรู้ผ่านการเล่น” คำถามเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน
ขั้นเรียนสรุปร่วมกัน	ครูจะช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจ ความสำคัญของสมอง การเล่นของเด็กปฐมวัย และเสริมสร้างความร่วมมือในการพัฒนาเด็กได้ดีขึ้นในทุกๆ ปีการศึกษาได้อย่างไร

พหูน ปณ ฑิโต ชีเว

ชุดกิจกรรมที่ 5 การจัดทำบทเรียน (Lesson Study)

กรอบคิดการจัดการเรียนรู้

เป้าหมายสูงสุดของของการเรียนรู้ของครูปฐมวัย คือ การสรุปบทเรียน

“การจัดทำบทเรียน (Lesson Study)”

แก่นแกนของการเรียนรู้

ณ วันที่หว่านเมล็ดพืชลงดิน.

มันมีความเปลี่ยนแปลง.เติบโต.งอกงามอย่างไร

บทเรียนที่ครูได้จัดทำขึ้นเพื่อการพัฒนาเด็ก

จำเป็นต้องได้รับความใส่ใจ....ครูตั้งใจคัดเลือกปัจจัยแห่งความรัก ความเมตตา

ความดี ความงาม....หว่านลงไปพร้อมกับเมล็ดพันธุ์ที่รับมาจากแดนสวรรค์

การรดน้ำ....ใส่ปุ๋ย....พรวนดิน

ได้กระทำอย่างสม่ำเสมอ....ทำด้วยความตั้งใจ....ใส่ใจ.....วิจิตรและบรรจง

เมล็ดพันธุ์ผ่านการเรียนรู้....เติบโต...งอกงาม..อย่างไร

ครูเรียนรู้....เติบโต...งอกงาม..อย่างไร

แก่นแกนของสารสนเทศเพื่อการจัดทำบทเรียน

- บทเรียนของแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งกระบวนการ (Mind map, แผนกิจกรรม, ภาพถ่ายกิจกรรม, แฟ้มการเรียนรู้, การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ เอกสารรายงาน “บทเรียนเมล็ดพันธุ์ความดี”

ขั้นเตรียมพร้อม	การทำกิจกรรมละลายพฤติกรรม หรือ Brain Gym เพื่อสร้างความผ่อนคลาย
ขั้นเรียนรู้ร่วมกัน	“กิจกรรมความคิด” ให้คุณครูร่วมกันตรวจสอบรายละเอียดการดำเนินกิจกรรมการจัดทำบทเรียน “โครงการ”ร่วมตรวจสอบกิจกรรมและระยะเวลาการดำเนินงาน
ขั้นเรียนรู้ร่วมกัน	ครูร่วมสะท้อนหรือวางแผนเพื่อการทำงาน “การจัดทำบทเรียน” ให้สำเร็จ โดยระบุกิจกรรมที่ต้องการความร่วมมือช่วยเหลือจากกลุ่ม นัดหมายการปฏิบัติ และลงมือปฏิบัติ
ขั้นสรุปร่วมกัน	การร่วมสรุป ชี้แนะ และเสริมพลัง

ชุดกิจกรรมที่ 6

การเสริมพลัง : คุณค่าและความเป็นครู

กรอบคิดการจัดการเรียนรู้

เป้าหมายสูงสุดของการเรียนรู้ของครูปฐมวัย คือ คุณค่าและความเป็นครู

แก่นแกนของการเรียนรู้

การสร้างพลังของความเป็น “ครู” ร่วมกัน

หากท้อแท้.....เหน็ดเหนื่อย....ก็ผ่อนพักให้หนักคลาย

ร่วมสร้างโอกาสแห่งพลังใจ

จากกิจกรรม “แรงบันดาลใจ.....ใจบันดาลแรง”

ชีวิตความเป็นครู คือ ชีวิตที่สร้างทานบารมีได้กว้างไกล ยิ่งใหญ่ไพศาล

เพราะไม่ใช่เพียงเรื่องการหนังสือ แต่เป็นการร่วมเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างชีวิตที่งดงาม

ชีวิตที่มีคุณค่าและมีความหมาย

ขั้นเตรียมพร้อม การทำกิจกรรมละลายพฤติกรรม หรือ Brain Gym
เพื่อสร้างความผ่อนคลาย

ขั้นเรียนรู้ร่วมกัน “กิจกรรมความคิด”
การแบ่งกลุ่มอภิปรายจากการชมคลิป VDO
“ใครท้อแท้กับการทำงานดูคลิปนี้”
“หน้าต่างโอกาส”
“เด็กด่าครู กูจะกินยาได้ไง”
“โรงเรียนขอโทษ หลังครูปล่อยคลิป”

ขั้นเรียนรู้ร่วมกัน คำถามเพื่อการสะท้อนความคิด
เราคิดว่า “ครูจำเป็นต้องทำงานหนักตามรอยพ่อหลวง
เพื่อพัฒนาการศึกษาหรือไม่.....เพราะเหตุใด

การเห็นปัญหาเป็นเพียงสถานการณ์หนึ่งในกิจวัตรประจำวัน
ช่วยสร้างแรงบันดาลใจ หรือความรู้สึกได้อย่างไร

เรามีวิธีการสร้างแรงบันดาลใจ....ให้มีความรัก
ความเมตตาที่ยิ่งใหญ่....ต่อเด็ก....ต่อสรรพสิ่งได้อย่างไร

ขั้นสรุปร่วมกัน ร่วมสรุป ชี้แนะ และเสริมพลัง

ชุดกิจกรรมที่ 7
ชุมชนการเรียนรู้ครูปฐมวัย ETCT

กรอบคิดการจัดการเรียนรู้

เป้าหมายสูงสุดของการเรียนรู้ของครูปฐมวัย คือ การนำเสนอสิ่งที่มีคุณค่าและความหมายที่ได้ร่วมเรียนรู้และสร้างสรรค์ด้วยจิตเมตตาตลอดภาคเรียน (ปีการศึกษา)

แก่นแกนของการเรียนรู้

“ครู” เตรียมความพร้อมเพื่อวันสำคัญอย่างมีความสุข
“มีความสุข” ที่จะได้มีโอกาสแบ่งปันความดี คุณค่า และความงามที่เกิดจากการเรียนรู้มีโอกาสสะท้อนภาพของ “การแบ่งปัน”
ด้วยมิตรภาพและไมตรีจิต

ขั้นเตรียมพร้อม การทำกิจกรรมละลายพฤติกรรม หรือ Brain Gym
เพื่อสร้างความผ่อนคลาย

ขั้นเรียนรู้ร่วมกัน “กิจกรรมความคิด”
ให้คุณครูร่วมกันตรวจสอบรายละเอียดการดำเนินกิจกรรม
การชุมชนการเรียนรู้ครูปฐมวัยจาก “โครงการ”ร่วมตรวจสอบ
กิจกรรมและระยะเวลาการดำเนินงาน

กลุ่มเป้าหมาย (กลุ่มผู้ปกครอง, กลุ่มครูปฐมวัยในจังหวัด)

ขั้นเรียนรู้ร่วมกัน ครูวางแผนการทำงาน “การกิจกรรมสารนิทัศน์”
ให้สำเร็จ โดยระบุกิจกรรมที่ต้องการความร่วมมือช่วยเหลือจากกลุ่ม
การจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ที่ต้องใช้ตามความจำเป็นต้องการเพื่อการนำเสนอ
นัดหมายการปฏิบัติ และลงมือปฏิบัติ

ขั้นสรุปร่วมกัน การร่วมสรุป ชี้แนะ และเสริมพลัง
การร่วมนิเทศและให้การสนับสนุน

พหูน ปณ ฑิโต ชีเว

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ นางปนัสยา รัตนพันธุ์

วันเกิด วันที่ 14 เมษายน พ.ศ. 2502

สถานที่เกิด อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 56/359 หมู่ที่ 2 ตำบลวิชิต อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต รหัสไปรษณีย์ 83000

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2519 มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนยโสธรพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

พ.ศ. 2521 ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) วิทยาลัยครูภูแก็ต

พ.ศ. 2524 ประกาศนียบัตรประโยคครูพิเศษมัธยม (พม.) กระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ. 2527 ปริญญาคุรุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) วิชาเอกภาษาอังกฤษ วิทยาลัยครูภูแก็ต

พ.ศ. 2532 ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

พ.ศ. 2561 ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต (กศ.ด.) สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พหูน ปณ ฑิโต ชีเว